

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Ławy
na lata 2023-2032

Zamawiający:

Gmina Miejska Ława

Opracowanie:

dr Łukasz Pancewicz

dr Monika Arczyńska

Hussein Annan

Agnieszka Gajda

Konrad Korzistka

Mikołaj Łątkowski

Maria Shashorina

Dawid Pesta

Wojciech Wilk

Wersja skierowana do opiniowania i konsultacji społecznych

Gdańsk, 15.04.2024

SPIS TREŚCI

LISTA SKRÓTÓW.....	6
1. WPROWADZENIE.....	8
1.1. Uzasadnienie zmiany Gminnego Programu Rewitalizacji.....	8
1.2. Struktura Gminnego Programu Rewitalizacji	9
1.3. Obszar rewitalizacji objęty Programem.....	11
1.3.1. Podsumowanie wyników delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	11
1.3.2. Obszar rewitalizacji – zakres i opis	20
1.4. Powiązania Programu z dokumentami strategicznymi miasta Ławy	24
1.4.1. Powiązania ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego miasta Ławy 24	
1.4.2. Powiązania ze Strategią rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Miejskiej Ława na lata 2016-2025.....	26
1.4.3. Powiązania ze Zintegrowaną Strategią Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Ostródzko-Ławskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2015-2025.....	28
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA.....	30
2.1. Opis stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Ławy do roku 2023.....	30
2.2. Charakterystyka obszaru rewitalizacji	39
2.3. Analiza negatywnych zjawisk i czynników kryzysowych na obszarze rewitalizacji – opis metodyczny 42	
2.3.1. Analiza negatywnych zjawisk społecznych	48
2.3.2. Analiza negatywnych zjawisk środowiskowych.....	80
2.3.3. Analiza negatywnych zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych.....	85
2.3.4. Analiza negatywnych zjawisk technicznych.....	101
2.3.5. Analiza negatywnych zjawisk gospodarczych	107
2.4. Analiza lokalnych potencjałów obszaru rewitalizacji.....	115
2.4.1. Potencjały społeczne	115
2.4.2. Potencjały środowiskowe.....	119
2.4.3. Potencjały przestrzenno-funkcjonalne.....	121
2.4.4. Potencjały techniczne	123
2.4.5. Potencjały gospodarcze	123
2.5. Synteza diagnozy pogłębionej i analiza SWOT	125

2.5.1. Synteza – czynniki społeczne	126
2.5.2. Synteza – czynniki środowiskowe.....	128
2.5.3. Synteza – czynniki przestrzenno-funkcjonalne.....	128
2.5.4. Synteza – czynniki techniczne.....	129
2.5.5. Synteza – czynniki gospodarcze	130
3. CZĘŚĆ PLANISTYCZNA.....	131
3.1. Wizja i cele rewitalizacji.....	131
3.1.1. Opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji	131
3.1.2. Struktura celów rewitalizacji i kierunki działań odpowiadających celom rewitalizacji	132
3.2. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....	137
3.2.1. Lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	137
3.2.2. Uzasadnienie realizacji przedsięwzięć podstawowych poza wyznaczonym obszarem rewitalizacji 154	
3.2.3. Lista pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	155
3.2.3. Zastosowanie podejścia zintegrowanego i powiązanie z programami regionalnymi	159
3.2.4. Mechanizmy integrowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych – komplementarność działań	162
3.3. Szacunkowe ramy finansowania Programu	165
4. CZĘŚĆ ZARZĄDCZA.....	167
4.1. Struktura zarządzania realizacją Programu.....	167
4.2. Ramowy harmonogram realizacji procesu rewitalizacji.....	169
4.3. Monitorowanie i ocena Programu	172
4.4. Partycypacja w procesie tworzenia i wdrażania Programu.....	174
4.4.1. Włączenie interesariuszy w proces tworzenia Programu	176
4.4.2. Planowane włączenie interesariuszy w proces wdrażania Programu	177
4.5. Niezbędne zmiany w dokumentach gminnych.....	181
4.6. Specjalna Strefa Rewitalizacji	181
SPIS RYCIN, TABEL I ZDJĘĆ.....	182
Spis rycin.....	182
Spis tabel	185
Spis zdjęć.....	186
SPIS ZAŁĄCZNIKÓW.....	188

LISTA SKRÓTÓW

BGK – Bank Gospodarstwa Krajowego

BIP – Biuletyn Informacji Publicznej

CAL – Centrum Aktywności Lokalnej w Iławie

FEWiM – Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021-2027

FEPW – Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej na lata 2021-2027

FERS – Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego na lata 2021-2027

GDDKiA – Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad

GIS – system informacji geograficznej

GPR – Gminny Program Rewitalizacji

GUS – Główny Urząd Statystyczny

ICK – Iławskie Centrum Kultury

ICSTiR – Iławskie Centrum Sportu, Turystyki i Rekreacji

ITBS – Iławskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.

IIG – Iławska Izba Gospodarcza

IZRPO – Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym

KIS – Klub Integracji Społecznej w Iławie

LPR – Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Iławy do roku 2023

MBP – Miejska Biblioteka Publiczna w Iławie

MKiDN – Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

MOPS – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Iławie

MRPiPS – Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

MPZP – Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego

NGO – organizacja pozarządowa

OChK – Obszar Chronionego Krajobrazu

OIOF – Ostródzko-Iławski Obszar Funkcjonalny

OSM – OpenStreetMap

OPPUiPR – Ośrodek Psychoedukacji, Profilaktyki Uzależnień i Pomocy Rodzinie

OzN – osoby z niepełnosprawnościami

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Iławie

PES – podmiot ekonomii społecznej

POZ – podstawowa opieka zdrowotna

Program – Gminny Program Rewitalizacji Miasta Iławy na lata 2023-2032

PSONI – Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną

PUP – Powiatowy Urząd Pracy w Iławie

RPOWWM – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020

SM „Praca” – Spółdzielnia Mieszkaniowa „Praca” w Iławie

SSR – Specjalna Strefa Rewitalizacji

SUiKZP – Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego

UM – Urząd Miasta Iławy

UMWWM – Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Ustawa – Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2021 r. poz. 485)

WFOŚ – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska

WMZDZwo – Warmińsko-Mazurski Zakład Doskonalenia Zawodowego w Olsztynie

WPF – Wieloletni Plan Finansowy

ZKM – Zakład Komunikacji Miejskiej w Iławie

1. WPROWADZENIE

1.1. Uzasadnienie zmiany Gminnego Programu Rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Iławy został przyjęty uchwałą¹ Rady Miejskiej w Iławie w grudniu 2022 r., lecz konieczność jego korekty została wskazana przez Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego (dalej UMWWM) w piśmie z dnia 16 sierpnia 2023 r. na etapie procedury oceny i wpisu do *Wykazu gminnych programów rewitalizacji województwa warmińsko-mazurskiego*. Urzędnicy wskazali na konieczność uzupełnienia programu o szereg dodatkowych informacji oraz rekomendacji zmian.

Zgodnie z art. 23 ust. 1 ustawy o rewitalizacji zmiana GPR następuje w trybie w jakim jest uchwalany. W wyniku oceny programu zdecydowano o konieczności aktualizacji zapisów programu i przystąpiono do aktualizacji GPR w zakresie wskazanym przez UMWWM. Zmiany zarekomendowane przez UMWWM zostały przedyskutowane zarówno z urzędnikami UM Iławy jak i członkami Komitetu Rewitalizacji, który został powołany Zarządzeniem Burmistrza Miasta Iławy nr 0050-97/2022 z dnia 11 sierpnia 2022 r. Skorygowany dokument został poddany konsultacjom i opiniowaniu w okresie kwiecień-maj 2024 r.

Najważniejsze zmiany wprowadzone w dokumencie to rozbudowa diagnozy w zakresie delimitacji obszaru rewitalizacji, poprawa syntezy diagnozy oraz uzasadnień dla celu rewitalizacji oraz lepsze powiązanie zdiagnozowanych problemów z proponowanymi przedsięwzięciami. W efekcie dyskusji prowadzonych z UM oraz przedstawicielami Komitetu Rewitalizacji zaproponowano redukcję listy przedsięwzięć wskazanych do realizacji. Istotną zmianą jest także wydłużenie okresu programowania GPR do 2032 roku.

Dla potrzeb aktualizacji oparto się o dane statystyczne i ilościowe zgromadzone dla wykonania pierwotnego GPR w tym danych koniecznych dla wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, są to dane z 2021 r. W porównaniu z pierwotnym dokumentem rozbudowano diagnozę

¹ Uchwała nr LVIII/617/22 Rady Miejskiej w Iławie z dnia 20 grudnia 2022 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Iławy na lata 2023-2028.

pogłębioną potrzeb młodych mieszkańców Ławy, ze względu na zidentyfikowany szerszy problem związany z ucieczką młodych i brakiem zaspokojenia ich potrzeb. Badania pogłębione drugiej, kluczowej grupy interesariuszy – seniorów, były wykonywane przy sporządzaniu pierwszej edycji GPR.

Wybór oparcia się o dane, analizowane w pierwszej edycji GPR, jest podyktowany koniecznością spójności obszaru delimitacji oraz pierwotnymi założeniami programu, które nie zostały zakwestionowane przez UMWWM. Okres roku, który minął od przyjęcia dokumentu do jego aktualizacji jest zbyt krótki, aby dokonywać gruntownej aktualizacji danych. Uzupełniono, w ramach możliwości, dane pozwalające na określenie diagnozy pogłębionej oraz uzasadnienia dla wybranych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Zaktualizowano także założenia programów strategicznych tam, gdzie było to konieczne.

1.2. Struktura Gminnego Programu Rewitalizacji

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, zwana dalej Ustawą, w art. 15 ust. 1 wskazuje wymagany zakres zawartości gminnego programu rewitalizacji. Program taki zawiera w szczególności:

- 1) diagnozę obszaru rewitalizacji: zjawisk negatywnych i lokalnych potencjałów;
- 2) opis powiązań Programu z dokumentami strategicznymi gminy, w tym strategią rozwoju gminy, Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego (SUiKZP) oraz strategią rozwiązywania problemów społecznych;
- 3) opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji;
- 4) cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań;
- 5) opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w tym:
 - a. listę planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wraz z ich opisami zawierającymi każdorazowo: nazwę i podmiot realizujący, zakres zadań, lokalizację, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny;
 - b. charakterystykę pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- 6) mechanizmy integrowania działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych;

- 7) szacunkowe ramy finansowe Programu wraz z oszacowaniem środków publicznych i prywatnych;
 - 8) opis struktury zarządzania realizacją gminnego programu rewitalizacji oraz wskazanie kosztów zarządzania wraz z ramowym harmonogramem realizacji Programu;
 - 9) system monitorowania i oceny gminnego programu rewitalizacji;
 - 10) określenie niezbędnych zmian w uchwałach dotyczących gospodarki mieszkaniowej gminy;
 - 11) określenie niezbędnych zmian w uchwale o Komitecie Rewitalizacji (o ile była podjęta);
 - 12) wskazanie, czy na obszarze rewitalizacji ma zostać ustanowiona Specjalna Strefa Rewitalizacji, wraz ze wskazaniem okresu jej obowiązywania;
 - 13) wskazanie sposobu realizacji Programu w zakresie zagospodarowania przestrzennego, w tym:
 - a. wskazanie zakresu niezbędnych zmian w SUIKZP,
 - b. wskazanie miejscowych planów koniecznych do uchwalenia albo zmiany,
 - c. w przypadku wskazania konieczności uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji, wyznaczenie granic obszarów, dla których plan ten będzie procedowany, łącznie z procedurą scaleń i podziałów nieruchomości, a także wytyczne w zakresie jego ustaleń;
 - 14) załącznik graficzny przedstawiający ustalenia Programu na mapie w skali co najmniej 1:5000.
- Niniejszy dokument zachowuje w pełni strukturę wskazaną w Ustawie.

1.3. Obszar rewitalizacji objęty Programem

1.3.1. Podsumowanie wyników delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

W lutym 2022 r. Rada Miejska w Iławie przyjęła uchwałę w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji², którą poprzedziła wielokryterialna analiza negatywnych zjawisk w Iławie w postaci dokumentu pn. *Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji*. Zgodnie z art. 9 ustawy o rewitalizacji:

„Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1062), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk: 1) gospodarczych (...) lub 2) środowiskowych (...) lub 3) przestrzenno-funkcjonalnych, lub 4) technicznych (...)”

W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji analizowany jest przestrzenny rozkład negatywnych zjawisk wskazanych w art. 9 ww. Ustawy na terenie całej gminy. Na tej podstawie najpierw wyznacza się obszar zdegradowany oraz jego część lub całość, cechującą się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1 ustawy – obszar rewitalizacji. Zgodnie z art. 10 ust. 1 gmina wyznacza taki obszar, także, jeśli „z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację”. Poniżej przedstawiono skrót głównych wniosków z diagnozy, pełna treść została zapisana w dokumencie stanowiącym załącznik do uchwały delimitacyjnej.

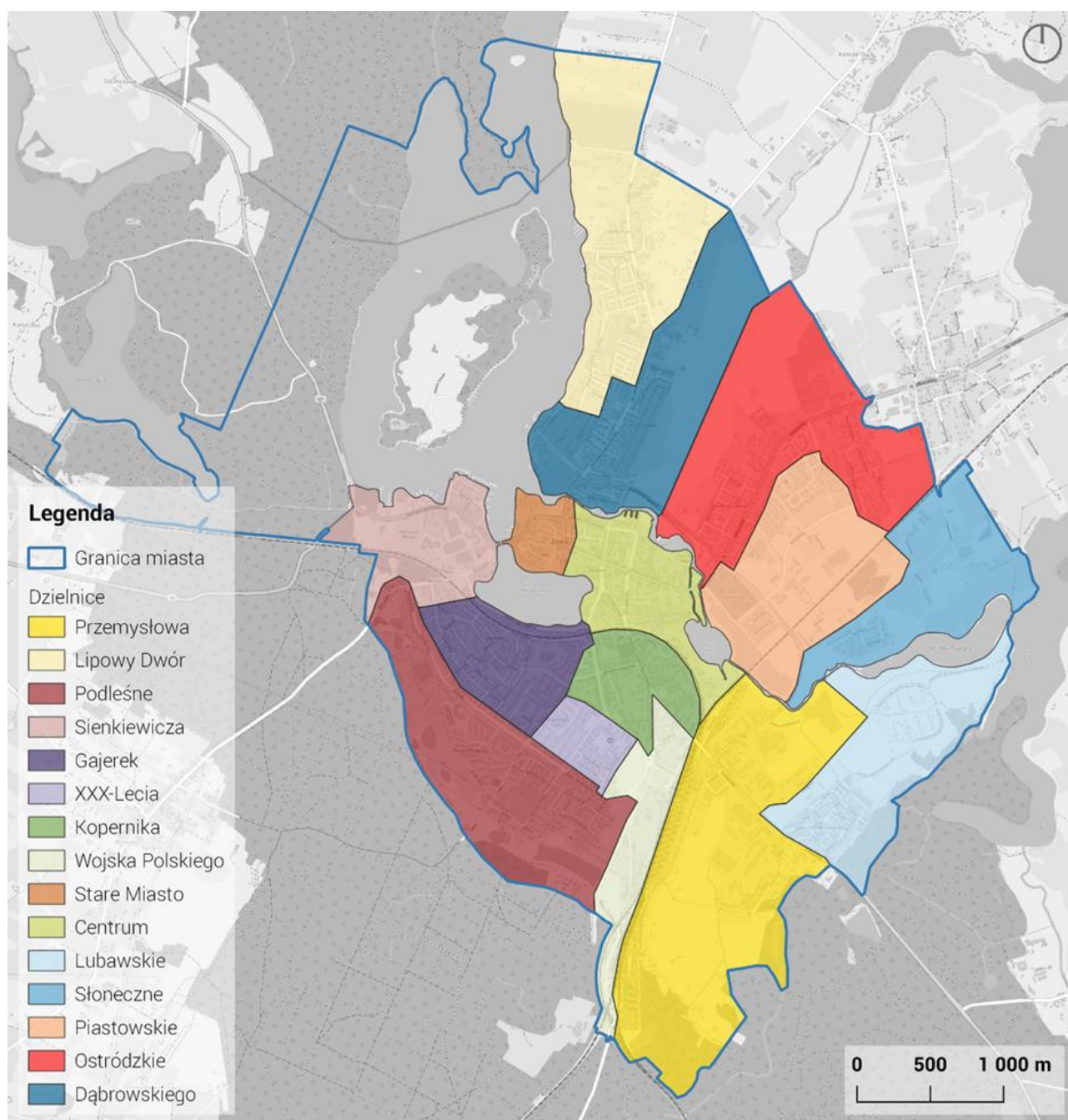
² Uchwała Nr XLIV/479/22 Rady Miejskiej w Iławie z dnia 28 lutego 2022 r. (ze zmianami z 28 marca 2022 r.) w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

W toku delimitacji przeanalizowano dostępne dane wskazujące na występowanie zjawisk oraz przyporządkowano je do punktów adresowych lub regionów. Następnie podzielono obszar gminy na siatkę heksagonalną w celu dokonania agregacji danych (wykorzystano siatkę heksagonów o powierzchni 1 ha). Dane zostały pozyskane z poszczególnych wydziałów i jednostek Urzędu Miasta Iławy oraz innych instytucji publicznych – powiatu bądź instytucji państwowych (np. dane Policji). W celu ochrony danych osobowych dane wykorzystane w diagnozie były poddane anonimizacji i agregacji. Wykorzystanie siatki pozwala na dokładne określenie obszaru występowania zjawisk kryzysowych. Wykonano także podstawowe analizy dotyczące demografii – rozmieszczenia mieszkańców, struktury wiekowej gminy i gęstości zaludnienia. Jest to analiza pozwalająca na prowadzenie statystyki przestrzennej (np. analizy wartości wskaźników).

W przypadku danych, które, ze względu na anonimizację bądź pozyskanie ich w formie, w której nie mogły zostać wskazane punktem lub regionem, uwzględniono je opisowo. Wskazanie to posłużyło do dodatkowego uargumentowania wyboru zakresu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

W celu wskazania obszarów koncentracji zjawisk negatywnych określono średnie wartości wskaźników w poszczególnych kategoriach poddawanych analizie, występujących w gminie – w formie procentowej lub odsetka. Następnie wskazano na kartodiagramach zakres obszarowy występowania wskaźników przekraczających średnie wartości w gminie. Zebrane dane zostały opatrzone komentarzem dotyczącym wyników w odniesieniu do poszczególnych fragmentów miasta. Przy opisie zjawisk użyto zwyczajowych nazw osiedli (Ryc. 1). Jednostki osiedlowe mają wyłącznie charakter orientacyjny i nie służą do agregacji danych bądź delimitacji.

Dla potrzeb delimitacji wskazano obszary, w których dokonano analizy syntetycznych wskaźników koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz w zakresie innych kategorii. Dzięki analizie różnicowej możliwe było wskazanie obszarów, które jednocześnie wskazują występowanie podwyższonych wartości w ocenianych kategoriach negatywnych zjawisk. Następnie na podstawie tych analiz wskazano granice obszaru zdegradowanego i wskazano rekomendacje dla wyznaczenia granic obszaru rewitalizacji.

Ryc. 1 Podział zwyczajowy Ławy na osiedla (źródło: opracowanie własne na podstawie Wikipedia)

Dodatkowym elementem oceny sytuacji było wykonanie analizy wskaźników dla miast porównawczych (Ryc. 2). Do skonstruowania grupy miast porównawczych wybrano miasta powiatowe o liczbie ludności z przedziału między 30 tys. a 40 tys. (wyjątkiem są dwa skrajne miasta o liczbie mieszkańców nieznacznie wykraczającej poza wskazane ramy – Tab. 1). Są to także miasta o zbliżonej do Ławy charakterystyce – m.in. położeniu geograficznym i sytuacji społeczno-gospodarczej. Wybrane gminy są zatem odległe od dużych ośrodków miejskich, atrakcyjne

turystycznie (głównie sezonowo), nieposiadające dużych zakładów pracy. Wytypowano dwanaście takich miast, w tym trzy z województwa warmińsko-mazurskiego. Wskaźniki dla obszarów zostały pozyskane ze statystyki GUS (Banku Danych Lokalnych). Cztery miasta są większe od Ławy, a osiem miast jest mniejszych.

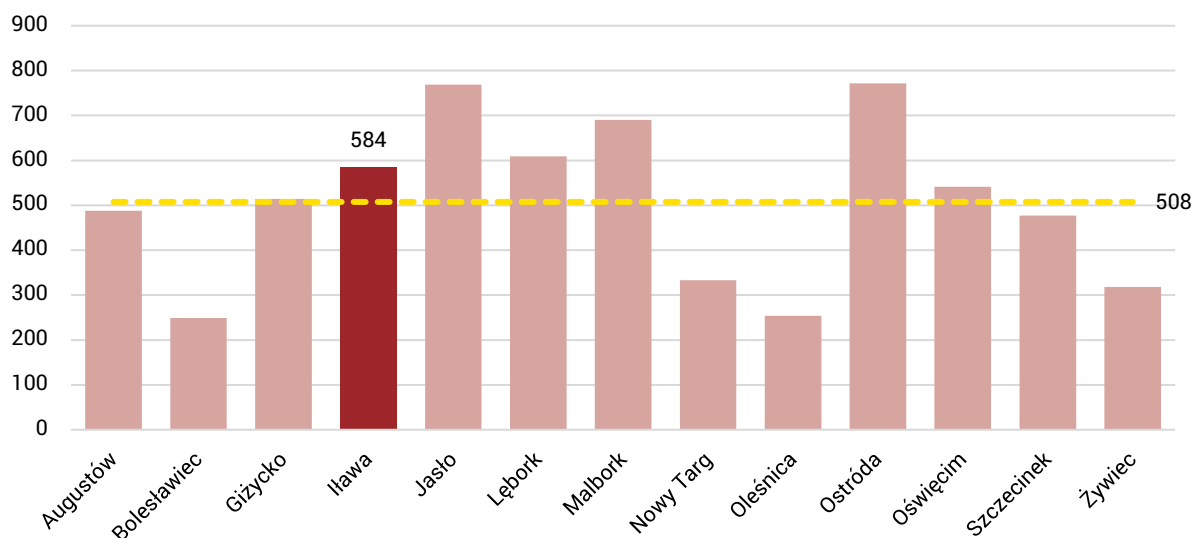
Tabela 1. Liczba ludności miast porównawczych (źródło: dane GUS)

Miasto	Liczba ludności
Giżycko	29 396
Augustów	30 242
Żywiec	31 388
Ostróda	32 996
Ława	33 250
Nowy Targ	33 373
Jasło	35 192
Lębork	35 367
Oleśnica	37 242
Oświęcim	38 300
Malbork	38 570
Bolesławiec	38 935
Szczecinek	40 114

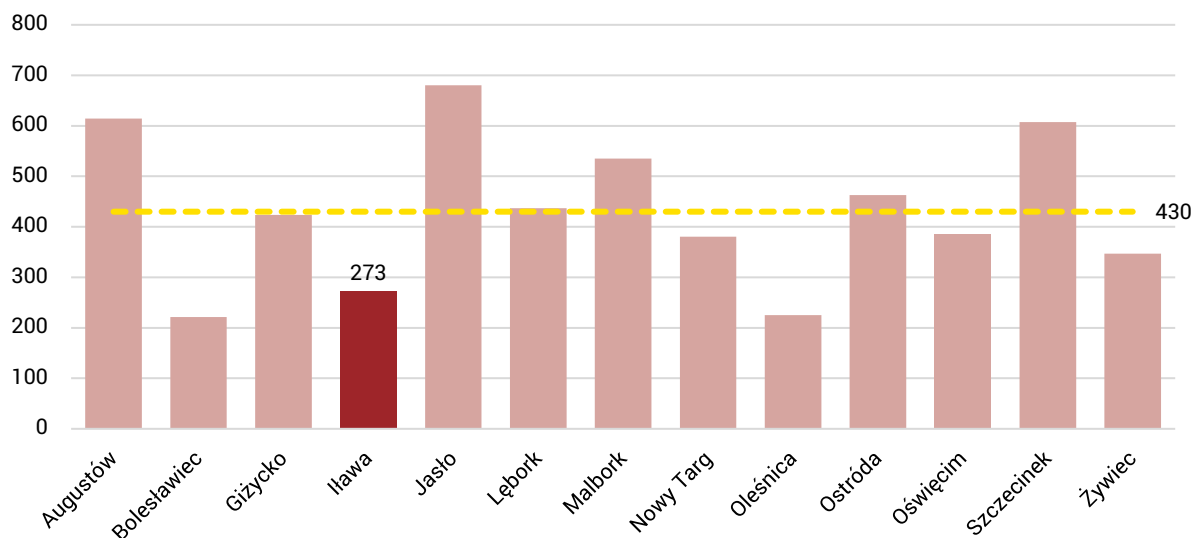
Ryc. 2 Rozmieszczenie miast z grupy porównawczej (źródło: opracowanie własne)

Główne wnioski z analiz w grupie wskazują na korzystną sytuację gminy Ława w kontekście wyzwań społecznych i gospodarczych. W porównaniu z grupą tła wskaźnik beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej przeliczony na 10 tys. mieszkańców przekracza średnią, choć nie jest to znacząca różnica (średnia wynosiła 508, a dla Ławy wskaźnik ten wynosił 584). Znacznie gorzej wypada Jasło, Malbork oraz Ostróda, gdzie w analizowanym okresie (dane z 2021 r.) wskaźnik zbliżał się lub przekraczał 700 przypadków (Ryc. 3).

Ryc. 3 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w grupie porównawczej (źródło: opracowanie własne)

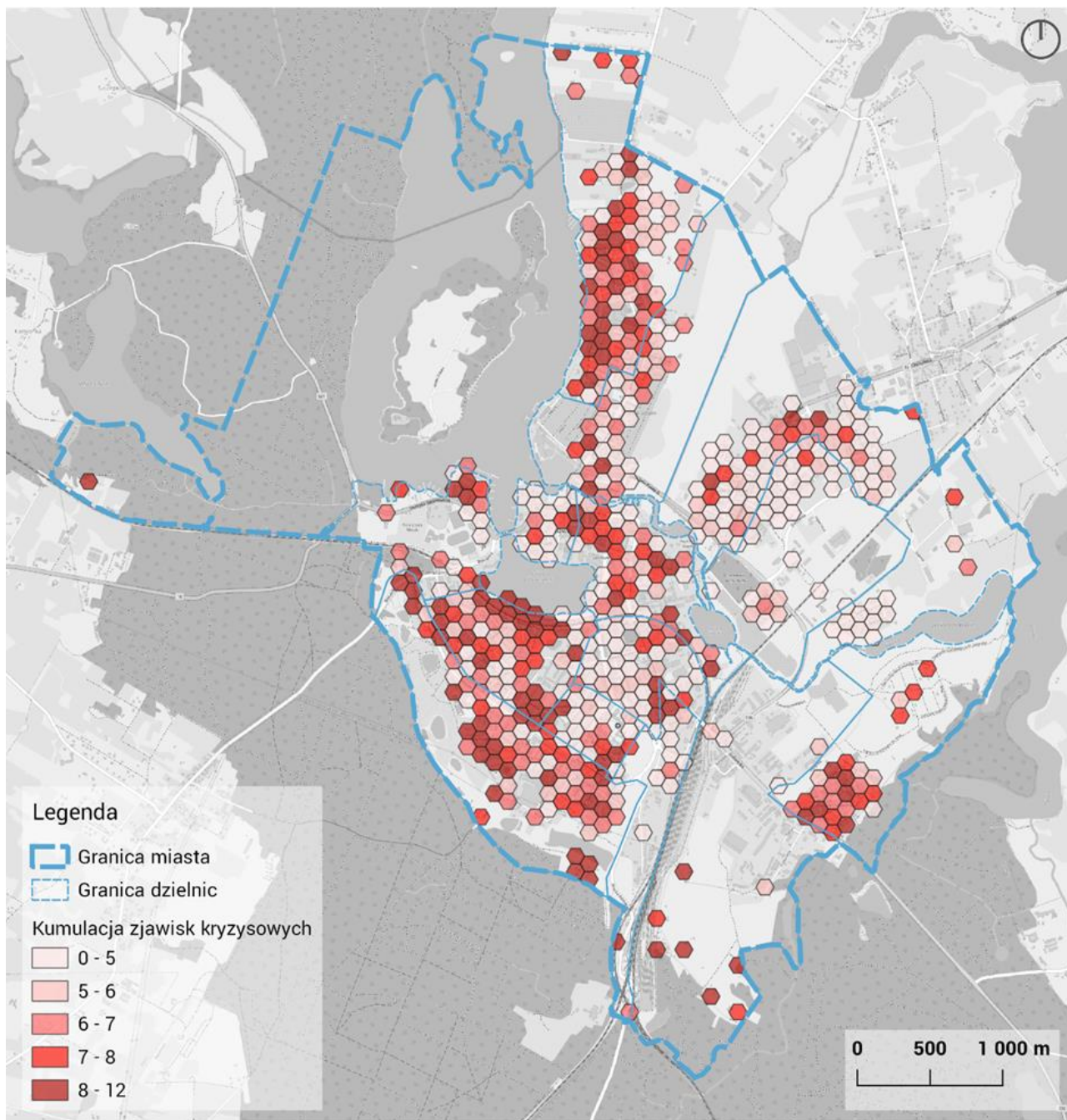
W kontekście bezrobocia wskaźnik dla Iławy w 2021 r. był niemal dwukrotnie niższy niż średnia dla innych ośrodków. Wskazywało to na fakt, że bezrobocie dotykało wyłącznie fragmentów miasta, przy ogólnie dobrej sytuacji gminy (Ryc. 4).

Ryc. 4 Bezrobotni na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym w grupie porównawczej (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL)

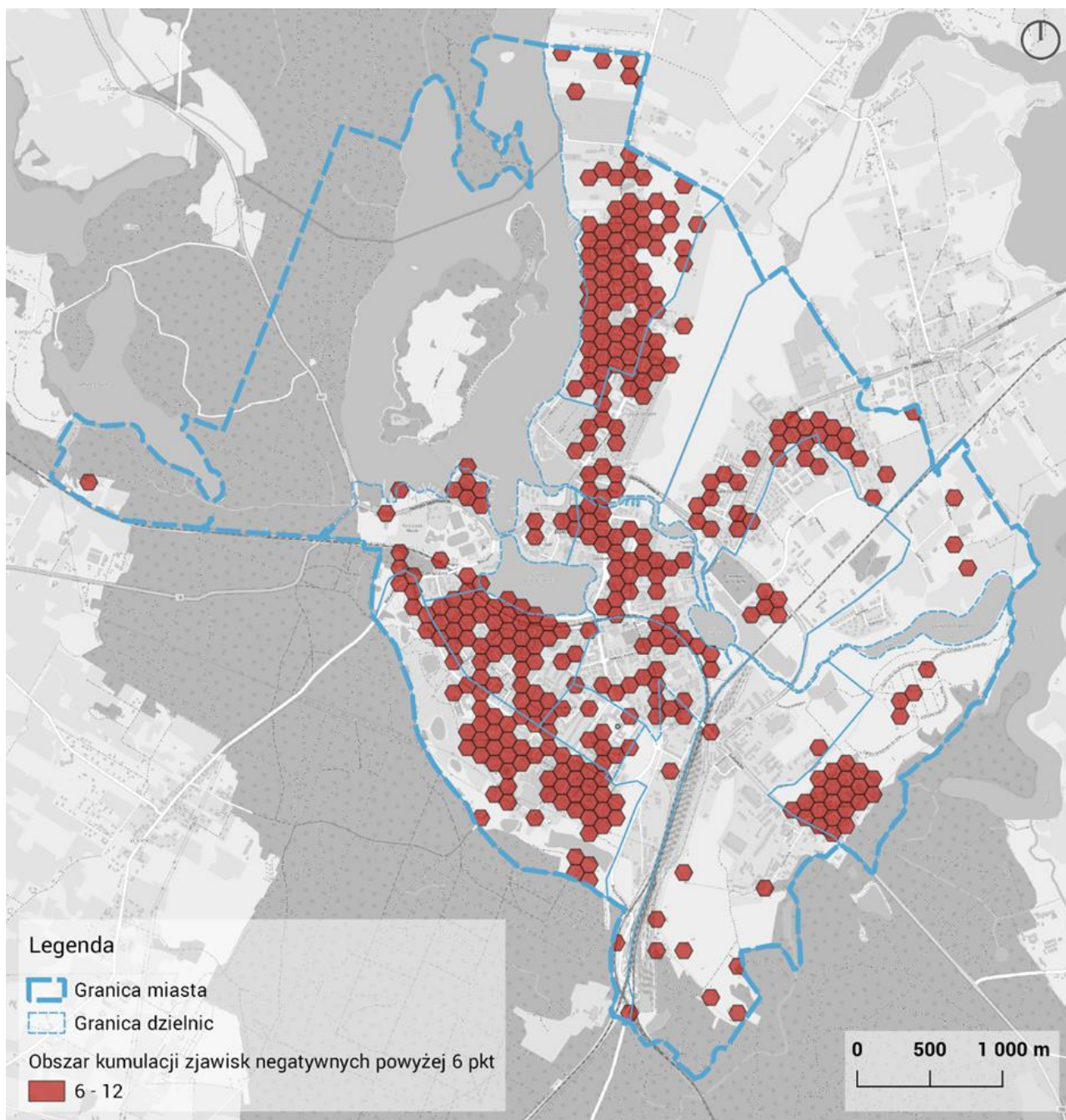
Analizy przeprowadzone na potrzeby przygotowania delimitacji obszaru rewitalizacji dotyczyły zagadnień związanych z występowaniem kryzysowych zjawisk społecznych na obszarze całej gminy, w tym w szczególności kwestii ubóstwa, przemocy w rodzinie, bezrobocia, przestępstwa i wandalizmu, mieszkalnictwa komunalnego, edukacji czy uczestnictwa w życiu społecznym i kulturowym. Ponadto przeanalizowano występowanie innych zjawisk wpływających na jakość życia w gminie, w tym przede wszystkim czynników gospodarczych, środowiskowych, funkcjonalno-przestrzennych i technicznych.

Przeanalizowanie tych czynników pozwoliło na zobrazowanie przestrzennie sumy kryzysowych zjawisk na obszarze miasta (Ryc. 5). Ciemniejszy kolor oznacza większą koncentrację zjawisk. Wyznaczono ją początkowo określając sumę negatywnych zjawisk społecznych, gdzie każde wystąpienie zjawiska negatywnego posiada wartość 1. Jeśli takie zjawiska wystąpiły, do ich sumy dodano inne zjawiska negatywne z grupy gospodarczo-przestrzenno-technicznej, również jednostkowo posiadające wartość 1.

Ryc. 5 Kumulacja zjawisk kryzysowych (źródło: opracowanie własne)

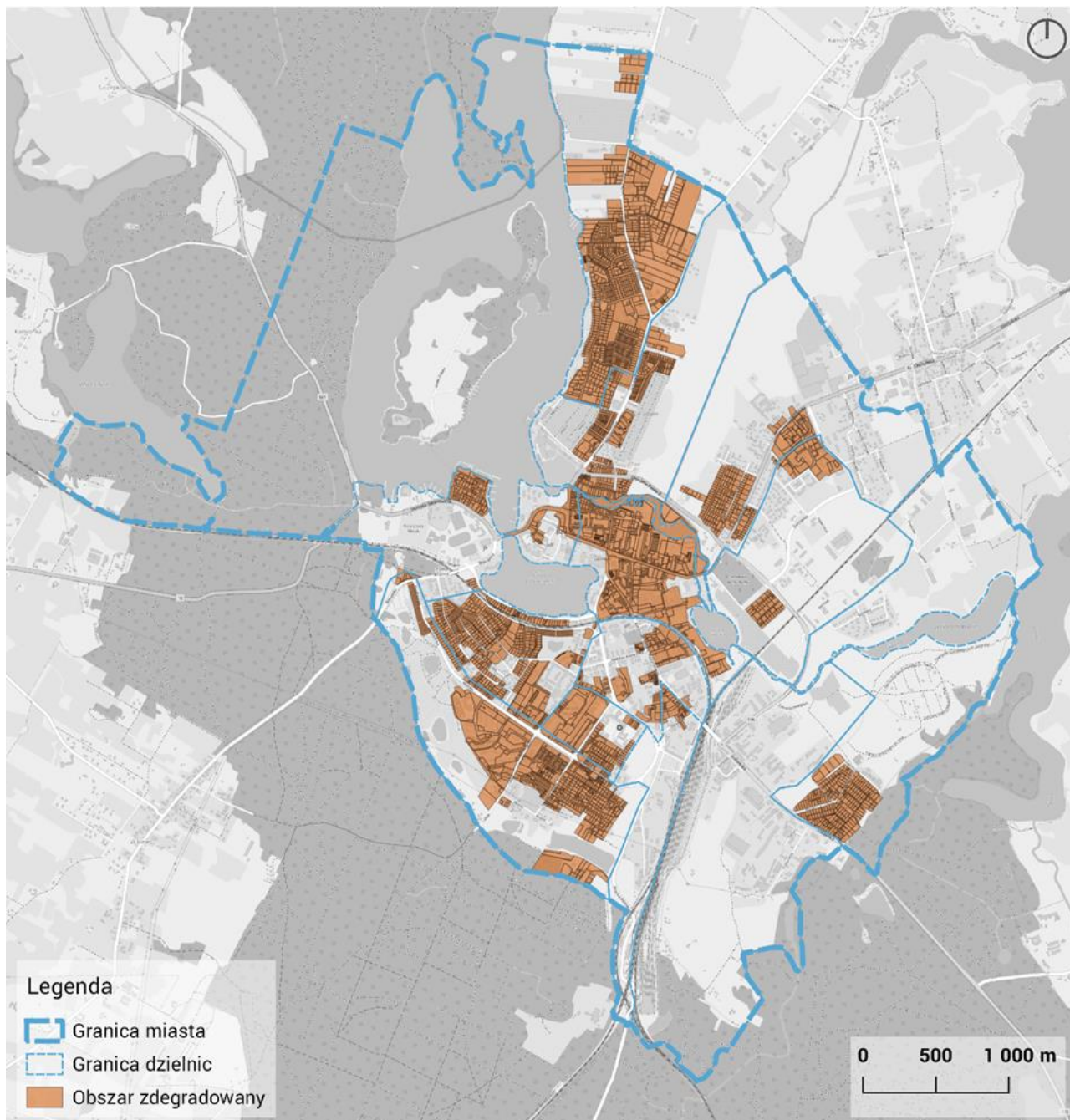
Metoda obliczania kumulacji zjawisk kryzysowych wynika wprost z Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2021 r. poz. 485 z późn. zm.) w art. 9 ust. 1, mówiącej o konieczności wystąpienia społecznych zjawisk kryzysowych w połączeniu z co najmniej jednym zjawiskiem kryzysowym z grupy gospodarczo-przestrzenno-technicznej. Aby określić granicę obszaru zdegradowanego przyjęto próg średniego wyniku sumy negatywnych zjawisk (Ryc. 6).

Ryc. 6 Kumulacja zjawisk kryzysowych powyżej średniej [średnia = 6] (źródło: opracowanie własne)

Szczególna kumulacja zjawisk kryzysowych została zaobserwowana w każdej z dzielnic miasta. Największe skupiska wyznaczono na Lipowym Dworze oraz Osiedlu Dąbrowskiego, w Centrum, na Osiedlu Gajerek, Osiedlu Podleśnym i Osiedlu Lubawskim. Biorąc pod uwagę zachodzące przemiany społeczne oraz wzbudzony ruch inwestycyjny na obszarze Lipowego Dworu i Osiedla Dąbrowskiego (zarówno inwestycje mieszkaniowe jednorodzinne, jak i publiczne), jako obszary zdegradowane

należy wziąć pod uwagę przede wszystkim pozostałe wymienione osiedla. Na Ryc. 7 przedstawiono obszar zdegradowany wyznaczony na podstawie przeprowadzonej delimitacji.

Ryc. 7 Obszar zdegradowany na tle podziału geodezyjnego

Na podstawie wyłonionego obszaru zdegradowanego wyznaczono obszar rewitalizacji, który został opisany poniżej w punkcie 1.3.2.

1.3.2. Obszar rewitalizacji – zakres i opis

Uchwała Nr XLIV/479/22 Rady Miejskiej Ławy z dnia 28 lutego 2022 r. (ze zmianami z dnia 28 marca 2022 r.) w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta Ławy wyznacza dla miasta jeden obszar rewitalizacji, bez wskazania podobszarów, zgodnie z poniższymi mapami (Ryc. 8, 9).

Proces rewitalizacji będzie realizowany na jednym obszarze rewitalizacji w ramach następujących dzielnic i terenów:

- A. Stare Miasto;
- B. Centrum wraz z rzeką Ławką;
- C. Stary Młyn;
- D. Podleśne;
- E. Gajerek (rejon ulic Jasielskiej i 1 Maja);
- F. Dąbrowskiego (rejon ulicy Norberta Barlickiego).

Obszar rewitalizacji został wyznaczony przede wszystkim ze względu na koncentrację negatywnych zjawisk społecznych. Główne wyzwania na tych obszarach, większe niż w innych częściach Ławy, to:

- odsetek osób korzystających z pomocy społecznej;
- wysoki udział lokali komunalnych oraz występowania zaległości czynszowych;
- niższe wyniki egzaminów szkolnych, wskazujące na niższy poziom edukacji na danym obszarze;
- wyższy udział mieszkańców objętych bezrobociem.

Decyzja o wyznaczeniu obszaru była także podyktowana szczególnym znaczeniem wyznaczonego obszaru dla rozwoju Ławy – tereny obejmują ściśle centrum miasta oraz znaczne obszary zabudowy wielorodzinnej.

Wymienione tereny w obszarze rewitalizacji są w większości zagospodarowane zabudową wielorodzinną i mieszaną. Teren A – Stare Miasto jest obecnie terenem osiedla mieszkaniowego z usługami, skupionego wokół Placu Bandurskiego. Historycznie jest to obszar dawnego centrum miasta. Tereny B i D są terenami monofunkcyjnych osiedli mieszkaniowych. Teren C to wartościowa architektonicznie i historycznie pozostałość po starym młynie, a teren E jest miejscem koncentracji

zabudowy komunalnej. W obszar ten włączono także przylegające budynki przemysłowe, ze względu na pełnione przez nie funkcje społeczne (Centrum Aktywności Lokalnej, dalej: CAL), wspierające prowadzenie działań wyprowadzających mieszkańców z kryzysu. Z kolei teren F zawiera w sobie osiedle zabudowy jednorodzinnej wraz z niewielkimi usługami.

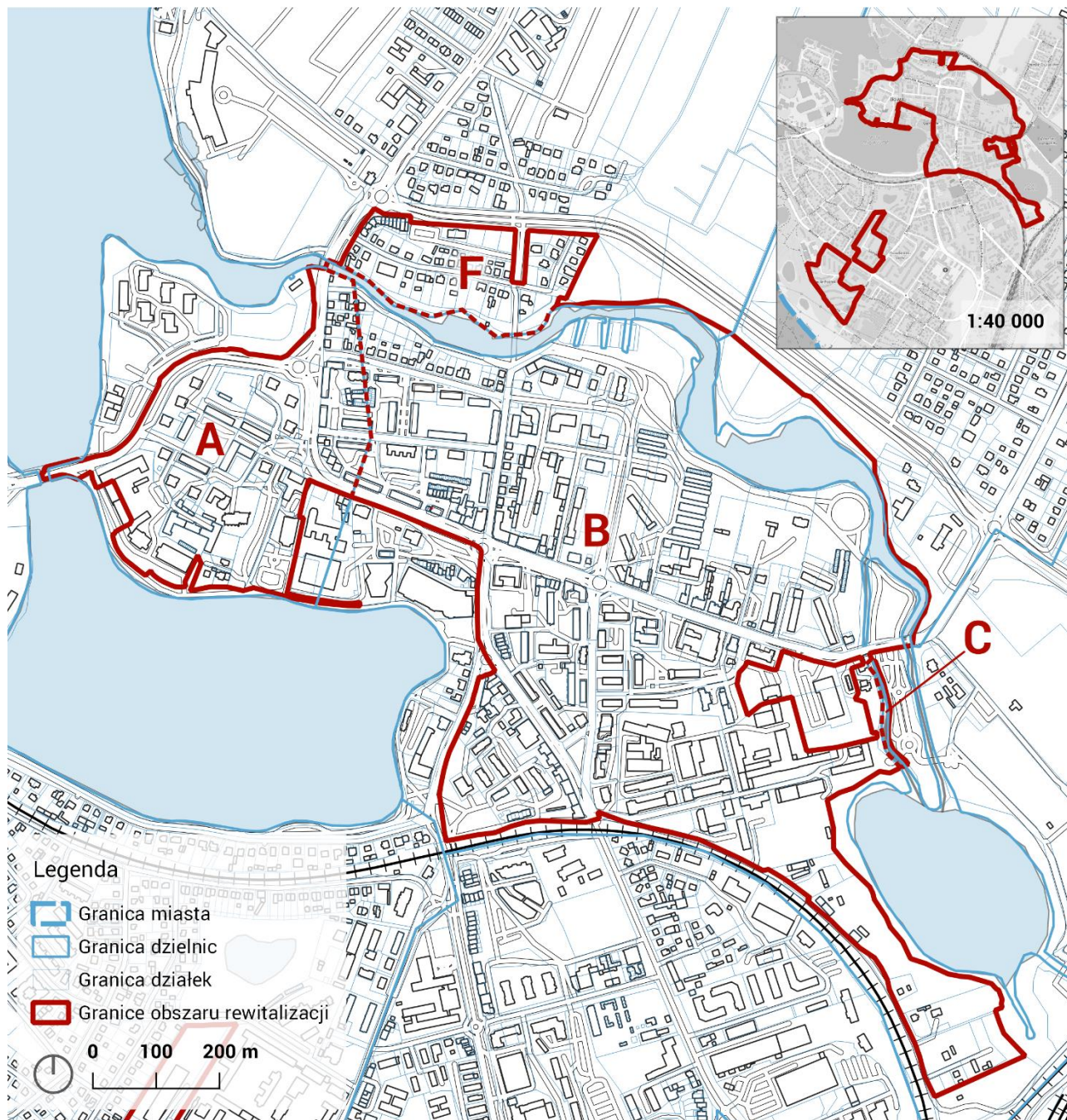
Łączne statystyki liczby mieszkańców oraz powierzchni obszaru rewitalizacji są następujące:

- liczba mieszkańców: 9 785 osób (29,4% ludności gminy),
- powierzchnia obszaru rewitalizacji: 162 ha (4,4% powierzchni gminy).

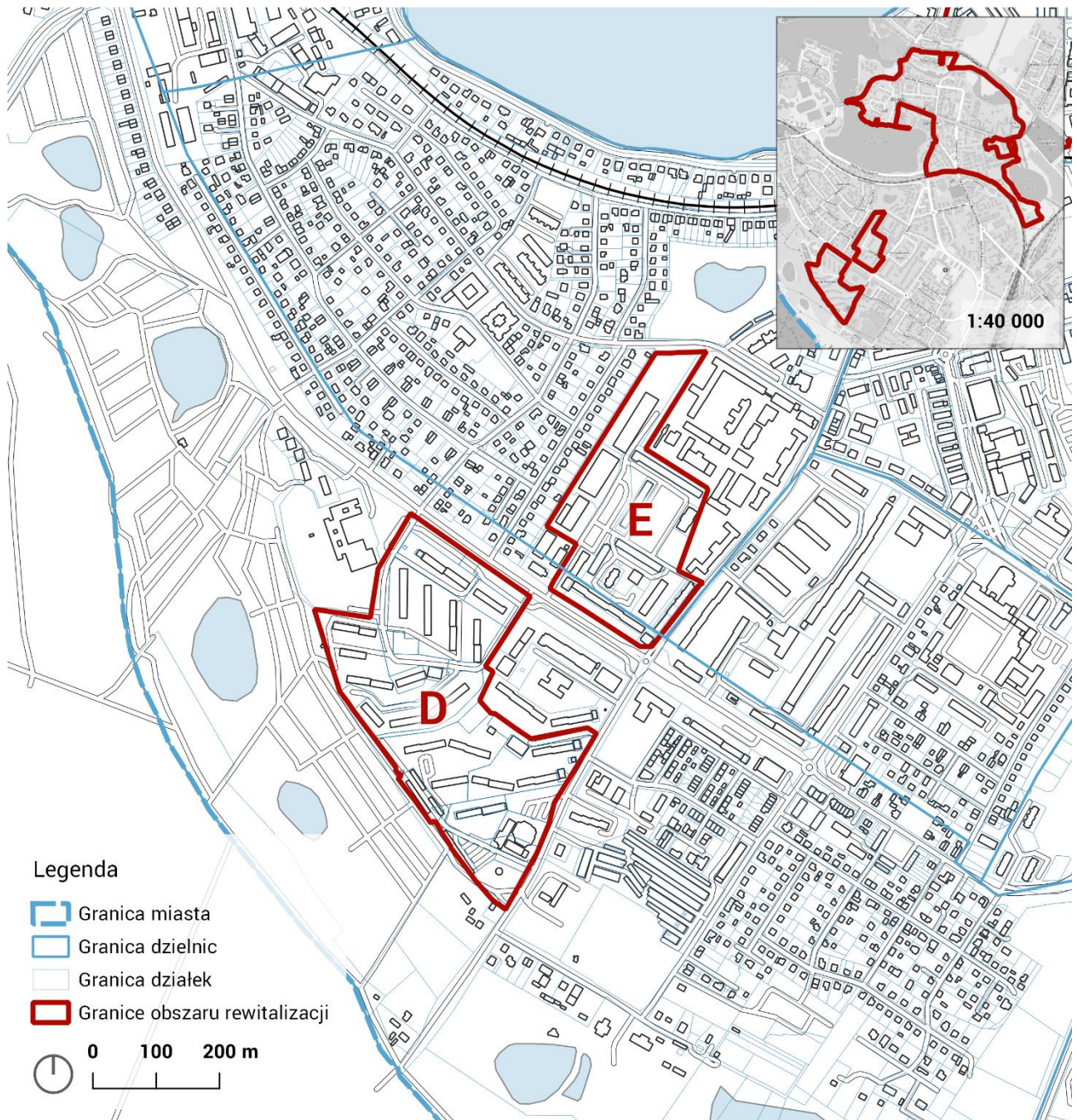
Zgodnie z wymaganiami ustawowymi obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy.

Tabela 2. Podstawowe dane dotyczące obszaru rewitalizacji

Dzielnice i tereny wchodzące w skład obszaru rewitalizacji		Ludność [liczba osób]	Powierzchnia [ha]
A	Stare Miasto	779	14,9
B	Centrum (wraz z rzeką Ławką)	5 149	106,7
C	Stary Młyn	0	0,9
D	Podleśne	2 677	20,6
E	Gajerek (rejon ul. Jasielskiej i 1 Maja)	1 008	11,1
F	Dąbrowskiego (rejon ul. Norberta Barlickiego)	172	7,8
Obszar rewitalizacji		9 785	162
Miasto Ława		33 250	3680,3
Wartość wskaźnika dla obszaru rewitalizacji zgodnie z Ustawą [liczbowo]		9 975	736,1
Wartość wskaźnika dla wybranego obszaru rewitalizacji na podstawie delimitacji [%]		29,4	4,4

Ryc. 8 Obszar rewitalizacji w granicach osiedli rejonu Centrum, Stare Miasto, Dąbrowskiego (ul. Norberta Barlickiego) oraz teren Starego Młyna

Ryc. 9 Obszar rewitalizacji w granicach rejonu Gajerek i Podleśne

1.4. Powiązania Programu z dokumentami strategicznymi miasta Ławy

1.4.1. Powiązania ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego miasta Ławy

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego, zwane dalej SUIKZP, zostało uchwalone przez Radę Miejską w Ławie uchwałą nr XLIV/367/17 z dnia 28 sierpnia 2017 r. SUIKZP jest dokumentem sporządzanym dla całego obszaru gminy i określa w sposób ogólny jej politykę przestrzenną oraz zasady gospodarowania przestrzennego. Dokument ten ma charakter aktu kierownictwa wewnętrznego i wiąże Burmistrza Miasta Ławy przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Generalne postanowienia SUIKZP to:

- dążenie do segregacji przestrzennej funkcji;
- rozwój zagospodarowania osadniczego polegający wyłącznie na dopełnieniu istniejącego zainwestowania (w pierwszej kolejności) oraz niewielka ekspansja tego zainwestowania na nowe tereny (tereny otwarte) przy zachowaniu kontinuum układów funkcjonalno-przestrzennych.

Obszar rewitalizacji Stare Miasto, Centrum zgodnie z SUIKZP przynależy do elementu struktury przestrzennej A – strefa ścisłego centrum miasta oraz F – strefa wielofunkcyjnego rozwoju miasta II.

Obszar rewitalizacji rejonu Gajerek i Podleśne zgodnie z SUIKZP przynależy do elementu struktury przestrzennej B - strefy kontynuacji wielofunkcyjnego rozwoju miasta. Ten obszar stanowi teren największej koncentracji zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i jednorodzinnej o średniej intensywności w mieście wraz z terenami usługowymi dla ich obsługi.

Zgodnie z częścią II SUIKZP „Kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta Ława” są przewidywane następujące główne kierunki rozwoju:

A - strefa ścisłego centrum miasta.

Strefa ścisłego centrum miasta obejmuje swoim zasięgiem tereny usług ogólnomiejskich, mieszkalnictwa wielorodzinnego z usługami o wysokiej intensywności oraz znaczne obszary usługowe. Do głównych celów polityki przestrzennej w tej jednostce należą:

- kreowanie przestrzeni centrum miasta jako miejsca identyfikacji tożsamości miasta w świadomości mieszkańców oraz w odbiorze zewnętrznym;
- estetyzacja przestrzeni publicznych;
- utrzymanie i rozwój koncentracji usług publicznych;
- utrzymanie i rozwój funkcji usług, w tym obiektu handlu wielkopowierzchniowego;
- utrzymanie i rozwój terenów turystyki i rekreacji;
- utrzymanie funkcji mieszkaniowo - usługowej;
- zachowanie i ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego;
- zachowanie i rozwój obszarów zieleni urządzonej;
- budowa ciągów pieszych i ścieżek rowerowych;
- podnoszenie atrakcyjności architektury zabudowy i zagospodarowania terenów.

B - strefa kontynuacji wielofunkcyjnego rozwoju miasta.

Jednostka B stanowi teren największej koncentracji zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i jednorodzinnej o średniej intensywności w mieście wraz z terenami usługowymi do ich obsługi.

Główne cele polityki przestrzennej w jednostce:

- utrzymanie i uzupełnianie funkcji zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i jednorodzinnej;
- utrzymanie i rozwój funkcji usługowych o znaczeniu ogólnomiejskim z zakresu oświaty, ochrony zdrowia, administracji i kultury, zachowania i ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego, podnoszenie standardów technicznych i walorów architektonicznych istniejących budynków, utrzymanie istniejących parkingów oraz dopuszczenie realizacji parkingów podziemnych;
- zachowanie i rozwój terenów zieleni urządzonej, zieleni izolacyjnej, zieleni leśnej, budowa ciągów pieszych i dróg rowerowych.

W niniejszym programie rewitalizacji skonkretyzowano główne kierunki rozwoju ujęte w SUIKZP. Program uwzględnia szeroki wymiar rewitalizacji opisany w tym dokumencie. Działania rewitalizacyjne ukierunkowane są w szczególności w obszarze ścisłego centrum miasta oraz w rejonie Gajerek (rejon ulicy Jasielskiej i 1 Maja) i Podleśne, gdzie występuje szczególne

nagromadzenie zjawisk kryzysowych. Założenia dokumentu Studium nie stoją w kolizji z potrzebą poprawy przestrzeni wskazanych w delimitacji GPRu.

Znaczącą zmianą w kontekście planowania rozwoju przestrzennego oraz społeczno-gospodarczego gminy jest zmiana przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym³. W myśl nowych przepisów w 2026 r. dokument SUKIZP zostanie zastąpiony gminnym planem ogólnym (GPO). Zmiana ta wywołuje także konieczność sporządzenia strategii rozwoju gminy wraz z modelem struktury funkcjonalno-przestrzennej. Rekomendacje dotyczące tworzenia tych dokumentów są zawarte w dalszej części programu.

W chwili sporządzania zmiany GPRu, nie sporządzono jeszcze planu ogólnego. Gmina nie posiada także strategii rozwoju, sporządzonej zgodnie z wymaganiami art. 10e ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz.U.2023.40 ze zm.)

1.4.2. Powiązania ze Strategią rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Miejskiej Ława na lata 2016-2025

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Miejskiej Ława na lata 2016-2025 została uchwalona przez Radę Miejską w Ławie 14 grudnia 2015 r. (uchwała nr XVIII/169/15).

W Strategii przyjęto następującą misję gminy w sferze społecznej:

„Władze samorządu miasta oraz podległe im jednostki organizacyjne, w ścisłej współpracy z lokalnymi partnerami (instytucjami publicznymi, przedsiębiorcami oraz organizacjami pozarządowymi), dążą do tego, aby w różnych sferach aktywności, zwłaszcza rodzinnej, społecznej, zawodowej, zdrowotnej, edukacyjnej, kulturalnej i sportowej, jak najpełniej zaspokoić potrzeby mieszkańców – bez względu na ich płeć, wiek, wykształcenie, poziom sprawności organizmu, status materialny czy inne cechy.”

Celami strategicznymi zapisanymi w strategii, ważnymi z punktu widzenia programu rewitalizacji, są:

³ Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2023.1688)

Cel strategiczny 1 - poprawa zdolności mieszkańców do podejmowania pracy najemnej lub pracy na własny rachunek, w tym w sektorze ekonomii społecznej:

- cel operacyjny 1.3 - ułatwianie dostępu do rynku pracy osobom oraz grupom defaworyzowanym oraz wzmocnienie systemu wsparcia i współpracy lokalnej na rzecz wzrostu zatrudnienia,
- cel operacyjny 1.4 – wzmocnienie systemu wsparcia i współpracy lokalnej na rzecz wzrostu zatrudnienia.

Cel strategiczny 2 – wzmocnienie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz zapewnieniu dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do rozwoju:

- cel operacyjny 2.1 – wzrost kompetencji rodziców, prawnych opiekunów oraz osób planujących założenie rodziny,
- cel operacyjny 2.2 – zwiększenie dostępu do usług wsparcia dla rodzin, zwłaszcza doświadczających trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz pomoc dzieciom i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju,
- cel operacyjny 2.3. – pomoc dzieciom i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju.

Cel strategiczny 3 – wzrost poziomu bezpieczeństwa i zdrowotności mieszkańców dzięki ograniczeniu problemu uzależnień, przemocy w rodzinie oraz innych dysfunkcji społecznych:

- cel operacyjny 3.1 – wzmocnienie oddziaływań profilaktycznych i prewencyjnych w sferze uzależnień, przemocy w rodzinie oraz przestępczości.

Cel strategiczny 4 - zwiększenie poczucia bezpieczeństwa materialnego i mieszkaniowego wśród osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym:

- cel operacyjny 4.1 – wzmocnianie kompetencji mieszkańców w zakresie zaradności, samodzielności oraz gospodarowania posiadanymi zasobami.

Cel strategiczny 5 -- wzrost uczestnictwa osób z niepełnosprawnością i ich rodzin w życiu społecznym;

- Cel operacyjny 5.1 – zwiększenie skali działań profilaktycznych, rehabilitacyjnych oraz kompensacyjnych w zakresie niepełnosprawności,

- cel operacyjny 5.2 – integracja osób niepełnosprawnych, ich opiekunów i rodzin ze środowiskiem lokalnym,
- cel operacyjny 5.3 – poprawa dostępności instytucji i przestrzeni miejskiej dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności.

Cel strategiczny 6 - poprawa jakości życia seniorów oraz osób ciężko lub przewlekle chorujących;

- cel operacyjny 6.2 – zmniejszenie izolacji społecznej oraz poczucia osamotnienia wśród seniorów,
- cel operacyjny 6.3 – zwiększenie zaangażowania oraz koordynacji działań instytucji i organizacji lokalnych na rzecz osób starszych i chorujących.

Cel strategiczny 7 - zwiększenie zaangażowania mieszkańców miasta w sprawy ważne dla lokalnej wspólnoty:

- cel operacyjny 7.1 – wzrost świadomości społecznej i obywatelskiej,
- cel operacyjny 7.2 – wzmocnienie oddolnej aktywności mieszkańców miasta, realizowanej przez organizacje pozarządowe i grupy nieformalne,
- cel operacyjny 7.3 – poprawa warunków instytucjonalnych sprzyjających partycypacji obywatelskiej w samorządzie.

1.4.3. Powiązania ze Zintegrowaną Strategią Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Ostródzko-Ławskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2015-2025

Zintegrowana Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Ostródzko-Ławskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2015-2025 została uchwalona przez Radę Miejską w Ławie uchwałą nr XIV/124/15 z dnia 21 września 2015 r.

W granice Ostródzko-Ławskiego Obszaru Funkcjonalnego (OIOF) wchodzi: gmina miejska Ostróda, gmina miejska Ława, gmina Ostróda, gmina Ława, gmina Miłomłyn, gmina Morąg, powiat ostródzki oraz partnerzy wspierający (organizacje pozarządowe).

Wizja rozwoju OIOF brzmi:

„Ostródzko-Iławski Obszar Funkcjonalny stanowi teren wysokiej jakości życia i gospodarowania, o bogatej ofercie turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej, przyciągający turystów i inwestorów. Jako obszar o strategicznym komunikacyjnie położeniu, bogatych tradycjach i wielkiej atrakcyjności dla gości, jest to subregion ważny i doceniany w polityce rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego. To teren stałego i konsekwentnego wzrostu opartego o aktywność, kreatywność i mobilność mieszkańców oraz o atrakcyjność położenia, zasobów przyrodniczych i kulturowych.”

Obszarami priorytetowymi są:

- 1) Konkurencyjna i nowoczesna gospodarka, w tym cele strategiczne:
 - poprawa atrakcyjności gospodarczej regionu;
 - wsparcie przedsiębiorczości mieszkańców OIOF;
 - wspieranie dostarczania usług dla przedsiębiorców;
 - wsparcie konkurencyjności i innowacyjności lokalnej gospodarki;
 - podnoszenie potencjału kapitału ludzkiego i społecznego.
- 2) Bogata i różnorodna infrastruktura, w tym cele strategiczne:
 - rozbudowa infrastruktury rowerowej i pieszo-rowerowej;
 - podnoszenie jakości i dostępności infrastruktury sportowej i rekreacyjnej;
 - rewitalizacja połączeń kanałowych i wykorzystanie zasobów wodnych subregionu;
 - podnoszenie funkcjonalności obszarów zurbanizowanych;
 - ochrona obiektów zabytkowych.
- 3) Wysoka jakość życia, w tym cele strategiczne:
 - poprawa jakości współpracy instytucji publicznych ze społecznością i budowanie postaw obywatelskich;
 - wspieranie idei kształcenia ustawicznego i wykorzystywania umiejętności twórczych;
 - rewitalizacja społeczna;
 - edukacja ekologiczna i ochrona środowiska.

Określone w powyższym dokumencie strategicznym miasta obszary i cele strategiczne zostały uwzględnione w Programie.

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Diagnoza pogłębiona została sporządzona do obszaru rewitalizacji wyznaczonego uchwałą nr XLIV/479/22 Rady Miejskiej Ławy z dnia 28 lutego 2022 r. (ze zmianami z 28 marca 2022 r.) w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta Ławy.

Na część diagnostyczną składa się podsumowanie dotychczasowego Lokalnego Programu Rewitalizacji, przyjętego uchwałą Nr LV/661/10 Rady Miejskiej w Ławie z dnia 25 sierpnia 2010 r., analizy negatywnych zjawisk występujących w obszarze rewitalizacji, podsumowanie potencjałów oraz wskazania potrzeb i wniosków dla realizacji nowego programu.

2.1. Opis stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Ławy do roku 2023

Lokalny Program Rewitalizacji dla miasta Ławy do roku 2023, zwany dalej LPR, został przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Ławie nr XXIII/211/16 z dnia 31 marca 2016 roku. Rewitalizacją objęto obszar Starego Miasta (Obszar A) oraz rejon ul. Jasielskiej (Obszar B). LPR był zmieniany w następujący sposób:

- zmiana uchwałą nr XXIX/258/16 z dnia 8 września 2016 r.;
- zmiana uchwałą nr LII/454/18 z dnia 26 marca 2018 r.

Jako główny cel LPR przyjęto „rozwój społeczny oparty na komunikacji”. Ustalono cztery następujące cele strategiczne:

- komunikacja przestrzenna;
- komunikacja społeczna;
- komunikacja międzypokoleniowa;
- komunikacja przyszłości.

W okresie realizacji LPR zrealizowano działania zgodnie z celami strategicznymi, w których szczegółowo rozpisano działania inwestycyjne i społeczne. Finansowanie działań pochodziło

ze źródeł przeznaczonych częściowo lub w całości na realizację celów rewitalizacji. W ramach LPR zaplanowano realizację dwóch przedsięwzięć zintegrowanych:

- przedsięwzięcie zintegrowane I - kompleksowa rewitalizacja rejonu ul. Jasielskiej;
- przedsięwzięcie zintegrowane II - kreowanie przestrzeni społecznej.

W wyniku realizacji LPR, zrealizowano przedsięwzięcie nr I i poprawiono warunki życia na osiedlu Gajerek (rejon ul. Jasielskiej). W ramach inwestycji zrealizowano:

- termomodernizację komunalnych budynków mieszkalnych ul. Jasielska 1, 2 i 4;
- przebudowę hali przemysłowej na cele społeczne – otwarcie CAL, które funkcjonuje jako ośrodek realizacji działań społeczności, w tym na rzecz osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz siedziba organizacji pozarządowych;
- budowa komunalnego budynku mieszkalnego przy ul. Wiejskiej;
- I etap projektu „Kompleksowa rewitalizacja rejonu ulicy Jasielskiej poprzez poprawę dostępności komunikacyjnej”.

Za pośrednictwem Powiatu Iławskiego zrealizowano działania w zakresie poprawy stanu technicznego ośrodków medycznych.

W strefie społecznej zrealizowano działania dla różnych grup odbiorców: projekt „Akademia samodzielności” oraz projekt „Aktywni rodzice - aktywne dziecko”. Przez Koło w Iławie PSONI oraz OPPUiPR w ramach miękkich i inwestycyjnych projektów realizowane działania komplementarne, polegające na doposażeniu wspólnej przestrzeni w place zabaw, stworzeniu nowych terenów zieleni.

W celu poprawy sytuacji związanej z zatrudnieniem oraz strefą gospodarczą, Powiatowy Urząd Pracy w Iławie zrealizował następujące projekty: „E-kompetencje bez barier”, „Ku pracy!”, „Projekt praca” oraz „Młoda Siła”. Przez Urząd Miasta Iławy były organizowane konkursy skierowane do NGO, a w ramach ich rozstrzygnięć realizowano działania pod nazwą „Rehabilitacja społeczno-zawodowa osób niepełnosprawnych”.

Z projektów podstawowych, przygotowywanych przez gminę i NGO nie zrealizowano części z projektów społecznych, powiązanych z rewitalizacją ul. Jasielskiej (m.in. uruchomienie Centrum

Aktywności Społecznej i Zawodowej (wsparcie OzN), Młodzieżowego Klub Integracji Społecznej - Aktywna Młodzież (wsparcie dla osób młodych), Klubu Integracji Społecznej – Nowe stare Zawody (aktywizacji zawodowej w branży rzemieślniczej dla osób zagrożonych wykluczeniem), programu "Pomagając sobie – pomagasz rodzinie" (wsparcie psychologiczne dla osób z zagrożeniem wykluczenia) oraz realizacji przestrzeni publicznej w tamtym rejonie („Jasielski Ogród” i przestrzeni międzypokoleniowych), wskazanych jako zadania własne gminy Ława. Z projektów realizowanych przez gminę nie zrealizowano projektu adaptacji Domu Weterana na cele kulturalno-edukacyjne.

W ramach realizacji LPR nie powstał także Park Tematyczny ani nie wdrożono karty turysty Ostródzko-Ławskiego OF. Nie zrealizowano także części z projektów, deklarowanych przez podmioty zewnętrzne, m.in. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (wsparcie psychologiczne), część z projektów edukacyjnych Zakładów Doskonalenia Zawodowego - Akademia Rozwoju i Siła Ławy oraz części z projektów termomodernizacyjnych.

Podsumowując, realizowane wcześniej działania pozwoliły przede wszystkim na znaczącą poprawę funkcjonowania obszaru ul. Jasielskiej (Obszar B), który podlegał procesom marginalizacji jako osiedle mieszkań komunalnych. W ramach programu udało się zaadaptować obiekty przemysłowe na cele społeczne, m.in. dla potrzeb Centrum Aktywności Lokalnej, choć obecnie obiekt ten jest użytkowany jako siedziby różnych organizacji pozarządowych, a nie otwarte centrum sąsiedzkie, główne cele projektu zostały osiągnięte. Działaniom infrastrukturalnym towarzyszyły działania społeczne, najskuteczniejsze dotyczyły aktywizacji zawodowej. W efekcie, w rejonie Jasielskiej można mówić o poprawie tego obszaru i osiągnięciu wielu z pierwotnych założeń autorów LPRu, choć nie wszystkie działania zostały zrealizowane. Nadal konieczna jest poprawa terenów zieleni, w szczególności rozwoju przestrzeni sąsiedzkich czy stanu chodników.

Działania w rejonie obszaru Starego Miasta (Obszar A) nie wywołały oczekiwanych zmian. Projekty przekształceń przestrzeni publicznych nie wywołały szerszych zmian w funkcjonowaniu obszaru. Nie udało się zrealizować założonych wówczas projektów flagowych (m.in. adaptacji dawnego Domu Weterana czy Parku Tematycznego). W efekcie rozwój tego obszaru w oparciu o usługi kultury nie został osiągnięty, a Stare Miasto nadal podlega procesom marginalizacji.

Tabela 3. Działania LPR za okres 2018-2021 (planowane i zrealizowane)

Nazwa projektu	Źródło finansowania	Oś priorytetowa	Czas realizacji		Szacunkowy koszt realizacji [zł]		Podmioty realizujące projekt
			planowany	faktyczny	planowany	faktyczny	
Kompleksowa rewitalizacja rejonu ulicy Jasielskiej poprzez poprawę dostępności komunikacyjnej	RPOWWM; środki własne	8. OBSZARY WYMAGAJĄCE REWITALIZACJI	2016-2018	2017-2018	7 000 000	2 869 370	Gmina Miejska Ława
Kompleksowa rewitalizacja rejonu ulicy Jasielskiej obejmująca przebudowę hali przemysłowej na cele społeczne	RPOWWM; środki własne	8. OBSZARY WYMAGAJĄCE REWITALIZACJI	2016-2018	2017-2018	5 000 000	9 138 173	Gmina Miejska Ława
Kreowanie przestrzeni międzypokoleniowej	Środki własne		2018-2021	NZ	bd	NZ	Gmina Miejska Ława
Jasielski ogród	Środki własne		2018-2021	NZ	bd	NZ	Gmina Miejska Ława
Budowa komunalnego budynku mieszkalnego przy ul. Wiejskiej	Środki własne w połączeniu z premią z BGK			2020	bd	3 902 828	-
Akademia samodzielności	RPOWWM; środki własne	11. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE	2018-2020	2019-2021	1 000 000	1 341 691	Koło w Ławie PSONI

Centrum Aktywności Społecznej i Zawodowej w Ławie	RPOWWM; środki własne	11. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE	2018-2020	NZ	550 000	NZ	Koło w Ławie PSONI
Młodzieżowy Klub Integracji Społecznej - Aktywna Młodzież	RPOWWM; środki własne	11. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE	2018-2020	NZ	400 000	NZ	Gmina Ława z partnerem NGO
Klub Integracji Społecznej – Nowe stare Zawody	RPOWWM; środki własne	11. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE	2018-2020	NZ	500 000	NZ	Gmina Ława z partnerem NGO
„Pomagając sobie pomagasz rodzinie”	RPOWWM; środki własne	11. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE	2018-2020	NZ	500 000	NZ	Gmina Ława z partnerem NGO
"Aktywni rodzice - aktywne dziecko"	RPOWWM; środki własne	12. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE	2018-2021	2018-2021	240 000	331 900	Gmina Ława z partnerem NGO
Ławski zespół ds. wsparcia rodziny	RPOWWM; środki własne	11. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE	2018-2022	2019-2021	bd	336 686,25	MOPS
Projekty zakładające termomodernizacje komunalnych budynków mieszkalnych, w tym ul. Jasielska 2 i 4	Środki własne, premia BGK, środki prywatnie	4. EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA	2016-2020	2017-2019	bd	1 893 787	Gmina Miejska/ITBS

Adaptacja dawnego Domu Weterana na cele kulturalno-edukacyjne	RPOWWM; środki MKiDN, środki własne	6. KULTURA I DZIEDZICTWO	bd	NZ	bd	NZ	Gmina Miejska Ława
Strefa Integracji Międzypokoleniowej	RPOWWM; środki własne Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	5. RPO OŚ V ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE I RACJONALNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW;	2018-2020	NZ	2 000 000	NZ	Gmina Miejska Ława / Stowarzyszeni e Na Rzecz Osób Niepełnospraw- nych Powiatu Ławskiego Promyk
Kreowanie przestrzeni społecznej w Ławie (2 etapy)	RPOWWM, środki własne	8. OBSZARY WYMAGAJĄCE REWITALIZACJI	2016-2020	2016-2018	2 500 000	2 397 775	Gmina Miejska Ława
Park Tematyczny	Źródła rozproszone		2018-2023	NZ	60 000 000	NZ	Gmina Miejska Ława
Karta turysty Ostródzko-Ławskiego Obszaru Funkcjonalnego	RPOWWM	2. KADRY DLA GOSPODARKI	2017-2023	NZ	bd	NZ	Gmina Miejska Ława
Utworzenie Centrum Rehabilitacji w Powiatowym Szpitalu w Ławie	RPOWWM, środki własne		2018-2020	NZ	40 000 000	NZ	Szpital Powiatowy

							w Ławie/ Powiat Ławski
Kontynuacja rozbudowy i modernizacji szpitala – uruchomienie Centrum Zdrowia Psychicznego z ośrodkiem opieki długoterminowej - ETAP II	RPOWWM, środki własne	8. OBSZARY WYMAGAJĄCE REWITALIZACJI	2017-2018	2016-2018	5 000 000	5 244 160	Szpital Powiatowy w Ławie/ Powiat Ławski
Zagospodarowanie terenu po lądowisku dla helikopterów na potrzeby rehabilitacji	RPOWWM, środki własne	8. OBSZARY WYMAGAJĄCE REWITALIZACJI	2017-2018	2016-2018	2 000 000	2 095 855	Szpital Powiatowy w Ławie/ Powiat Ławski
Wsparcie psychologiczne, zdrowotne, edukacyjne i społeczne osób zagrożonych ryzykiem wykluczenia społecznego z terenu miasta Ławy - dwie edycje	RPOWWM, środki własne	11. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE	2018-2020	NZ	250 000	NZ	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ławie
			2020-2022	NZ	250 000	NZ	
Akademia Rozwoju	RPOWWM	2. KADRY DLA GOSPODARKI	01.05.2016- 31.12.2017	NZ	7 000 000	NZ	WMZDZwO
E-kompetencje bez barier	RPOWWM	10. REGIONALNY RYNEK PRACY 2. KADRY DLA GOSPODARKI	2016-2019	2016-2019	234 000	237 661	WMZDZwO

Ku pracy!	RPOWWM	11. REGIONALNY RYNEK PRACY 2. KADRY DLA GOSPODARKI	2016-2017	2017-2018	450	461 105	WMZDZwO
Projekt praca	RPOWWM	12. REGIONALNY RYNEK PRACY 2. KADRY DLA GOSPODARKI	2016-2018	2017-2018	3 513 000	509 868	WMZDZwO
Siła Ławy	RPOWWM	13. REGIONALNY RYNEK PRACY 2. KADRY DLA GOSPODARKI	2016-2017	NZ	1 000 000	NZ	WMZDZwO
Młoda Siła	RPOWWM	14. REGIONALNY RYNEK PRACY 2. KADRY DLA GOSPODARKI	2016-2017	2016-2017	bd	433 496	WMZDZwO
Modernizacja budynków szkolnych na cele oświatowe przy ul. Mierosławskiego 10	RPOWWM	9. DOSTĘP DO WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH 11. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE	2015-2017	NZ	8 000 000	NZ	Powiat Ławski

Projekty termomodernizacja budynków	RPOWWM, środki WFOŚ, środki własne	4. EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA	2016-2023	2016-2021	bd	7 583 974	Miasto Ława, Powiat Ławski, MOPS,
Poprawa efektywności energetycznej przedsiębiorstw i placówek usługowych				NZ		projekt niezrealizowany	Spółdzielnia Mieszkaniowa „Praca”
Modernizacja spółki Energetyka Ciepła Sp. z o.o.				NZ		NZ	Spółdzielnia Mieszkaniowa "Przyszłość" przedsiębiorcy Energetyka Ciepła Sp. z o.o.
Rewitalizacja, czyli powrót do życia zawodowego (I i II edycja)	RPOWWM	10. REGIONALNY RYNEK PRACY	2017-2020	NZ	650 000	NZ	Ławska Izba Gospodarcza
Moje miasto i ja! Rewitalizacja Ławy (I i II edycja)	RPOWWM	10. REGIONALNY RYNEK PRACY	2017-2020	NZ	1 000 000	NZ	Ławska Izba Gospodarcza
Mobilny i kompetentny ławianin na rynku pracy	RPOWWM	10. REGIONALNY RYNEK PRACY	2017-2019	NZ	1 450 000	NZ	Ławska Izba Gospodarcza

RPOWWM – Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020

WMZDZwO – Warmińsko-Mazurski Zakład Doskonalenia Zawodowego w Olsztynie

NZ – projekt nie został zrealizowany

2.2. Charakterystyka obszaru rewitalizacji

Obszar rewitalizacji, choć wyznaczony jako jeden obszar (bez podziału na podobszary) charakteryzuje się odmiennym sposobem zagospodarowania, zróżnicowanymi uwarunkowaniami przestrzennymi, gospodarczymi i społecznymi. Poniżej zawarto charakterystykę poszczególnych terenów:

Stare Miasto – Teren A

Teren Starego Miasta zawiera granice obszaru historycznego, XVI w. miasta lokacyjnego wraz z jego nielicznymi, zachowanymi pozostałościami. Całość obszaru uległa totalnemu zniszczeniu w trakcie II wojny światowej, zachowały się jedynie pojedyncze obiekty m.in. jak gotycki kościół pw. Przemienienia Pańskiego, fragmenty murów miejskich z budynkiem mieszkalnym, neobarokowy ratusz z 1912 r. (dzisiaj Urząd Miasta), neoklasycystyczna dawna hala miejska z 1916 r. (obecnie kinoteatr „Pasja”) czy tereny Parku Ślimak. Obszar Starego Miasta został odbudowany jako osiedle modernistyczne z wolnostojącymi budynkami wielorodzinnymi. Centralną przestrzenią publiczną osiedla jest Plac im. Władysława Bandurskiego. Jego kształt i usytuowanie odpowiada lokalizacji dawnego rynku. Oprócz zabytków nieruchomych obszar Starego Miasta jest wpisany do rejestru zabytków jako układ zabudowy oraz objęty ochroną archeologiczną.

Stare Miasto stanowiło niegdyś serce Ławy, wraz z rozwojem nowych dzielnic mieszkańcy wybierali nowe dzielnice jako miejsce zamieszkania co wraz z brakiem inwestycji w poprawę przestrzeni publicznych przyczynia się do rosnącej stagnacji tej części miasta. Na obszarze tej części Ławy nadal znajdują się ważne budynki dla życia miasta – siedziba Urzędu Miasta, siedziba Zespołu Szkół im. 3 Maja oraz kinoteatr Pasja. W bliskim sąsiedztwie mieści się główna promenada prowadząca wzdłuż Jezioraka, Miejska Hala Widowiskowo-Sportowa, centrum handlowe „Galeria Jeziorak”.

Centrum wraz z rzeką Ławką – Teren B

Teren ten obejmuje znaczną część funkcjonalnego centrum Ławy wraz ze zróżnicowaną zabudową. Granice obszaru wyznaczają Stare Miasto wraz z Jeziorakiem, linia kolejowa oraz rzeka Ławka wraz z Jeziorem Ławskim. Obszar ten cechuje różny charakter. W rejonie ul. Niepodległości, Narutowicza, Jagiellończyka i Królowej Jadwigi zabudowa obejmuje budynki wielorodzinne. Wzdłuż ul. Niepodległości znajdują się relikty XIX w zabudowy kamienicznej, w większości jednak są to

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Ławy na lata 2023-2032

modernistyczne osiedla wielorodzinne budowane krótko po wojnie. W ramach tego fragmentu obszaru mieszczą się takie miejsca jak ciąg rzeki Ławki funkcjonujący jako ciąg rekreacyjny, który okala teren od północy. W południowej części, przy ul. Jana III Sobieskiego mieści się teren zieleni z Domem Weterana, pomimo centralnej lokalizacji i wielu prób renowacji tego budynku jest on opuszczony i w złym stanie technicznym. W części wschodniej, w sąsiedztwie Jeziora Ławskiego zlokalizowane są tereny dawnych koszar, które po wojnie mieściły zakłady mechaniczno-samochodowe (IZNS), funkcja ta kontynuowana jest częściowo do dzisiaj. W tym sąsiedztwie mieszczą się także budynki mieszkalnictwa komunalnego przy ul. Jagiełły.

Centrum pełni zróżnicowane funkcje, jest to teren o mieszanym użytkowaniu. Północna część jest funkcjonalnie powiązana ze Starym Miastem i mieści w sobie wiele funkcji usługowych i administracyjnych miasta (m.in. Szkołę Podstawową nr 1). Wyzwaniem jest jakość usług oraz ich sezonowość. Ul. Niepodległości jest znaczącą barierą przestrzenną i komunikacyjną. Rzeka Ławka jest ważnym elementem ekosystemu miejskiego oraz systemu przestrzeni publicznych miasta. Społecznie jest to obszar o dużej gęstości zaludnienia, na obszarze występują problemy związane z koncentracją osób w wieku poprodukcyjnym, stanem zasobu mieszkaniowego, zaległościami czynszowymi w mieszkalnictwie komunalnym i niską jakością przestrzeni wspólnych w osiedlach mieszkaniowych.

Stary Młyn – Teren C

Stary Młyn jest niewielkim fragmentem obszaru rewitalizacji położonym w jego wschodniej części. Obszar obejmuje tereny w sąsiedztwie rzeki Ławki przy budynku zabytkowego młyna. W sąsiedztwie zrealizowano tereny rekreacyjne Wyspa Młyńska. Obiekt dawnego młyna jest wpisany do rejestru zabytków, obecnie jest nieużytkowany i popada w ruinę. Główne wyzwania obszaru dotyczą kwestii ochrony dziedzictwa miasta jak i kwestii środowiskowych – kształtowania korytarzy rzeki Ławki.

Osiedle Podleśne – Teren D

Osiedle Podleśne jest dużym osiedlem zabudowy wielorodzinnej w południowo-zachodniej części Ławy. Jest to jedno z wielu osiedli zarządzanych przez SM „Praca”. Budynki powstały w okresie powojennym. W większości są to budynki z wielkiej płyty. W ramach działań prowadzonych przez

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Ławy na lata 2023-2032

spółdzielnię realizowano projekty poprawy przestrzeni wspólnej, m.in. zaadaptowano także przestrzenie dawnych wymienników ciepła, działa także klub sąsiedzki prowadzony przez spółdzielnię.

Główne wyzwania obszaru wiążą się z kwestią struktury demograficznej osiedla, jest to obszar, który podlega starzeniu się. Pomimo stałej pracy wykonywanej przez spółdzielnię nadal istnieją potrzeby związane z kształtowaniem przestrzeni sąsiedzkich oraz prowadzeniem działań prowadzących do integracji mieszkańców.

Gajerek (rejon ulic Jasielskiej i 1 Maja) – Teren E

Jest to obszar położony w rejonie ulic Jasielskiej, 1 Maja i Wiejskiej w sąsiedztwie Zakładu Karnego w Ławie. Na obszarze zlokalizowane jest osiedle mieszkalnictwa komunalnego zarządzane przez ITBS oraz zlokalizowane są budynki Centrum Aktywności Lokalnej wraz z przyległymi budynkami przemysłowymi. Obszar był poddany szeregowi działań rewitalizacyjnych nastawionych na poprawę stanu technicznego budynków, poprawie kompetencji społecznych i rodzinnych mieszkańców. Poprawiono także przestrzeń osiedla, m.in. wyburzając część murów dawnego aresztu odgradzających osiedle oraz organizując infrastrukturę parkingową. Działania UM Ława można uznać za udane.

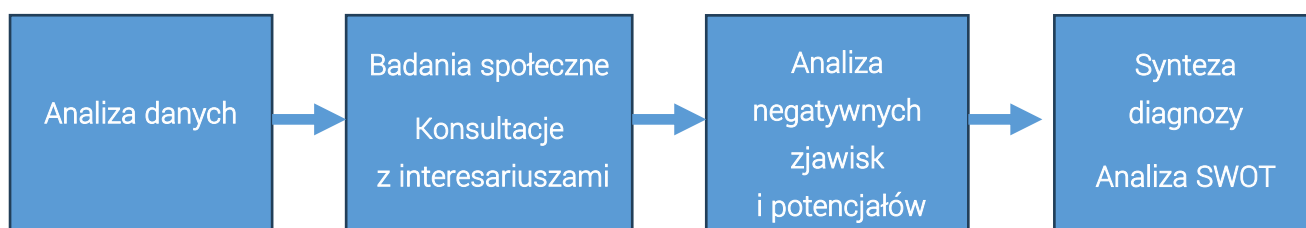
Choć sytuacja mieszkańców Jasielskiej ulega poprawie, mieszkańcy nadal mierzą się z wyzwaniami związanymi z jakością przestrzeni publicznych, brakiem miejsc dla integracji sąsiedzkiej. Zrealizowany CAL pełni obecnie funkcje siedziby organizacji pozarządowych, obiektowi brakuje jednak funkcjonalności centrum sąsiedzkiego. Nie zrealizowano także poprawy skweru między budynkami, który jest intensywnie wykorzystywany przez dzieci z sąsiedztwa.

Dąbrowskiego (rejon ulicy Norberta Barlickiego) – Teren F

Jest to niewielki teren osiedla mieszkaniowego domów jednorodzinnych położonego na północ od rzeki Ławki. Osiedle jest zlokalizowane przy ulicach Barlickiego i Sandlerowej oraz ograniczone od wschodu i zachodu przez mosty nad Ławką. Teren został wskazany jako element obszaru rewitalizacji ze względu na dolinę Ławki, pełniącą rolę ciągu ekologicznego, oraz lokalizację budynku komunalnego (Barlickiego 4). Główne wyzwania terenu obejmują kwestie środowiskowe i mieszkaniowe.

2.3. Analiza negatywnych zjawisk i czynników kryzysowych na obszarze rewitalizacji – opis metodyczny

Celem szczegółowej analizy zjawisk kryzysowych jest pogłębione rozpoznanie przyczyn i skutków ich występowania oraz wskazanie, w jaki sposób wpływają one na obszar rewitalizacji. Trafna identyfikacja problemów na etapie diagnozy pozwala na lepsze zaplanowanie działań rewitalizacyjnych. W rozdziale opisano zastosowaną metodykę analiz, szczegółowo wyniki diagnozy pogłębionej w zakresie poszczególnych czynników kryzysowych oraz potencjałów, które są możliwe do wykorzystania przy prowadzeniu rewitalizacji.

Ryc. 10 Schemat sporządzenia diagnozy pogłębionej

Podczas przeprowadzania pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji zastosowano kilka metod badawczych, aby zdobyć wiedzę na temat występujących negatywnych zjawisk.

Przeprowadzono analizę *desk research* (analiza istniejących i dostępnych danych) na podstawie informacji pozyskanych z Urzędu Miasta Ławy, jednostek miejskich i Banku Danych Lokalnych GUS. Dane wykorzystane do delimitacji obszaru zostały zestawione i przeanalizowane w odniesieniu do obszaru rewitalizacji. W wyniku analiz działań sektorowych (polityki społecznej, mieszkaniowej, kultury) uzupełniono informacje pozwalające na wykonanie diagnozy pogłębionej.

Ponadto zastosowano metody badań socjologicznych - bezpośredniego kontaktu z mieszkańcami obszaru rewitalizacji, przedstawicielami organizacji społecznych i przedstawicielami podmiotów gospodarczych. Metody te obejmowały wywiady bezpośrednie kwestionariuszowe z osobami zamieszkałymi analizowany obszar w ich gospodarstwie domowym. Próba miała charakter losowy, jednocześnie uwzględniając takie zmienne jak płeć i wiek.

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Ławy na lata 2023-2032

W konsekwencji przeprowadzono 50 wywiadów na ulicach oraz z 32 seniorami i seniorkami w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej przy ul. Grunwaldzkiej. Były to głównie wywiady indywidualne i dwójkowe oraz trzy wywiady grupowe (fokusowe) na ul. Jagiełły, gdzie do rozmów zebrali się sąsiedzi. Wywiady te zostały przeprowadzone w maju-kwietniu 2022 r. W celu poprawy wiedzy dotyczącej potrzeb młodych mieszkańców Ławy przeprowadzono dodatkowe badania ankietowe w lutym 2024 r. na próbie 218 osób, młodzież w wieku ponadpodstawowym stanowiła 3/4 grupy badanej.

W celu pogłębienia badań kwestionariuszowych przeprowadzono 14 spotkań z przedstawicielami jednostek miejskich.

Wybrano przedstawicieli instytucji, które mają bezpośredni kontakt z mieszkańcami obszaru rewitalizacji, czyli:

- Ławskie Centrum Sportu, Turystyki i Rekreacji;
- Ławskie Centrum Kultury;
- Miejska Biblioteka Publiczna;
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej;
- Ośrodek Psychoedukacji, Profilaktyki Uzależnień i Pomocy Rodzinie;
- Ławskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego;
- Spółdzielnia Mieszkaniowa „Praca”;
- Dyrekcje szkół podstawowych;
- Rada Młodzieżowa Ławy;
- Przedstawiciele organizacji pozarządowych (m.in. „Przystań Ława”);
- Powiatowy Urząd Pracy w Ławie;
- Inkubator Technologiczny w Ławie;
- Wydział Planowania, Inwestycji i Monitoringu Urzędu Miasta Ławy.

Podczas wywiadów poruszano kwestie związane m.in. z:

- problemami społecznymi występującymi na obszarze rewitalizacji (przyczyny i skutki);
- poczuciem bezpieczeństwa;

- warunkami do prowadzenia działalności społecznej i kulturalnej;
- uczestnictwem w życiu kulturalnym i społecznym mieszkańców obszaru rewitalizacji;
- ofertą spędzania czasu wolnego i miejscami spotkań;
- opieką zdrowotną, pomocą społeczną oraz usługami opiekuńczymi;
- wzmocnieniem działań sektora publicznego;
- poprawa strefy gospodarczej i zatrudniania mieszkańców;
- jakością życia mieszkańców, warunkami lokalowymi, zagospodarowaniem otoczenia.

W celu włączenia społeczności lokalnej w proces przygotowania projekty GPR w czerwcu i lipcu 2022 r. zorganizowane zostały otwarte spotkania z mieszkańcami miasta. Ogłoszenia o spotkaniach umieszczono na stronie BIP, <https://miastoilawa.pl/> oraz w formie plakatów w przestrzeni miasta.

Ryc. 11 Plakaty informacyjne (źródło: opracowanie własne)

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Ławy na lata 2023-2032

Wybrano dwa tematy do dyskusji:

- Jakie podwórko przy ul. Jasielskiej?
- Jaki Plac Władysława Bandurskiego?

Celami konsultacji było:

- ustalenie potrzeb mieszkańców i mieszkank, poznanie ich opinii na potrzeby opracowania ostatecznej wersji koncepcji zagospodarowania terenu, ustalenie szczegółowych rozwiązań i uzgodnienie priorytetów;
- włączenie społeczności lokalnej we współdecydowanie o projekcie Gminnego Programu Rewitalizacji.

W dniach 8 i 9 czerwca 2022 r. zaaranżowano punkty konsultacyjne na podwórku przy ul. Jasielskiej oraz na Placu Bandurskiego. Do punktu przyszło w sumie 98 osób. Bardzo duże zainteresowanie wykazały dzieci w wieku 6-12 lat oraz nastolatki. Z kolei w lipcu 2022 r. przeprowadzono warsztaty projektowe z mieszkańcami, w których wzięło udział 18 osób.

Zd. 1 Punkt konsultacyjny (8 czerwca 2022)
Podwórko przy ul. Jasielskiej
(źródło: A2P2)

Zd. 2 Punkt konsultacyjny (09 czerwca 2022)
Plac Bandurskiego
(źródło: A2P2)

Zd. 3 Warsztat (4 lipca 2022)
Podwórko przy ul. Jasielskiej
(źródło: A2P2)

Zd. 4 Warsztat (5 lipca 2022)
Plac Bandurskiego
(źródło: A2P2)

Wyniki spotkań z mieszkańcami zostały uwzględnione w analizie i miały wpływ przy opracowaniu listy planowanych przedsięwzięć GPR. Istotnym krokiem było powołanie Komitetu Rewitalizacji. Komitet spotkał się dwukrotnie: 13 października 2022 i 14 września 2023 r. Przedmiotem spotkań było opiniowanie dokumentu GPR oraz weryfikacja pierwotnych założeń odnoszących się do przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Równoległe na obszarze rewitalizacji przeprowadzono inwentaryzację terenową. Podstawową metodą w badaniu struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru rewitalizacji, wykorzystaną do wskazania miejsc i kwestii problemowych, wymagających interwencji, była inwentaryzacja urbanistyczna. Obejmowała ona dokładną analizę zabudowy i rodzaju poszczególnych przestrzeni. Do najważniejszych elementów badanych należy zaliczyć:

- określenie i wskazanie przestrzeni publicznej, prywatnej i półpublicznej;
- zebranie danych dotyczących istniejącej zabudowy;
- określenie kompozycji przestrzennej;
- identyfikacja i wskazanie obszarów dysharmonijnych;
- określenie stopnia degradacji przestrzeni publicznej i półpublicznej;
- prawo własności działek.

Ponadto wykorzystano również szereg innych metod w celu dokładnej diagnozy obszaru rewitalizacji w sferze funkcjonalno-przestrzennej: literatury, źródeł kartograficznych, dokumentów prawnych i otwartych danych wektorowych. Skorzystano także z narzędzi w zakresie analiz przestrzennych GIS.

Zgodnie z Ustawą aspekt społeczny uznawany jest za najważniejszy spośród wszystkich czynników stanowiących o stanie kryzysowym, stąd istotne jest precyzyjne określenie jego charakterystyki na obszarze rewitalizacji. W tym celu posłużono się następującymi wskaźnikami obrazującymi sytuację kryzysową obszaru rewitalizacji:

- udział beneficjentów pomocy społecznej na obszarze rewitalizacji;
- bezrobocie na obszarze rewitalizacji;
- liczba wydanych niebieskich kart;
- średnie wyniki szkół podstawowych;
- frekwencja wyborcza w wyborach.

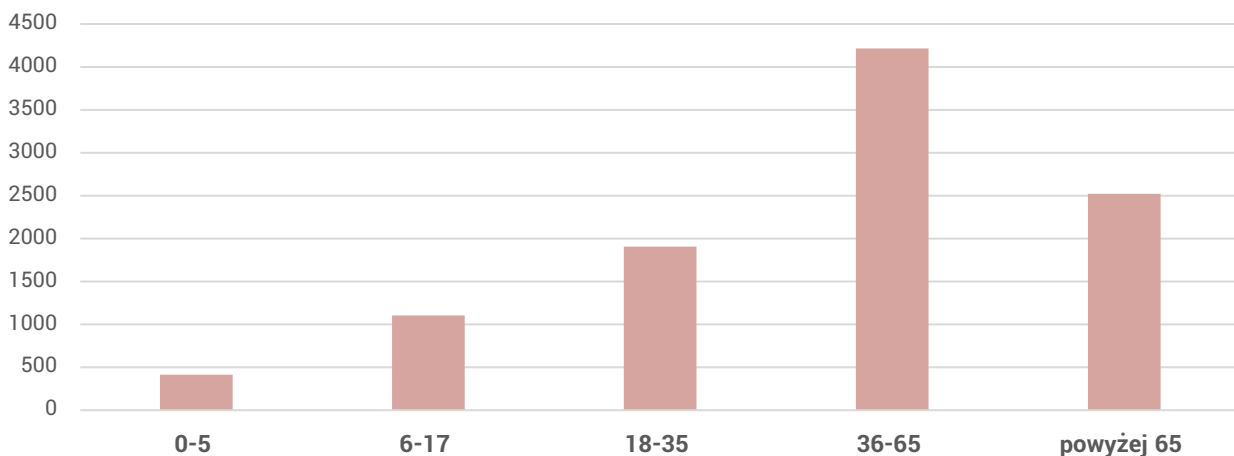
Ponadto dokonano charakterystyki demograficznej obszaru rewitalizacji.

Poniżej podsumowano główne wnioski z diagnozy pogłębionej w zakresie analiz negatywnych zjawisk.

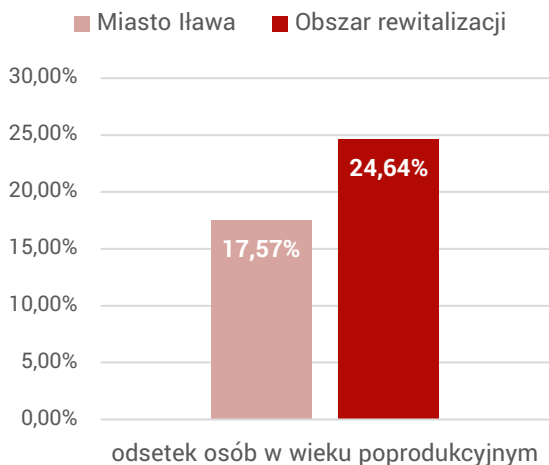
2.3.1. Analiza negatywnych zjawisk społecznych

2.3.1.1. Liczba ludności obszaru i struktura demograficzna

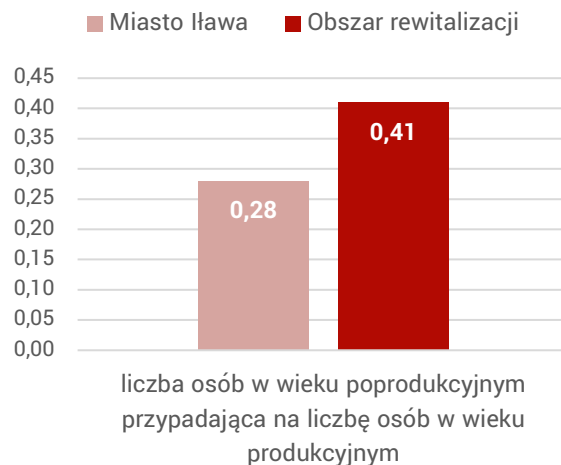
Według danych Urzędu Miasta Ławy obszar rewitalizacji w 2021 roku zamieszkały był przez 9785 osób, co stanowi 29,43% mieszkańców całego miasta. Wśród nich 24,8% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym, a ich największy odsetek odnotowano na terenie osiedli Podleśne, Centrum oraz Stare Miasto.

Ryc. 12 Struktura wieku mieszkańców obszaru rewitalizacji (źródło: opracowanie własne)

Ryc. 13 Odsetek osób w wieku produkcyjnym (źródło: opracowanie własne)

Ryc. 14 Liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na liczbę osób w wieku produkcyjnym (źródło: opracowanie własne)

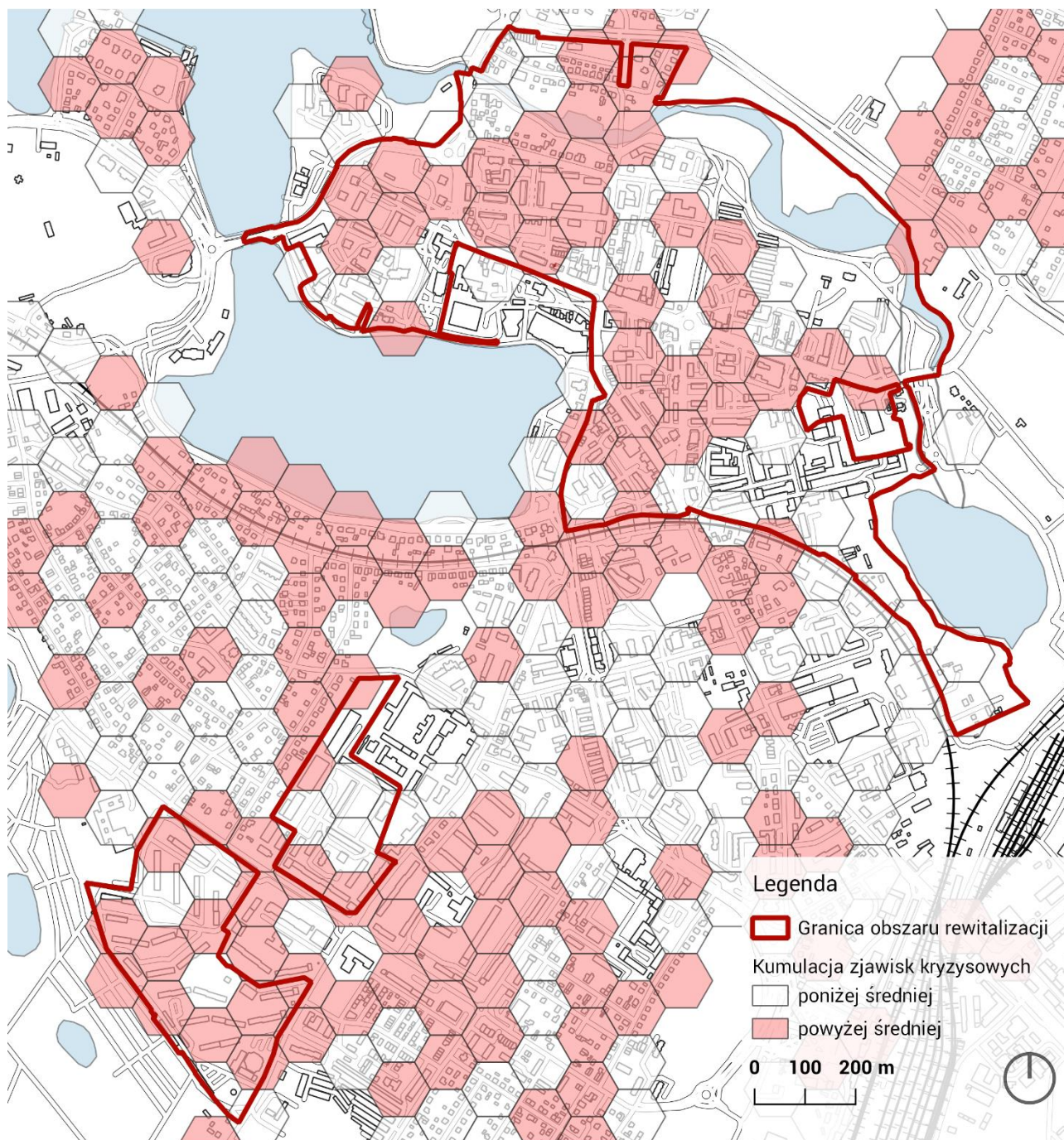
Analizowany obszar charakteryzuje się stosunkowo wysokim wskaźnikiem ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Dla całego obszaru rewitalizacji średni wskaźnik wynosi 66 (przy średniej krajowej 68 na 2020 r.)⁴, z czego w dwóch jednostkach przestrzennych był wyższy i wynosił od 75,7 dla rejonu Podleśnego i 74,7 dla Starego Miasta. Problem starzenia się ludności jest częstym zjawiskiem dotyczącym miasta o analogicznej wielkości w Polsce, jest to także znaczący problem w Ławie.

Koncentracja osób w wieku poprodukcyjnym niesie ze sobą szereg wyzwań, związanych z potrzebami tej grupy wiekowej w zakresie infrastruktury zdrowotnej, opiekuńczej i poprawy dostępności. Zapewnienie miejsc spotkań i aktywizacji jest ważne, gdyż wyzwaniem w tym wieku bywa problem samotności bądź brak dostępnych aktywności, skierowanych do tej grupy użytkowników. Analiza danych statystycznych pokazuje, że w Ławie obszary, w których mieszka więcej osób starszych, to często duże osiedla mieszkaniowe, budowane w latach 70. Plusem tych osiedli jest posiadanie kompletu usług handlowych, przychodni, które ułatwiają codzienne funkcjonowanie, co potwierdzają informacje z wywiadów.

Seniorzy wskazują jednak na deficyty miejsc pozwalające na możliwość spotkania, odpoczynku poza domem oraz szerszej integracji i poznania innych osób, także międzypokoleniowo. Dotyczy to zarówno przestrzeni publicznych, jak i miejsc spotkań w Ławie. Wyzwaniem są też deficyty lokalowe, np. związane z funkcjonowaniem usług zapewnianych przez MOPS. Seniorzy muszą też często ponosić sami koszty finansowania swojej aktywności, co może ograniczać do nich dostęp. Problem dotyczy zarówno aktywności społecznych, jak i rehabilitacji. Wyzwaniem, które wiąże się z tą grupą wiekową, jest także niedostosowanie chodników do potrzeb dostępności, niska częstotliwość obsługi transportu publicznego czy np. brak ławek. Czynniki te sprawiają, że życie staje się bardziej uciążliwe, a możliwość wykorzystania potencjału społecznego tej grupy – niższa⁵.

⁴ Źródło BDL GUS

⁵ Źródło: wywiady fokusowe z seniorami, 2022 r.

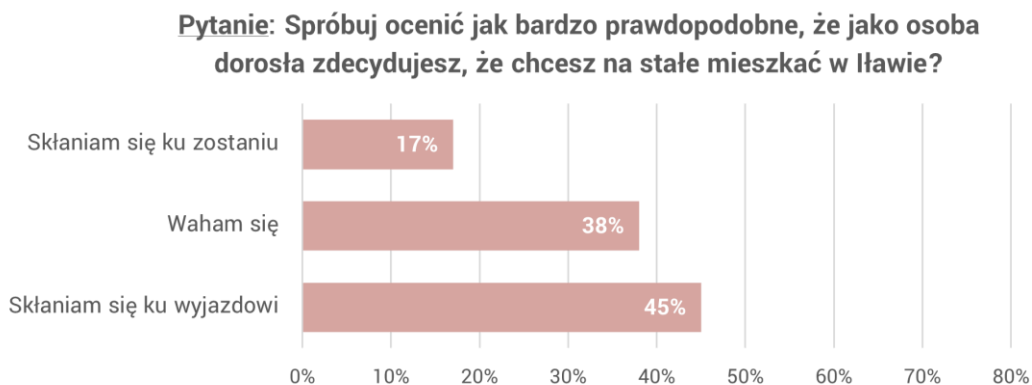
Ryc. 15 Proporcja osób w wieku poprodukcyjnym do osób w wieku produkcyjnym - wynik powyżej średniej [średnia = 31] (źródło: opracowanie własne)

Dodatkowo osoby w wieku poprodukcyjnym często charakteryzują się ograniczoną aktywnością zawodową, która obniża status społeczny i materialny. Aktywizacja tej części populacji powinna stanowić jeden z elementów kompleksowo realizowanego programu rewitalizacji, zarówno pod względem doboru projektów skierowanych do tej grupy odbiorców, jak i angażowania jej w proces partycypacji społecznej. Warto zaznaczyć, że wzrastający udział ludności w wieku senioralnym należy postrzegać także w kategoriach potencjału społecznego – kompetencji, realizowania aktywności społecznych czy przedłużenia aktywności na rynku pracy. Poza tym niezwykle ważne jest aktywizowanie organizacji pozarządowych w zakresie działalności na rzecz osób starszych.

Drugim, istotnym aspektem, związanym z demografią, a wskazywanym w wywiadach, jest obecność ludzi młodych (w wieku szkolnym, młodych dorosłych) w przestrzeni miasta. W przypadku obszaru rewitalizacji wiąże się ona zarówno z funkcjonowaniem szkół średnich, jak i czasem spędzonym po szkole bądź pracy. Wyzwaniem jest brak miejsc, z których młodzi ludzie mogliby korzystać, wskazać jako swoje, rozwijać swoje zainteresowania i się socjalizować. Braki obejmują ogólnodostępną infrastrukturę sportową, braku miejsc dla zajęć dodatkowych i braków odpowiednich przestrzeni publicznych. Dużym wyzwaniem jest sezonowość funkcjonowania

Prawie 1/4 badanej młodzieży nie podejmuje regularnie w Ławie aktywności takich jak udział w wydarzeniach kulturalnych, wyjścia do restauracji czy klubów, uczestnictwo w zajęciach rozwijających zainteresowania. Jednocześnie duża część tej grupy regularnie wyjeżdża poza miasto, by brać udział w takich aktywnościach. Ta niska aktywność może wynikać z obecnej w Ławie oferty. Młodzież negatywnie ocenia dostępną ofertę zajęć i warsztatów rozwijających pasje oraz ofertę wydarzeń kulturalnych. Podobnie niewielka część młodych osób uważa, że może skorzystać ze wsparcia w realizacji swoich pomysłów na działania społeczne i kulturalne, dostępność do zadanej infrastruktury sportowej jest niewielka.

Deficyty w dostępie do infrastruktury i oferty skierowanej do młodych osób przekładają się na plany tej grupy wobec pozostania w Ławie. W badaniach ankietowych prowadzonych w 2024 r. przeważały odpowiedzi „waham się” (38%) oraz „skłaniam się do wyjazdu” (45%). Jedynie 17% ankietowanych rozważało pozostanie w Ławie (Ryc. 16). Badanie objęło 218 osób – młodzieży szkolnej.

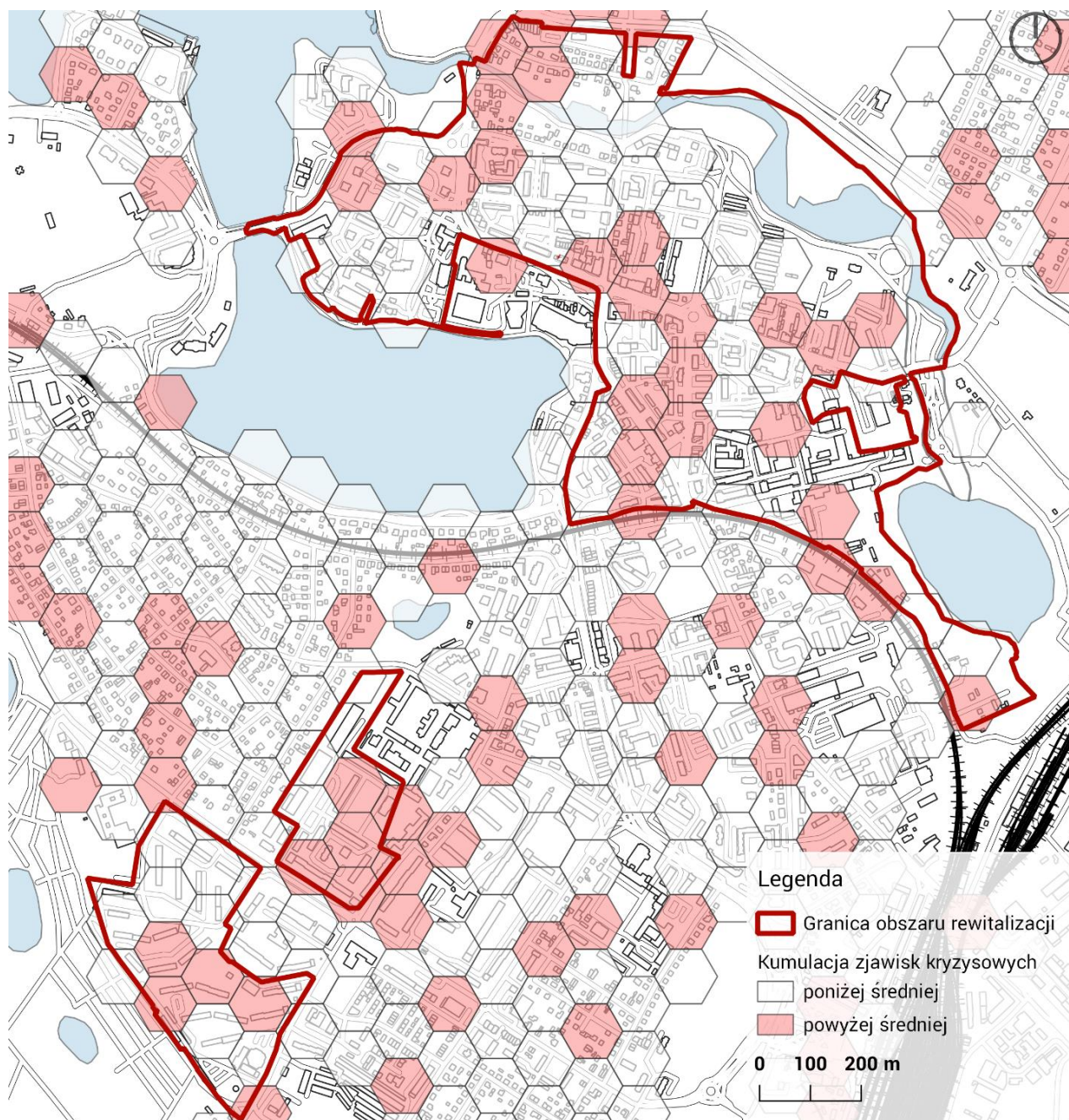
Ryc. 16 Wyniki ankiety wśród młodzieży szkolnej – Perspektywa pozostania lub wyjazdu z Ławy osób młodych (źródło: opracowanie własne)

Szczególnie warta uwagi jest perspektywa osób uczęszczających do Zespołu Szkół Ogólnokształcących, ponieważ one prawdopodobniej wyjadą na studia, a po ich ukończeniu będą podejmować decyzję, czy wracają do rodzinnego miasta, czy nie. W momencie wypełniania ankiety tylko 5% z nich wpisało prawdopodobieństwo wskazujące na to, że spodziewają się wrócić do Ławy, a 66% wskazujące na to, że spodziewają się, że wybiorą ułożenie sobie życia gdzieś indziej⁶. Z perspektywy rozwoju Ławy w przyszłości jest to istotne zagrożenie i będzie pogłębiać problem związany z obciążeniem demograficznym mieszkańców Ławy. Problem dotyczy zwłaszcza obszaru rewitalizacji.

2.3.1.2. Udział beneficjentów pomocy społecznej na obszarze rewitalizacji

Jednym z najistotniejszych problemów zidentyfikowanych na obszarze rewitalizacji w Ławie jest ubóstwo. Wysoki odsetek – około 8,7% mieszkańców obszaru rewitalizacji – korzysta z pomocy społecznej. Obszary, na których zamieszkuje więcej osób korzystających z opieki MOPS powyżej niż średnia dla miasta, skoncentrowane są głównie na osiedlu Gajerek, w okolicach ulic Władysława Jagiełły, Kościuszki, Grunwaldzkiej oraz Barlickiego (Ryc. 17).

⁶ Łątkowski M., Wilk W., 2024, Opracowanie wyników ankiety przeprowadzonej wśród młodzieży w dniach 13-16 lutego 2024 r. na potrzeby aktualizowanego Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Ławy

Ryc. 17 Odsetek osób korzystających z opieki MOPS - wynik powyżej średniej [średnia = 6%]
(źródło: opracowanie własne)

Według danych pozyskanych z MOPS w Ławie, najczęstszymi powodami korzystania ze świadczeń z pomocy społecznej są:

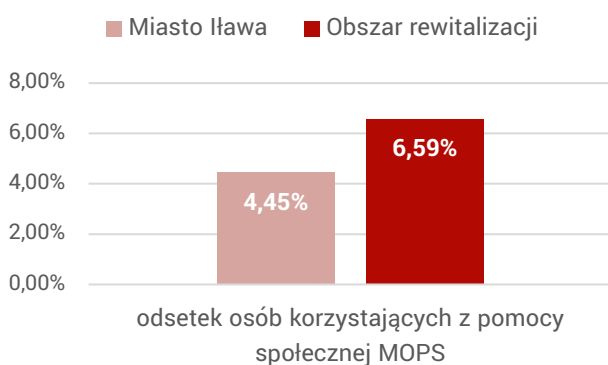
- ubóstwo;
- bezrobocie;

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Ławy na lata 2023-2032

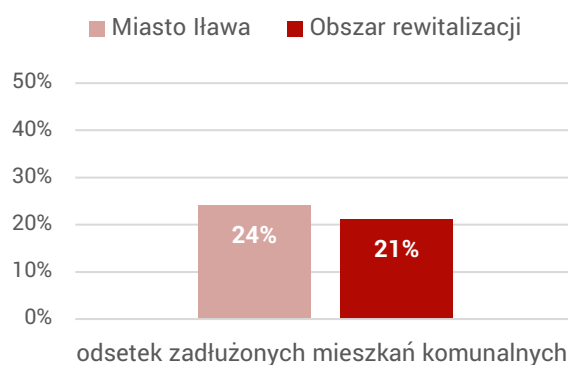
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, w szczególności w rodzinach niepełnych;
- niepełnosprawność;
- długotrwała lub ciężka choroba.

Analiza zjawiska ubóstwa pozwala stwierdzić, że w większym stopniu narażone są na nie osoby bezrobotne, posiadające rodziny wielodzietne oraz samotne osoby starsze i osoby z niepełnosprawnością, niezdolne do podjęcia pracy zarobkowej. Problem ubóstwa może także dotyczyć rodzin dziedziczących biedę. Zjawisko to może wiązać się z uzyskiwaniem pomocy mieszkaniowej od miasta, co wpływa na koncentrację tego typu zjawisk w miejscach, w których występuje ta zabudowa. Są one skupione głównie w obszarze rewitalizacji.

Analiza kondycji gospodarczej gminy i wyników dotychczasowych działań wskazuje na to, że ubóstwo wynikające z bezrobocia nie jest nieodwracalne i realizacja programów budowania kompetencji zawodowych może pomóc w dalszej redukcji zjawiska. Na niskie szanse zatrudnienia może także wpływać kwestia obowiązków opiekuńczych obciążających nadmiernie kobiety, co wpływa na dysproporcje w bezrobociu między nimi a mężczyznami. Uzasadnia to prowadzenie działań pozwalających na poprawę kompetencji rodzinnych, rozbudowę infrastruktury oraz oferty dla najmłodszych mieszkańców.

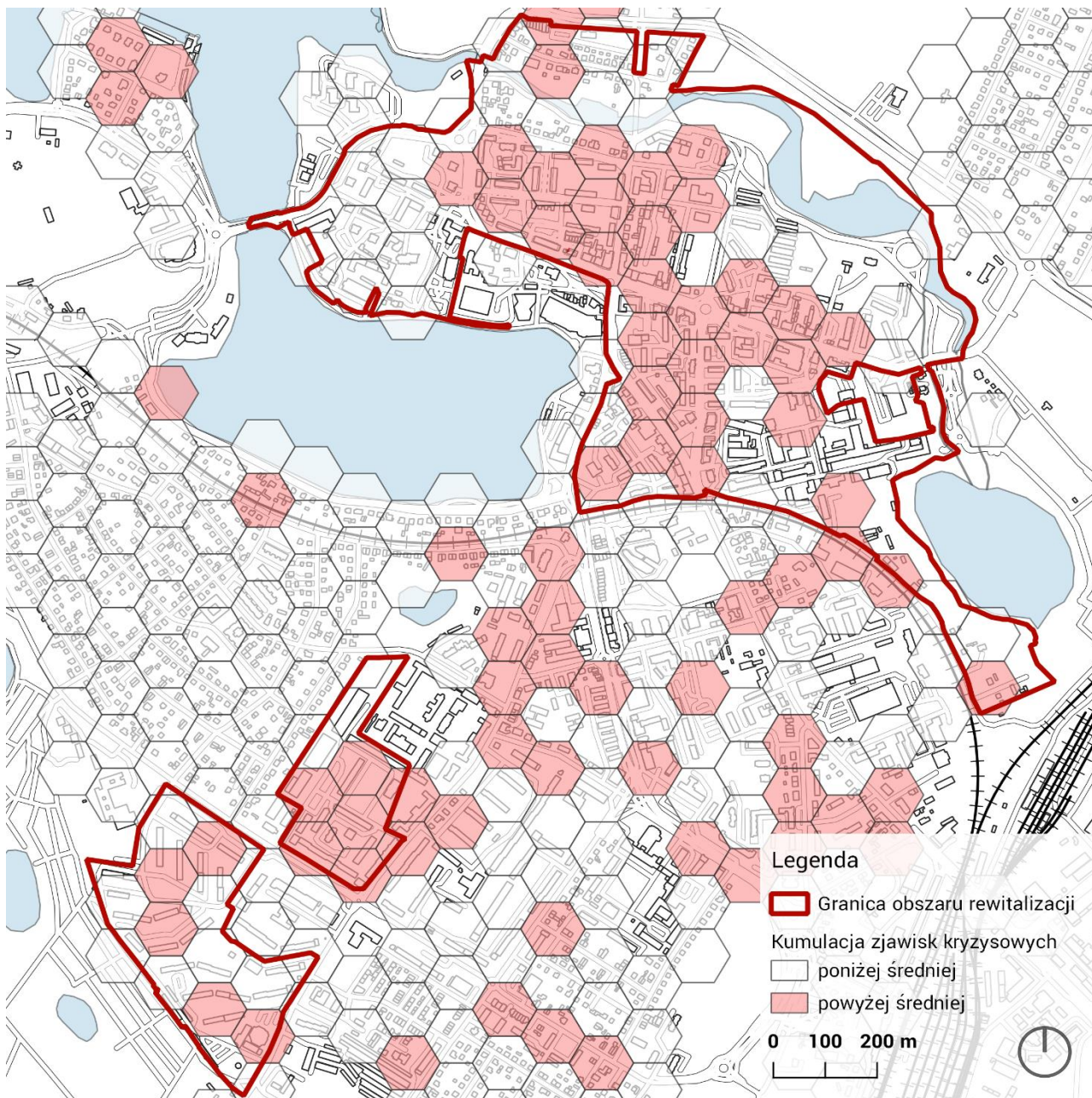

Ryc. 18 Odsetek osób korzystających z opieki MOPS (źródło: opracowanie własne)

Ryc. 19 Odsetek zadłużonych mieszkań komunalnych (źródło: opracowanie własne)

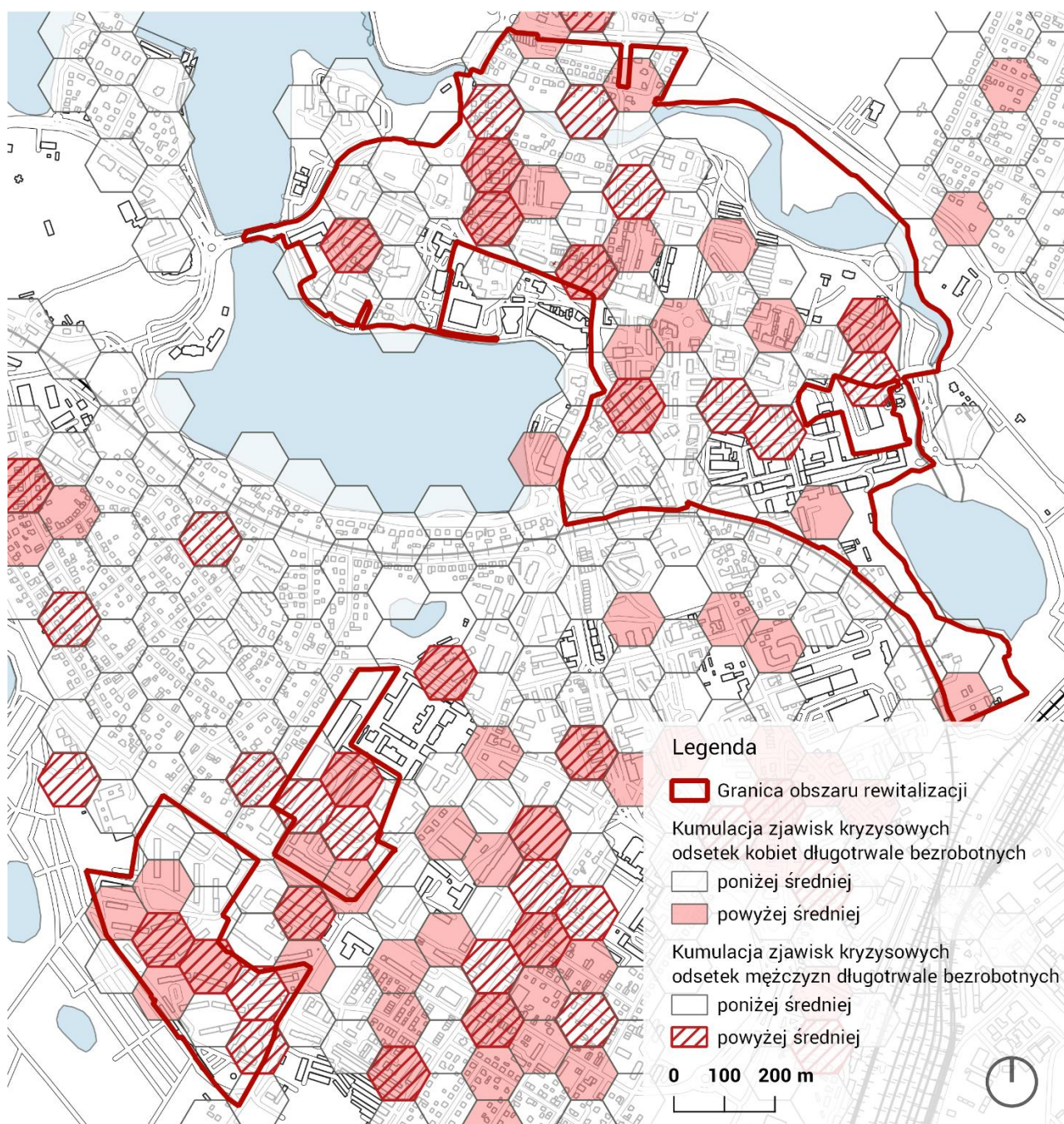
Z ubóstwem powiązane jest zjawisko zadłużenia, którego najczęściej wskazywanymi przyczynami są zbyt wysokie czynsze i innego rodzaju opłaty. Największy odsetek zadłużonych mieszkań komunalnych znajduje się na osiedlach Centrum oraz Gajerek (Ryc. 20). Zaległości czynszowe są problemem w mieszkaniach administrowanych przez gminę. Z kolei analizy zadłużeń mieszkań Spółdzielni Mieszkaniowej „Praca”, stanowiących znaczącą część zasobu na Starym Mieście i w Centrum pokazują, że nie jest to znaczący problem.

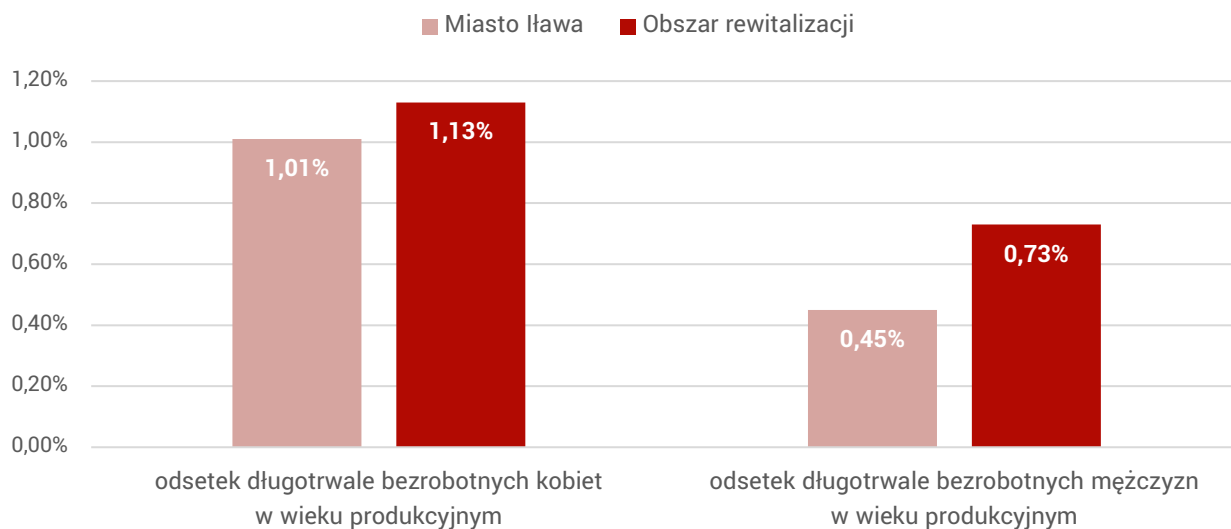
Ryc. 20 Odsetek zadłużonych mieszkań komunalnych - wynik powyżej średniej (źródło: opracowanie własne)

2.3.1.3. Bezrobocie

W przypadku zjawiska bezrobocia odnotowano wzrost liczby bezrobotnych na osiedlach Gajerek, Centrum oraz Stare Miasto, natomiast na osiedlu Podleśnym liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 10% (Ryc. 21). Szczególną uwagę zwrócono na rosnącą liczbę osób bezrobotnych oraz dysproporcję między bezrobociem wśród kobiet i mężczyzn, na niekorzyść kobiet (Ryc. 22).

Ryc. 21 Odsetek kobiet i mężczyzn długotrwale bezrobotnych - wynik powyżej średniej [średnia = 1%] (źródło: opracowanie własne)

Ryc. 22 Odsetek kobiet i mężczyzn długotrwale bezrobotnych (źródło: opracowanie własne)

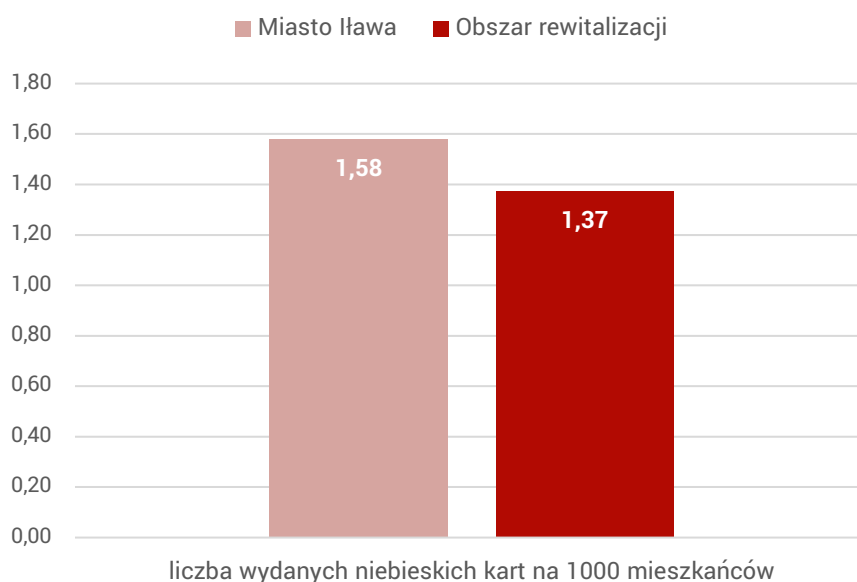
Powiatowy Urząd Pracy w Ławie (dalej PUP) jako dwie główne przyczyny bezrobocia w mieście wyróżnia przyczyny zdrowotne oraz uzależnienia. Zgodnie z danymi PUP w Ławie występuje wysoki stopień bezrobocia wśród kobiet w wieku 40+, które wcześniej opiekowały się dziećmi i nie podejmowały pracy zarobkowej. PUP proponuje w takiej sytuacji kursy zawodowe oraz wsparcie w uzyskaniu zatrudnienia.

Ze względu na sytuację polityczną, wybuch wojny w Ukrainie, od lutego 2022 r. do Ławy przeprowadziło się sporo uchodźców z Ukrainy. W czerwcu 2022 r. zarejestrowano 200 bezrobotnych kobiet z Ukrainy z większym doświadczeniem zawodowym i wykształceniem na wyższym poziomie niż średnia dla Powiatu Ławskiego. PUP prowadzi kursy języka polskiego oraz zapewnia wsparcie w zatrudnieniu. Jednym z ważnych aspektów zatrudnienia jest brak ofert dla nastolatków. Przedstawiciele szkolnego samorządu szkół podstawowych i Młodzieżowej Rady Miasta Ławy podczas wywiadów przeprowadzonych na potrzeby opracowania GPR wyrazili zainteresowanie zatrudnieniem w niepełnym wymiarze godzin oraz pracą weekendową.

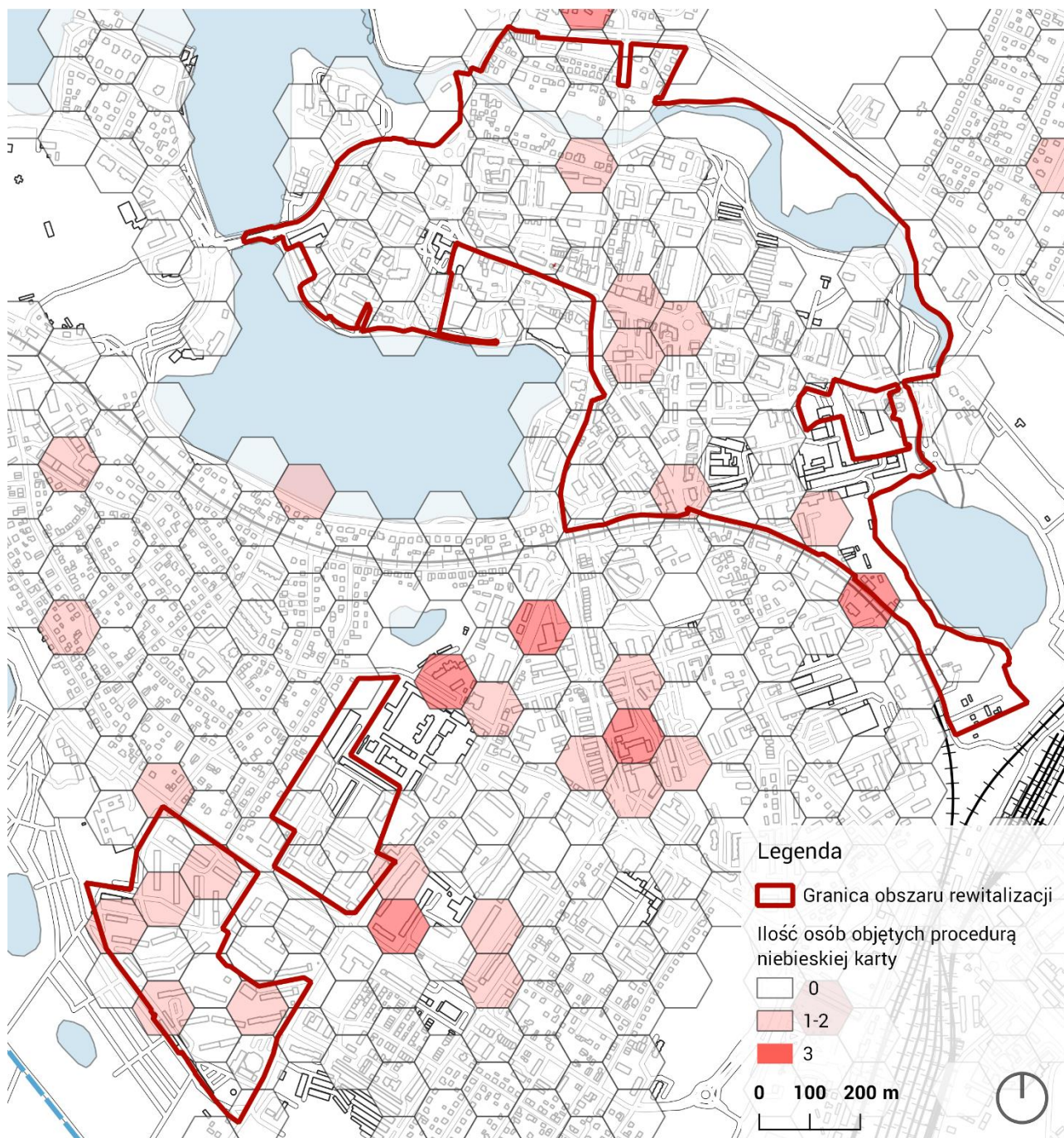
2.3.1.4. Przemoc domowa

Na obszarze rewitalizacji występuje zjawisko przemocy domowej – w granicach obszaru rewitalizacji wszczęto 13 procedur „Niebieskie Karty”. Najwięcej jest ich w rodzinach zamieszkujących ulice Jagiełły, Kościuszki, Królowej Jadwigi oraz rejon Podleśnego (Ryc. 24). Statystycznie nie jest to znaczące zjawisko w skali całości Ławy, choć nadal stanowi ono problem.

W Ławie działa wydział UM Ława Ośrodek Psychoedukacji, Profilaktyki Uzależnień i Pomocy Rodzinie, który pomaga rodzinom z problemem przemocy. W celach zapobiegania przemocy domowej oraz ochrony i pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej.

Ryc. 23 Liczba wszczętych postępowań „Niebieska Karta” na 1000 mieszkańców (źródło: opracowanie własne)

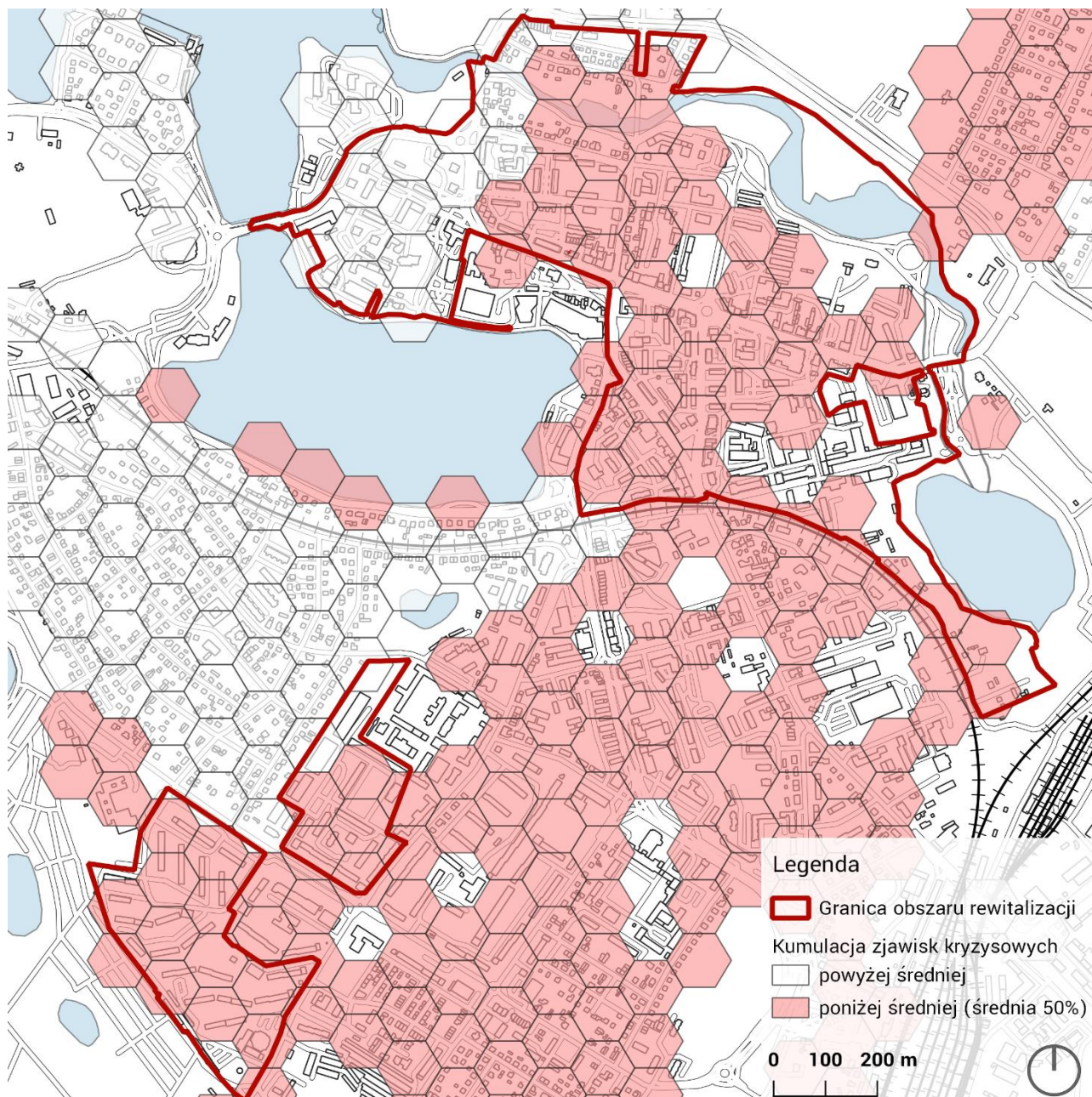

Ryc. 24 Rozmieszczenie i ilość osób objętych procedurą „Niebieskie Karty” (źródło: opracowanie własne)

2.3.1.5. Uczestnictwo w życiu publicznym i kulturalnym

Uczestnictwo w życiu publicznym i kulturalnym jest ważnym aspektem w kontekście sytuacji Ławy i wyzwań identyfikowanych w kontekście rewitalizacji. O ile sytuacja społeczno-gospodarcza miasta nie wskazuje na znaczący kryzys występujący w Ławie, wyzwaniem jest zaangażowanie w życie społeczne miasta jak i dostępność dodatkowych aktywności dla mieszkańców poza pracą. Zaangażowanie w życie społeczne wskazuje na potencjał obywatelski i sprawczość lokalnej wspólnoty. Czynniki takie jak zaangażowanie w życie kulturalne świadczą o atrakcyjności osadniczej miasta dla różnych grup mieszkańców, w szczególności młodych i seniorów, wiążą się bowiem z zasobami do wykorzystania w czasie wolnym. Obecność oferty kulturalnej w mieście wiąże się także ze wsparciem rozwoju szeregu kompetencji wspierających możliwość zrozumienia świata, rozwoju społecznego i budowania silniejszej wspólnoty lokalnej. Dla Ławy, będącej małym miastem, atrakcyjna oferta kulturalna pozwala na skuteczniejsze działanie na rzecz zatrzymania odpływu części mieszkańców, w szczególności osób młodych lub przyciąganie nowych mieszkańców.

Dla określenia poziomu uczestnictwa lokalnej społeczności w życiu publicznym posłużono się wskaźnikiem frekwencji w wyborach samorządowych z 2018 r., analizowanym w szczegółowym podziale na obwody wyborcze. Cały obszar rewitalizacji, oprócz dzielnicy Stare Miasto, charakteryzuje się zdecydowanie niższą niż średnia dla całej Ławy (50%) frekwencją wyborczą (Ryc. 25). Wyniki te nie odbiegają od średniej krajowej.

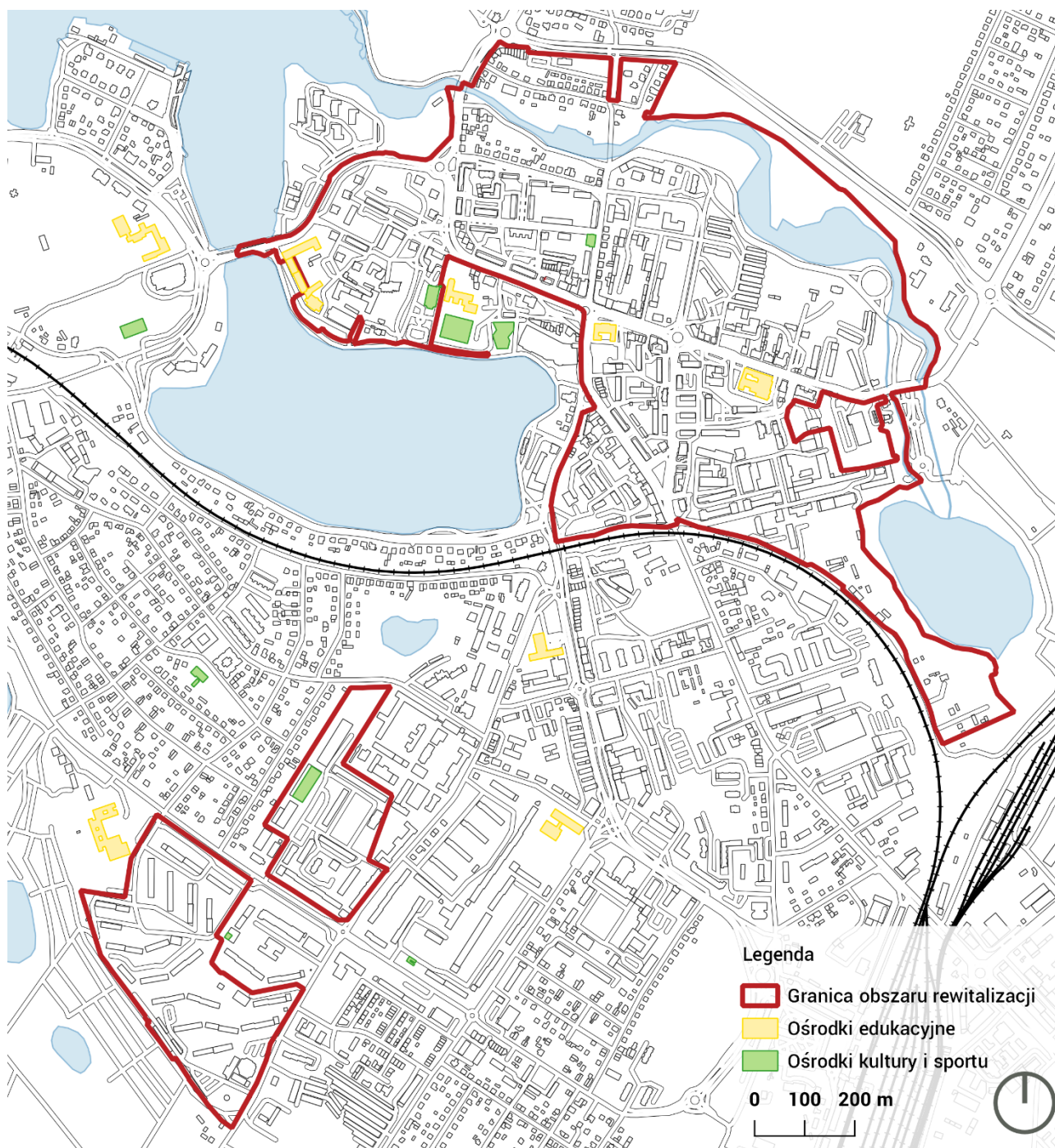

Ryc. 25 Frekwencja w wyborach samorządowych w 2018 r. - wynik poniżej średniej [średnia = 50%] (źródło: opracowanie własne)

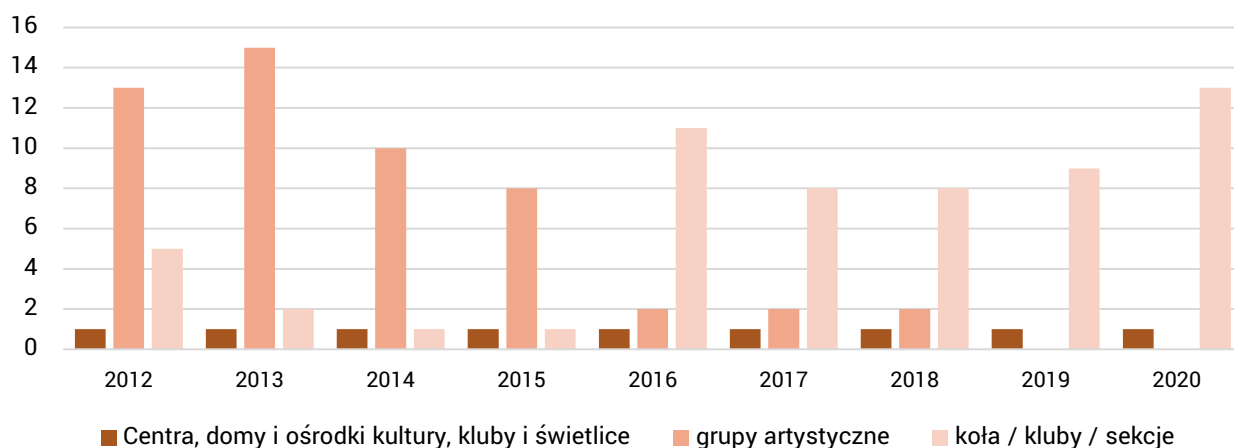
Ryc. 26 Średnia frekwencja w wyborach samorządowych w 2018 r. (źródło: opracowanie własne)

Dla przeanalizowania stopnia uczestnictwa mieszkańców obszaru w życiu kulturalnym wykorzystano analizy ilościowe danych statystycznych, dane z raportów sporządzanych przez miasto i jednostki kultury oraz wyniki dodatkowych badań takich jak badania społeczne osób młodych i seniorów. Aspekt uczestnictwa w życiu kulturalnym jest ważny, gdyż w granicach obszaru rewitalizacji znajdują się ośrodki kultury i edukacji, obsługujące całe miasto (Ryc. 27). W ramach prowadzonej działalności domy kultury zarządzają działalnością klubów i sekcji kulturalnych oraz organizują imprezy kulturalnych.

Ryc. 27 Schemat lokalizacji ośrodków edukacyjnych oraz kulturalnych (źródło: opracowanie własne)

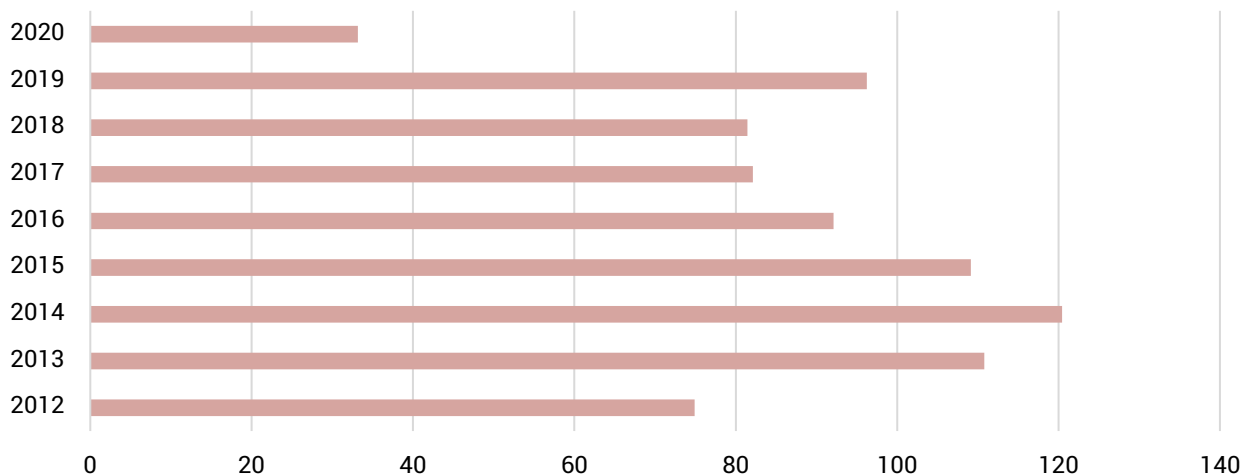
Głównymi wyzwaniami dla funkcjonowania kultury w Ławie była pandemia oraz wyzwania finansowe. Według danych statystycznych (Ryc. 28) od 2019 r. przestały działać grupy artystyczne, a w 2020 r. instytucje kultury zorganizowały łącznie 158 imprez kulturalne, o 12% mniej w porównaniu do 2019 r. Pośród pozytywnych aspektów należy wskazać wzrost liczby klubów i sekcji z 5 w 2012 roku do 13 w 2020 roku.

Ryc. 28 Liczba ośrodków kulturalnych w Ławie w latach 2012-2020 (źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS)

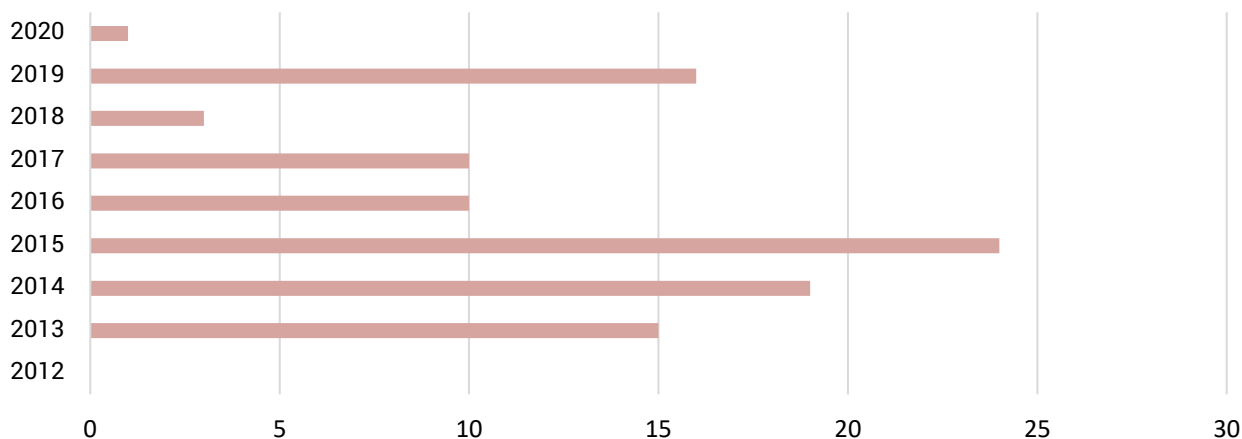
Liczba uczestników w wydarzeniach kulturalnych jest ściśle powiązana z kalendarzem i ofertą imprez przewidzianych na dany rok, stąd trudno wskazać na jednoznaczny trend w zakresie uczestnictwa w kulturze. Specyfika Ławy, jako miasta wykorzystującego lokalizację dla obsługi turystów, sprawia, że oferta kulturalna jest powiązana z sezonem turystycznym.

Jak wynika z Ryc. 29, największe zainteresowanie imprezami kulturalnymi organizowanymi przez Ławskie Centrum Kultury miało miejsce w okresie 2013-2015 r., kiedy roczna suma liczby uczestników przekraczała 100 tys. osób. Należy zwrócić uwagę, że w czasie pandemii liczba uczestników wydarzeń kulturalnych spadła o ponad 50% w porównaniu do 2018 roku.

Ryc. 29 Liczba uczestników imprez organizowanych przez ICK w latach 2012-2020 w tys. osób (źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS)

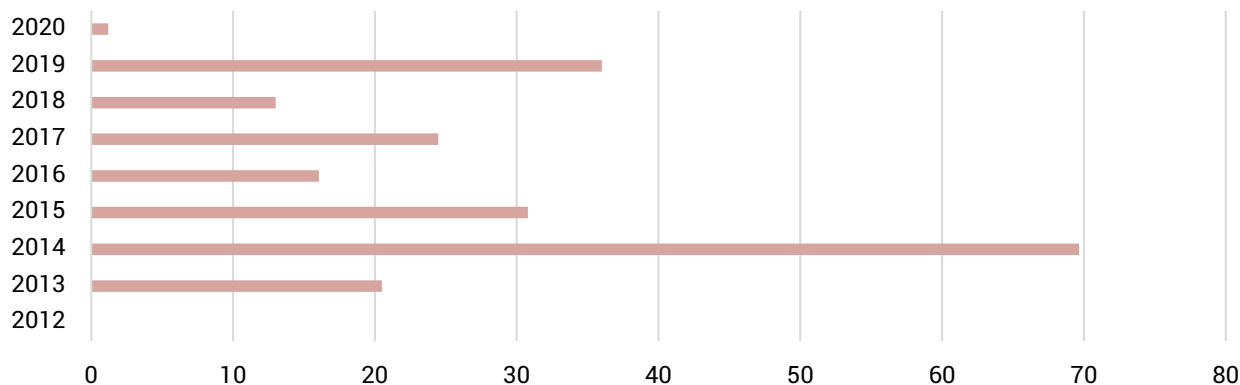
Oprócz wydarzeń kulturalnych organizowanych przez ICK, przeprowadzane są masowe imprezy artystyczno-rozrywkowe i sportowe. Na skutek wprowadzonych obostrzeń związanych z pandemią SARS-CoV-2 liczba uczestników imprez masowych znacznie zmniejszyła się w 2020 roku.

Ryc. 30 Liczba imprez artystyczno-rozrywkowych i sportowych w Ławie w latach 2012-2020 (źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS)

W 2020 roku zorganizowano tylko jedną imprezę masową, a liczba uczestników w roku 2020 była minimalna w porównaniu do lat 2012-2019. (Ryc. 30, 31).

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Ławy na lata 2023-2032

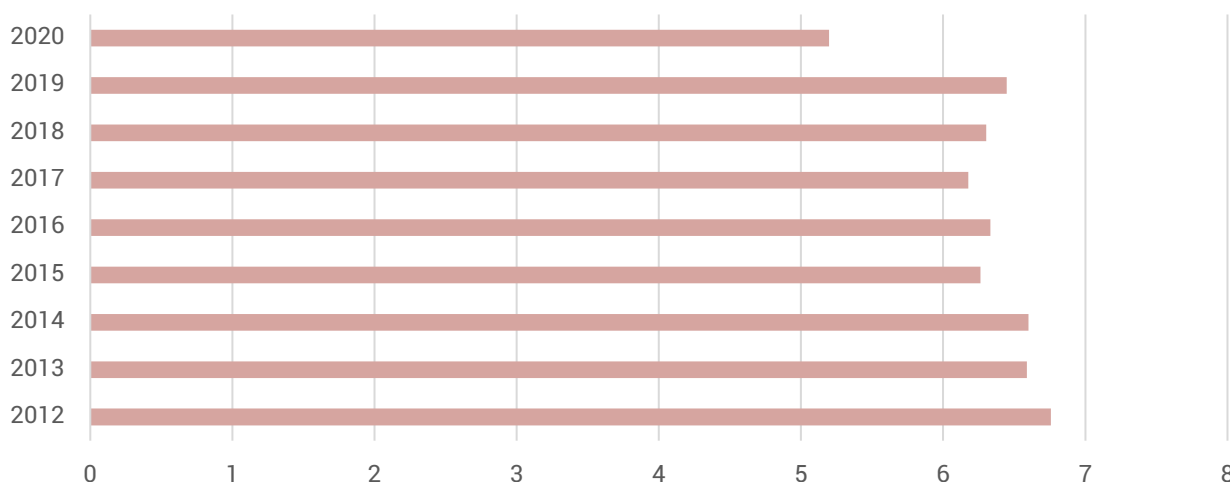
Ryc. 31 Liczba uczestników imprez w Ławie w latach 2012-2020 w tys. osób (źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS)

Ważnym aspektem rozwoju i popularyzacji kultury jest działalność Miejskiej Biblioteki Publicznej w Ławie (MBP) oraz jej filii, która poza działaniami na rzecz rozwoju czytelnictwa zajmuje się organizacją spotkań autorskich i wycieczek edukacyjnych. MBP zarządza 466 m² powierzchni. Księgozbiór obejmuje ponad 80 000 wolumenów oraz własne zasoby cyfrowe (Ławską Bibliotekę Cyfrową – 5 848 publikacji, Ławską Kronikę Cyfrową – 7 103 aktywne publikacje, Bibliografię Powiatu Ławskiego – 15 648 dokumentów), multimedia oraz zasoby udostępniane w dostępie międzybibliotecznym (Academica. IBUK Libra, Legimi). Ponadto MBP prowadzi szereg działań związanych z realizacją jej misji rozwoju czytelnictwa oraz upowszechnianie wiedzy.

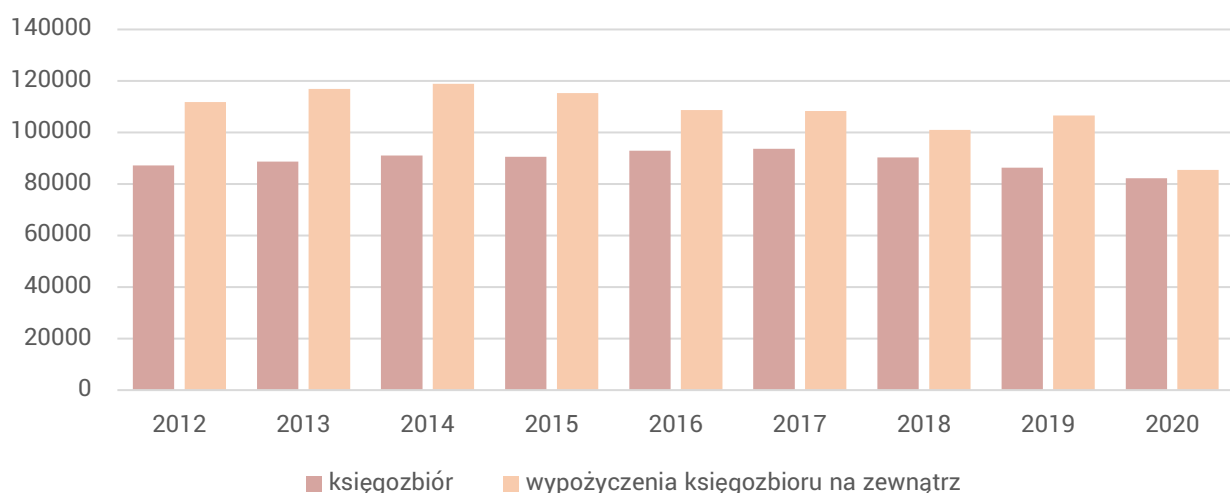
Tabela 4. Profil użytkowników Miejskiej Biblioteki Publicznej w Ławie (źródło: dane MBP w Ławie)

Płeć		Wiek								Zajęcie			Ogółem
K	M	do 5 lat	od 6 do 12 lat	13-15 lat	16-19 lat	20-24 lata	25-44 lata	45-60 lat	pow. 60 lat	Uczący się	Pracujący	Pozostali	
4115	1611	239	914	428	385	283	1370	943	1164	2011	2057	1658	5726

Wśród negatywnych aspektów należy wskazać spadek zainteresowania korzystaniem z bibliotek, co przejawia się w spadającej liczbie stałych czytelników w odniesieniu do roku 2012 o 23% (Ryc. 32). Nadal zarejestrowana liczba czytelników obejmuje 21% populacji miasta. Jednocześnie analiza demograficzna grup czytelników pokazuje na duży udział osób młodych, 34% stałych użytkowników ma mniej niż 19 lat. Wśród użytkowników MBP przeważają kobiety (72%). 45% użytkowników jest w wieku produkcyjnym (Tab. 4).

Ryc. 32 Liczba czytelników biblioteki publicznej w Iławie w latach 2012-2020 w tys. osób (źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS)

Ryc. 33 Wielkość księgozbioru i wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz biblioteki publicznej w Iławie w latach 2012-2020 – wolumin (źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS)

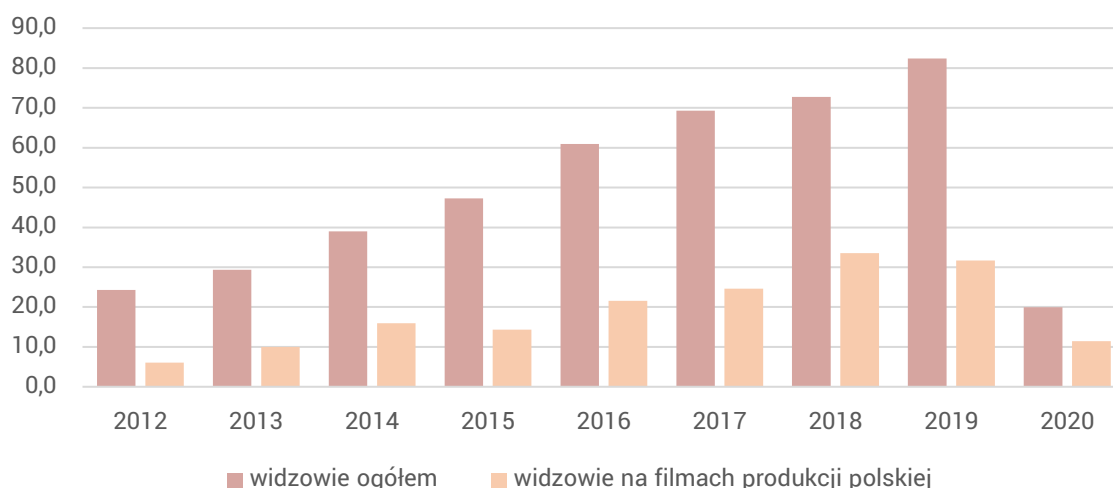
Liczba użytkowników aktywności biblioteki jest wyższa. MBP prowadzi szereg działań edukacyjnych i społecznych dla różnych grup wiekowych od różnych form aktywności wokół czytelnictwa (klubów czytelniczych, bookcrossingu), dialogu po aktywności dla grup użytkowników (rodziców, miłośników rękodzieła), nauki języka, gier planszowych, multimediiów. Działania te są prowadzone we współpracy z innymi jednostkami miejskimi. W 2023 r. biblioteka przeprowadziła 519 różnych działań angażując łącznie 12 575 osób. Biorąc pod uwagę całość działalności bibliotecznej tj. wypożyczanie, udostępnianie, Internet, zapytania, działalność edukacyjno-kulturalna) fizycznie wzięło udział 79 844 osób. Biorąc pod uwagę ogólną aktywność kulturalną w Ławie, MBP odpowiada za spory udział aktywności kulturalnych i znaczącą liczbę odbiorców kultury w mieście⁷.

Głównym wyzwaniem dla MBP jest brak odpowiedniej infrastruktury. Obecne budynki biblioteki są niewystarczające zarówno dla przechowywania zasobów jak i prowadzenia działań, wymagają także rozbudowy.

Pod względem dostępu do kin w Ławie głównym obiektem jest kinoteatr „Pasja” na 224 miejsc. Kino oferuje zróżnicowany repertuar – od popularnych, aktualnych tytułów po filmy *arthouse*. W 2020 roku, w wyniku pandemii znacznie spadła liczba seansów – o ponad 40% (Ryc. 34). Przed pandemią kino było popularnym miejscem spotkań. W 2023 r. przeprowadzono udany, gruntowny remont obiektu i należy oczekiwać, że dostęp do tej formy rozrywki znacząco się poprawi.

⁷ Źródło: Dane przekazane przez MBP w Ławie, 2024 r.

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Ławy na lata 2023-2032

Ryc. 34 Liczba widzów kina w miejscowości Ławy w latach 2012-2020 w tys. osób (źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS)

Oceny dostępu do kultury i oferty była badana m.in. w raporcie „Potencjał kulturotwórczy mieszkańców Ławy”, przygotowany przez Ławskie Centrum Kultury (dalej – ICK) w 2021 roku. W raporcie zidentyfikowano główne zainteresowania mieszkańców w strefie kultury. Zgodnie z deklaracjami badanych osób, blisko 40% respondentów uczestniczyło w wydarzeniach kulturalnych rzadziej niż raz w roku. Co szósty respondent korzystał z oferty jedynie raz w roku i niemal tyle samo uczestniczyło w działaniach raz na pół roku, natomiast 12% – raz na trzy miesiące. Co dziesiąty badany pojawia się w ICK raz w miesiącu. Jedynie niespełna 2,5% ankietowanych zadeklarowało cotygodniowe wizyty w instytucji.

Podczas rozmów z ICK, MBP oraz Ławskim Centrum Sportu, Turystyki i Rekreacji ustalono, że najczęściej wymienianymi powodami nieuczestniczenia w organizowanych wydarzeniach były:

- brak czasu;
- niewystarczające środki finansowe;
- niewystarczająca darmowa oferta.

Brak darmowej oferty kulturalnej dotyka szczególnie starszych mieszkańców miasta. Ponadto podczas rozmów przeprowadzonych w okresie kwiecień-lipiec mieszkańcy odpowiedzieli, że nie korzystają z oferty kulturalnej z innych powodów:

- oferta kulturalna nie jest dopasowana do zainteresowań mieszkańców, a jest skierowana na turystów;
- brakuje informacji w mediach i przestrzeniach publicznych o wydarzeniach kulturalnych;
- nie są zainteresowani oferowanymi wydarzeniami⁸.

Jednocześnie wynikiem rozmów z mieszkańcami obszaru rewitalizacji został odnotowany niski poziom relacji sąsiedzkich.

W kontekście działań kulturalnych w Ławie działa Biuro Informacji Turystycznej zapewniające informacje o dostępie do różnych form aktywności. ICK posiada także własne kanały informacyjne. Statystyki frekwencji GUS wskazywały, że w okresie przedpandemijnym (2015-2019) organizowano rocznie od 3 do 15 imprez masowych, artystyczno-rozrywkowych i sportowych, a uczestnictwo w nich oscylowało między 13 a 36 tysiącami użytkowników, podczas gdy z oferty Domu Kultury rocznie korzystało ok. 80-120 tysięcy użytkowników w okresie przedpandemijnym. Po 2019 roku liczba użytkowników imprez spadła do poziomu ok. 33-39 tysięcy użytkowników i obecnie odnotowuje powolny wzrost. Dla porównania liczba imprez organizowana przez domy kultury zmniejszyła się od 209 w 2014 r. do 151 w 2022 r.⁹.

Pod względem infrastruktury kultury główne ośrodki to siedziba ICK oraz amfiteatr im. Louisa Armstronga, które choć są wykorzystywane, wymagają remontu i modernizacji. Dodatkowo w rejonie Centrum mieści się siedziba biblioteki. Infrastrukturę kultury w południowej części uzupełnia m.in. Centrum Aktywności Lokalnej, Osiedlowy Dom Kultury oraz OPPUiPR.

Ława posiada bardzo dobry dostęp do obiektów rekreacji i sportu. Obejmują one m.in.:

1. Halę sportowo-widowiskową, ul. Niepodległości 11B – obiekt ten posiada pełnowymiarowe boiska i urządzenia do uprawiania piłki ręcznej, piłki siatkowej, piłki nożnej oraz piłki koszykowej; widownię z 1 250 miejscami siedzącymi, salę konferencyjną, siłownię, wypożyczalnię rowerów, salę do aerobiku. Pełni zarazem funkcję siedziby ICSTiR.

⁸ Źródło: wywiady indywidualne z mieszkańcami, 2022.

⁹ Źródło: GUS BDL

2. Centrum Turystyczno-Rekreacyjne w Ławie, pozostające w zarządzie ICSTiR. Znajduje się tu basen sportowy o długości 25 metrów, z 6 torami o głębokości od 1,4 do 1,8 m oraz miejscami dla widowni wykorzystywanymi głównie podczas zawodów, pokazów i innych imprez rekreacyjno-sportowych. Dostępny jest również basen rekreacyjny (od 1,0 do 1,3 m głębokości) oraz siłownia.
3. Stadion Miejski, ul. Sienkiewicza 1 – w jego skład wchodzi boisko główne o nawierzchni z trawy naturalnej o wymiarach 105x68m, z bieżnią mineralną i urządzeniami lekkoatletycznymi, dwa boiska boczne, siedem kortów tenisowych o nawierzchni ceglanej oraz budynek klubowy z pomieszczeniami administracyjnymi, salą konferencyjną i szatniami. Obiekt może pomieścić 5 tysięcy widzów.
4. Plaże miejskie przy ul. Kajki i ul. Chodkiewicza – na pierwszej z wymienionych znajdują się cztery boiska do gry w siatkówkę plażową.
5. Kompleksy sportowe ORLIK na osiedlu Lipowy Dwór i Lubawskie, na terenie szkoły podstawowej nr 5.
6. Bazę wioślarską z torami wioślarskimi – obejmuje budynek bazy wraz z siłownią, pomost stanowiący przystań wodną na potrzeby uprawiania wioślarstwa, sprzęt do uprawiania wioślarstwa oraz dwukilometrowy tor treningowy.
7. Miasteczko Ruchu Drogowego, u zbiegu ulic Kościuszki i Szeptyckiego.
8. Pumptrack przy parkingu na zapleczu ul. Kopernika.
9. Skatepark Young sport (ul. Sienkiewicza).
10. Lasek miejski z trasami zjazdowymi (ul. Sienkiewicza).

W trakcie przygotowywania Gminnego Programu Rewitalizacji w okresie kwiecień-lipiec 2022 roku przeprowadzono spotkania z instytucjami kultury, edukacji, pomocy społecznej oraz NGO, żeby ustalić, w jaki sposób można zapewnić mieszkańcom miasta lepszy dostęp do kultury i rekreacji. Wskazano następujące aspekty:

- praktycznie wszystkie instytucje kultury i integracji mieszkańców borykają się ze zbyt ograniczoną powierzchnią lub złymi warunkami lokalowymi (brak dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, wilgoć itp.);

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Ławy na lata 2023-2032

- z rozmów wynika, że instytucje te mogą użytkować te same lokale w różnych terminach (porach dnia/dniach tygodnia). Braki lokalowe sprawiają, że możliwości zapewnienia lepszej oferty są znacząco ograniczone;
- jest możliwość komercyjnego wynajęcia lokali ośrodków kultury;
- młodzi przy rozmowach zaznaczyli na brak miejsc spotkań stricte dla młodzieży;
- pracownicy Ławskiego Centrum Kultury i nastoletnia młodzież zwrócili uwagę na brak lokali do zajęć muzycznych oraz prób.
- Szczególną uwagę należy zwrócić na niską efektywność użytkowania pomieszczeń w CAL oraz trudną dostępność sali dla wszystkich grup zainteresowanych (mieszkańcy, NGO, uczniowie szkół i przedstawiciele biznesu).

Podsumowując, głównym wyzwaniem w zakresie dostępu do kultury jest obecnie jej sezonowość, brak dopasowania oferty lub braki oferty darmowej w zakresie części z usług oferowanych przez instytucje (ICK) lub braki lokalowe (MBP). Wyniki analiz wskazują, że w celu zapewnienia wysokiej jakości infrastruktury kulturalnej oraz edukacyjnej należy uwzględnić w Gminnym Programie Rewitalizacji działania inwestycyjne w zakresie nowych miejsc kultury. Jest to stały problem o czym świadczy m.in. fakt, że w Lokalnym Programie Rewitalizacji zaplanowano projekt „Adaptacja dawnego Domu Weterana na cele kulturalno-edukacyjne”, którego ostatecznie nie zrealizowano.

Zd. 5 Spacer badawczy (5 kwietnia 2022)
Widok na budynek Domu Weterana
(źródło: A2P2)

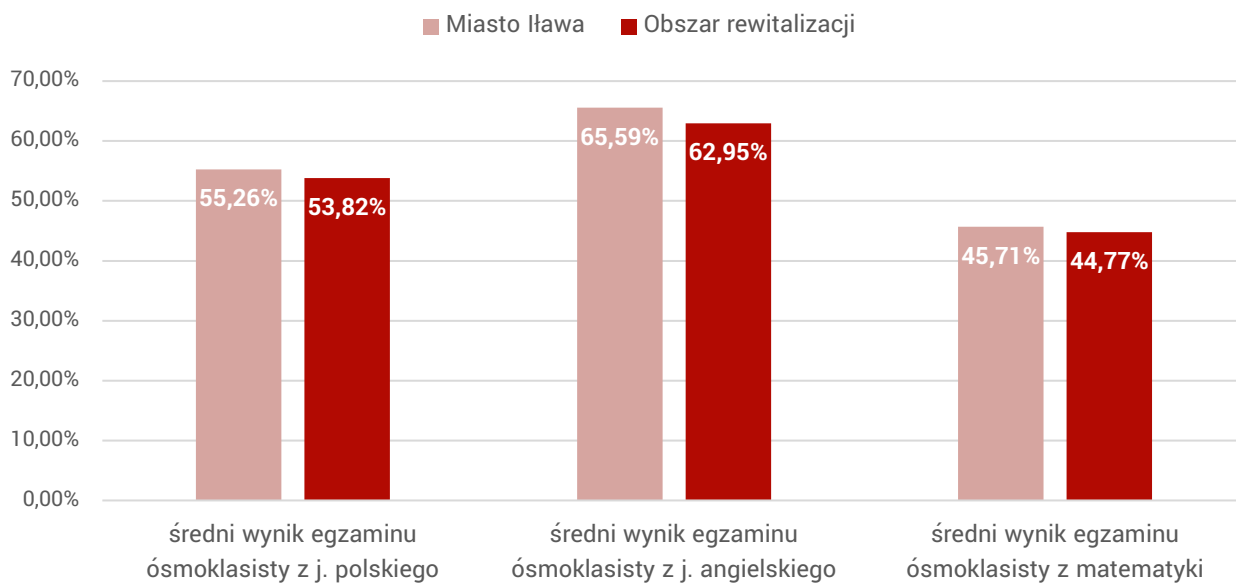
Zd. 6 Spacer badawczy (6 czerwca 2022)
Widok na budynek Domu Weterana
(źródło: A2P2)

2.3.1.6. Grupy szczególnie zagrożone wykluczeniem społecznym

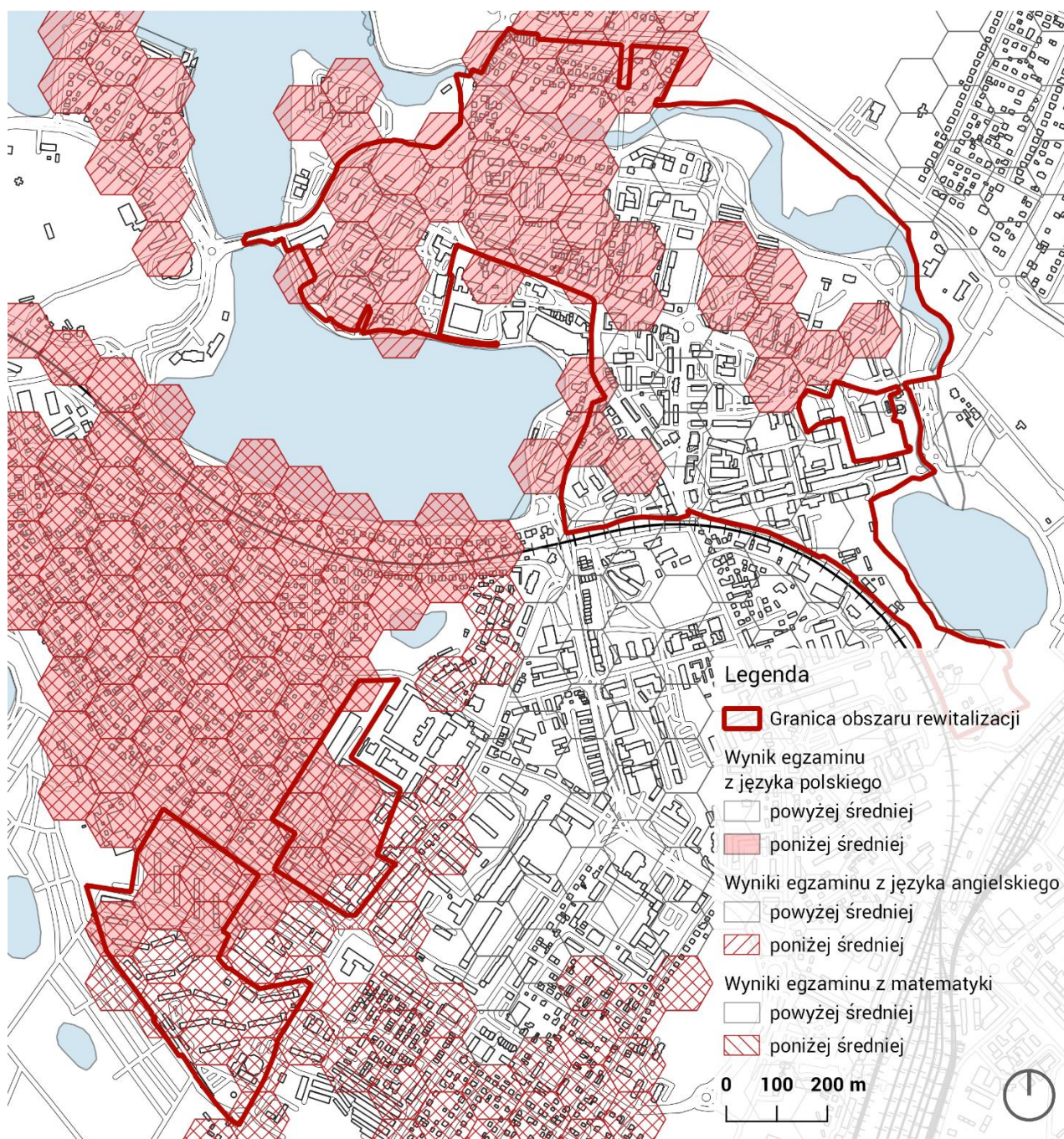
Kolejną analizowaną kwestią był problem niepełnosprawności, który w większym stopniu dotyczy osób starszych oraz osób z niepełnosprawnością umysłową/intelektualną. W Ławie mieszka ok. 1 300 osób z niepełnosprawnościami, co stanowi łącznie ok. 4% populacji miasta. Wśród tej grupy główne zidentyfikowane problemy związane są z niewystarczającą jakością i dostępnością do usług opiekuńczych, występowaniem barier architektonicznych, w tym trudnościami z dostosowaniem swojego mieszkania (nieraz w zasobie zabytkowym, utrudniającym adaptację) do potrzeb osób o ograniczonych możliwościach ruchowych oraz z problemami z wejściem na rynek pracy przez młode osoby z niepełnosprawnością. W CAL (osiedle Gajerek) siedzibę ma Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną, które prowadzi szereg zajęć skierowanych do tych osób.

Z diagnozy oraz przeprowadzonych rozmów wynika, iż jedną z grup najbardziej narażonych na wykluczenie społeczne są osoby starsze. Najczęściej wskazywanymi problemami tej grupy jest, podobnie jak w przypadku osób z niepełnosprawnościami, niewystarczająca dostępność usług opiekuńczych oraz bariery architektoniczne. Należy również zauważyć, że seniorzy z obszaru rewitalizacji rzadko uczestniczą w życiu kulturalnym i społecznym miasta, co związane jest m.in. z ich stanem zdrowia, niewystarczającą informacją o wydarzeniach organizowanych w mieście, ale także ofertą niedostosowaną do ich potrzeb i ograniczoną liczbą miejsc potencjalnych spotkań.

Z punktu widzenia działań rewitalizacyjnych istotną grupę stanowią także dzieci i młodzież, m.in. ze względu na wskazane wcześniej dysfunkcje występujące w rodzinie i problemy powielane przez dzieci i osoby wchodzące w dorosłe życie. Przeprowadzona analiza pozwoliła na stwierdzenie, że uczniowie z obszaru rewitalizacji osiągają gorsze wyniki w nauce niż ich rówieśnicy w innych częściach miasta (Ryc. 35). Uczniowie z osiedli Podleśne i Gajerek uzyskały gorsze wyniki z egzaminu matematyki, języka polskiego oraz angielskiego, natomiast uczniowie z osiedle Stare Miasto i Centrum – z egzaminu języka polskiego oraz angielskiego (Ryc. 36).

Ryc. 35 Średnie wyniki egzaminów ósmoklasisty z języka polskiego, języka angielskiego oraz matematyki (źródło: opracowanie własne)

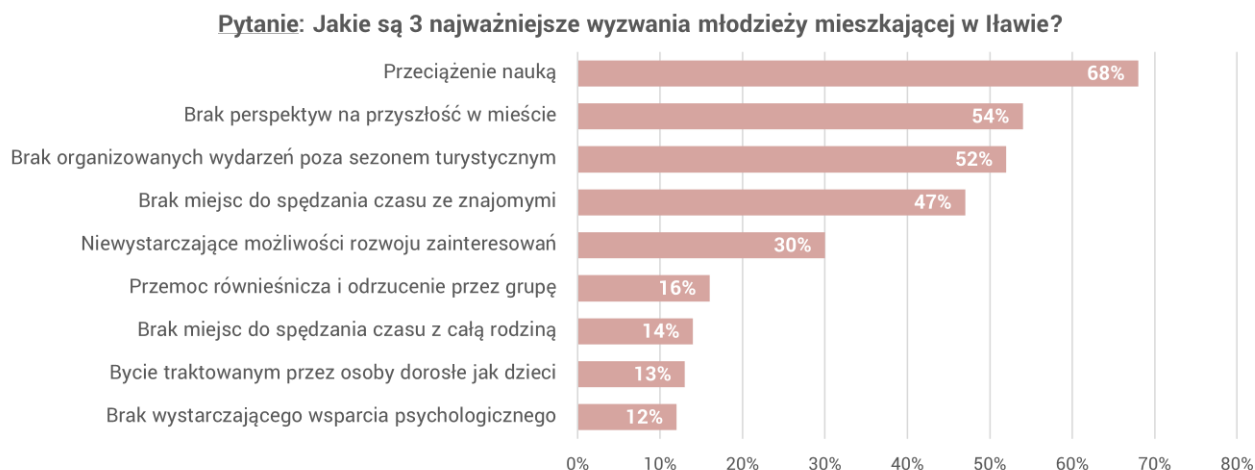
Ryc. 36 Wynik egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego, języka angielskiego oraz matematyki – wynik poniżej średniej (źródło: opracowanie własne)

W punktach konsultacyjnych nastolatki przyznali, że nudzą się po zakończeniu zajęć w szkole – brakuje dla nich atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego i miejsc, gdzie mogliby realizować swoje potrzeby. Młodzież nie korzysta z istniejącej infrastruktury, np. bibliotek, ponieważ albo korzysta ze źródeł elektronicznych, jak np. e-booki albo wymienia się książkami. Przedstawiciele szkolnego

samorządu szkół podstawowych zaznaczyli, że amfiteatr nie jest przyjemnym miejscem dla spędzania wolnego czasu. Obecnie jest on wykorzystywany jako przestrzeń dla codziennej rekreacji z braku dostępu dla innych opcji, a nie zgodnie z intencją twórców tego miejsca. Dostęp do boisk szkolnych jest możliwy, choć wymaga zorganizowania przez grupy użytkowników, ze względu na kontrolę dostępu przez zarządzających. Powodem są względy bezpieczeństwa i unikanie wandalizmu, nadmierna kontrola, na którą skarżą się młodzi ludzie, powoduje jednak ograniczenie dostępu do tego typu infrastruktury.

Ponadto w ramach prac nad GPR w dniach 13-16 lutego 2024 r. przeprowadzono wśród młodzieży szkolnej badania ankietowe, które dotyczyły kwestii związanych z uczestnictwem młodzieży w życiu publicznym i kulturalnym, oceny miejskiej infrastruktury i przestrzeni publicznych oraz kluczowych wyzwań i oczekiwań młodzieży.

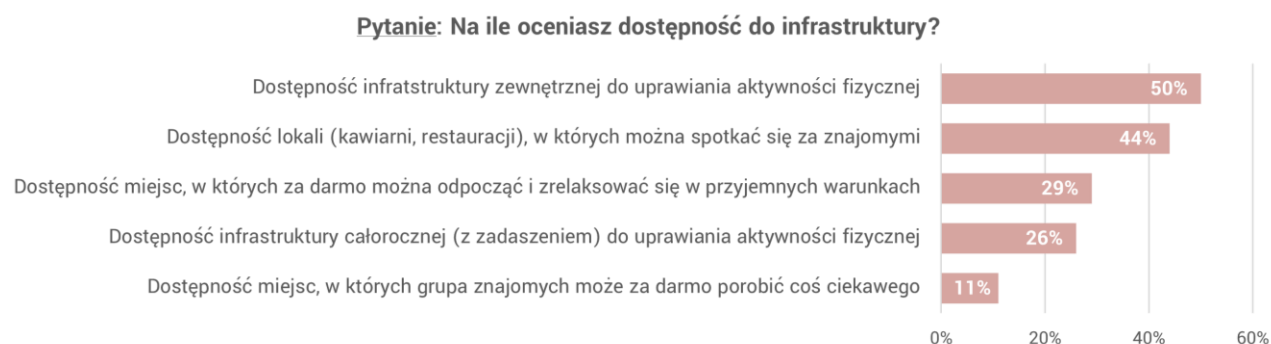
Ławska młodzież wskazała w ankiecie na to, że dużym wyzwaniem jest dla niej sezonowość dostępnych w mieście możliwości spędzania czasu – jeśli chodzi o wydarzenia, infrastrukturę sportową i zajęcia dodatkowe. Wśród najczęściej wymienianych wyzwań znalazł się również brak miejsc do spotykania się i spędzania czasu ze znajomymi na wspólnych aktywnościach. Według młodych osób w Ławie brakuje możliwości rozwoju zainteresowań – problem ten jest wskazywany nawet częściej przez osoby mieszkające w obszarze rewitalizacji (Ryc. 37). Dla młodzieży w ostatnich klasach szkoły podstawowej (częściej niż dla starszych) kluczowym problemem jest niewystarczająco partnerskie traktowanie przez osoby dorosłe. Dla tej grupy ważną cechą przestrzeni przyjaznej dla młodzieży jest możliwość modyfikowania jej bez pytania dorosłych o zdanie. Zadbanie o potrzeby tej grupy wymaga zaoferowania jej bardziej partnerskiego traktowania.

Ryc. 37 Wyniki ankiety wśród młodzieży szkolnej – Kluczowe wyzwania dla młodzieży w Ławie (źródło: opracowanie własne)

Prawie 1/4 badanej młodzieży nie podejmuje regularnie w Ławie aktywności takich jak udział w wydarzeniach kulturalnych, wyjścia do restauracji czy klubów, uczestnictwo w zajęciach rozwijających zainteresowania. Jednocześnie duża część tej grupy regularnie wyjeżdża poza miasto, by brać udział w takich aktywnościach. Ta niska aktywność może wynikać z niewystarczającej w Ławie oferty. Młodzież negatywnie ocenia również dostępną ofertę zajęć i warsztatów rozwijających pasje oraz ofertę wydarzeń kulturalnych. Podobnie niewielka część młodych osób uważa, że może skorzystać ze wsparcia w realizacji swoich pomysłów na działania społeczne i kulturalne.

Wśród pytań o dostępność infrastruktury w Ławie najwięcej pozytywnych ocen otrzymała dostępność do zewnętrznej infrastruktury do uprawiania aktywności fizycznej. Dużo rzadziej młodzież oceniała, że dostępna zadaszona infrastruktura sportowa jest wystarczająca. Wynik ten potwierdza sezonowość dostępnych w Ławie sposobów spędzania czasu. Bardzo nisko oceniona została również dostępność przestrzeni, w których młodzież może bez opłat „zrobić coś ciekawego” razem z innymi młodymi osobami lub odpocząć i zrelaksować się. Brakuje zarówno darmowych przestrzeni do spędzania czasu indywidualnie, jak i wspólnie (Ryc. 38).

Ryc. 38 Wyniki ankiety wśród młodzieży szkolnej – Ocena dostępnej infrastruktury w Ławie (źródło: opracowanie własne)

Z uzyskanych w ankiecie odpowiedzi wynika, że przestrzeń tworzona specjalnie dla młodych osób powinna być dostępna do późnych godzin (to bardzo ważne dla wszystkich grup wiekowych). Poza tym musi pogodzić bardzo różne typy aktywności – od możliwości wyciszenia się i odpoczęcia (na co wskazała ponad połowa badanych), aż po taniec i głośną muzykę. Warto też, aby taka przestrzeń była podzielona na strefy, co pozwoli zaspokoić różnorodne potrzeby oraz jak najbardziej otwarta na pomysły młodzieży. Wskazane w ankiecie różnorodne aktywności, które młodzież chciałaby podejmować w przestrzeni dla siebie, nie muszą jednak zostać zapewnione w pojedynczym miejscu (Ryc. 39). Mogą być wskazówkami dla różnych przestrzeni oraz instytucji miejskich, które wspólnie zagospodarują całe spektrum pożądanych aktywności i pozwolą młodym osobom rozwijać swoje pasje i spędzać wspólnie czas na wiele sposobów¹⁰.

¹⁰ Łątkowski M., Wilk W., 2024, Opracowanie wyników ankiety przeprowadzonej wśród młodzieży w dniach 13-16 lutego 2024 r. na potrzeby aktualizowanego Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Ławy

Ryc. 39 Wyniki ankiety wśród młodzieży szkolnej – Oczekiwania wobec przestrzeni dla młodzieży w Ławie (źródło: opracowanie własne)

Podsumowując, przeprowadzona diagnoza wskazała, że do głównych odbiorców działań rewitalizacyjnych w zakresie społecznym należy zaliczyć:

- rodziny wymagające wsparcia (niepełne i wielodzietne);
- dzieci i młodzież;
- osoby zagrożone wykluczeniem na rynku pracy;
- osoby wymagające opieki: starsze i z niepełnosprawnościami;
- grupy sąsiedzkie.

2.3.2. Analiza negatywnych zjawisk środowiskowych

Na terenie miasta Ława zgodnie z danymi centralnego rejestru form ochrony przyrody (stan na lipiec 2022 r.) zlokalizowane są obszary chronione:

- Park Krajobrazowy Pojezierza Ławskiego – otulina;
- Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Dolnej Drwęcy;
- Obszar Chronionego Krajobrazu Pojezierza Ławskiego (część A i B);
- obszar Natura 2000 - Ostoja Ławska;
- obszar Natura 2000 - Lasy Ławskie.

W granicach obszaru rewitalizacji (Stare Miasto, Centrum oraz obszar przy ul. Barlickiego) znajduje się otulina Parku Krajobrazowego Pojezierza Ławskiego. Celem Parku jest zachowanie walorów przyrodniczych i kulturowych Pojezierza Ławskiego oraz zachowanie różnorodności biologicznej ekosystemów.

Przez teren miasta Ława, w tym obszar rewitalizacji, przebiega granica Obszaru Chronionego Krajobrazu (dalej – OChK) Dolina Dolnej Drwęcy. Do obszaru rewitalizacji przylega OChK Pojezierza Ławskiego część A i B.

Rzeka Ławka oraz jeziora występujące na obszarze miasta Ława – Mały Jeziorak, Jeziorak i jezioro Ławskie – tworzą korytarze i ciągi ekologiczne, które należy zachować ze względu na ich znaczenie klimatyczne, hydrologiczne i biologiczne.

W Ławie – poza terenami lasów, wód powierzchniowych i zieleni naturalnej – występują ekosystemy miejskie terenów zieleni urządzonej (parki, skwery), cmentarzy oraz ogrodów działkowych. Ławskie parki, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej, zieleń uliczna i cmentarze zajmują ponad 101 ha, co stanowi 4,6% powierzchni miasta. Wartość tych terenów dla różnorodności biologicznej miasta jest bardzo różna. W granicach obszaru rewitalizacji tereny zieleni zajmują około 5 ha, co stanowi 0,13% powierzchni miasta, a 5% obszaru rewitalizacji.

Do najważniejszych terenów zieleni na obszarze rewitalizacji należą:

- Park Nad Ławką;
- Bulwar im. Jana Pawła II;
- Park Ślimak;
- Podwórka sąsiedzkie;
- ogródki działkowe;
- skwer przy ul. Gdańskiej (w sąsiedztwie obszaru rewitalizacji).

Ogólnie obszar rewitalizacji jest silnie przekształcony przez człowieka, jednym z głównych wyzwań jest ochrona istniejącego drzewostanu oraz poprawa udziału zieleni w przestrzeniach publicznych obszaru rewitalizacji. Dodanie zieleni może przeciwdziałać takim problemom jak utrata bioróżnorodności czy wyzwaniami związanymi m.in. z negatywnymi efektami upałów.

Ważnym obiektem, o dużej łączności z naturalną przyrodą, jest Park nad Ławką, usytuowany w dolinie tej rzeki. Liczba i zagęszczenie drzew nie są tam zbyt duże, stanowią jednak ważne elementy struktury przyrodniczej miasta, podnosząc różnorodność biologiczną poprzez kształtowanie warunków życia dla wielu organizmów. Tereny położone w okolicy rzeki Ławki są najbardziej narażone na występowanie podtopień. Ciągły monitoring wód powierzchniowych pozwala zdiagnozować wahania ich poziomu. Dzięki temu można zaobserwować, że nie przebiegają one w sposób dynamiczny i nie stanowią większego zagrożenia. Tym niemniej Wody Polskiej planują realizację zabezpieczeń przeciwpowodziowych na rzece, projekt ten będzie realizowany niezależnie od ustaleń programu rewitalizacji¹¹.

Istotnym wyzwaniem dla obszaru rewitalizacji jest stworzenie ciągłości systemu przyrodniczego, w tym lokalnego korytarza ekologicznego. Powinno się to przyczynić do trwałości tego układu, w tym jego funkcji przyrodniczych jako błękitno-zielonej infrastruktury. Jej kształtowanie stanowi podstawowe narzędzie w działaniach adaptacyjnych do zmian klimatu w układach osadniczych.

¹¹ Pismo Wód Polskich, znak GD.RPI.030.4.2022.ŁB z dnia 30 maja 2022 r.

Jednym z negatywnym zjawisk środowiskowych występujących na obszarze rewitalizacji są tzw. dzikie wysypiska śmieci. Podczas spacerów badawczych zauważono kilka dzikich wysypisk śmieci m.in. w następujących lokalizacjach (Ryc. 40):

- teren bezpośrednio przylegający do parku przy garażach koło domu przy ul. Kościuszki 39A;
- obszar przy ul. Jana III Sobieskiego (dawny Dom Weterana);
- obszar pomiędzy ul. Jasielską oraz ul. Gdańską (Gajerek);
- skwer przy ul. Gdańskiej;
- obszar wieży ciśnień przy ul. 1 Maja;
- obszar wzdłuż ul. Jagiełły.

Zd. 7 Spacer badawczy (5 kwietnia 2022)
Teren obok wieży ciśnień przy ul. 1-go Maja
(źródło: A2P2)

Zd. 8 Spacer badawczy (5 kwietnia 2022)
Teren przylegający do parku nad Ławką
(źródło: A2P2)

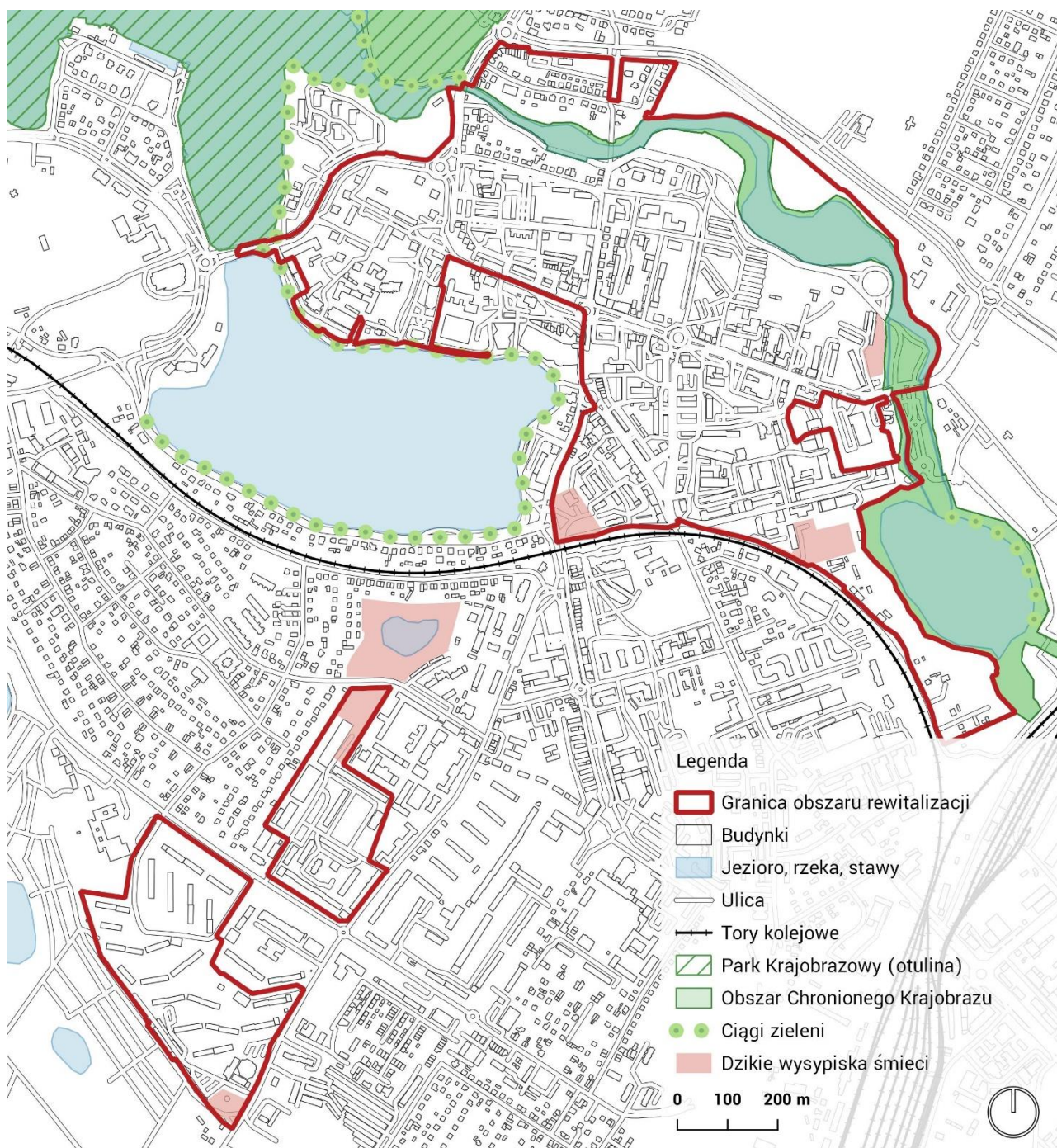
Dzikie wysypiska śmieci wpływają negatywnie na walory estetyczne krajobrazu, zanieczyszczają glebę, wody powierzchniowe i podziemne, zwiększają ryzyko pożaru, emitują nieprzyjemny odór z substancji organicznych, powodują zagrożenie epidemiologiczne oraz mogą prowadzić do zatrucia zwierząt traktujących śmieci jako pokarm.

W trakcie dyskusji z mieszkańcami wskazywano na problem związany z niewystarczającym poziomem utrzymania zieleni i przestrzeni wspólnych. Jako przykłady przestrzeni wymagających

dalszych zmian, w szczególności: podwórko przy ul. Jasielską, poprawa zagospodarowania Placu Władysława Bandurskiego.

Na całym obszarze rewitalizacji, zgodnie z danymi ze strony <https://airly.org> (w terminie lipiec 2022 roku), nie zaobserwowano przekroczenia stężenia PM10 i PM2,5. Czujniki odczytują w czasie rzeczywistym serię parametrów na temat bieżącego stanu powietrza w danej lokalizacji. W obszarach zabudowy wzdłuż ulic Tadeusza Kościuszki, Grunwaldzkiej oraz Wiejskiej występuje jednak zjawisko kumulacji zanieczyszczeń, przede wszystkim komunikacyjnych. Proces rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń jest tam utrudniony poprzez duże natężenie ruchu samochodowego.

Jeśli chodzi o inne przekroczenia norm środowiskowych lub nagromadzenia odpadów, to w obszarze rewitalizacji nie stwierdzono innych znaczących przekroczeń standardów środowiskowych oprócz niewielkiego przekroczenia norm hałasu wzdłuż linii kolejowych relacji Warszawa – Gdańsk (linia kolejowa nr 9) oraz Poznań - Skandawa (linia kolejowa nr 353).

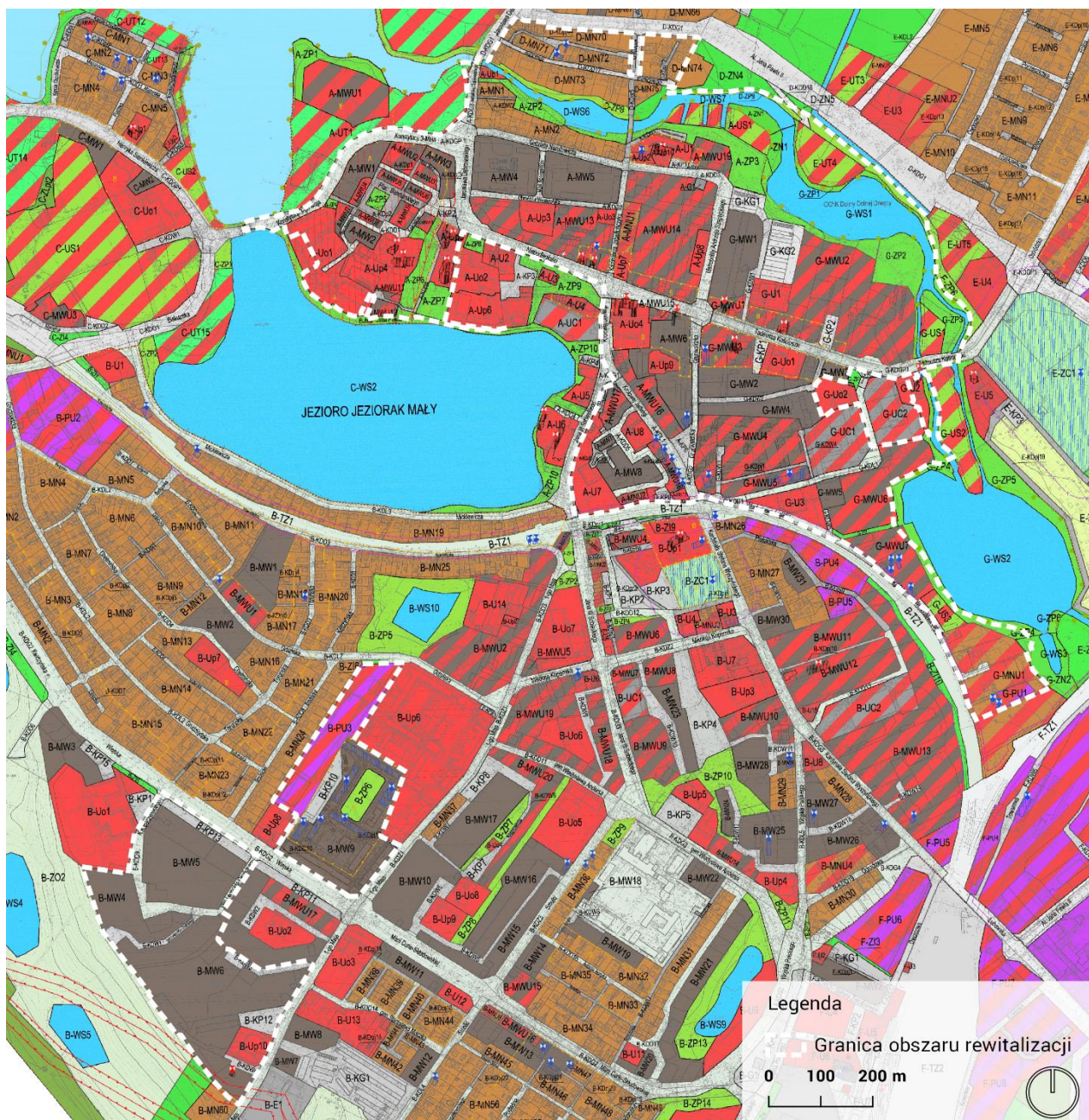

Ryc. 40 Schemat lokalizacji terenów zieleni oraz dzikich wysypisk śmieci (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska oraz wizji w terenie)

2.3.3. Analiza negatywnych zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych

2.3.3.1. Użytkowanie i zagospodarowanie terenów obszaru rewitalizacji

Diagnoza funkcjonalno-przestrzenna przedstawia rozmieszczenie względem siebie poszczególnych funkcji i typów zagospodarowania terenu oraz wskazuje na niewystarczająco zorganizowane struktury przestrzenne, generujące problemy w ich użytkowaniu.

Ryc. 41 Rysunek Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Iławy, uchwalonego przez Radę Miejską w Iławie uchwałą nr LIII/466/18 z dnia 23 kwietnia 2018 r.

Pod względem planistycznym miasto Ława jest rzadkim w skali kraju przypadkiem – cały obszar miasta został pokryty miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (MPZP). Pozwala to na kontrolowany rozwój przestrzenny miasta, zgodnie z polityką przestrzenną określoną w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego (SUiKZP).

Obszar rewitalizacji ma zróżnicowaną strukturę przestrzenną o stosunkowo wyraźnym układzie. W jego obrębie można wyróżnić takie elementy jak Stare Miasto, Centrum, Gajerek i Podleśne, tereny przemysłowe oraz strukturalne kliny zieleni.

Obszar rewitalizacji charakteryzuje się różnymi formami zabudowy (Ryc. 42). Zgrupowana i intensywna zabudowa śródmiejska zlokalizowana jest w centralnej części obszaru, natomiast tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej znajdują się na północnym skraju terenu (ulice Barlickiego oraz Narutowicza). Centrum miasta stanowi zwarta tkanka o funkcji mieszkaniowo- usługowej. Jest to również miejsce koncentracji większości usług publicznych, tj. Urzędu Miasta Ławy, kina, poczty, banków, sklepów oraz szkół. Dominujący tu typ zabudowy to kamienice o wysokości od dwóch do pięciu kondygnacji, pełniące funkcję mieszkaniową, z usługami w parterach. W obrębie centrum znajdują się też bloki wielorodzinne. Wykształcona jest tam przede wszystkim przestrzeń prywatna oraz częściowo przestrzeń sąsiedzka.

Zespoły zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej usytuowane są w części południowo-zachodniej miasta (Podleśne) i posiadają własne zaplecze handlowe, kulturalne i oświatowe oraz tereny rekreacyjne.

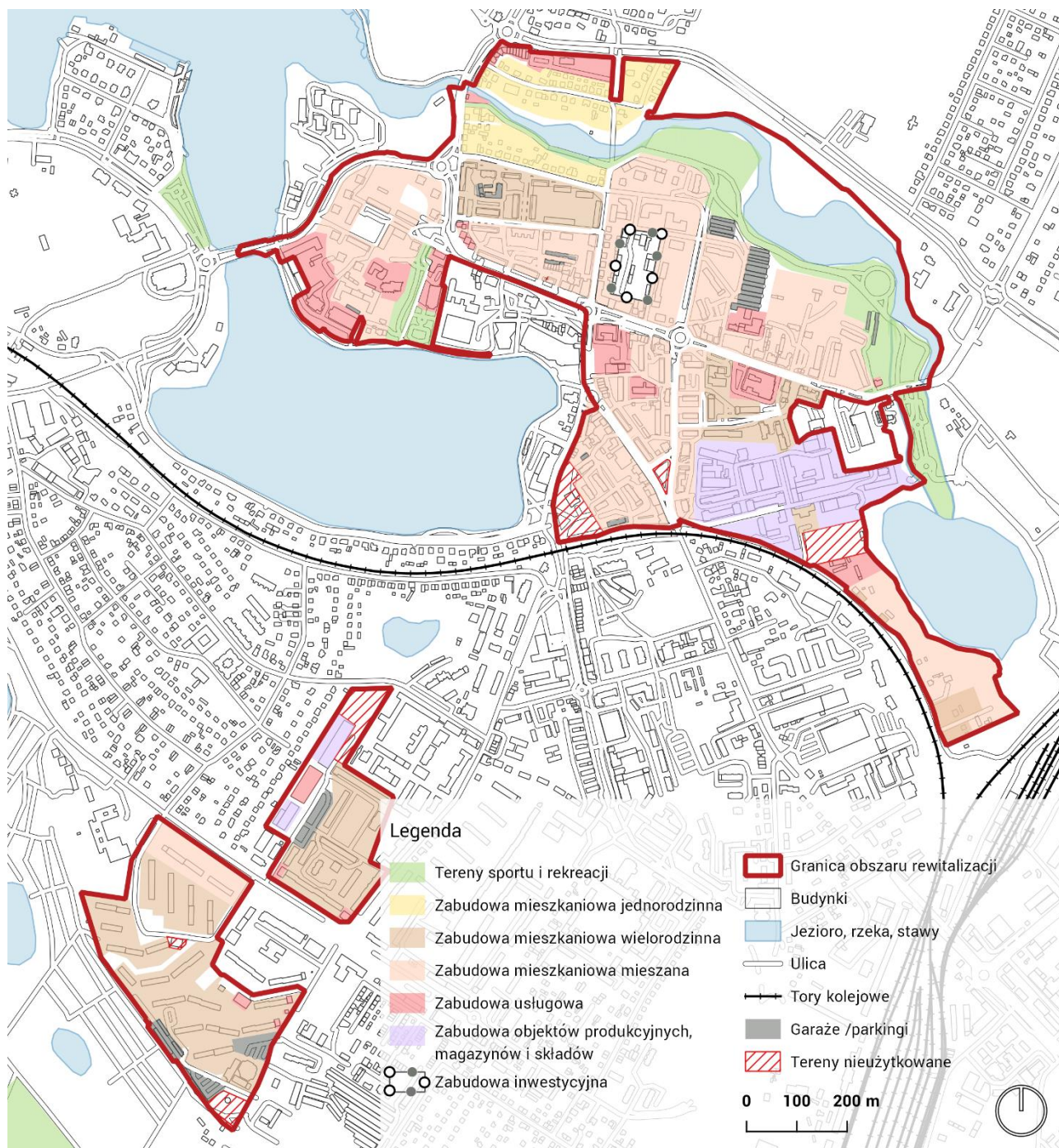
Tereny, na których nie wykrystalizował się jeden typ zabudowy, zaliczono do zabudowy mieszanej.

Na obszarze rewitalizacji zlokalizowane są również budynki w całości przeznaczone pod funkcje usługowe. Najczęściej znajdują się w nich usługi użyteczności publicznej, tj. szkoły, MOPS, sklepy i inne funkcje.

Część południowo-wschodnia to głównie tereny o funkcji produkcyjno-składowej, zlokalizowane przede wszystkim po wschodniej stronie linii kolejowej. Znajdują się tu m.in. firmy RSY S.A. i CSY S.A., zajmujące się m.in. naprawami silników oraz produkcją części samochodowych. Na obszarze tym

swoje siedziby mają także drobne zakłady produkcyjne. Zabudowa przemysłowa obecna jest także na osiedlu Gajerek.

Na całym obszarze rewitalizacji znajdują się garaże oraz parkingi w obrębie osiedli mieszkaniowych.

Ryc. 42 Struktura funkcjonalno-przestrzenna obszaru rewitalizacji (źródło: opracowanie własne)

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Ławy na lata 2023-2032

Na obszarze rewitalizacji znajdują się tereny o funkcjach poprodukcyjnych w obszarze zabudowy mieszkaniowej w rejonie ul. Jasielskiej (obszar po zakładzie karnym). Obszary te nie są użytkowane, podobnie jak teren dawnego Domu Weterana przy ul. Jana III Sobieskiego.

W rejonie ulic Kościuszki i Szeptyckiego od 2022 roku realizuje się inwestycja mieszkaniowa.

Zd. 9 Spacer badawczy (5 kwietnia 2022)
Okolice ulic Kościuszki i Metropolity Andrzeja
Szeptyckiego
(źródło: A2P2)

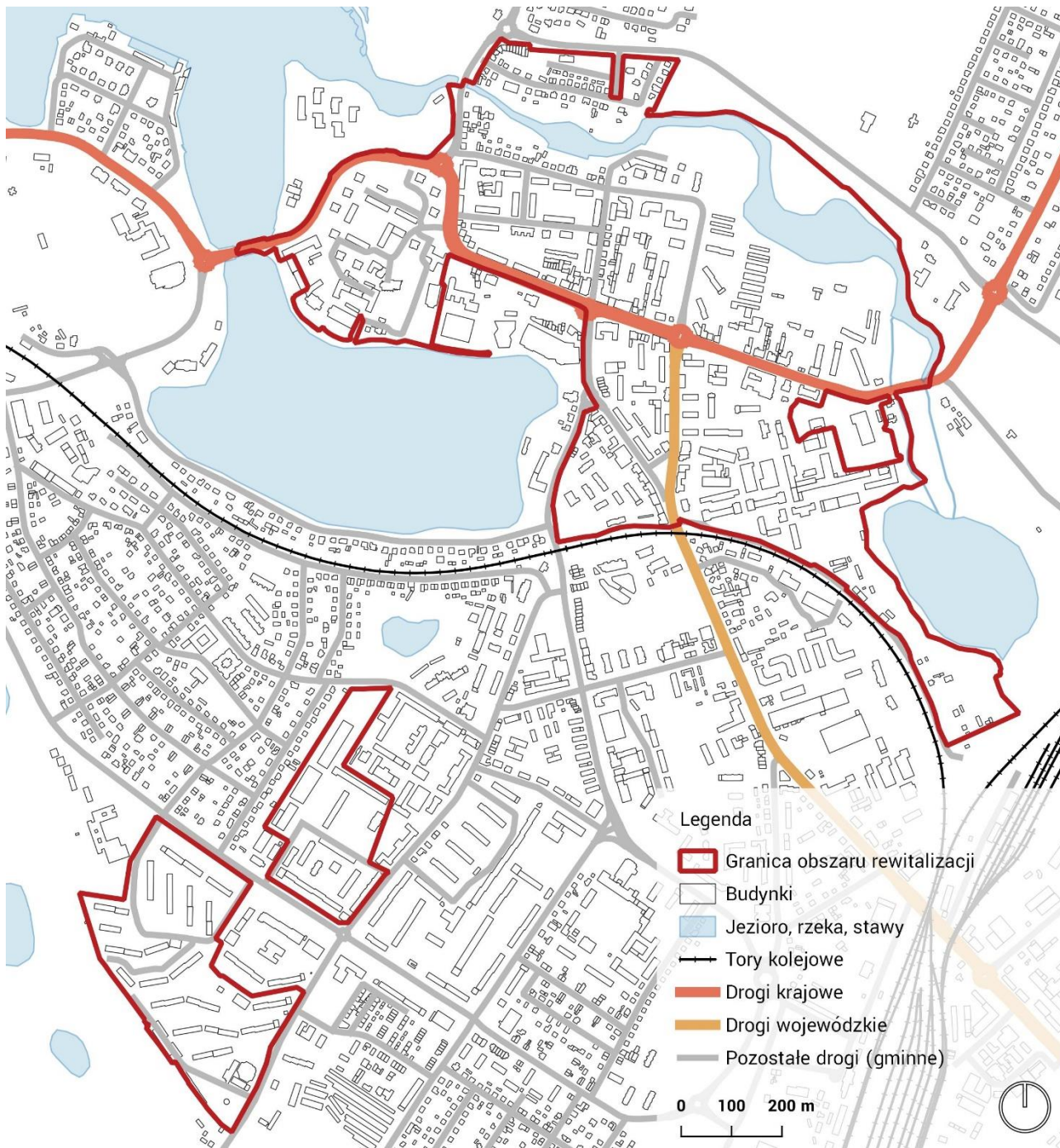
Zd. 10 Spacer badawczy (4 lipca 2022)
Obszar dawnego zakładu karnym w rejonie
ul. Jasielskiej
(źródło: A2P2)

2.3.3.2. Układ komunikacyjny miasta

Po analizie struktury przestrzenno-funkcjonalnej obszaru rewitalizacji zbadano dostępność komunikacyjną poszczególnych typów terenów. W obrębie analizowanej struktury miejskiej znajdują się takie bariery jak główne ciągi komunikacyjne oraz dolina rzeki Ławka, trudna do przekroczenia z powodu małej liczby przepraw. Uwarunkowania przestrzenne wpływają na rozmieszczenie ciągów transportowych, w tym prowadzenie dróg prowadzących ruch tranzytowy przez centrum miasta.

Ciągły ruch samochodowy o wysokim natężeniu ogranicza swobodny ruch pieszy przez ul. Niepodległości i ul. Kościuszki, wzmacnia zanieczyszczenie powietrza, potęguje hałas i zagraża bezpieczeństwu użytkowników tej części miasta. Ul. Niepodległości odcina Stare Miasto od obszaru Centrum. Klasa techniczna tej drogi oraz fakt, że jest to droga krajowa (DK nr 16), ogranicza

możliwości zmiany jej charakteru (Ryc. 43). Możliwość zmiany charakteru tej ulicy jest potencjalnie możliwa dzięki wykorzystaniu al. Jana Pawła II jako możliwej trasy obwodowej w śródmieściu Iławy. W obecnym kształcie ulica ta ogranicza komfort jej używania dla pieszych.

Ryc. 43 Struktura układu drogowego (źródło: opracowanie własne)

Zd. 11 Spacer badawczy (6 czerwca 2022)
Okolice ul. Niepodległości
(źródło: A2P2)

Zd. 12 Spacer badawczy (6 czerwca 2022)
Okolice ul. Niepodległości
(źródło: A2P2)

Nadal nierozwiązany pozostaje problem utrudnień, jakie w ruchu samochodowym w Ławie powoduje znajdujące się w centrum miasta skrzyżowanie ul. Grunwaldzkiej z linią kolejową E-65. Jest to bardzo uczęszczany szlak kolejowy, w związku z czym dość często przejazd kolejowy jest zamykany, co powoduje długie zatory drogowe, utrudniając przemieszczanie się nie tylko mieszkańców, ale również służb ratunkowych (w tym w szczególności mającej w pobliżu siedzibę straży pożarnej).

Kolejny problem na obszarze rewitalizacji to odnotowane niebezpieczne zachowania kierowców na drogach publicznych oraz w kwartałach zabudowy wielorodzinnej. Mieszkańcy osiedla Podleśne zaznaczyli, że bardzo niebezpiecznym miejscem jest odcinek ul. 1-go Maja od kościoła do lasu, szczególnie w sezonie zimowym. Na osiedlu Gajerek istnieje problem tranzytowego poruszania się przez podwórko do parkingu oraz budynków usługowych przy ul. Jasielskiej, w tym CAL. Dodatkowo mieszkańcy ul. Jagiełły wskazywali na zły stan techniczny i brak wygodnego dojazdu do ich posesji (Ryc. 44).

Dużym wyzwaniem dla mieszkańców osiedla Gajerek jest brak przejścia pomiędzy ul. Jasielską a ul. Gdańską. Po rozbiórce ogrodzenia zakładu karnego pozostał ponad metrowy murek, stanowiący barierę przestrzenną. Niektórzy mieszkańcy osiedla Gajerek, żeby skrócić drogę do domu, do pracy albo ośrodków usług społecznych, decydują się na ryzykowne przeskakiwanie.

Zd. 13 Spacer badawczy (5 kwietnia 2022)
Widok z ul. Gdańskiej w stronę osiedla Gajerek
(źródło: A2P2)

Zd. 14 Spacer badawczy (4 lipca 2022)
Przejścia wzdłuż muru dawnego zakładu
karnego do osiedla Gajerek (źródło: A2P2)

Znaczący problem stanowi brak albo zły stan dróg (ul. Jagiełły, zjazdy z ul. Królowej Jadwigi) i infrastruktury dla pieszych. Osoby starsze, w tym z ograniczoną mobilnością, zwracały uwagę, że nie wychodzą z domu ze względu na niski poziom dostępności w przestrzeniach publicznych.

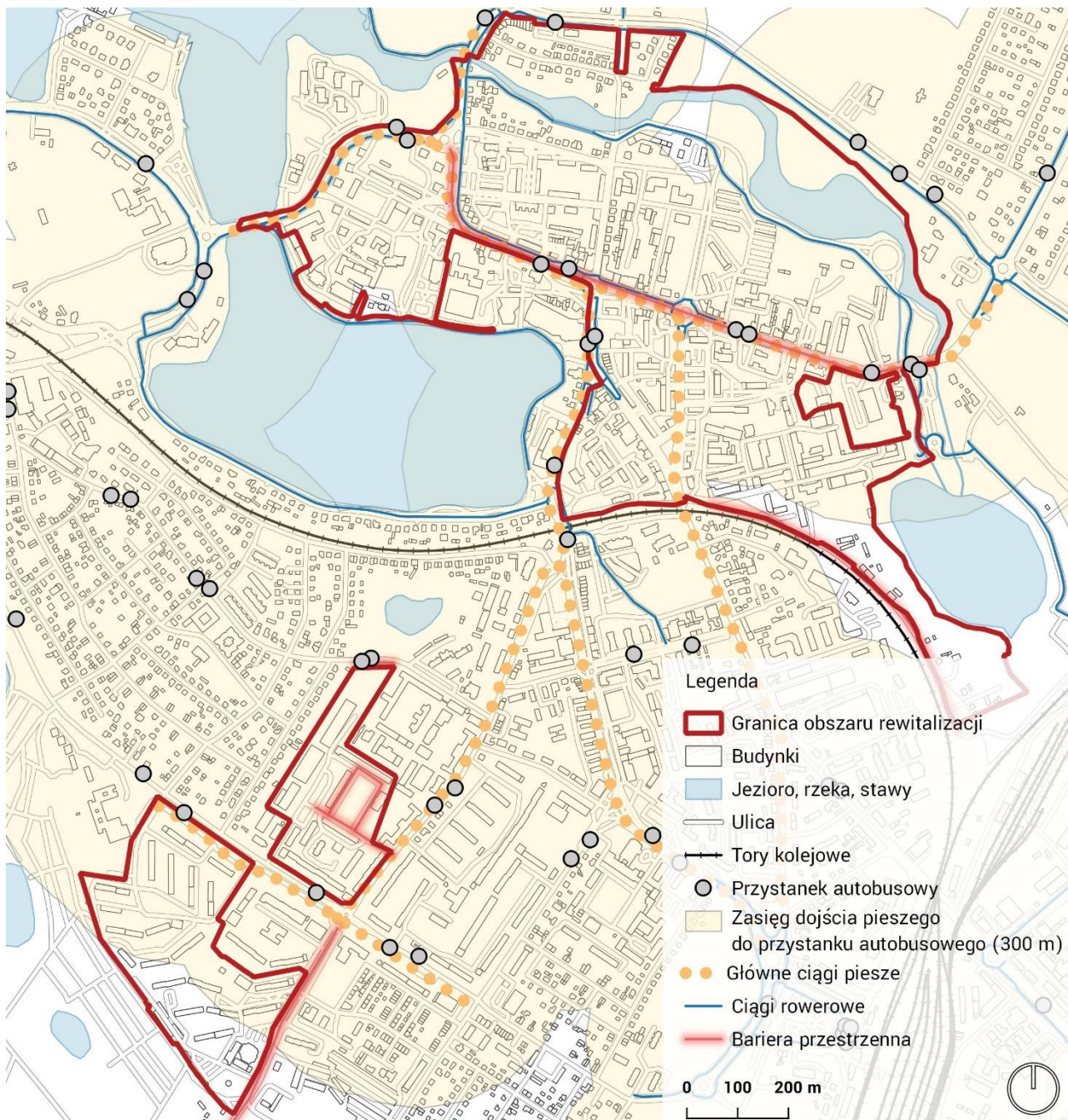

Zd. 15 Spacer badawczy (5 kwietnia 2022)
Widok w ul. Jagiełły wzdłuż torów kolejowych
(źródło: A2P2)

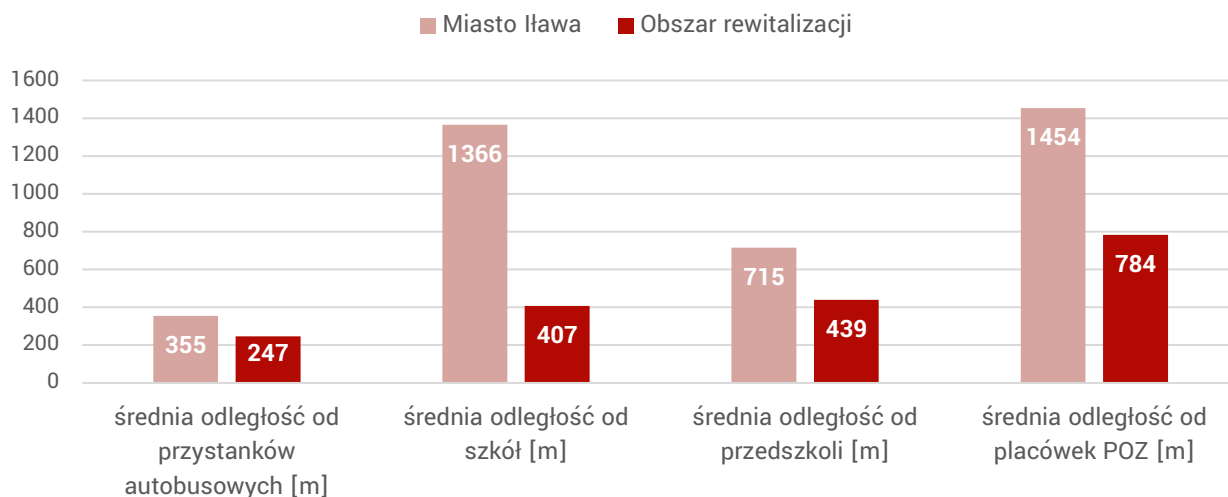
Zd. 16 Spacer badawczy (5 kwietnia 2022)
Widok podwórka przy ul. Jasielskiej 2
(źródło: A2P2)

W strukturze przestrzennej obszaru rewitalizacji wyodrębniono także główne ciągi piesze, wyznaczone w poszczególnych częściach miasta. Zdecydowana większość z nich znajduje się na obszarze samego centrum Ławy. W północnej części miasta znajdują się rozbudowane ciągi rowerowe, brakuje ich natomiast na południu, zwłaszcza połączeń rejonu Podleśne i Gajerek z centrum miasta oraz lasem (Ryc. 44). Wykształcone ciągi piesze i rowerowe charakteryzują się niską jakością. Jej atrakcyjność obniża ponadto brak ciągłości przestrzeni publicznych w tkance miejskiej.

Ryc. 44 Struktura komunikacyjna (źródło: opracowanie własne na podstawie danych OSM)

W Ławie funkcjonuje komunikacja miejska, obsługiwana przez Zakład Komunikacji Miejskiej w Ławie. Obejmuje ona 6 regularnych dziennych linii autobusowych¹², jednak częstotliwość ich kursowania jest bardzo niska. Średni zasięg dojścia pieszego do przystanku autobusowego w obszarze rewitalizacji wynosi około 250 metrów (Ryc. 45), czyli około 3 minut spaceru. Większe odległości dojścia pieszego do przystanków odnotowano w rejonie ul. Jagiełły oraz południowej części osiedla Podleśnego.

Ryc. 45 Średnia odległość od punktów użyteczności publicznej (źródło: opracowanie własne)

Pod względem dostępu do usług publicznych i przystanków transportu zbiorowego obszar rewitalizacji jest dobrze obsłużony (Ryc. 45). Wynika to z faktu, że obszar rewitalizacji obejmuje funkcjonalne centrum miasta.

2.3.3.3. *Stare Miasto jako obszar osiedla mieszkaniowego – tożsamość i atrakcyjność miejsca*

Funkcjonowanie obszaru Starego Miasta niesie specyficzne wyzwania funkcjonalne, przestrzenne i konserwatorskie. Obszar, który dawniej był gęsto zabudowanym, wielofunkcyjnym śródmieściem (Ryc. 46), został zniszczony w wyniku działań wojennych, a następnie odbudowany w formie

¹² Stan na marzec 2024 r. (<https://zkm.miastoilawa.pl>)

modernistycznego osiedla blokowego. Przedwojenna struktura miasta została zachowana fragmentarycznie, w postaci budynków-ostańców oraz dziedzictwa archeologicznego. Elementy historycznego układu głównego placu zostały zachowane jako pierzeje zbudowane z modernistycznych bloków z usługami w parterze.

Ryc. 46 Zdjęcie rynku w Ławie, 1917 r. (źródło: fotopolska.eu/zeno.org)

Odbudowa w postaci osiedla modernistycznego pierwotnie pozwoliła na stworzenie atrakcyjnego miejsca dla zamieszkania, ze względu na nowoczesną formę i technologię budowanych obiektów. Wraz ze starzeniem się pierwotnych mieszkańców osiedla, ograniczeniem w działania nakierowane na modernizację i przebudowę tego obszaru oraz rozwojem innych części miasta teren Starego Miasta podlega marginalizacji. Jest to proces dotyczący innych, podobnych terenów odbudów powojennych (np. Stare Miasto w Malborku).

Obecny stan Starego Miasta powoduje szereg negatywnych czynników wywołanych przez marginalizację obszaru. Atrakcyjność tej części Ławy dla zamieszkania maleje na rzecz innych

fragmentów miasta pogłębiając starzenie się tego obszaru i ograniczając napływ nowych mieszkańców. Wprowadzenie nowych działalności gospodarczych jest trudniejsze, ze względu na malejące obroty i konkurencję innych, atrakcyjniejszych obszarów. Ważnym wyzwaniem jest zerwanie materialnej, historycznej ciągłości miasta. O tożsamości miejsca obecnie świadczą niewielkie relikty, co oznacza, że dla mieszkających i odwiedzających Stare Miasto nie jest kojarzone z przeszłością miasta, materialnie jest ono bowiem blokowiskiem. Utrudnia to budowanie więzi mieszkańców Ławy z miejscem jak i nie poprawia to atrakcyjności turystycznej miasta.

2.3.3.4. Przestrzenie publiczne

Przestrzenie publiczne, istotny element struktury przestrzenno-funkcjonalnej miasta, pełnią ważną funkcję na obszarze rewitalizacji jako miejsce spotkań i integracji mieszkańców, rekreacji oraz kultury.

Niska jakość przestrzeni publicznych wpływa na ich odbiór przez mieszkańców i odwiedzających. Przestrzeń nie uwzględniająca wymogów funkcjonalnych – pozbawiona siedzisk, zieleni, atrakcji, będzie negatywnie wpływać na komfort i sposoby użytkowania. Przestrzenie, które są projektowane, bez wyróżniających elementów, osadzonych w historii miejsca, sprawiają, że ich użytkownicy nie traktują ich jako miejsc, z którym odczuwają związek.

Na obszarze rewitalizacji występują znaczne zróżnicowanie w zakresie stanu przestrzeni publicznych. Mimo poczynionych, w tym zakresie inwestycji, wciąż liczne miejsca charakteryzuje niska jakość i dostępność – od tych ważniejszych, służących wszystkim mieszkańcom miasta, do małych przestrzeni stanowiących centra lokalnych społeczności. Do najważniejszych wad zalicza się:

- niedostosowanie do potrzeb mieszkańców;
- braki infrastruktury wypoczynkowej (brak ławek, brak wyposażenia rekreacyjnego);
- istotne bariery przestrzenne (ograniczające możliwość poruszania się pieszo, niespełnienie wymagań dostępności);
- niewielki udział zieleni publicznej;
- zanieczyszczenie reklamami.

Złe zagospodarowanie przestrzeni publicznej może mieć daleko idące konsekwencje. Zniechęca mieszkańców do korzystania z tych przestrzeni lub prowadzić może do zwiększenia poczucia zagrożenia. W konsekwencji znikają miejsca spotkań i aktywności społeczności na najniższym, lokalnym poziomie.

Zgodnie z wynikami diagnozy zidentyfikowano przestrzenie publiczne, które nie spełniają oczekiwań mieszkańców obszaru rewitalizacji:

- Plac Bandurskiego;
- Park Ślimak;
- skwer przy ul. Gdańskiej;
- las przy ul. 1-go Maja;
- rejon wieży cieśńień przy ul. 1-go Maja.

Zd. 17 Spacer badawczy (9 czerwca 2022)

Widok na Plac Władysława Bandurskiego

(źródło: A2P2)

Zd. 18 Spacer badawczy (4 lipca 2022)

Widok na skwer przy ul. Gdańskiej

(źródło: A2P2)

Zd. 19 Spacer badawczy (4 lipca 2022)

Widok na teren przy lesie

(źródło: A2P2)

Zd. 20 Spacer badawczy (4 lipca 2022)

Widok na wieżę ciśnien przy u. 1 Maja

(źródło: A2P2)

Z sieci przestrzeni publicznych najistotniejszą rolę pełni Plac Bandurskiego. Jest to główna przestrzeń Starego Miasta, pozostałość dawnego, historycznego układu urbanistycznego. Ze względu na marginalizację Starego Miasta przestrzeń ta nie jest obecnie aktywnym miejscem spotkań wszystkich mieszkańców – obecnie pełni ona raczej rolę placu osiedlowego. Choć w pierzejach rynku są zlokalizowane usługi, przestrzeń ta przegrywa z innymi lokalizacjami – m.in. nabrzeżem Jezioraka czy Galerią Jeziorak. Walorem tej przestrzeni jest zachowana zieleń, jednak stan nawierzchni, wyposażenie placu oraz jego estetyka nie odzwierciedla jego rangi w układzie miasta. Poprawa estetyki i funkcjonalności tego miejsca wraz z uwypukleniem historii Ławy mogłaby być przedmiotem działań nakierowanych na szerszą poprawę kondycji Starego Miasta. Równie ważnym argumentem za działaniami na rzecz poprawy Placu Bandurskiego jest kwestia kształtowania tożsamości przestrzeni oraz budowania więzi szerszej grupy mieszkańców i odwiedzających ze Starym Miastem. W trakcie konsultacji społecznych wielokrotnie wskazywano, że historia tego miejsca jest nieczytelna dla osób korzystających z przestrzeni.

2.3.3.5. Przestrzenie sąsiedzkie

Dla mieszkańców miasta Ława ważnym elementem w systemie miasta są podwórka, które stanowią ważne przestrzenie sąsiedzkie dla lokalnych społeczności. Z przeprowadzonych badań wynika jednak, że mieszkańcy negatywnie oceniają zarówno zagospodarowanie i poszczególne elementy znajdujące się na podwórkach, jak i ich funkcjonalność. Wśród wymienionych przestrzeni znajdują się:

- podwórko przy ul. Jasielskiej 2,
- plac zabaw przy ul. Baczyńskiego 4;
- boisko przy ul. Brata Alberta 6;
- podwórko przy ul. Kościuszki 15-17;
- podwórko przy ul. Kościuszki 27;
- podwórko przy ul. Kościuszki 29;
- podwórka obszaru Podleśne;
- boisko przy ul. Niepodległości 12.

Zd. 21 Spacer badawczy (8 czerwca 2022)

Podwórko przy ul. Kościuszki 27

(źródło: A2P2)

Zd. 22 Spacer badawczy (8 czerwca 2022)

Podwórko przy ul. Kościuszki 15-17

(źródło: A2P2)

Kolejnym istotnym czynnikiem podnoszącym jakość przestrzeni publicznych i półpublicznych jest odpowiednie oświetlenie. Niewystarczającą liczbę punktów oświetleniowych odnotowano przede wszystkim na osiedlach Gajerek oraz Podleśne. Brakuje ich przede wszystkim w przestrzeniach podwórkowych i międzyblokowych. Istniejące podwórka wymagają modernizacji nie tylko technicznej, ale także prowadzenia działań społecznych – aktywizacji mieszkańców.

Podczas opracowywania GPR zostały przeprowadzone spotkania i warsztaty projektowe z mieszkańcami osiedla Gajerek. Konsultacje miały na celu zebranie opinii mieszkańców i mieszkanki na temat sposobu zagospodarowania podwórza ul. Jasielskiej:

- ustalenie potrzeb mieszkańców i mieszkanki, poznanie ich opinii (posłużą one do opracowania ostatecznej wersji koncepcji zagospodarowania terenu), ustalenie szczegółowych rozwiązań i uzgodnienie priorytetów;
- włączenie społeczności lokalnej we współdecydowanie o wyglądzie podwórka.

Najważniejsze kwestie, które podniesiono, to:

- podział funkcjonalny przestrzeni: strefa placu zabaw, strefa boiska, strefa odpoczynku z obiektami małej architektury;
- podwórkowa zieleń: konieczność zachowanie istniejącej zieleni, pielęgnacja oraz nasadzenie krzewów, aby zapobiegać parkowaniu na podwórzu;
- dostępność podwórka dla osób ze szczególnymi potrzebami: remont chodnika przy ul. Jasielskiej 2 i budowa chodników przy ul. Jasielskiej 3 i 4;
- bezpieczeństwo: zmiana organizacja ruchu na podwórku, instalacja monitoringu;
- powiązanie z miastem: połączenie osiedla z ul. Gdańską i usuwanie barier przestrzennych.

Przestrzenie publiczne i półpubliczne, służące przede wszystkim lokalnym społecznościom, posiadają duży, lecz tylko częściowo wykorzystany potencjał. Mogą się one stać przyjaznym miejscem do aktywnego życia sąsiedzkich społeczności i znacząco przyczynić się do zadowolenia mieszkańców. Mogłyby się tam także znaleźć miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej, wzmacniające lokalny potencjał ekonomiczny, takie jak aktywne partery zabudowy (sklepy i usługi z wyjściami na

przestrzeń publiczną), lokalizacja nowych kiosków i pawilonów bądź dopuszczenie okazyjnej sprzedaży (zakwalifikowanie przestrzeni jako miejsca handlu, dopuszczenie dzierżawy przestrzeni).

Wytyczne w zakresie zmian struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru rewitalizacji powinny zatem dotyczyć:

- poprawy dostępności i jakości przestrzeni publicznych oraz kreowania systemu spójnych, powiązanych funkcjonalnie i atrakcyjnych społecznie ciągów;
- wytworzenia nowych miejsc centrowych, istotnych w skali nie tylko obszaru rewitalizacji, ale też całego miasta;
- reorganizacji terenów poprodukcyjnych i niezagospodarowanych.

2.3.4. Analiza negatywnych zjawisk technicznych

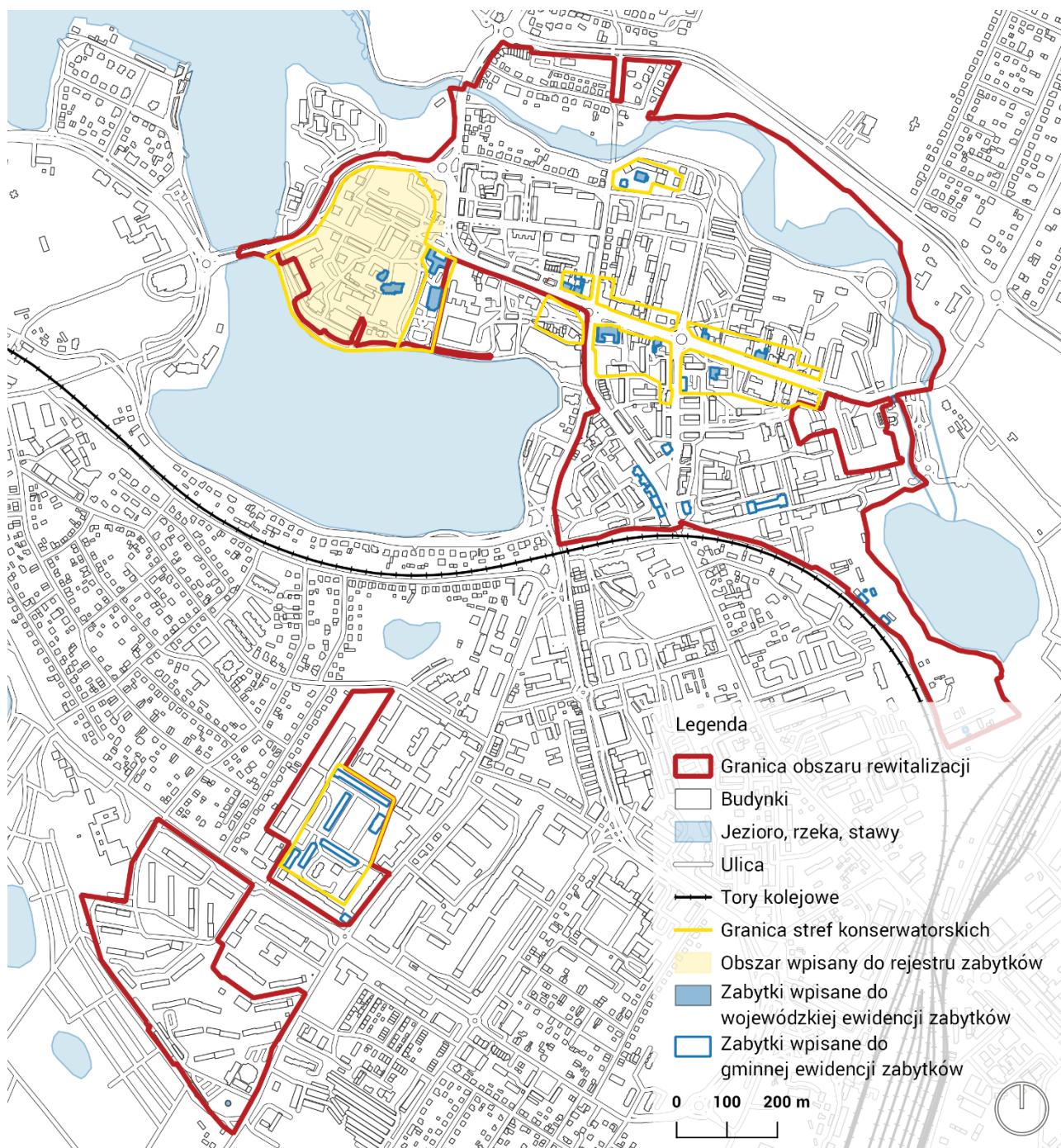
W diagnozie negatywnych zjawisk technicznych zweryfikowano stan techniczny zabudowy ze szczególnym uwzględnieniem budynków mieszkalnych oraz obiektów wpisanych do rejestru zabytków województwa warmińsko-mazurskiego, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków.

Obszar rewitalizacji to w znacznej części spójne założenie. W granicach obszaru rewitalizacji zlokalizowana jest największa liczba budynków ujętych w ewidencji zabytków, w tym także obszar wpisany do rejestru zabytków, tj. układ urbanistyczny Starego Miasta.

Na terenie miasta obowiązują następujące strefy ochrony konserwatorskiej układów urbanistycznych oraz ekspozycji:

- strefa „A” – obszar pełnej ochrony konserwatorskiej obejmujący obszar Starego Miasta oraz fosy staromiejskiej z przyległym terenem;
- strefa „B” – obszar obejmujący substancję zabytkową pochodzącą z 1. połowy XX wieku, stanowiącą układ zabudowy śródmiejskiej oraz zespoły zabudowy jednorodzinnej.

Na obszarze rewitalizacji występują zabytki nieruchome, obszary zabytków archeologicznych wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków oraz wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków. W Iławie do najstarszych zabytków charakterystycznych dla okresu związanego z działalnością zakonu krzyżackiego należą układ urbanistyczny Starego Miasta oraz Kościół parafialny pw. Przemienienia Pańskiego z początku XIV w. Na obszarze miasta najliczniej reprezentowane są zabytki z XIX w. i XX w., do których należą: ratusz z lat 1910-1913 r., kinoteatr z lat 1916-1922 i szkoła neogotycka z 1899 r. Przez Iławę przebiega szlak żeglugi śródlądowej Kanału Elbląskiego, uznany za pomnik historii „Kanał Elbląski” – w granicach administracyjnych miasta jest to obszar drogi wodnej łączący jeziora Jeziorak i Mały Jeziorak wraz z jazem Iława.

Ryc. 47 Lokalizacja obszarów i zabytków wpisanych do wojewódzkiej oraz gminnej ewidencji zabytków (źródło: opracowanie własne na podstawie danych rejestru zabytków i MPZP miasta Ławy, stan na sierpień 2022 r.)

Zgodnie z danymi ITBS i Spółdzielni Mieszkaniowej „Praca” zdecydowana większość zabudowy na obszarze rewitalizacji jest w dobrym stanie technicznym. Wymaga ona jedynie dokonywania bieżących konserwacji i remontów wynikających z normalnego użytkowania.

Jednakże na obszarze rewitalizacji zidentyfikowano również obiekty w bardzo złym stanie. Najgorszym stanem technicznym charakteryzuje się zabudowa mieszkaniowa wzdłuż ul. Jagiełły. W większości budynków nie ma dostępu do łazienek w mieszkaniach ani centralnego ogrzewania. Budynki te ogrzewane są głównie piecami na drewno i węgiel.

Drugim istotnym skupiskiem zabudowy o niskim stanie technicznym jest obszar Centrum, gdzie dominuje historyczna zabudowa przy ul. Niepodległości oraz ul. Kościuszki. W granicach osiedla Centrum widoczna jest przede wszystkim koncentracja zabudowy mieszkaniowej (kamienice z problemami technicznymi) oraz terenów przemysłowych. Wymagają one podjęcia natychmiastowych działań zabezpieczających oraz przeprowadzenia ekspertyz technicznych i konserwatorskich, a docelowo – remontów i modernizacji.

W trakcie realizacji LPR przeprowadzono termomodernizacje komunalnych budynków mieszkalnych przy ul. Jasielskiej. Na osiedlu Gajerek obecnie jest wymagany remont budynku mieszkalnego przy ul. Wiejskiej 2A oraz rozbiórka budynku przy ul. Jasielskiej 1E.

Tabela 5. Lista obiektów w złym oraz bardzo złym stanie technicznym (źródło: ITBS, 2022 r.)

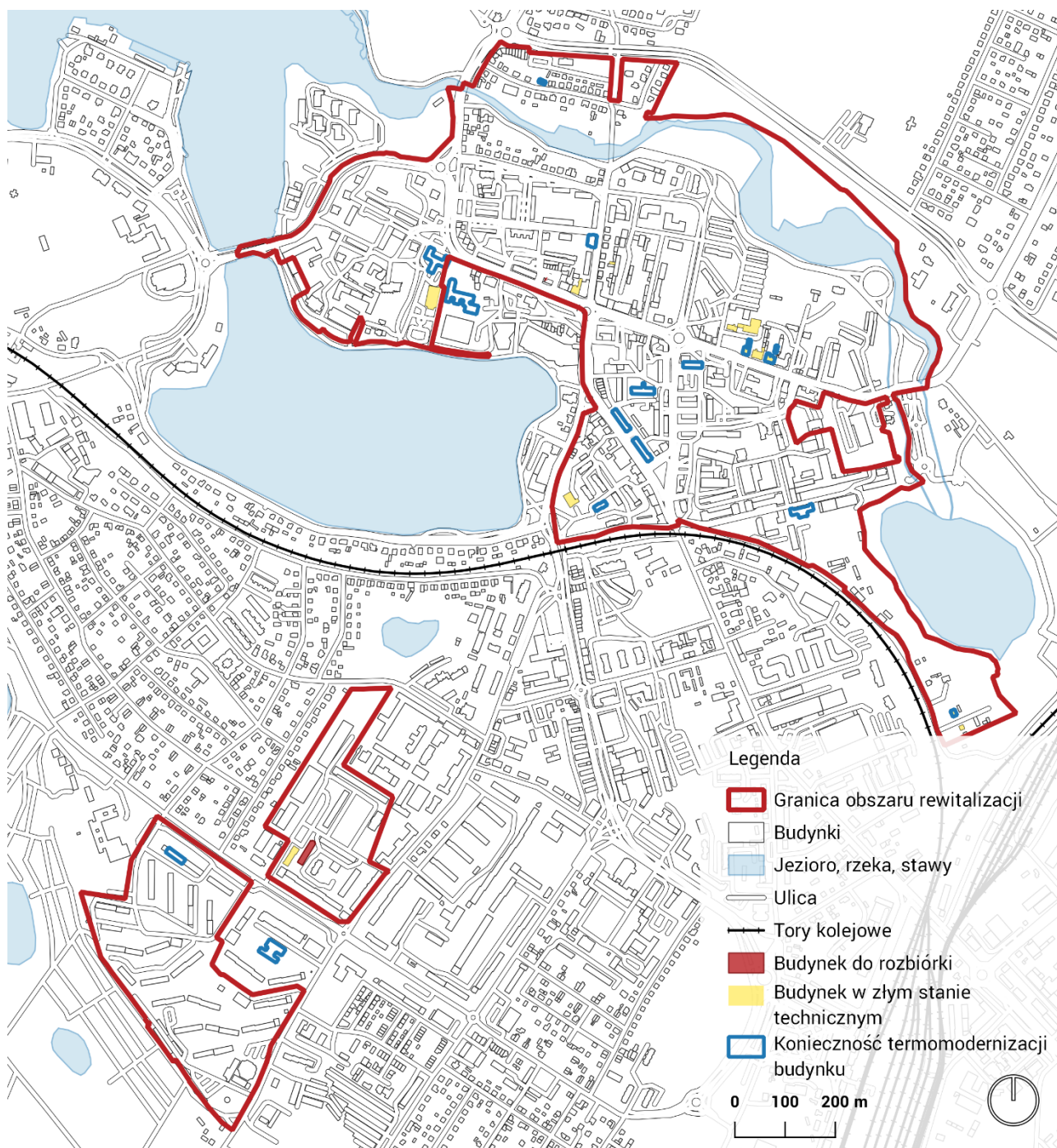
Nr	Ulica	Nr domu	Rok budowy	Rodzaj	Stan techniczny
1	Barlickiego	9	-	Budynek mieszkalny	bardzo zły
2	Jagiellończyka	6A	1901	Budynek mieszkalny	zły
3	Jagiełły	6	1916	Budynek mieszkalny	bardzo zły
4	Jagiełły	7	1925	Budynek mieszkalny	bardzo zły
5	Jasielska	1E	1896	Budynek mieszkalny	bardzo zły
6	Kościuszki	25	1901	Budynek mieszkalny	zły
7	Kościuszki	27	1901	Budynek mieszkalny	bardzo zły
8	Kościuszki	29	1905	Budynek mieszkalny	zły
9	Kościuszki	29B	-	Budynek mieszkalny	zły

10	Niepodległości	4	1901	Budynek mieszkalny	zły
11	Wiejska	2A	1910	Budynek mieszkalny	bardzo zły
12	Niepodległości	13A	-	Kinoteatr "Pasja"	zły

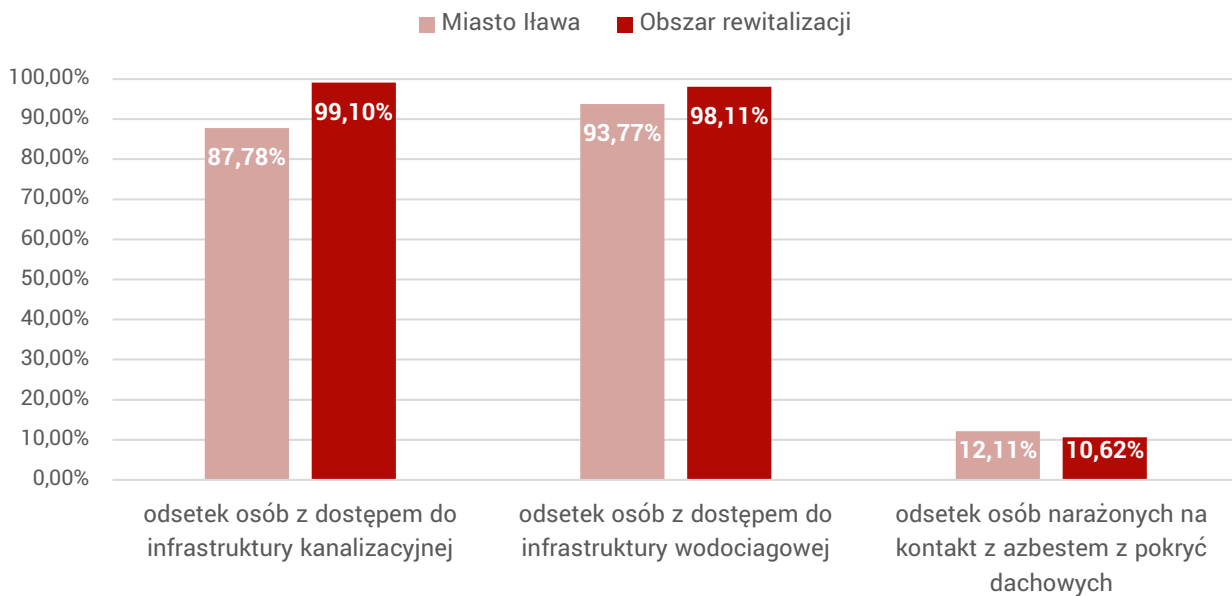
Zły stan techniczny budynków związany jest z brakiem centralnego ogrzewania oraz nierzadko z problemem ubóstwa energetycznego, wynikający z sytuacji materialnej mieszkańców danego obszaru. Na obszarze rewitalizacji termomodernizacji wymagają następujące budynki użyteczności publicznej oraz wielorodzinne¹³:

- budynek Samorządowej Szkoły Podstawowej nr 3 przy ul. Niepodległości 11a;
- budynek Miejskiej Biblioteki Publicznej przy ul. Kazimierza Jagiellończyka 3;
- budynek Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, przy ul. Grunwaldzkiej 6a;
- budynek użyteczności publicznej Powiatu Ławskiego mających swoje siedziby na terenie miasta Ławy;
- budynek mieszkalny przy ul. Barlickiego 9;
- budynek mieszkalny przy ul. Jagiełły 1C;
- budynek mieszkalny przy ul. Jagiełły 6;
- budynki mieszkalne przy ul. Kościuszki 25, 27, 29, 29B (przyłączenie do sieci ciepłowniczej);
- budynek mieszkalny przy ul. Królowej Jadwigi 24A (ocieplenie elewacji);
- budynek mieszkalny przy ul. Kościuszki 12;
- budynki mieszkalne przy ul. Królowej Jadwigi 7 i 9;
- budynek mieszkalny przy ul. Wiejskiej 9.

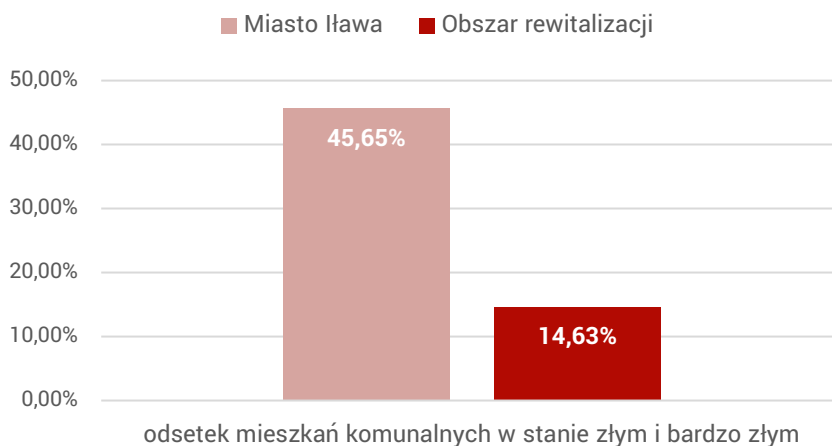
¹³ Źródło: Dane UM Ława, 2022 r.

Ryc. 48 Schemat analizy negatywnych zjawisk technicznych (źródło: opracowanie własne, stan na sierpień 2022 r.)

Ryc. 49 Warunki lokalowe w zabudowie mieszkaniowej (źródło: opracowanie własne)

Ryc. 50 Odsetek mieszkań komunalnych w stanie złym i bardzo złym (źródło: opracowanie własne)

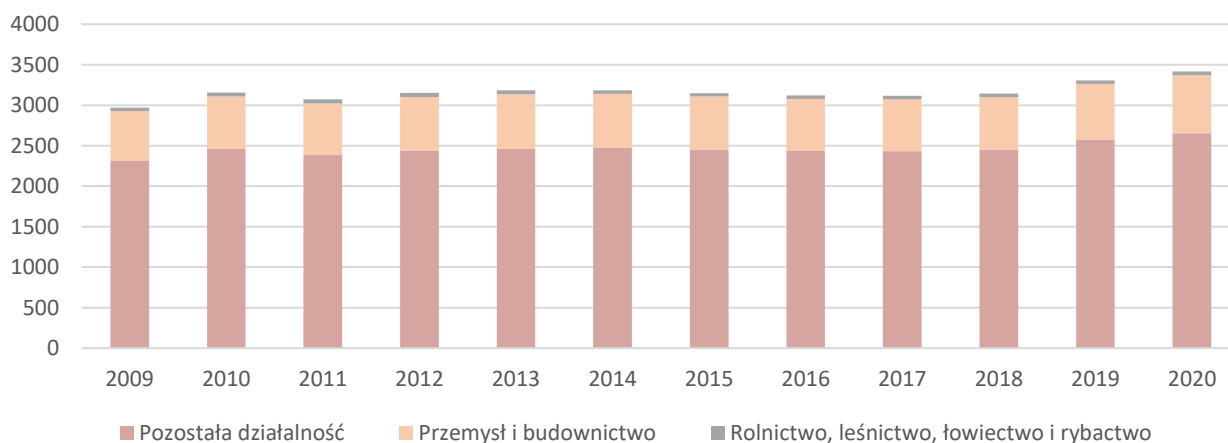
Choć liczba mieszkań komunalnym w złym stanie była zlokalizowana głównie poza obszarem rewitalizacji, wyzwaniem w tym kontekście jest ich koncentracja w określonych fragmentach śródmieścia Ławy i powiązanie z wyzwaniami społecznymi i technicznymi (zagospodarowanie przestrzeni).

2.3.5. Analiza negatywnych zjawisk gospodarczych

Diagnoza gospodarcza stanowi dopełnienie diagnozy społecznej. Silnie koresponduje również z diagnozą przestrzenno-funkcjonalną obszaru rewitalizacji. Zgodnie z Ustawą odnosi się ona w szczególności do analizy stopnia przedsiębiorczości oraz kondycji lokalnych przedsiębiorstw. W ramach analizy przywołano dane dotyczące ogólnej charakterystyki przedsiębiorstw oraz charakterystyki przestrzennej wymiaru prowadzonej działalności gospodarczej w ramach obszaru rewitalizacji, gromadzone na etapie delimitacji obszaru. Wskazano, w tym względzie lokalizację budynków biurowych, handlowych i produkcyjnych. Ponadto analizą objęto rozmieszczenie głównych ulic handlowych obszaru rewitalizacji, a także lokalizację pustych lokali użytkowych.

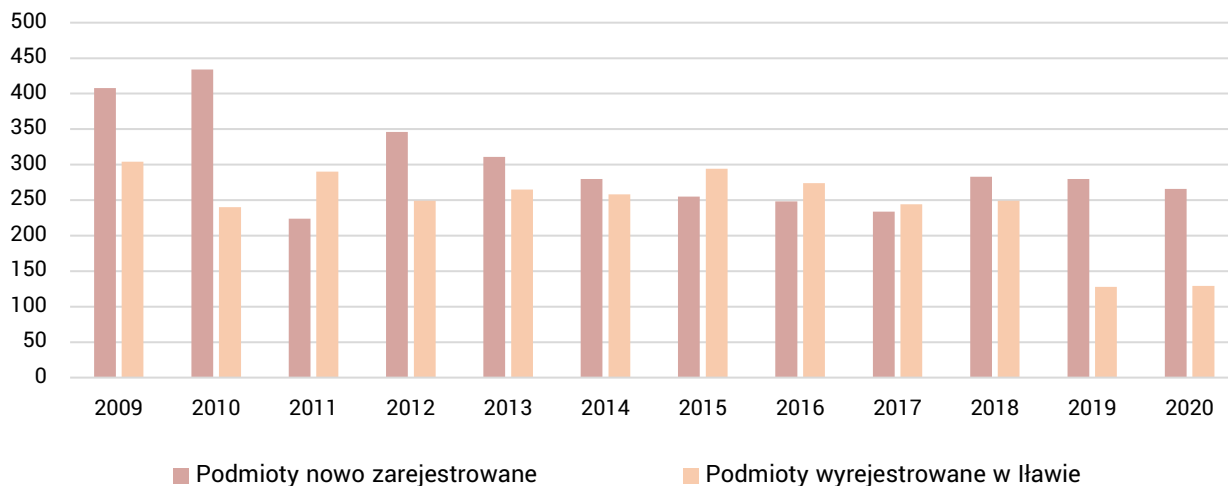
O poziomie przedsiębiorczości świadczy wskaźnik przedsiębiorczości, który może być wyrażony liczbą podmiotów gospodarczych na 1000 osób zamieszkujących dany obszar. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego w 2021 r. na 1000 mieszkańców miasta Ława przypadało blisko 103 podmiotów gospodarki narodowej (w 2020 r. – 100). W kraju wskaźnik ten był wyższy i wyniósł 127 (w 2020 r. – 122), natomiast w województwie warmińsko-mazurskim wynosił blisko 100 podmiotów (w 2020 r. – 96).

W mieście Ława na 2020 rok wpisano do rejestru REGON 3418 podmiotów gospodarki narodowej.

Ryc. 51 Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w mieście Ława w latach 2009-2020 (źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS)

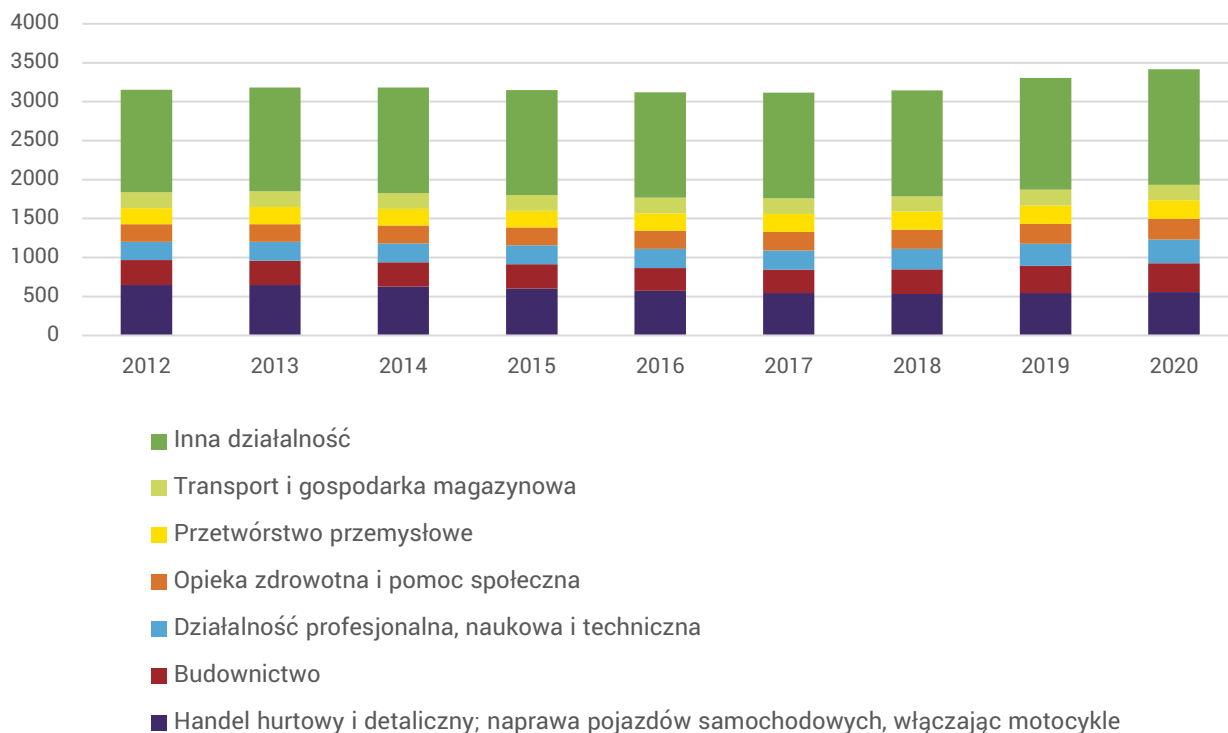
W latach 2009-2020 nastąpił systematyczny wzrost liczby podmiotów gospodarczych o 15,1% (Ryc. 51). Od 2018 roku można zaobserwować stałą przewagę podmiotów zarejestrowanych nad wyrejestrowanych (Ryc. 52). Ogólna kondycja przedsiębiorczości jest dobra.

Ryc. 52 Liczba podmiotów gospodarczych nowo zarejestrowanych i podmiotów wyrejestrowanych w latach 2009-2020 (źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS)

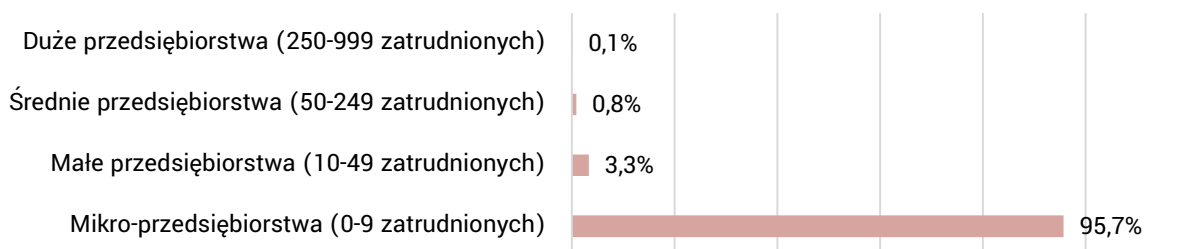
W strukturze podmiotów gospodarczych według głównych sektorów gospodarczych można zauważyć przewagę sektora usługowego ponad 44% (Ryc. 53). Drugim pod względem wielkości sektorem gospodarczym jest handel hurtowy i detaliczny, przy czym w latach 2012-2020 nastąpił niewielki spadek udziału tej sektora z 20,5% do 16%. W pozostałych sektorach, czyli w budownictwie i przetwórstwie przemysłowym działa odpowiednio 11% i 7%. W stosunku do 2012 roku nastąpił wzrost udziału firm działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej o aż 13%, a opieki zdrowotnej i pomocy społecznej o 6%.

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Ławy na lata 2023-2032

Ryc. 53 Liczba podmiotów gospodarczych głównych sektorów gospodarki w mieście Ława w latach 2012-2020 (źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS)

Struktura podmiotów według klas wielkości (wg. badań z 2021 r.) wskazuje, iż przeważającą część stanowią podmioty o liczbie pracujących do 9 osób (95,7% ogólnej liczby podmiotów). Udział podmiotów o liczbie pracujących 10–49 osób wyniósł 3,3%, a jednostek o liczbie pracujących powyżej 50 osób – 1% (Ryc. 54). Przewaga mikroprzedsiębiorców może wskazywać zarówno na kwestie związane z przedsiębiorczością mieszkańców jak i z praktyką samozatrudnienia.

Ryc. 54 Struktura podmiotów według klas wielkości w mieście Ława w 2020 roku (źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS)

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Ławy na lata 2023-2032

W 2021 roku nastąpił wzrost liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (o 1,7%) oraz jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej (o 4,5%).

Obszar rewitalizacji skupia część z życia gospodarczego miasta Ława, głównie małe i średnie przedsiębiorstwa. Największa koncentracja firm występuje wzdłuż ul. Niepodległości, w tym Plac Bandurskiego, ul. Kościuszki, ul. Królowej Jadwigi oraz ul. Wiejskiej. Podmioty prowadzące działalność usługową lub handlową rozproszone są po całym analizowanym terenie, natomiast obiekty przemysłowe, w tym m.in. dawne zakłady IZNTS zlokalizowane są przede wszystkim we wschodniej części rejonu Centrum, przy ul. Grunwaldzkiej (dawne koszary wojskowe) oraz w dzielnicy Gajerek. Główne tereny przemysłowe, w tym związane z funkcjonowaniem ławskiego węzła kolejowego, są zlokalizowane poza obszarem rewitalizacji.

W parterach budynków wielorodzinnych zwykle usytuowane są lokale użytkowe, w szczególności wzdłuż ulic o natężonym ruchu pieszym lub kołowym (ulice Kościuszki, Królowej Jadwigi, Grunwaldzka oraz Wiejska). Wśród obiektów handlowych licznie występują sklepy z odzieżą i obuwem, AGD, a także sklepy spożywcze. Natomiast w zbiorze działalności usługowych przeważają te związane z obsługą finansową i doradztwem. Dużą grupę stanowią również usługi fryzjerskie i kosmetyczne.

Przy ul. Grunwaldzkiej położone są obiekty przemysłowe specjalizujące się w naprawach bieżących silników wysokoprężnych oraz gazowych (CNG i LPG), przeznaczonych dla pojazdów użytkowych. W rejonie ul. Jasielskiej również znajdują się zakłady pracy.

Lokalizacja większych zakładów przemysłowych mieści się poza obszarem rewitalizacji – są one zlokalizowane we wschodniej części miasta, w sąsiedztwie węzła kolejowego lub na trasach wylotowych z miasta. Tam mieszczą się siedziby dużych firm produkcyjnych (m.in. z branż spożywczych i rolniczych: Animex, Amelo; budowlanych: Ławskie Przedsiębiorstwo Budowlane IRB Sp. z o.o., Xella Sp z o.o.; meblarskich: Szynaka Meble, BRW Comfort; papierniczej: POL-MAK sp. z o.o.; transportowej: POLREGIO S.A., ZKM Ława oraz logistycznej: Logistic Szynaka – jednego z większych centrów logistycznych w regionie).

Pod względem usług handlu, rywalizacją dla obszaru rewitalizacji są nowoczesne obiekty handlowe, położone w jego bliskim sąsiedztwie, m.in. Galeria Jeziorak czy obiekty handlowe położone w rejonie ul. Jana III Sobieskiego, która funkcjonuje jako ulica handlowa miasta. Konkurencją dla tradycyjnego handlu są nowe sklepy dyskontowe, zlokalizowane w większości poza obszarem rewitalizacji.

Jednym z aspektów wpływających na działalność gospodarczą jest turystyka. Wpływa ona na rozwój takich branż jak hotelarstwo, gastronomia, najem nieruchomości oraz różne formy obsługi ruchu turystycznego związanego ze sportami wodnymi (żeglarsstwo, turystyczny przewóz osób). Znaczna część infrastruktury żeglarskiej jest zlokalizowana na zachód od obszaru rewitalizacji, na brzegu Jezioraka. Jest ona nowoczesna i spełnia najnowsze wymagania stawiane takim obiektom. Jest to działalność o charakterze sezonowym oraz weekendowym, dzięki dobremu dostępowi komunikacyjnemu do Ławy. Wolumen osób odwiedzających Ławę to średnio¹⁴:

- lipiec 2021 – 6220 osób;
- lipiec 2022 – 4479 osób;
- lipiec 2023 – 5236 osób.

Podsumowując, przedsiębiorcy dobrze oceniają obszar rewitalizacji jako miejsce do prowadzenia działalności gospodarczej, w szczególności ze względu na atrakcyjne położenie względem całego miasta, łatwość dotarcia do lokalu czy atrakcyjność turystyczną. Rozwój tego obszaru jest powiązany głównie z usługami dla ludności oraz turystyki.

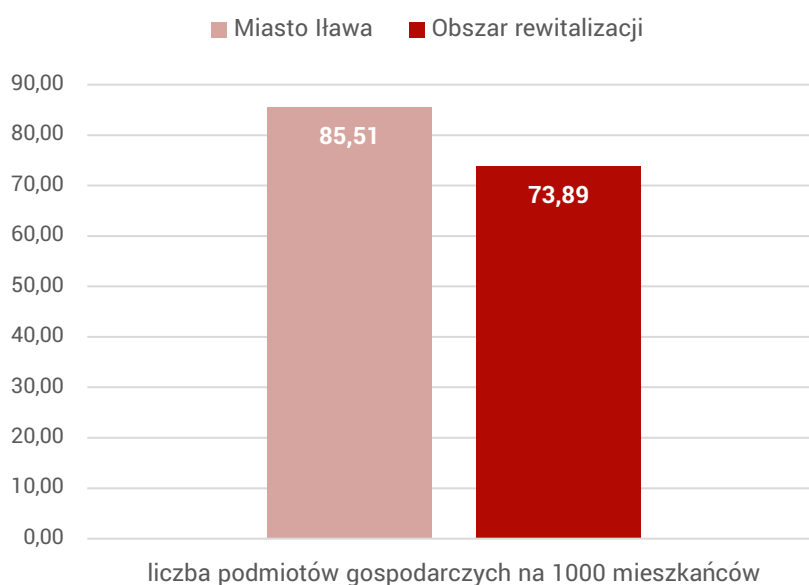
Elementy, które ich zdaniem należy poprawić, to:

- dostępność lokali dla osób o ograniczonych możliwościach ruchowych (szczególnie dotyczy to obiektów zabytkowych);
- stan techniczny części lokali i przestrzeni wokół nich;
- wizualna degradacja przestrzeni miejskiej.

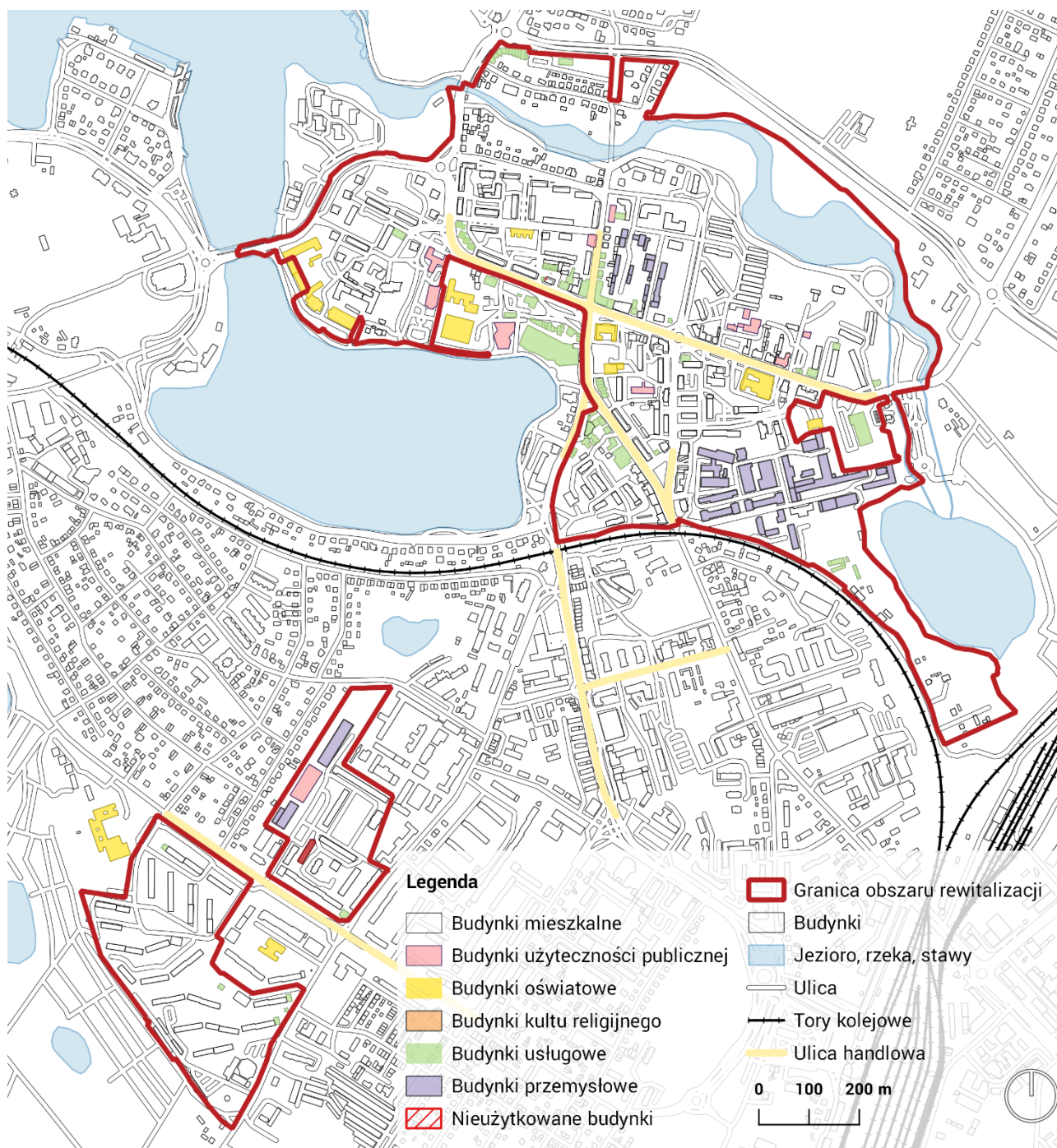
¹⁴ Dane Ławskiego Centrum Informacji Turystycznej, 2023

Wśród pozostałych najczęściej wskazywanych barier w prowadzeniu działalności gospodarczej na obszarze rewitalizacji należy wymienić:

- konkurencję sklepów sieciowych;
- wysokie czynsze za wynajem lokali użytkowych;
- niewystarczającą promocję lokalnych przedsiębiorców;
- sezonowość ruchu turystycznego;
- zanikające branże tradycyjne i rzemieślnicze.

Ryc. 55 Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców (źródło: opracowanie własne)

Ryc. 56 Struktura użytkowania obszaru rewitalizacji (źródło: opracowanie własne na podstawie danych OSM, stan na sierpień 2022 r.)

Jednym z priorytetów rozwoju strefy gospodarczej w Ławie jest strefa technologii informacyjno-komunikacyjnych. Na przykład Inkubator Technologiczny w Ławie zwrócił uwagę na rosnące zapotrzebowanie na programistów. Poprzez samorząd powiatu ławskiego (konkretnie przez PUP i Inkubator Technologiczny w Ławie) we współpracy ze szkołami średnimi z powiatu ławskiego realizowany jest projekt pt. „Kadry nowoczesnej gospodarki”. Zakłada on intensywne przeszkolenie grupy kilkudziesięciorga mieszkańców powiatu ławskiego z programowania w języku Java oraz z języka angielskiego. PUP realizuje również program wsparcia dla absolwentów „Kadry nowoczesnej gospodarki”, którzy znajdą zatrudnienie w branży IT i będą rozliczać podatek na terenie powiatu ławskiego.

Ze względu na dobre połączenie kolejowe z Trójmiastem oraz Warszawą i atrakcyjne warunki środowiskowe Ława może stać się miejscem zamieszkania specjalistów z branży IT, branż kreatywnych i freelancerów.

2.4. Analiza lokalnych potencjałów obszaru rewitalizacji

Dotychczasowa analiza negatywnych zjawisk i czynników kryzysowych w obszarze rewitalizacji została zestawiona z analizą lokalnych potencjałów charakterystycznych dla jego przestrzeni i mieszkańców z podziałem na potencjały: społeczne, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne i gospodarcze.

2.4.1. *Potencjały społeczne*

Główny potencjał społeczny obszaru rewitalizacji związany jest z istniejącym zasobem instytucjonalnym. Obejmuje on zarówno funkcjonowanie miejskich instytucji, jak i wsparcie organizacji pozarządowych. Znacznym, choć niewykorzystanym potencjałem są młodzi i starsi mieszkańcy Ławy. Choć ich potrzeby dotyczące integracji i udziału w życiu kulturalnym nie są w pełni zaspokajane, nadal istnieje możliwość poprawy tej sytuacji w ramach GPR.

Głównym zasobem jest skupienie wszystkich najważniejszych instytucji oświatowych i kulturalno-rozrywkowych na obszarze rewitalizacji (Ryc. 57).

Wśród głównych placówek miejskich, zajmujących się kwestiami społeczno-kulturalnymi, można wymienić Miejską Bibliotekę Publiczną (MBP), Ławskie Centrum Kultury (ICK) oraz Centrum Sportu, Turystyki i Rekreacji Ława (CSRiT). Każda z tych instytucji zajmuje się w różnym stopniu zapewnieniem przestrzeni oraz aktywności wspierających integrację społeczną. Są to instytucje kierujące działania do ogółu mieszkańców, w szczególności ich działania mogą wspierać aktywizację osób młodych i seniorów, tj. dwóch kluczowych grup zagrożonych marginalizacją. Statystyki wymienione w rozdziale 2.3.1.5. *Uczestnictwo w życiu publicznym i kulturalnym* wskazują, że główne instytucje kulturalne (MBP, ICK) obsługiwały znaczne grupy użytkowników. Dla ICK w 2022 roku było to około 39 tys. użytkowników, gdzie poziom uczestnictwa w wydarzeniach organizowanych przez ICK zwiększał się po pandemii. W przypadku MBP w 2023 roku biblioteka odnotowywała około 79 tys. użytkowników, głównie korzystających ze stałych usług bibliotecznych. Wyniki badań wskazują także, że pomimo takich wyzwań jak pandemia czy rosnąca cyfryzacja, mieszkańcy Ławy chcą angażować się w działania związane z kulturą. Wyzwaniem jest jednak brak niskokosztowej lub darmowej oferty

kulturalno-edukacyjnej w Ławie. Ze strony instytucji ograniczeniem nie są jedynie kwestie budżetowe, ale także infrastrukturalne, co zostało wyrażone kilkakrotnie w trakcie spotkań z przedstawicielami MBP oraz ICK. Wraz z rozbudową infrastruktury możliwe byłoby zwiększenie oferty działań statutowych dla mieszkańców. Rozbudowa obiektów kultury niesie potencjał związany z zagospodarowaniem potrzeb szczególnych grup użytkowników, takich jak młodzi mieszkańcy Ławy, którzy zwracają uwagę na brak miejsc przystosowanych do swobodnych spotkań i aktywności (np. klubu młodzieżowego) bądź grup seniorów. Projektem, który został zaplanowany, ale nie zrealizowany w poprzedniej edycji programów rewitalizacji, była adaptacja dawnego Domu Weterana na cele obiektu kultury (nowej siedziby biblioteki). Realizacja tego projektu niesie możliwość adaptacji obecnego budynku MBP dla innych funkcji społecznych, np. klubu młodzieżowego.

Drugim źródłem zasobów społecznych jest funkcjonowanie organizacji trzeciego sektora oraz instytucji prowadzących działania społeczne. W Ławie funkcjonują organizacje pozarządowe realizujące zadania związane z integracją społeczną. Ważnym interesariuszem są podmioty ekonomii społecznej (Spółdzielnia Horyzonty). Organizacje pozarządowe były odpowiedzialne m.in. za wsparcie działań prowadzonych w ramach rewitalizacji osiedla przy ulicy Jasielskiej. Inicjatywą zrealizowaną przez trzeci sektor we współpracy z gminą Ława było Centrum Aktywności Lokalnej, prowadzące działania związane z integracją osób z niepełnosprawnościami. W kontekście działań społecznych ławskie organizacje mają potencjał realizacji zadań powierzonych, związanych ze społecznymi aspektami rewitalizacji – aktywizacji sąsiedzkiej, podnoszenia kompetencji społecznych.

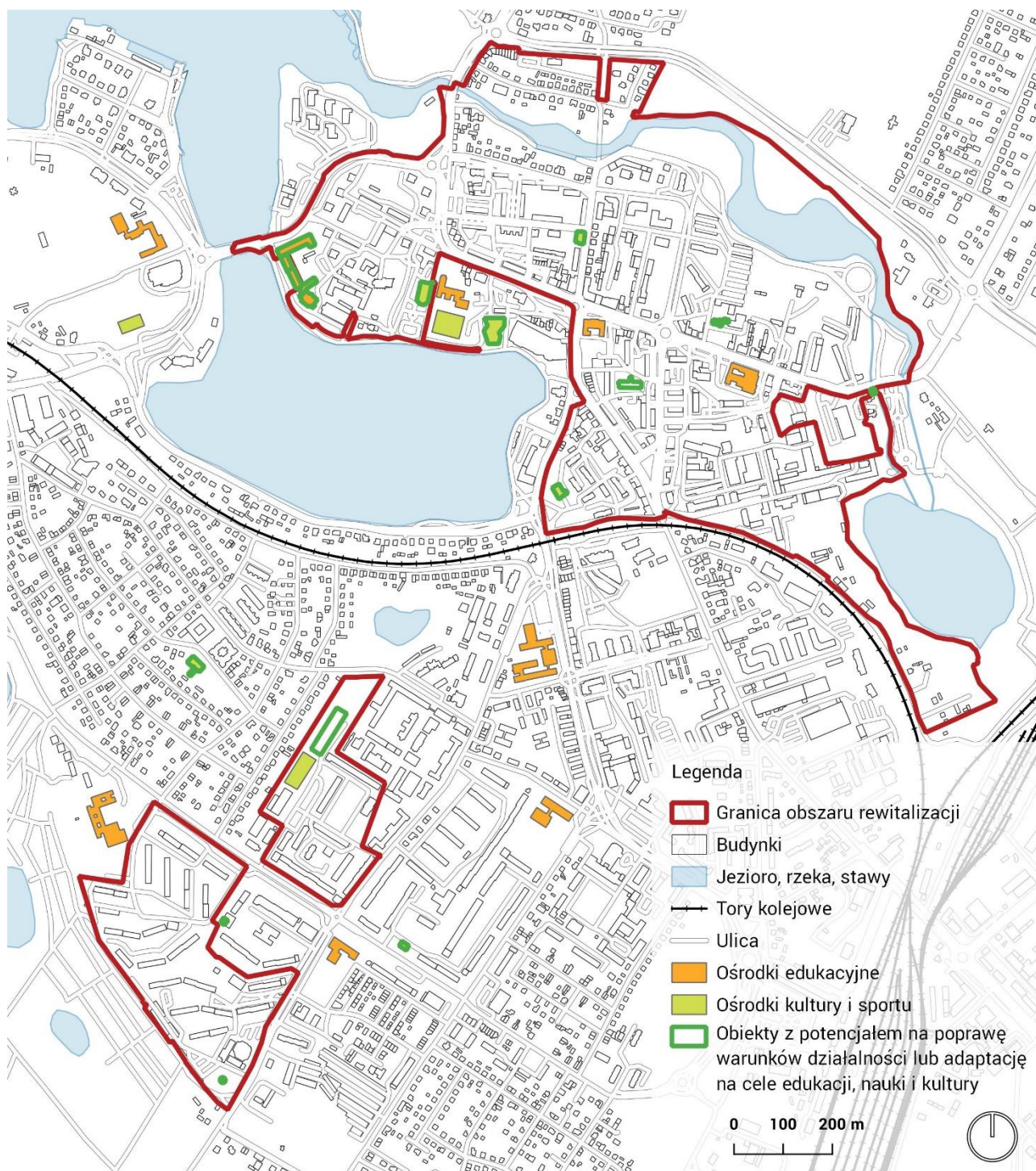
Istotnym zasobem społecznym w Ławie są placówki szkolne. W granicach obszaru rewitalizacji mieszczą się dwie szkoły (Zespół Szkół im. Konstytucji 3 Maja oraz Szkoła Podstawowa nr 1 im. Mikołaja Kopernika), natomiast w jego sąsiedztwie znajdują się kolejne (m.in. Szkoły Podstawowe nr 3, 4 i 5). Są to ośrodki o długoletniej tradycji funkcjonowania, stanowiące ważne ogniwo w procesie aktywizacji środowiska lokalnego. Poza świadczeniem usług edukacyjnych są to obiekty publiczne, posiadające infrastrukturę edukacyjną i sportową, która może być wykorzystywana także dla realizacji działań społecznych. W samym mieście ważnym ośrodkiem jest Zespół Szkół im. Bohaterów Września 1939 r., będąca szkołą techniczną. Ława jest miastem zapewniającym edukację na poziomie

szkół średnich, co sprawia, że w mieście pozostaje znaczna grupa młodzieży. Działania na rzecz realizacji zgłaszanych przez nich potrzeb mogą procentować zwiększeniem więzi tej grupy z miastem.

Badania prowadzone wśród grup seniorów wskazują na to, że jest to dobrze zorganizowana grupa, posiadająca kompetencje społeczne i pomysły na organizację. Wyzwaniem dla seniorów są braki lokalowe organizacji oferujących usługi dla tej grupy (np. KIS, ICK, MBP), ograniczona oferta darmowych wydarzeń, a nie brak inicjatywy czy pasywność mieszkańców.

Znacznym wyzwaniem w obydwu grupach demograficznych (osoby młode i seniorzy) jest aktywizacja mężczyzn. Statystyki i dane z wywiadów wskazują na fakt, że to kobiety są aktywniejszymi uczestniczkami życia sąsiedzkiego i społecznego. Niska inicjatywa i brak aktywności mężczyzn sprawia, że grupa ta może bardziej podlegać procesom izolacji społecznej i samotności.

Podsumowując, wykorzystanie potencjału społecznego wymaga realizacji działań zmierzających do rozszerzenia oferty wydarzeń obejmujących różnorodne formy aktywności, w tym przede wszystkim z uwzględnieniem potrzeb różnych grup wiekowych i preferencji mieszkańców, co pozwoli na zwiększenie integracji społecznej oraz budowanie kapitału społecznego. W tym celu warto zintensyfikować działania zmierzające do pogłębienia współpracy z organizacjami pozarządowymi, które mogą się zająć organizacją wydarzeń i aktywności skierowanych dla seniorów, młodzieży czy rodzin z dziećmi. Prowadzone działania muszą być jednak prowadzone kompleksowo, tak aby żadna grupa społeczna nie poczuła się wykluczona.

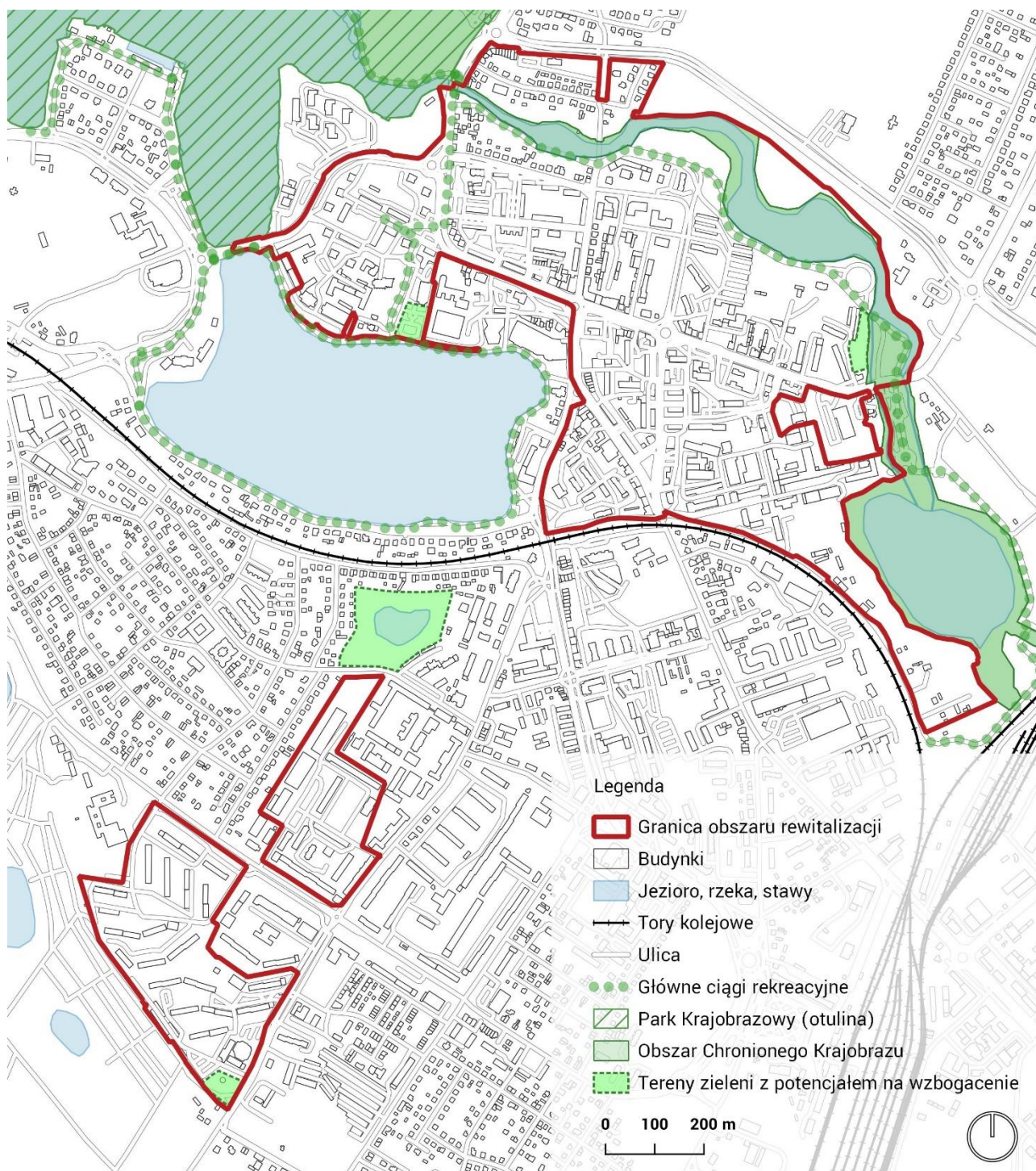

Ryc. 57 Schemat potencjałów społecznych (źródło: opracowanie własne)

2.4.2. Potencjały środowiskowe

Występowanie form ochrony przyrody na obszarze rewitalizacji może przyczynić się do wzrostu atrakcyjności obszaru i poprawy jakości życia mieszkańców przy umiejętnym wykorzystaniu zasobu naturalnego. Jezioro Mały Jeziorak i rzeka Ławka należą do najważniejszych potencjałów przyrodniczych tego obszaru, które można wykorzystać przede wszystkim w celach wypoczynkowo-rekreacyjnych, w tym sportów wodnych. Ława jest ważnym punktem na mapie turystyki żeglarskiej, miasto posiada nowoczesną infrastrukturę dla uprawiania tego sportu.

Do najważniejszych terenów zieleni urządzonej przeznaczonej do rekreacji na obszarze rewitalizacji należą: Park nad Ławką, Bulwar im. Jana Pawła II, Park Ślimak oraz lokalne podwórka pomiędzy zabudową – można je wykorzystywać przede wszystkim w celach rekreacyjnych i społecznych. Wykorzystanie naturalnego korytarza rzeki Ławki niesie duży potencjał związany zarówno ze względami środowiskowymi, kształtowaniem korytarza ekologicznego, ale także potencjałem rekreacyjnym i turystycznym.

Ryc. 58 Schemat potencjałów środowiskowych (źródło: opracowanie własne)

2.4.3. Potencjały przestrzenno-funkcjonalne

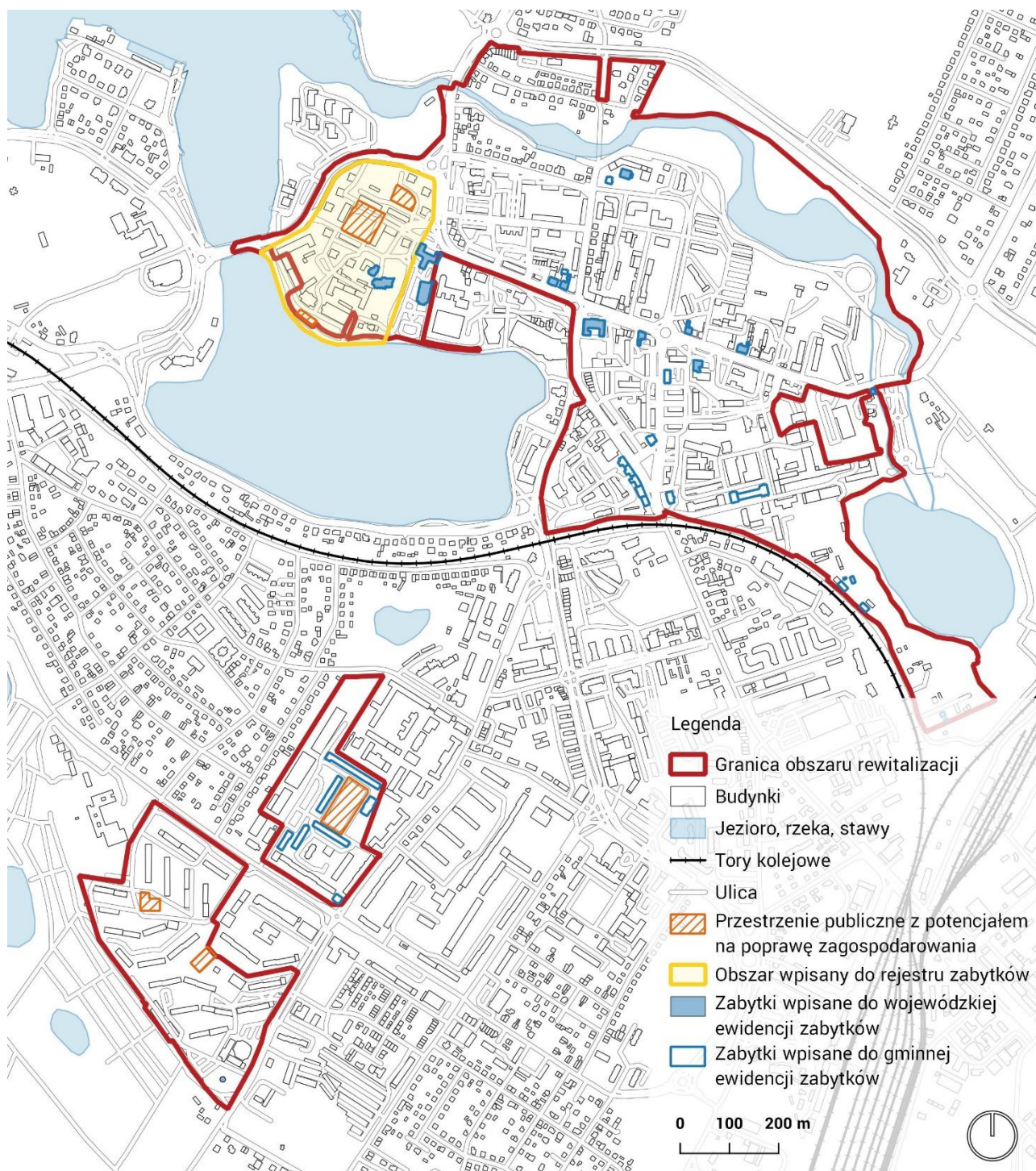
Zachowany historyczny układ urbanistyczny miasta, w tym główne elementy kompozycji takie jak place, przebieg ulic, historyczne budynki, stanowi cenny walor przestrzenny Ławy. Zniszczenia w trakcie drugiej wojny światowej sprawiły, że materialne ślady dawnej Ławy są w dużej mierze zatarte. W przestrzeni są to najczęściej ostańce pojedynczych budynków.

Działania rewitalizacyjne mogą przyczynić się do odnowienia i wyeksponowania elementów budujących historię miasta, co zwiększy atrakcyjność turystyczną, jak i wzmocni tożsamość miasta. W strukturze Starego Miasta najbardziej wyróżnia się Plac im. Władysława Bandurskiego, który ma szansę stać się miejscem spotkań integrującym mieszkańców i przyciągającym turystów. Przebudowa placu może być realizowana w formule uspołecznionej – np. z wykorzystaniem mechanizmów współprojektowania, społecznego prototypowania przestrzeni, tak aby włączyć mieszkańców, przedstawicieli SM „Praca” i lokalnych przedsiębiorców w poprawę życia na placu.

Oprócz Placu Bandurskiego są także inne elementy świadczące o historycznym założeniu urbanistycznym, przedwojennej zabudowie i historycznych założeniach zieleni w mieście. Przy skromnym zasobie zachowanych fragmentów miasta stanowią one niewątpliwy zasób i powinny być zachowane. Wykorzystanie walorów zabytkowej i historycznej tkanki miasta, poprzez uczytelnienie oraz dodanie informacji o ich historii i roli w mieście, może wpłynąć pozytywnie na atrakcyjność przestrzeni Ławy i budowanie związku z miastem. Ważny zasób przestrzenny miasta stanowią również zachowane naturalne elementy krajobrazu, takie jak tereny zieleni miejskiej (nieurządzonej), kępy drzew, rzeka, cieki i zbiorniki wodne. Działania związane z odpowiednim zagospodarowaniem tych przestrzeni (z poszanowaniem środowiska naturalnego) wpłyną pozytywnie na wykreowanie nowych przestrzeni publicznych przyjaznych mieszkańcom.

Część z terenów wolnych od zainwestowania na obszarze rewitalizacji stanowi potencjał do wprowadzania nowych funkcji użytkowych – uzupełnienia zabudowy bądź poprawy przestrzeni publicznych. W przypadku kształtowania przestrzeni publicznych największy potencjał niosą przestrzenie w otoczeniu zabudowy mieszkaniowej – dawne boisko na Starym Mieście, skwer przy ul. Jasielskiej czy przestrzenie publiczne na osiedlu Podleśne.

Stworzenie przestrzeni przyjaznych i bezpiecznych dla mieszkańców, sprzyjających integracji i różnorodnym formom aktywności może pomóc w przeciwdziałaniu zjawiskom kryzysowym.

Ryc. 59 Schemat potencjałów przestrzennych (źródło: opracowanie własne)

2.4.4. Potencjały techniczne

W obrębie obszaru rewitalizacji występuje duże zagęszczenie zabytków wpisanych do gminnej oraz wojewódzkiej ewidencji zabytków (Ryc. 59) – szczególnie w rejonie Starego Miasta oraz Centrum, ale również w rejonie ul. Jasielskiej w dzielnicy Gajerek (mieszkalne budynki komunalne wpisane do gminnej ewidencji zabytków). Obiekty te stanowią potencjał w zakresie wyszczególnienia ich waloru architektonicznego, kulturowo-historycznego, estetycznego oraz turystycznego. Z perspektywy działań realizacyjnych kluczowe jest wsparcie właścicieli tych nieruchomości w pozyskaniu środków na prowadzenie działań remontowych.

Istotną kwestią dla poprawy jakości życia w mieście jest podwyższenie stanu technicznego zasobu mieszkaniowego. W ramach tego znaleźć się mogą np. działania termomodernizacyjne, remonty części wspólnych budynków oraz wymiany źródeł ciepła, w tym intensyfikacja planów przyłączenia budynków mieszkalnych do sieci centralnego ogrzewania. Działania te są szczególnie ważne w budynkach będących komunalnym zasobem mieszkaniowym, zarządzanych przez ITB. Termomodernizacje budynków pozwalają na zmniejszenie kosztów eksploatacyjnych, obciążających w dużym stopniu budżet miasta. Sukces działań prowadzonych na osiedlu przy ul. Jasielskiej, odzwierciedlony spadkiem wskaźników wykluczenia społecznego, pokazuje jak ważne są działania związane z inwestowaniem w publiczne formy mieszkalnictwa. Równie ważnym wyzwaniem jest otoczenie budynków komunalnych i poprawa infrastrukturyjazdowej. W trakcie konsultacji pierwszego GPR wskazywano na takie potrzeby jak dalsza poprawa otoczenia osiedla na ul. Jasielskiej czy remont ul. Jagiełły.

2.4.5. Potencjały gospodarcze

Główne potencjały gospodarcze Ławy biorą się z faktu, że w mieście udało się utrzymać zróżnicowaną bazę gospodarczą, obejmującą zakłady produkcyjne, logistyczne, w tym związane z funkcjonowaniem węzła kolejowego, usługach dla ludności oraz obsługą ruchu turystycznego. W rezultacie w chwili sporządzania diagnozy miasto znajdowało się w dobrej sytuacji gospodarczej na tle porównywalnych ośrodków miejskich.

Obszar rewitalizacji jest jednym z obszarów ogniskujących życie gospodarcze miasta, szczególnie w rejonie Starego Miasta i Centrum, gdzie zlokalizowanych jest wiele obiektów usługowych, handlowych i biurowych. Obiekty te stanowią liczne miejsca pracy dla mieszkańców.

Znajdują się tu również niezagospodarowane nieruchomości, na których możliwa jest realizacja nowych obiektów biurowych i handlowych, w tym również adaptacja istniejących budynków pełniących inne funkcje. Działania zmierzające do zwiększenia ilości obiektów usługowych (w tym obiektów wielofunkcyjnych) oraz wspomagające mieszkańców w zakresie rynku pracy i przedsiębiorczości mogą się przyczynić do zwiększenia miejsc pracy, jak również wzrostu poziomu przedsiębiorczości wśród mieszkańców.

W kontekście poprawy kompetencji zawodowych młodzieży ważną inicjatywą prowadzoną przez PUP są pilotażowe szkolenia realizowane w ramach projektu „Kadry nowoczesnej gospodarki”, których celem jest szkolenie przyszłych pracowników branży IT. Prowadzone przez PUP działania, obejmujące pierwotnie trening dla 40 osób, mają na celu umożliwienie wykonywania pracy zdalnej dla firm programistycznych. Istotnym zasobem jest także funkcjonowanie średniej edukacji technicznej, gwarantującej dopływ kadry dla lokalnej gospodarki.

Funkcjonowanie turystyki jest także jednym z istotnych potencjałów. Ława jest identyfikowana z otaczającymi zasobami krajobrazowymi i środowiskowymi – Jeziorakiem i jego otoczeniem. W Ławie już funkcjonuje dobra infrastruktura turystyczna i rozszerza się prywatna baza noclegowa. Wyzwaniem, które wpływa na potencjał turystyczny, jest niska estetyka Starego Miasta i Centrum, w tym zabudowy w sąsiedztwie nabrzeży Małego Jezioraka. Historia Ławy jest także niewykorzystanym potencjałem, obecnie nie ma wielu miejsc pozwalających na zapoznanie się z przedwojennym dziedzictwem miasta.

2.5. Synteza diagnozy pogłębionej i analiza SWOT

W syntezie diagnozy zawarto podsumowanie dotyczące głównych czynników kryzysowych tj. społecznych, środowiskowych, przestrzennych, technicznych i gospodarczych. Główne czynniki kryzysowe, oprócz **społecznych**, to czynniki **przestrzenno-funkcjonalne i techniczne**. Podsumowanie przygotowano w zakresie całego obszaru rewitalizacji. Podsumowanie głównych uwarunkowań zostało także sformułowane w postaci analizy SWOT, czyli zestawienia mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń, które razem stanowią cechy analizowanego obszaru.

Tabela 6. Analiza SWOT dla obszaru rewitalizacji

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Stosunkowo niski wskaźnik występowania zjawiska przemocy domowej; • Dobry dostęp do obiektów kulturalnych, sportowych i rekreacyjno-wypoczynkowych, w tym parków miejskich; • Dobry dostęp do placówek oświatowych, w tym szkół z długoletnią tradycją funkcjonowania; • Dobry dostęp do usług, w tym obiektów handlowych czy biurowych, silna baza gospodarcza miasta; • Całkowite pokrycie obszaru miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego; • Dobra dostępność do przystanków autobusowych i funkcjonowanie transportu zbiorowego; • Występowanie obszarów chronionych ze względu na walory środowiskowe i krajobrazowe; 	<ul style="list-style-type: none"> • Stosunkowo wysoki i rosnący wskaźnik ludności w wieku nieprodukcyjnym; • Wysoki odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej; • Niski poziom relacji sąsiedzkich pomiędzy mieszkańcami; • Niewystarczająca i niedopasowana dla potrzeb mieszkańców oferta kulturalna; • Złe warunki lokalowe oraz słaba dostępność do instytucji kultury; • Niewystarczająca jakość i dostępność do usług opiekuńczych; • Brak atrakcyjnych miejsc do spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży; • Występowanie tzw. dzikich wysypisk śmieci w przestrzeni publicznej; • Występowanie barier przestrzennych i architektonicznych w przestrzeni publicznej, szczególnie dla osób o ograniczonej mobilności; • Przeważająco niska jakość i dostępność przestrzeni publicznych i półpublicznych (podwórek);

<ul style="list-style-type: none"> • Występowanie obiektów i obszarów wpisanych do wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków; • Zachowany historyczny układ urbanistyczny miasta oraz założeń dotyczących zabudowy i terenów zieleni. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zacieranie się materialnego dziedzictwa Ławy; • Zły stan techniczny wielu budynków mieszkalnych.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost wskaźnika przedsiębiorczości wśród mieszkańców; • Nabywanie nowych umiejętności zawodowych przez mieszkańców przy wsparciu instytucji publicznych, ip.. w branży IT czy branży budowlanej; • Wzrost kompetencji organizacji pozarządowych i pożytku publicznego dzięki obecności instytucji o zasięgu ponadlokalnym; • Obecność potencjalnych terenów inwestycyjnych i przyciąganie inwestorów; • Dobry dostęp komunikacyjny do Ławy; • Możliwość adaptacji nieużytkowanych budynków na cele społeczno-kulturalne (np. Dom Weterana). 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak dostosowania oferty instytucji kulturalnych, edukacyjnych i społecznych przy zmieniających się oczekiwaniach osób młodych i młodych rodzin – konkurencja innych miast; • Odpyły i migracja ludzi młodych; • Starzenie się społeczeństwa; • Marginalizacja Starego Miasta i Centrum przy rozwoju innych obszarów Ławy jako obszarów atrakcyjnych mieszkaniowo i turystycznie; • Zwiększanie się zaległości czynszowych mieszkalnych lokali komunalnych; • Rosnąca liczba osób długotrwale bezrobotnych; • Dalsze wykluczenie niektórych grup społecznych.

2.5.1. Synteza – czynniki społeczne

Głównym czynnikiem kryzysowym dla obszaru rewitalizacji jest starzenie się ludności. Problem ten dotyczy całości gminy, jednak to głównie na obszarze rewitalizacji skupia się ludność w wieku poprodukcyjnym. Wynika to głównie ze specyfiki rozwoju miasta i mobilności mieszkańców. Nowo zasiedlane dzielnice zlokalizowane są głównie poza obszarem rewitalizacji. O ile podstawowe potrzeby tej grupy są zaspokajane, problemem jest dostęp do infrastruktury rekreacyjnej dla osób starszych. Drugim aspektem jest niższa aktywność mężczyzn w tej grupie demograficznej. Ogólnie, brak infrastruktury wpływa na atrakcyjność osiedleńczą i jakość życia w obszarze rewitalizacji.

Powiązany problemem jest malejąca liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym oraz brak zaadresowania potrzeb młodych osób – w szczególności zapewnienia miejsc do spotkań i realizacji swoich dodatkowych zainteresowań. W efekcie Ława nie jest postrzegana jako atrakcyjne i ciekawe miejsce do życia, co może mieć negatywne, długofalowe konsekwencje w postaci emigracji młodych osób do innych ośrodków miejskich. Potwierdzają to wyniki badań społecznych. Dla młodzieży z obszaru rewitalizacji problemem są generalnie gorsze wyniki w nauce.

Trzecim z wyzwań jest koncentracja osób pobierających różne formy pomocy społecznej. Osoby te są skupione głównie w rejonie osiedla przy ulicy Jasielskiej i starszej zabudowy we wschodniej części Centrum. Funkcjonowanie osiedla zabudowy komunalnej przy ul. Jasielskiej nie jest jednak główną przyczyną kryzysu (dane statystyczne pokazują tu raczej sukces dotychczasowych działań rewitalizacyjnych – spadek problemu ze zjawiskiem bezrobocia i przemocy domowej). Informacje uzyskane od MOPS wskazują, że nadal uzasadnione jest prowadzenie działań związanych z poprawą kompetencji rodzinnych oraz indywidualnych dla osób zagrożonych wykluczeniem, a mieszkających w obszarze rewitalizacji.

Wnioski z diagnozy pokazują konieczność realizacji działań, które poprawią atrakcyjność przestrzeni dla grup młodych i starszych mieszkańców. Oznacza to zarówno działania związane z rozbudową infrastruktury społecznej i kulturalnej (domu sąsiedzkiego, klubu dla młodzieży, biblioteki) oraz ich oferty. Działania te mogą także obejmować przebudowę i poprawę przestrzeni publicznych, w tym przestrzeni sąsiedzkich. Równoważnym działaniem może być budowanie związku z miejscem, np. poprzez uczytelnienie historii i lokalnego dziedzictwa Ławy. Realizacja przedsięwzięć będzie kapitalizowana na już istniejących potrzebach realizacji aktywności przez mieszkańców, o których mowa w wywiadach. Działania tego typu oddziałują nie tylko na grupy docelowe, ale też poprawiają ogólną jakość życia. Realizacja takich inicjatyw może pomóc zatrzymać migrację osób młodych i rodzin z dziećmi, co w efekcie będzie przeciwdziałać pogłębianiu się kryzysu.

2.5.2. Synteza – czynniki środowiskowe

Ława jest położona korzystnie pod względem środowiskowym. Miasto leży w rejonie Pojezierza Ławskiego, objętego ochroną jako park krajobrazowy. Obszar rewitalizacji okalają dwa główne jeziora – Jeziorak i Mały Jeziorak. Od północy obszar otacza ciąg ekologiczny Rzeki Ławki, który podlega ochronie jako element OChK Doliny Drwęcy. Łącznie w obszarze rewitalizacji zaledwie 5% terenu (około 5 ha) stanowią tereny zieleni urządzonej. W kontekście rewitalizacji zasoby środowiskowe powinny być raczej traktowane jako zasób, a nie czynnik kryzysowy. Głównym wyzwaniem jest:

- utrzymanie i poprawa stanu terenów zieleni w mieście i t.p.in. Park Nad Ławką, Bulwar im. Jana Pawła II, Park Ślimak;
- poprawa stanu podwórek;
- walka z nielegalnymi składowiskami śmieci;
- zachowanie walorów przyrodniczych i środowiskowych korytarzy Rzeki Ławki.

Pod względem środowiskowym istotnym problemem pozostaje tzw. „niska emisja”¹⁵, czyli zanieczyszczenie powietrza wywołane przez indywidualne źródła ogrzewania oraz transport indywidualny. Przyczyniają się do zanieczyszczeń przez pyły zawieszone (PM 2,5 i PM 10), najprawdopodobniej ze źródeł komunikacyjnych i ogrzewania budynków. Wskazuje to na konieczność prowadzenia działań związanych z termomodernizacją budynków oraz reorganizacją ruchu w rejonie obszaru rewitalizacji, szczególnie w obrębie Starego Miasta i Centrum.

2.5.3. Synteza – czynniki przestrzenno-funkcjonalne

Najważniejsze czynniki kryzysowe w strukturze przestrzenno-funkcjonalnej w rejonie obszaru rewitalizacji dotyczą takich wyzwań jak niska funkcjonalność i estetyka przestrzeni publicznych oraz nadal niewystarczający dostęp do infrastruktury społecznej i kulturalnej. Szczególnym wyzwaniem jest kwestia poprawy sytuacji Starego Miasta. Choć historycznie jest to serce Ławy, obszar ten uległ

¹⁵ „Niska emisja” oznacza emisję zanieczyszczeń powietrza ze źródeł położonych do wysokości 50 m.

znacznym zniszczeniom w czasie wojny. Powojenna odbudowa sprawiła, że obszar ten stał się wielofunkcyjnym, modernistycznym osiedlem mieszkaniowym, a materialna pamięć historyczna o tym miejscu została zatarta. Wraz z rozwojem pozostałych części miasta po 1989 r. obszar ten zaczyna się marginalizować. Choć ogólny stan techniczny zabudowy jest dobry, dostęp do usług ulega osłabieniu w konkurencji z innymi obszarami miasta, a jakość przestrzeni publicznych, w tym głównego rynku (Placu Bandurskiego), odstaje od reszty miasta. Ponadto obecnie Stare Miasto jest dzielnicą starzejącą się. Poprawa funkcjonalności i wizerunku Starego Miasta jest istotna dla mieszkańców obszaru rewitalizacji. Jego poprawa będzie wpływać także na zwiększenie atrakcyjności turystycznej tego obszaru, co może wyphywać na poprawę gospodarczą tej części miasta. Ogólnie obszar rewitalizacji jest bardzo dobrze dostępny pod względem dostępu do przystanków i usług.

Pozostałe aspekty przestrzenno-funkcjonalne odnoszą się do kwestii związanych z niską jakością przestrzeni przydomowych podwórek, szczególnie w Centrum, w rejonie osiedla przy ul. Jasielskiej oraz osiedla Podleśne. W przypadku osiedla Podleśne poprawa przestrzeni publicznych jest realizowana przez SM „Praca”, która jest właścicielem terenu.

Ważnym aspektem pogarszającym jakość życia jest przebieg drogi krajowej nr 16 w sposób, który odcina Stare Miasto od Centrum. Reorganizacja ruchu drogowego w obszarze Centrum wykracza poza zakres GPR, gdyż decyzja ta leży w gestii zarządzającego tą drogą, tj. Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad (GDDKiA). Rekomendacja o przeniesieniu ruchu tranzytowego jest wskazana jako wniosek do tej instytucji.

2.5.4. Synteza – czynniki techniczne

Główne wyzwania techniczne wiążą się ze złym stanem komunalnych obiektów mieszkaniowych, zarządzanych przez ITBS. Potrzeby remontowe dotyczą zwłaszcza zabudowy z przełomu XIX i XX w. (m.in. budynki przy ulicach Barlickiego, Jagiellończyka, Jagiełły, Kościuszki, Niepodległości i Wiejskiej). Remonty obiektów są konieczne także ze względu na kwestie energooszczędności. Przeprowadzenie tych prac w odniesieniu do budynków komunalnych będzie niosło korzyści

środowiskowe i społeczne. Poprawa energooszczędności wiąże się również z redukcją kosztów ogrzewania i pozwala na przeciwdziałanie ubóstwu energetycznemu.

Równie istotnym wyzwaniem jest zły stan techniczny części z przestrzeni publicznych miasta. Problem ten dotyczy głównych przestrzeni Ławy (m.in. Placu Bandurskiego) oraz mniejszych przestrzeni sąsiedzkich. Poprawa tych przestrzeni niesie potencjalne korzyści związane z poprawą wizerunku miasta, atrakcyjności dla mieszkańców i większej identyfikacji mieszkańców z miejscem.

W ramach wyzwań technicznych problemem jest konieczność modernizacji obiektów użyteczności publicznej świadczących usługi społeczne i kulturalne (ICK, MBP), tak aby poprawić możliwość prowadzenia przez nich aktywności dla mieszkańców. Przedstawiciele ICK i MBP wskazują ograniczenia lokalowe jako jedną z przyczyn ograniczeń w prowadzeniu ich działań. Jednocześnie mieszkańcy zgłaszają problemy związane z ograniczoną ofertą zajęć skierowanych do nich oraz braku dostępności miejsc dla prowadzenia przez nich swoich aktywności sąsiedzkich i kulturalnych.

2.5.5. Synteza – czynniki gospodarcze

Ława znajduje się w dobrej sytuacji gospodarczej – nie jest to czynnik kryzysu w mieście. Baza gospodarcza miasta jest zróżnicowana – w Ławie mieszczą się siedziby dużych firm produkcyjnych i logistycznych, jak również liczne firmy usługowe. Dodatkową, ważną gałęzią gospodarki Ławy jest turystyka. Wyzwaniem może być dostęp do wykwalifikowanej siły roboczej, jak i budowanie kompetencji dla osób wchodzących na rynek pracy. Wyzwanie to wiąże się z czynnikami kryzysowymi w kategorii społecznej, m.in. migracją osób młodych.

W obszarze rewitalizacji wyzwaniem jest poprawa możliwości prowadzenia działalności w obszarze rewitalizacji, np. poprzez poprawę atrakcyjności i dostępności tej przestrzeni. Działalność gospodarcza w obszarze rewitalizacji, poza dawnymi zakładami IZNS, to w większości drobna przedsiębiorczość. W skali całego obszaru działaniem zapobiegającym kryzysowi jest poprawa atrakcyjności zamieszkania, oferty czasu wolnego oraz budowania pozytywnego związku z miastem. Działania te mogą zachęcać osoby do wyboru Ławy jako miejsca zamieszkania bądź poprawić walory turystyczne.

3. CZĘŚĆ PLANISTYCZNA

Część planistyczna Programu jest odpowiedzią na wyniki przeprowadzonej diagnozy.

3.1. Wizja i cele rewitalizacji

Ustawa w art. 15 ust. 1 pkt 3 i 4 stanowi, że gminny program rewitalizacji zawiera w szczególności opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji, a także cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu zdiagnozowanych poprzednio negatywnych zjawisk społecznych i powiązanych z nimi problemów gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, środowiskowych i technicznych.

3.1.1. Opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

W 2032 roku obszar rewitalizacji po wdrożeniu Programu to miejsce przyjazne do życia oraz dobra przestrzeń zamieszkania, pracy i odpoczynku. Zrealizowane działania pomogły w rozwiązaniu problemów występujących w obszarze, a ich oddziaływanie znacznie wykraczało poza ten teren i pozytywne efekty procesu rewitalizacji odczuwają mieszkańcy całego miasta Ławy.

Na podstawie przeprowadzonych analiz oraz określonych w wyniku przeprowadzonych badań zagadnień problemowych na obszarze rewitalizacji wyznaczono wizję, która stanowi wyobrażenie oczekiwanego stanu jaki społeczność lokalna uzyska za kilka lat, po etapie wdrażania projektu Gminnego Programu Rewitalizacji.

Sercem obszaru stały się zadbane przestrzenie publiczne, które tętnią życiem. Nadanie nowych funkcji dotąd zaniedbanym przestrzeniom wpłynęło na ożywienie obszaru, zarówno w wymiarze społecznym, jak i gospodarczym. W przestrzeniach i obiektach publicznych, w tym w nowym Domu Kultury z biblioteką oraz w Centrum Inicjatyw Społecznych, regularnie odbywają się wydarzenia kulturalne i społeczne.

Na terenach zieleni i w obrębie przestrzeni publicznych panuje ład przestrzenny. Dzięki pielęgnacji i uzupełnianiu zieleni miejskiej i podwórkowej podniósł się standard życia

mieszkańców, a lokalny mikroklimat uległ znacznej poprawie. Dodatkowo tereny te stały się miejscem integracji społecznej sąsiadujących ze sobą ludzi z różnych grup wiekowych i społecznych.

Podczas prowadzonych procesów rewitalizacji nawiązano bliskie kontakty z mieszkańcami. Społeczność lokalna cechuje się wysokim poczuciem własnej wartości, mieszkańcy wiedzą, że każdy, niezależnie od wieku, jest ważną częścią społeczności.

Mieszkańcy obszaru są aktywni zawodowo, powstały nowe organizacje i stowarzyszenia, a istniejące – rozwinęły swoją działalność, wzmacniając lokalne potencjały. Zakłada się, że ich współpraca wybiegać będzie daleko poza czas trwania procesu rewitalizacji.

Profesjonalna realizacja projektów wywołała u lokalnej społeczności pozytywne nastawienie do kwestii rewitalizacji i stworzyła sprzyjającą atmosferę dla jej dalszego wdrażania. Sieć instytucji publicznych i obywatelskich sprzyja powstawaniu oddolnych inicjatyw.

3.1.2. Struktura celów rewitalizacji i kierunki działań odpowiadających celom rewitalizacji

Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 4 Ustawy cele rewitalizacji powinny być wybrane tak, aby wskazywały następne kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk zidentyfikowanych w diagnozie. Przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom powinno z kolei polegać na wykorzystaniu potencjałów zidentyfikowanych w drugiej części diagnozy.

W niniejszym Programie definiuje się 4 podporządkowane misji cele strategiczne oraz strukturę celów operacyjnych podporządkowanych celom strategicznym. Struktura celów jest więc de facto trójstopniowa: misja – cele strategiczne – cele operacyjne.

Układ misji i celów strategicznych Programu należy traktować jako stały w całym okresie jego obowiązywania. W miarę możliwości powinien on także być utrzymany w kolejnym programie opracowywanym na okres po 2032 roku. Cele operacyjne natomiast mogą być dołączane do Programu w trtp.ie jego obowiązywania.

Ustawa w art. 15 ust. 1 pkt 4 wskazuje jako obowiązkowy element programu rewitalizacji, kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu zdiagnozowanych wcześniej negatywnych zjawisk, ściśle odpowiadające przyjętym celom rewitalizacji. Dlatego w niniejszym Programie kierunki działań zostały opisane właśnie w układzie celów rewitalizacji.

Tabela 7. Struktura celów rewitalizacji i kierunki działań

<p>Cel strategiczny 1.</p> <p>Wzmacnianie aktywności lokalnej społeczności, integracja mieszkańców, zapobieganie negatywnym zjawiskom społecznym</p>	
<p>Cel strategiczny 1. zakłada całościową i programową interwencję w sferze społecznej. Odwołuje się do kapitału społecznego obszaru i zakłada realizację przedsięwzięć umożliwiających aktywizację życia społecznego, integrację mieszkańców, przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym.</p>	
<p>Cele operacyjne</p>	<p>Kierunki działań</p>
<p>Cel operacyjny 1.1.</p> <p>Rozwój oferty kulturalnej, edukacyjnej i społecznej w celu włączenia mieszkańców w czynny udział w życiu kulturalnym i społecznym</p>	<p>Organizacja zajęć kulturalnych, społecznych i integracyjnych dla dorosłych, w tym seniorów (K 1.1.)</p> <p>Organizacja zajęć edukacyjnych, kulturalnych, rekreacyjno-sportowych i społecznych dla dzieci i młodzieży (K 1.2.)</p>
<p>Cel operacyjny 1.2.</p> <p>Podjęcie działań na rzecz aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym</p>	<p>Przeciwdziałanie wykluczeniu – realizacja działań na rzecz integracji grup zagrożonych wykluczeniem, w tym osób z niepełnosprawnościami i seniorów (K 1.3.)</p> <p>Wspieranie aktywizacji bezrobotnych (K 1.4.)</p>
<p>Cel operacyjny 1.3.</p> <p>Wzmocnienie tożsamości lokalnej</p>	<p>Prowadzenie działań dla wzmacniania tożsamości lokalnej (K 1.6.)</p> <p>Wzmocnienie dialogu między organizacjami pozarządowymi i instytucjami publicznymi (K 1.7.)</p>

<p>Cel strategiczny 2.</p> <p>Rozwój infrastruktury społecznej oraz zwiększenie funkcjonalności przestrzeni publicznej w celu tworzenia dogodnych warunków funkcjonowania sfery społecznej i gospodarczej</p>	
<p>Cel strategiczny 2. skupia się na zwiększeniu funkcjonalności i jakości przestrzeni publicznych oraz na poprawie stanu infrastruktury społecznej. Cel ten zakłada bezpośrednią interwencję w przestrzeń gminy, jej pełniejsze i bardziej funkcjonalne wykorzystanie, poprawę jej estetyki oraz nadanie jej nowych cech i funkcji z uwzględnieniem zmian klimatu. Nie tylko poprawi to jakość życia mieszkańców, lecz także uczyni obszar bardziej atrakcyjnym dla innych podmiotów – inwestorów., przedsiębiorców, odwiedzających, itp.</p> <p>Jednocześnie cel zakłada osiągnięcie trwałej, długookresowej poprawy jakości infrastruktury społecznej, co w istotnym stopniu przyczyni się do podniesienia jakości życia mieszkańców i sprzyjać będzie generowaniu pozytywnych zjawisk społecznych i gospodarczych.</p>	
<p>Cele operacyjne</p>	<p>Kierunki działań</p>
<p>Cel operacyjny 2.1.</p> <p>Efektywne zagospodarowanie przestrzeni publicznych i zwiększenie ich funkcjonalności</p>	<p>Modernizacja i zagospodarowanie przestrzeni publicznych (K 2.1.)</p> <p>Modernizacja boisk, placów zabaw i innych obiektów zapewniających możliwość aktywnego spędzenia czasu wolnego (K 2.4.)</p>
<p>Cel operacyjny 2.2.</p> <p>Poprawa stanu infrastruktury społecznej, w tym poprawa jakości obiektów</p>	<p>Modernizacja i remonty budynków użyteczności publicznej oraz funkcjonalne zagospodarowanie ich otoczenia (K 2.2.)</p> <p>Przystosowanie obiektów zdegradowanych lub adaptacja obiektów do pełnienia funkcji społecznych (K 2.3.)</p>

<p>Cel operacyjny 2.3.</p> <p>Poprawa stanu obiektów dziedzictwa kulturowego</p>	<p>Modernizacja i remonty budynków użyteczności publicznej oraz funkcjonalne zagospodarowanie ich otoczenia (K 2.2.)</p> <p>Przystosowanie obiektów zdegradowanych lub adaptacja obiektów do pełnienia funkcji społecznych (K 2.3.)</p>
<p>Cel operacyjny 2.4.</p> <p>Poprawa jakości i warunków świadczenia opieki zdrowotnej</p>	<p>Poszerzenie oferty usług rehabilitacyjnych oraz zdrowotnych (K 2.5.)</p>
<p>Cel strategiczny 3.</p> <p>Podniesienie jakości i efektywności użytkowania przestrzeni zamieszkaných</p>	
<p>Istotą celu strategicznego 3. jest zapewnienie mieszkańcom obszaru rewitalizacji dogodnych warunków życia, zapewniających wysoki komfort życia codziennego. Cel jest realizowany poprzez poprawę standardu zamieszkania w budynkach, poprawie otoczenia oraz poprawy mobilności w ramach obszarów zamieszkania.</p>	
<p>Cele operacyjne</p>	<p>Kierunki działań</p>
<p>Cel operacyjny 3.1.</p> <p>Poprawa warunków życia w obszarze rewitalizacji poprzez wzrost standardu mieszkalnictwa oraz podniesienia efektywności energetycznej</p>	<p>Poprawa stanu technicznego budynków mieszkalnych (K 3.1.)</p> <p>Podniesienie efektywności energetycznej budynków mieszkalnych (K 3.2.)</p>
<p>Cel operacyjny 3.2.</p> <p>Poprawa warunków życia w obszarze rewitalizacji poprzez poprawę jakości otoczenia miejsca zamieszkania</p>	<p>Angażowanie mieszkańców w kształtowanie przestrzeni wspólnych (K 3.3.)</p> <p>Poprawa jakości otoczenia mieszkaniowego (K 3.4.)</p>

<p>Cel operacyjny 3.3.</p> <p>Przeciwdziałanie wykluczeniu komunikacyjnemu i poprawa dostępności obszaru rewitalizacji</p>	<p>Rozbudowa infrastruktury rowerowej (K 3.5.)</p> <p>Funkcjonalne połączenie obszaru rewitalizacji z resztą miasta (K 3.6.)</p>
<p>Cel strategiczny 4.</p> <p>Zapewnienie dobrego stanu środowiska</p>	
<p>Cel strategiczny 4. koncentruje się na poprawie stanu środowiska naturalnego w obszarze rewitalizacji oraz zabezpieczenia przed negatywnym oddziaływaniem na środowisko.</p>	
<p>Cele operacyjne</p>	<p>Kierunki działań</p>
<p>Cel operacyjny 4.1.</p> <p>Poprawa stanu miejskich terenów zieleni</p>	<p>Utworzenie i wzbogacenie terenów zieleni na obszarze rewitalizacji (K 4.1.)</p>

3.2. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Ustawa w art. 15 ust. 1 pkt 5 wskazuje, że obowiązkowym elementem gminnego programu rewitalizacji jest opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w szczególności o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym. Opis ten ma zawierać listę planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych i charakterystykę pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Propozycje tych przedsięwzięć zostały wypracowane przy współpracy z interesariuszami procesu rewitalizacji. Zgłaszano je podczas spotkań konsultacyjnych oraz w otwartym naborze przedsięwzięć. Przedsięwzięcia wyszczególnione na liście planowanych działań rewitalizacyjnych stanowią odpowiedź na problemy zdiagnozowane w obszarze rewitalizacji. Przedsięwzięcia zawarte w Programie zostały zaplanowane do realizacji w latach 2023-2032, przy czym realny okres ich realizacji będzie zależał od możliwości finansowych gminy oraz skuteczności pozyskiwania środków zewnętrznych. W czasie tego okresu dokument będzie na bieżąco monitorowany i w przypadku konieczności wprowadzenia nowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych – aktualizowany.

3.2.1. Lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, zgodnie z Ustawą, powinna mieć formę opisów zawierających w odniesieniu do każdego przedsięwzięcia: nazwę, wskazanie realizujących je podmiotów, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji, a także opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2022 r. poz. 2240), o ile dane te są możliwe do wskazania.

Na przedsięwzięcie rewitalizacyjne składa się projekt lub grupa projektów i innych działań, w szczególności o charakterze społecznym, gospodarczym, urbanistycznym, budowlanym, środowiskowym, konserwatorskim, edukacyjnym lub kulturalnym, wynikających z Programu i logicznie powiązanych z jego treścią oraz celami. Realizacja planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych została zaplanowana na lata 2023-2032.

Projekt 1. „Adaptacja dawnego Domu Weterana na cele kulturalno-edukacyjne”

1.	Nazwa projektu	Adaptacja dawnego Domu Weterana na cele kulturalno-edukacyjne
2.	Nazwa wnioskodawcy	Urząd Miasta Ławy
3.	Nazwa podmiotu realizującego projekt	Urząd Miasta Ławy Miejska Biblioteka Publiczna w Ławie
4.	Realizowane cele rewitalizacji	Cel strategiczny 1. Wzmacnianie aktywności lokalnej społeczności, integracja mieszkańców, zapobieganie negatywnym zjawiskom społecznym, Cel operacyjny 1.1. Rozwój oferty kulturalnej, edukacyjnej i społecznej w celu włączenia mieszkańców w czynny udział w życiu kulturalnym i społecznym; Cel strategiczny 2. Rozwój infrastruktury społecznej oraz zwiększenie funkcjonalności przestrzeni publicznej w celu tworzenia dogodnych warunków funkcjonowania sfery społecznej i gospodarczej, Cel operacyjny 2.1. Efektywne zagospodarowanie przestrzeni publicznych i zwiększenie ich funkcjonalności; Cel operacyjny 2.2. Poprawa stanu infrastruktury społecznej, w tym poprawa jakości obiektów; Cel strategiczny 4. Zapewnienie dobrego stanu środowiska, Cel operacyjny 4.1. Poprawa stanu miejskich terenów zieleni.
5.	Opis planowanego przedsięwzięcia	Przedsięwzięcie zakłada przebudowę i rozbudowę istniejącego budynku dawnego Domu Weterana (w tym poprawę jego dostępności) oraz adaptację na cele realizacji nowej siedziby Miejskiej Biblioteki Publicznej w Ławie wraz z towarzyszącymi pomieszczeniami ogólnodostępnymi na cele kulturowo-edukacyjne.
6.	Zakres realizowanych zadań	W ramach realizowanego przedsięwzięcia opracowana zostanie dokumentacja projektowa oraz zrealizowane zostaną roboty budowlane, w tym w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> • przebudowa obiektu, zapewnienie pomieszczeń dla potrzeb MBP w Ławie;

		<ul style="list-style-type: none"> • zaprojektowanie ogólnodostępnych pomieszczeń z niezależnym dostępem dla potrzeb realizacji dodatkowych aktywności społecznych i kulturalnych we współpracy z podmiotami innymi niż MBP; • dostosowanie obiektu do potrzeb osób z niepełnosprawnościami; • zagospodarowanie terenu otaczającego obiekt (ciągi piesze, elementy małej architektury, itp.); • uporządkowanie roślinności wokół obiektu.
7.	Lokalizacja przedsięwzięcia	Ława, ul. Jana III Sobieskiego 3
8.	Szacowana wartość	30 000 000,00 zł
9.	Potencjalne źródła finansowania	FEWiM – Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027 FERS – Fundusze europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 MKiDN – Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Program „Infrastruktura domów kultury”
10.	Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny	<p>Liczba zmodernizowanych i rozbudowanych obiektów: 1 obiekt</p> <p>Liczba obiektów przystosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami: 1 obiekt</p> <p>Liczba wydarzeń społecznych: 35 wydarzeń rocznie</p> <p>Liczba czytelników w nowym obiekcie w ciągu roku: 6 tys. osób</p> <p>Liczba osób zaangażowanych w działania prowadzone w nowym obiekcie w ciągu roku: 60 tys. osób</p> <p>Liczba wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz: 24 tys. rocznie</p> <p>Liczba wypożyczeń zbiorów audiowizualnych na zewnątrz: 3 tys. rocznie</p>

Projekt 2. „Przebudowa budynku biblioteki na cele Centrum Młodzieżowego”

1.	Nazwa projektu	Przebudowa budynku biblioteki na cele Centrum Młodzieżowego
2.	Nazwa wnioskodawcy	Urząd Miasta Ławy
3.	Nazwa podmiotu realizującego projekt	Urząd Miasta Ławy
4.	Realizowane cele rewitalizacji	<p>Cel strategiczny 1. Wzmacnianie aktywności lokalnej społeczności, integracja mieszkańców, zapobieganie negatywnym zjawiskom społecznym, Cel operacyjny 1.1. Rozwój oferty kulturalnej, edukacyjnej i społecznej w celu włączenia mieszkańców w czynny udział w życiu kulturalnym i społecznym, Cel operacyjny 1.2. Podejmowanie działań na rzecz aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym; Cel strategiczny 2. Rozwój infrastruktury społecznej oraz zwiększenie funkcjonalności przestrzeni publicznej w celu tworzenia dogodnych warunków funkcjonowania sfery społecznej i gospodarczej, Cel operacyjny 2.2. Poprawa stanu infrastruktury społecznej, w tym poprawa jakości obiektów.</p>
5.	Opis planowanego przedsięwzięcia	<p>W ramach planowanego przedsięwzięcia przebudowany zostanie budynek Miejskiej Biblioteki Publicznej w Ławie oraz zaadaptowany na cele związane z działaniem Centrum Młodzieżowego z przestrzenią przyjazną dla dzieci i młodzieży. Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do poprawy warunków działalności społeczno-kulturalnej obiektu oraz jego dostępności.</p> <p>Ze względu na charakter projektu planowane jest partycypacyjne zaplanowanie formuły projektu – zapotrzebowania na sale, aktywności a następnie określenia zakresu programu funkcjonalno-użytkowego. W ramach procesu konieczne jest zaangażowanie grup docelowych – młodzieży szkolnej i młodych dorosłych.</p>

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Iławy na lata 2023-2032

6.	Zakres realizowanych zadań	<ul style="list-style-type: none"> Wykonanie programu funkcjonalno-użytkowego dot. przebudowy i adaptacji obiektu na nowe cele; Opracowanie dokumentacji projektowej przebudowy obiektu; Realizacja robót budowlanych związanych z przebudową obiektu. <p>Realizacja Projektu 2 jest możliwa wyłącznie po realizacji Projektu 1 – budowie nowej siedziby biblioteki.</p>
7.	Lokalizacja przedsięwzięcia	Iława, ul. Kazimierza Jagiellończyka 3
8.	Szacowana wartość	4 200 000,00 zł
9.	Potencjalne źródła finansowania	FEWiM – Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027 FERS – Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 MKiDN – Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Program „Infrastruktura domów kultury”
10.	Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny	<p>Liczba przebudowanych obiektów: 1 obiekt</p> <p>Liczba obiektów przystosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami: 1 obiekt</p> <p>Liczba aktywności skierowanych do młodych użytkowników (młodzież szkolna, młodzi dorośli): 12 wydarzeń rocznie</p> <p>Liczba uczestników w nowym obiekcie w ciągu roku: 2 tys.</p>

Projekt 3. „Rozbudowa Osiedlowego Domu Kultury w Iławie”

1.	Nazwa projektu	Rozbudowa Osiedlowego Domu Kultury w Iławie
2.	Nazwa wnioskodawcy	Iławskie Centrum Kultury

3.	Nazwa podmiotu realizującego projekt	Gmina Miejska Ława Ławskie Centrum Kultury
4.	Realizowane cele rewitalizacji	Cel strategiczny 1. Wzmacnianie aktywności lokalnej społeczności, integracja mieszkańców, zapobieganie negatywnym zjawiskom społecznym, Cel operacyjny 1.1. Rozwój oferty kulturalnej, edukacyjnej i społecznej w celu włączenia mieszkańców w czynny udział w życiu kulturalnym i społecznym, Cel operacyjny 1.3. Wzmocnienie tożsamości lokalnej; Cel strategiczny 2. Rozwój infrastruktury społecznej oraz zwiększenie funkcjonalności przestrzeni publicznej w celu tworzenia dogodnych warunków funkcjonowania sfery społecznej i gospodarczej, Cel operacyjny 2.2. Poprawa stanu infrastruktury społecznej, w tym poprawa jakości obiektów.
5.	Opis planowanego przedsięwzięcia	W ramach planowanego przedsięwzięcia przeprowadzona zostanie modernizacja i rozbudowa Osiedlowego Domu Kultury w Ławie. Przeprowadzone działania pozwolą na poprawę warunków lokalowych obiektu, poprawę dostępności oraz poszerzenie oferty jego działalności społecznej i kulturalnej.
6.	Zakres realizowanych zadań	<ul style="list-style-type: none"> • Opracowanie dokumentacji projektowej przebudowy obiektu; • Realizacja robót budowlanych związanych z przebudową obiektu.
7.	Lokalizacja przedsięwzięcia	Ława, ul. Marii Skłodowskiej-Curie 26A, działka nr 25/1 (poza obszarem rewitalizacji)
8.	Szacowana wartość	3 500 000,00 zł

9.	Potencjalne źródła finansowania	FEWiM – Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027 FERS – Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 MKiDN – Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Program „Infrastruktura domów kultury”
10.	Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny	Liczba przebudowanych obiektów: 1 obiekt Liczba obiektów przystosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami: 1 obiekt Liczba wydarzeń kulturalnych: 20 wydarzeń rocznie

Projekt 4. „Aranżacja Placu Bandurskiego na Starym Mieście w Ławie”

1.	Nazwa projektu	Aranżacja Placu Bandurskiego na Starym Mieście w Ławie
2.	Nazwa wnioskodawcy	Urząd Miasta Ławy
3.	Nazwa podmiotu realizującego projekt	Urząd Miasta Ławy
4.	Realizowane cele rewitalizacji	Cel strategiczny 2. Rozwój infrastruktury społecznej oraz zwiększenie funkcjonalności przestrzeni publicznej w celu tworzenia dogodnych warunków funkcjonowania sfery społecznej i gospodarczej, Cel operacyjny 2.1. Efektywne zagospodarowanie przestrzeni publicznych i zwiększenie ich funkcjonalności, Cel operacyjny 2.3. Poprawa stanu obiektów dziedzictwa kulturowego; Cel strategiczny 3. Podniesienie jakości i efektywności użytkowania przestrzeni zamieszkałych, Cel operacyjny 3.2. Poprawa warunków życia w obszarze rewitalizacji poprzez poprawę jakości otoczenia miejsca zamieszkania; Cel strategiczny 4. Zapewnienie

		dobrego stanu środowiska, Cel operacyjny 4.1. Poprawa stanu miejskich terenów zieleni.
5.	Opis planowanego przedsięwzięcia	<p>Przedsięwzięcie zakłada poprawę jakości głównej przestrzeni publicznej miasta – Placu Bandurskiego, dawnego rynku Starego Miasta. W ramach inwestycji przewiduje się m.in. przebudowę nawierzchni placu, urządzenie nowych terenów zieleni (ze zwiększeniem ich udziału w stosunku do stanu obecnego) z elementami małej architektury, przebudowę istniejącej infrastruktury podziemnej, budowę nowego oświetlenia.</p> <p>Przebudowa placu zwiększy jego atrakcyjność i dostępność dla mieszkańców i turystów oraz umożliwi organizację na nim wydarzeń o charakterze kulturalnym. Ponadto przebudowa placu pozwoli go dostosować do zmieniających się warunków klimatycznych.</p> <p>Ze względu na rangę miejsca, zidentyfikowane wyzwania (m.in. niski związek mieszkańców z przestrzenią Starego Miasta i brak uczytelnienia historycznego dziedzictwa Ławy) planowane jest przeprowadzenie procesu projektowania i przebudowy w formule uspołecznionej, tj. z uwzględnieniem partycypacji społecznej.</p>
6.	Zakres realizowanych zadań	<p>W ramach zadania przewiduje się realizację takich elementów infrastruktury jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • łąki kwietne, ogrody deszczowe, zioła, drzewa owocowe, • fontanna, • nowa nawierzchnia placu, • meble miejskie, • mała architektura, • uczytelnienie historii miejsca. <p>W ramach przebudowy placu przewidziane jest włączenie mieszkańców w planowanie realizacji zadania oraz animację placu po jego realizacji. Realizacja zadania może być realizowana poprzez działania takie jak np.: konkurs ze społecznym przygotowaniem warunków i oceną prac, warsztatami projektowymi.</p>
7.	Lokalizacja przedsięwzięcia	Ława, Plac Bandurskiego

8.	Szacowana wartość	7 000 000,00 zł
9.	Potencjalne źródła finansowania	FEWiM – Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027 FEPW – Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027
10.	Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny	Liczba wyremontowanych obiektów: 1 obiekt Liczba wydarzeń miejskich realizowanych w efekcie przebudowy placu: 10 wydarzeń rocznie Liczba działań związanych z partycypacyjnym projektowaniem placu: min. 1

Projekt 5. „Zagospodarowanie podwórka na ul. Jasielskiej wraz z poprawą dostępności”

1.	Nazwa projektu	Zagospodarowanie podwórka na ul. Jasielskiej wraz z poprawą dostępności
2.	Nazwa wnioskodawcy	Urząd Miasta Ławy
3.	Nazwa podmiotu realizującego projekt	Urząd Miasta Ławy
4.	Realizowane cele rewitalizacji	Cel strategiczny 2. Rozwój infrastruktury społecznej oraz zwiększenie funkcjonalności przestrzeni publicznej w celu tworzenia dogodnych warunków funkcjonowania sfery społecznej i gospodarczej, Cel operacyjny 2.1. Efektywne zagospodarowanie przestrzeni publicznych i zwiększenie ich funkcjonalności; Cel strategiczny 3. Podniesienie jakości i efektywności użytkowania przestrzeni zamieszkałych, Cel operacyjny 3.2. Poprawa warunków życia w obszarze rewitalizacji poprzez poprawę jakości otoczenia miejsca zamieszkania, Cel operacyjny 3.3. Przeciwdziałanie wykluczeniu komunikacyjnemu i poprawa dostępności obszaru

		rewitalizacji; Cel strategiczny 4. Zapewnienie dobrego stanu środowiska, Cel operacyjny 4.1. Poprawa stanu miejskich terenów zieleni.
5.	Opis planowanego przedsięwzięcia	Przedsięwzięcie zakłada poprawę jakości przestrzeni sąsiedzkiej wokół zabudowań mieszkaniowych przy ul. Jasielskiej. W ramach inwestycji planuje się stworzenie m.in. strefy wypoczynku dla mieszkańców, strefy rekreacji dla różnych grup użytkowników oraz ogólnej poprawy dostępności i bezpieczeństwa terenu.
6.	Zakres realizowanych zadań	W ramach zadania przewiduje się zagospodarowanie przestrzeni wewnątrzsiedlowej poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • budowę placu zabaw z naturalnych materiałów, • budowę boiska wielofunkcyjnego, • wykreowanie przestrzeni wypoczynkowej i grillowej, • nowych nasadzeń zielni izolującej przestrzeń od drogi, • poprawę jakości chodników i budowę nowego chodnika przy ul. Jasielskiej 3 i 4
7.	Lokalizacja przedsięwzięcia	Iława, ul. Jasielska 1
8.	Szacowana wartość	2 000 000,00 zł
9.	Potencjalne źródła finansowania	FEWiM – Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027
10.	Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny	Liczba wyremontowanych obiektów: 1 obiekt Długość przebudowanych/zbudowanych chodników: 0,35 km Liczba wydarzeń kulturalnych: 3 wydarzenia rocznie

Projekt 6. „Jesień życia – czas seniora”

1.	Nazwa projektu	Jesień życia – czas seniora
2.	Nazwa wnioskodawcy	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ławie
3.	Nazwa podmiotu realizującego projekt	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ławie
4.	Realizowane cele rewitalizacji	Cel strategiczny 1. Wzmacnianie aktywności lokalnej społeczności, integracja mieszkańców, zapobieganie negatywnym zjawiskom społecznym, Cel operacyjny 1.1. Rozwój oferty kulturalnej, edukacyjnej i społecznej w celu włączenia mieszkańców w czynny udział w życiu kulturalnym i społecznym, Cel operacyjny 1.2. Podejmowanie działań na rzecz aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, Cel operacyjny 1.3. Wzmocnienie tożsamości lokalnej; Cel strategiczny 2. Rozwój infrastruktury społecznej oraz zwiększenie funkcjonalności przestrzeni publicznej w celu tworzenia dogodnych warunków funkcjonowania sfery społecznej i gospodarczej, Cel operacyjny 2.4. Poprawa jakości i warunków świadczenia opieki zdrowotnej.
5.	Opis planowanego przedsięwzięcia	Przedsięwzięcie polega na poszerzeniu katalogu usług świadczonych na terenie miasta Ławy na rzecz osób w wieku 60+, w tym realizacji nowych form działań, które przyczynią się do aktywizacji środowiska seniorów, zwiększenia ich integracji ze społecznością lokalną oraz poprawy jakości życia osób starszych.
6.	Zakres realizowanych zadań	Działania w projekcie zakładały będą szereg działań aktywizacyjno-integracyjnych oraz prozdrowotnych, w tym m.in.: <ul style="list-style-type: none"> • warsztaty rozwijające zainteresowania, w tym warsztaty artystyczne, kulinarne, itp., • ułatwienie dostępu do rehabilitacji ruchowej, • zajęcia sportowo-rekreacyjne, • warsztaty aktywności lokalnej,

		<ul style="list-style-type: none"> • spotkania/warsztaty promujące i rozwijające wolontariat osób starszych i na rzecz osób starszych, • spotkania tematyczne (np. z zakresu bezpieczeństwa seniorów), • poradnictwo specjalistyczne, w tym: poradnictwo psychologiczne i prawne, • imprezy dla seniorów o charakterze integracyjnym i międzypokoleniowym z udziałem społeczności lokalnej, • wyjazdy o charakterze integracyjno-aktywizacyjnym oraz wizyty studyjne, • usługi wzmacniające więzi społeczne i przeciwdziałające społecznej izolacji seniorów.
7.	Lokalizacja przedsięwzięcia	Centrum Aktywności Lokalnej (Iława, ul. Wiejska 2D) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (Iława, ul. Grunwaldzka 6A)
8.	Szacowana wartość	200 000,00 zł
9.	Potencjalne źródła finansowania	FEWiM – Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027 FERS – Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 MRPiPS – Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
10.	Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny	Liczba zaangażowanych w projekt osób nieaktywnych zawodowo w wieku 60+: 20 osób

Projekt 7. „Czas na aktywność”

1.	Nazwa projektu	Czas na aktywność
2.	Nazwa wnioskodawcy	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Iławie

3.	Nazwa podmiotu realizującego projekt	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Iławie
4.	Realizowane cele rewitalizacji	Cel strategiczny 1. Wzmacnianie aktywności lokalnej społeczności, integracja mieszkańców, zapobieganie negatywnym zjawiskom społecznym, Cel operacyjny 1.1. Rozwój oferty kulturalnej, edukacyjnej i społecznej w celu włączenia mieszkańców w czynny udział w życiu kulturalnym i społecznym; Cel operacyjny 1.2. Podejmowanie działań na rzecz aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.
5.	Opis planowanego przedsięwzięcia	Celem przedsięwzięcia jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo oraz prowadzenie długofalowych i wszechstronnych działań mających na celu przygotowanie tych osób do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym poprzez skierowanie ich do Klubu Integracji Społecznej (KIS).
6.	Zakres realizowanych zadań	Wzmocnienie kompetencji społecznych i zawodowych poprzez m.in.: <ul style="list-style-type: none"> • organizację i finansowanie zajęć umożliwiających rozwijanie umiejętności i kompetencji społecznych, • poradnictwo specjalistyczne, • wsparcie indywidualne oraz grupowe w zakresie podnoszenia kompetencji życiowych i umiejętności społecznych, • treningi kompetencji i umiejętności społecznych umożliwiających powrót do życia społecznego, • uczestnictwa w zajęciach KIS, • wizyty studyjne w miejscach ekonomii społecznej, • kursy i szkolenia zawodowe.
7.	Lokalizacja przedsięwzięcia	Centrum Aktywności Lokalnej (Iława, ul. Wiejska 2D)
8.	Szacowana wartość	150 000,00 zł

9.	Potencjalne źródła finansowania	FEWiM – Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027 FERS – Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 MRPiPS – Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
10.	Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny	Liczba zaangażowanych w projekt osób zagrożonych ryzykiem ubóstwa i/lub wykluczenia społecznego w wieku 18-60 lat: 15 osób

Projekt 8. „Mama, tata i ja”

1.	Nazwa planowanego przedsięwzięcia	Mama, tata i ja
2.	Nazwa wnioskodawcy	Urząd Miasta Iława
3.	Nazwa podmiotu realizującego projekt	Ośrodek Psychoedukacji, Profilaktyki Uzależnień i Pomocy Rodzinie
4.	Realizowane cele rewitalizacji	Cel strategiczny 1. Wzmacnianie aktywności lokalnej społeczności, integracja mieszkańców, zapobieganie negatywnym zjawiskom społecznym, Cel operacyjny 1.1. Rozwój oferty kulturalnej, edukacyjnej i społecznej w celu włączenia mieszkańców w czynny udział w życiu kulturalnym i społecznym, Cel operacyjny 1.2. Podejmowanie działań na rzecz aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, Cel operacyjny 1.3. Wzmocnienie tożsamości lokalnej; Cel strategiczny 2. Rozwój infrastruktury społecznej oraz zwiększenie funkcjonalności przestrzeni publicznej w celu tworzenia dogodnych warunków funkcjonowania sfery społecznej i gospodarczej, Cel operacyjny 2.4. Poprawa jakości i warunków świadczenia opieki zdrowotnej.

5.	Opis planowanego przedsięwzięcia	Przedsięwzięcie zakłada wsparcie dla rodzin poprzez ofertę zajęć poszerzających wiedzę i umiejętności rodziców, realizację zajęć dla całych rodzin oraz warsztatów dla rodziców. Oferta skierowana będzie w szczególności dla rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi.
6.	Zakres realizowanych zadań	Zajęcia: 1. poszerzające wiedzę o: <ul style="list-style-type: none"> • rozwoju dzieci, • znaczeniu więzi, • pokonywaniu trudności wychowawczych, • zdrowiu społecznym, profilaktyce, odżywianiu itp., • aktywności; 2. poszerzające umiejętności: <ul style="list-style-type: none"> • wychowawcze, • interwencji w sytuacji kryzysu, • komunikacyjne, pozytywnego wpływu, • rozwiązywania konfliktów, współpracy; 3. zajęcia warsztatowe dla rodziców; 4. zajęcia dla całych rodzin.
7.	Lokalizacja przedsięwzięcia	Wydział Urzędu Miasta Ławy Ośrodek Psychoedukacji Profilaktyki Uzależnień i Pomocy Rodzinie (Ława, ul. Chełmińska 1). (poza obszarem rewitalizacji)
8.	Szacowana wartość	300 000,00 zł
9.	Potencjalne źródła finansowania	FEWiM – Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027 FERS – Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 MRPiPS – Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
10.	Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny	Liczba zaangażowanych w projekt osób z rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi: 30 osób

Projekt 9. „Rodzina na start”

1.	Nazwa projektu	Rodzina na start
2.	Nazwa wnioskodawcy	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ławie
3.	Nazwa podmiotu realizującego projekt	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ławie
4.	Realizowane cele rewitalizacji	Cel strategiczny 1. Wzmacnianie aktywności lokalnej społeczności, integracja mieszkańców, zapobieganie negatywnym zjawiskom społecznym, Cel operacyjny 1.1. Rozwój oferty kulturalnej, edukacyjnej i społecznej w celu włączenia mieszkańców w czynny udział w życiu kulturalnym i społecznym, Cel operacyjny 1.2. Podejmowanie działań na rzecz aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, Cel operacyjny 1.3. Wzmocnienie tożsamości lokalnej; Cel strategiczny 2. Rozwój infrastruktury społecznej oraz zwiększenie funkcjonalności przestrzeni publicznej w celu tworzenia dogodnych warunków funkcjonowania sfery społecznej i gospodarczej, Cel operacyjny 2.4. Poprawa jakości i warunków świadczenia opieki zdrowotnej.
5.	Opis planowanego przedsięwzięcia	Przedsięwzięcie polega na realizacji zintegrowanych usług społecznych skierowanych do rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.
6.	Zakres realizowanych zadań	<ul style="list-style-type: none"> • Poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne dla osób lub rodzin, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych; • Wsparcie rodzin w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych, zmierzające do świadomego i odpowiedzialnego podejmowania i realizacji funkcji wynikających z rodzicielstwa (udział w zajęciach edukacyjnych/warsztatach/ poradnictwie, m.in. szkoła dla rodziców, zajęcia z wychowania bez przemocy, poradnictwo w zakresie problemów opiekuńczo-wychowawczych, edukacja w zakresie opieki

		<p>nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, tj. starszymi czy z niepełnosprawnością, edukacja przyszłych rodziców);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wzmacnianie środowiskowych form wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych (m.in. asystent rodziny, konsultant rodziny, rodziny wspierające, lokalne grupy wsparcia rodziny, mediator, itp.); • Wsparcie umiejętności społecznych rodzin wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym, m.in. poprzez udział w treningach psychospołecznych, warsztatach z asertywności, autoprezentacji; • Realizacja usług wspierających integrację rodzin ze środowiskiem lokalnym, prowadzących do aktywnego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej i podejmowania działań na jej rzecz (np. wspólne działanie na rzecz poprawy przestrzeni publicznej z wykorzystaniem nabytych podczas aktywizacji zawodowej kompetencji, aktywizacja środowisk lokalnych w celu tworzenia społecznych form samopomocy, udział w rodzinnych piknikach, wspieranie rodzin w ich środowiskach, w szczególności poprzez usługi streetworkera i animatora).
7.	Lokalizacja przedsięwzięcia	Centrum Aktywności Lokalnej (Iława, ul. Wiejska 2D)
8.	Szacowana wartość	200 000,00 zł
9.	Potencjalne źródła finansowania	FEWiM – Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027 FERS – Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 MRPiPS – Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
10.	Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny	Liczba zaangażowanych w projekt osób zagrożonych ryzykiem ubóstwa i/lub wykluczenia społecznego w wieku 18-65 lat: 20 osób

3.2.2. Uzasadnienie realizacji przedsięwzięć podstawowych poza wyznaczonym obszarem rewitalizacji

W ramach podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych znajdują się dwa zlokalizowane poza obszarem rewitalizacji. Zgodnie z art. 15 ust. 3 Ustawy zadania mogą być realizowane również poza obszarem rewitalizacji, jeżeli wynika to z ich specyfiki i służą one realizacji celów i kierunków działań Programu. Przedsięwzięcia takie wymagają uzasadnienia w treści tego Programu.

Wskazane przedsięwzięcia wraz z uzasadnieniem zostały przedstawione poniżej:

- **Projekt 3. „Rozbudowa Osiedlowego Domu Kultury w Ławie” (Ława, ul. Marii Skłodowskiej-Curie 26A, działka nr 25/1)** – realizacja projektu pozwala na poprawę dostępności do infrastruktury kultury i czasu wolnego dla dwóch fragmentów obszaru rewitalizacji tj. osiedla Podleśne oraz Gajerek w wygodnym zasięgu dojścia pieszego do nich. Lokalizacja projektu jest podyktowana własnością nieruchomości oraz dotychczasową lokalizacją oddziału ICK. Realizacja działań pozwoli na adaptację budynku dla nowych potrzeb, co pozwoli na realizację celów rewitalizacji (Cel strategiczny 1. – Wzmacnianie aktywności lokalnej społeczności, integracja mieszkańców, zapobieganie negatywnym zjawiskom społecznym; Cel strategiczny 2. – Rozwój infrastruktury społecznej oraz zwiększenie funkcjonalności przestrzeni publicznej w celu tworzenia dogodnych warunków funkcjonowania sfery społecznej i gospodarczej).
- **Projekt 8. „Mama, tata i ja” (Ośrodek Psychoedukacji, Profilaktyki Uzależnień i Pomocy Rodzinie, Ława, ul. Chełmińska 1)** – realizacja projektu jest powiązana z kontynuacją działań dla rodzin z obszaru rewitalizacji. Umieszczenie projektu poza obszarem rewitalizacji jest powiązane z lokalizacją Ośrodka Psychoedukacji, Profilaktyki Uzależnień i Pomocy Rodzinie, który jest operatorem przedsięwzięcia oraz w którym będzie odbywać się aktywności związane z realizacją zadania. Wszystkie zadania realizowane w ramach Projektu nr 8 będą nakierowane na poprawę kompetencji rodzinnych osób mieszkających w obszarze rewitalizacji. Są to także działania, które kontynuują projekty realizowane w ramach LPR i ukierunkowane na osiedle przy ul. Jasielskiej.

3.2.3. Lista pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Poza listą podstawowych, konkretnych i szczegółowo sformułowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, Ustawa dopuszcza zawarcie w Programie charakterystyki pozostałych, dopuszczalnych przedsięwzięć o charakterze uzupełniającym. Chodzi tu po pierwsze o przedsięwzięcia publiczne, które przyczyniłyby się do osiągnięcia celów GPR, ale co do których na obecnym etapie nie można rozstrzygnąć o ich ujęciu w Programie jako działań podstawowych. Po drugie dotyczy to nakreślenia ram przedsięwzięć służących realizacji celów Programu, w które mogą, a wręcz powinni, wpisywać się różni inwestorzy poza gminą Ława (np. Powiat Ława), w tym niepubliczni (np. SM „Praca”). Ta część dokumentu ma stanowić także inspirację i zachętę dla różnorodnych podmiotów zainteresowanych działaniami na rzecz rewitalizacji. Tym samym, listę tę warto traktować jednocześnie jako zaproszenie dla wszystkich zainteresowanych do podejmowanie działań, które wzmocnią proces rewitalizacji w Ławie i uczynią go bardziej skutecznym.

Poniżej opisano przedsięwzięcia uzupełniające, które mogą przyczynić się do osiągnięcia wyznaczonych celów rewitalizacji – w podziale na obszary tematyczne.

Działania społeczne

Istotnym, a wręcz zasadniczym zadaniem rewitalizacji jest pobudzenie rozwoju tkanki społecznej. Ważną więc rolę w tym procesie odgrywają organizacje społeczne, lokalne środowiska pozarządowe oraz ośrodki pomocy społecznej. Należy podjąć działania na rzecz współpracy z różnymi grupami interesariuszy, aby wspólnie realizować szereg działań, które w znacznym stopniu wspomogą proces rewitalizacji, w tym na przykład działań związanych z:

- wsparciem osób, rodzin lub otoczenia osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym z wykorzystaniem instrumentów aktywnej integracji;
- wsparciem osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym poprzez finansowanie funkcjonowania podmiotów integracji społecznej, takich jak centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, zakłady aktywności zawodowej, warsztaty terapii zajęciowej czy podmioty działające na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej;

- stwarzaniem przestrzeni i miejsc dogodnych do oddolnej integracji społecznej, uwzględniając potrzeby różnych grup społecznych;
- realizacją zintegrowanych usług społecznych skierowanych do osób lub rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym;
- realizacją usług wspierających integrację rodzin ze środowiskiem lokalnym, prowadzących do aktywnego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej i podejmowania działań na jej rzecz;
- świadczeniem usług animacyjnych, inkubacyjnych i biznesowych służących zakładaniu nowych lub wspieraniu istniejących przedsiębiorstw społecznych;
- poszerzaniem oferty aktywności edukacyjnych i kulturalno-społecznych realizowanych zarówno przez podmioty publiczne, jak i te niepubliczne;
- działania związane z dokumentowaniem, uczytelnieniem oraz popularyzacją historii Ławy oraz budowania poprzez te działania związku mieszkańców z miejscem;
- remontami, przebudowami budynków i obiektów przeznaczonych na realizację ww. celów społecznych, również poprawa warunków lokalowych tych obiektów;
- podejmowaniem inicjatyw współpracy i budowaniem partnerstw między przedsiębiorcami oraz podmiotami ekonomii społecznej;
- zwiększaniem poziomu przedsiębiorczości wśród mieszkańców i lokalnych społeczności.

Cele rewitalizacji realizowane przez przedsięwzięcia: **Cele strategiczne 1. i 2.**

Warunki zamieszkania

Kwestią, która bezpośrednio łączy się z problemami społecznymi takimi jak ubóstwo, bezrobocie czy wykluczenie społeczne są warunki mieszkaniowe. Złe warunki lokalowe w zabudowie mieszkaniowej są problemem występującym nie tylko w komunalnym zasobie mieszkaniowym, ale również na prywatnych nieruchomościach. Brak wiedzy, sprawczości czy pomysłów na usprawnienie warunków bytowych w lokalach mieszkaniowych (np. w zakresie podwyższenia efektywności energetycznej) idzie często w parze z brakiem wystarczających środków finansowych na takie przedsięwzięcia. Proces rewitalizacji służy poprawie tych warunków i zapobieganiu ich degradacji w przyszłości. Wśród przykładowych działań związanych z poprawą warunków lokalowych niezwykle ważne są kwestie związane z:

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Ławy na lata 2023-2032

- generalnymi remontami i przebudowami budynków znajdujących się w złym stanie technicznym i zagrażającym życiu bądź zdrowiu mieszkańców;
- podwyższeniem efektywności energetycznej budynków (działania termomodernizacyjne, ocieplenie elewacji, wymiana indywidualnych źródeł ciepła, itp.);
- zapewnieniem dostępu do podstawowej infrastruktury technicznej (kanalizacja sanitarna, bieżąca woda, ogrzewanie centralne);
- dostosowaniem budynków do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (montaż wind, pochylni, poręczy, barierek, itp.);
- zagospodarowaniem bądź rewitalizacją przestrzeni wspólnych, w tym uporządkowanie stref gromadzenia odpadów i parkowania.

Co ważne, działania te powinny być prowadzone niezależnie od statusu prawno-własnościowego budynków i lokali wymagających poprawy warunków (zasób komunalny, wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie mieszkaniowe, własność prywatna). Dotyczy to nie tylko lokali mieszkaniowych, ale również placówek świadczących usługi społeczne, takich jak szkoły, przedszkola, przychodnie zdrowia, szpitale, domy i ośrodki kultury, kluby sąsiedzkie, itp.

Cele rewitalizacji realizowane przez przedsięwzięcia: **Cel strategiczny 3.**

Przestrzeń miejska

Przestrzeń miejska oraz wchodząca w jej skład sieć przestrzeni publicznych pełnią bardzo ważną rolę w strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta. Dzięki nim mieszkańcy mają dogodne warunki do spędzania czasu wolnego na świeżym powietrzu, aktywizowania się w grupie oraz organizacji różnego rodzaju wydarzeń. Należy prowadzić wszelkie działania, które będą przyczyniały się do zwiększania atrakcyjności, funkcjonalności i dostępności tych przestrzeni, w tym na przykład kwestie związane z:

- uporządkowaniem przestrzeni wokół budynków mieszkaniowych i użyteczności publicznej (zagospodarowanie ogródków, trawników, itp.);
- remontem i modernizacją głównych przestrzeni publicznych w mieście (parków, placów, skwerów, itp.), w tym doposażeniem ich w nową infrastrukturę (np. ławki, kosze na śmieci, oświetlenie, monitoring, itp.);

- zwiększaniem dostępności do infrastruktury sportowej i rekreacyjnej (modernizacja lub budowa nowych boisk, placów zabaw, siłowni pod chmurka, itp.);
- dostosowaniem oraz umożliwieniem organizacji (w tym również oddolnych) wydarzeń i imprez w przestrzeni miejskiej, w tym w szczególności tych o charakterze kulturalnym i społecznym;
- poprawą dostępności do przestrzeni publicznych, w tym w szczególności likwidacją barier architektonicznych;
- uporządkowaniem i rewitalizacją terenów, na których występują tzw. dzikie wysypiska śmieci oraz dzikie parkingi;
- realizacją zabezpieczeń przeciwpowodziowych.

Cele rewitalizacji realizowane przez przedsięwzięcia: **Cele strategiczne 3. i 4.**

Infrastruktura transportowa

Ważną kwestią jest również zapewnienie odpowiedniej obsługi transportowej rewitalizowanego obszaru i dostosowanie go do potrzeb poruszania się różnych grup użytkowników, w tym również zwiększenie bezpieczeństwa na drogach. Wśród przykładowych działań z zakresu infrastruktury transportowej wyróżnić można kwestie związane z:

- separacją ruchu pieszego i rowerowego od ruchu ogólnego, tj. budowa chodników, dróg rowerowych i ciągów pieszo-rowerowych;
- poprawą bezpieczeństwa na drogach (np. doświetlanie, oznaczanie i budowanie nowych przejść dla pieszych, fizyczne uspokajanie ruchu samochodowego);
- modernizacją chodników i dróg rowerowych w złym stanie technicznym, zagrażającym bezpieczeństwu poruszania się;
- dostosowaniem chodników i przejść przez jezdnię do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (np. obniżanie krawężników, budowanie wyniesionych przejść dla pieszych, montaż fakturowych oznaczeń nawierzchni);
- zwiększaniem dostępności do transportu publicznego (np. wytyczenie nowych przystanków autobusowych, kupno taboru dostosowanego do osób z niepełnosprawnościami);

- modernizacją dróg w złym stanie technicznym, zagrażającym bezpieczeństwu poruszania się;
- zapewnieniem odpowiedniej ilości wytyczonych miejsc postojowych i parkingów oraz uporządkowaniem tzw. dzikich parkingów.

Cele rewitalizacji realizowane przez przedsięwzięcia: **Cel strategiczny 3. (w szczególności Cel operacyjny 3.3.)**.

3.2.3. Zastosowanie podejścia zintegrowanego i powiązanie z programami regionalnymi

Wymogiem koniecznym dla wspierania projektów rewitalizacyjnych w oparciu o fundusze zewnętrzne, w szczególności środki strukturalne (FEWiM 2021-2027), jest spełnienie wymogów związanych z wykorzystaniem podejścia zintegrowanego. Program rewitalizacji może być finansowany w oparciu o mechanizm IIT (innych inwestycji terytorialnych). IIT są narzędziami realizacji założeń strategii rozwoju społecznego Warmii i Mazur, w szczególności zapewnienia spójności ekonomicznej, społecznej i przestrzennej regionu. Programy rewitalizacji realizują zadania określone w Celu Priorytetowym 5 Rozwój Obszarów Miejskich (CP 5). Wsparcie IIT jest skierowane do obszarów rewitalizacji wskazanych w ramach GPR.

W ramach FEWiM Priorytet 2.12 Rozwój Obszarów Miejskich został określony następująco: „2.12.1. Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich (CS5.i)”.

Realizacja działań oraz ich finansowanie w oparciu o FEWiM następuje na podstawie GPR, który spełnia kryteria art. 29 rozporządzenia ogólnego¹⁶ tj. strategii terytorialnej, zawierającej następujące elementy:

¹⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej.

- „a) obszar geograficzny, którego dotyczy dana strategia;
- b) analizę potrzeb rozwojowych i potencjału danego obszaru, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych;
- c) opis zintegrowanego podejścia służącego zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb rozwojowych i wykorzystaniu potencjału danego obszaru;
- d) opis udziału partnerów zgodnie z art. 8 w przygotowaniu strategii i jej realizacji.”

Niniejszy GPR spełnia określone powyżej wymagania. FEWiM 2021-2027 definiuje ponadto wskazane kierunki i rodzaje działań. Oprócz celu rewitalizacji, określonego w ustawie o rewitalizacji, są nimi także:

- Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne;
- Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych;
- Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej
- Poprawa efektywności energetycznej budynków i przeciwdziałanie ubóstwu energetycznemu przy zachowaniu historycznych układów architektonicznych i klimatu właściwego dla dziedzictwa regionu;
- Realizacja projektów rewitalizacyjnych zintegrowanych z działaniami społecznymi, w szczególności realizującymi cele: „(h) Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji, (k) Zwiększanie

równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej (...), (I) Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci”.

Zgodnie ze wskazaniem FEWiM 2021-2027 działania objęte wsparciem to:

„1. inwestycje w istniejące budynki dla celów społecznych, kulturalnych, gospodarczych, edukacyjnych lub usługowo-mieszkaniowych, mieszkaniowych wraz z niezbędnym wyposażeniem;

2. w uzasadnionych wypadkach także rekonstrukcje budynków, przyczyniające się do odtwarzania oryginalnych i charakterystycznych układów przestrzennych na danym terenie, służące odtwarzaniu historycznej zabudowy;

3. zagospodarowanie i rozwój przestrzeni publicznych, by dobrze spełniały funkcje społeczne (w tym istniejących terenów zielonych oraz podwórek stanowiących własność/ współwłasność beneficjentów wsparcia) wraz z małą architekturą.

Przedsięwzięcia możliwe do realizacji wyłącznie jako niedominujący element ww. projektów:

- inwestycje dotyczące systemów poprawy bezpieczeństwa publicznego (np. monitoring miejski, oświetlenie uliczne);
- inwestycje w podstawową infrastrukturę, rowerową i pieszą na obszarze objętym projektem.

Obligatoryjnym warunkiem realizacji projektów jest dostosowanie budynków i/lub przestrzeni do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (architektoniczne standardy dostępności – projektowanie uniwersalne¹⁷).

Podczas rewitalizacji szczególnej dbałości wymaga zachowanie i rozwój zielonej infrastruktury, zwłaszcza ochrona drzew, w całym cyklu projektowym, w tym poprzez stosowanie standardów ochrony zieleni. Mając na uwadze potrzebę adaptacji obszarów miejskich do zmiany klimatu, należy

¹⁷ Program „Dostępność Plus”

zabiegać o zwiększanie powierzchni biologicznie czynnych i unikanie tworzenia powierzchni uszczelnionych. Ponadto, premiowane będą projekty stosujące rozwiązania energooszczędne.”

„Premiowane będą również projekty angażujące lokalną społeczność, uwzględniające regionalną tożsamości danego obszaru (tj. jego historię, tradycję)¹⁸.”

Planowane przedsięwzięcia podstawowe i uzupełniające, które zostaną wskazane do wsparcia w oparciu o środki FEWiM 2021-2027 w ramach GPR, zostały dobrane pod kątem zgodności z tymi celami.

3.2.4. Mechanizmy integrowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych – komplementarność działań

W uzupełnieniu wymogów stawianych projektom komplementarności w wymiarze przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym oraz w zakresie źródeł finansowania.

Integrowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych objętych niniejszym Programem zostanie zrealizowane poprzez wpisanie w system realizacyjny Programu stałej dbałości o komplementarność problemową, przestrzenną, źródeł finansowania, proceduralno-instytucjonalną, międzyokresową oraz spełnienie wymogów horyzontalnych, stawianych programom ubiegającym się o finansowanie.

Tabela 8. Charakterystyka metodologii komplementarności

Typ komplementarności	Opis
Przestrzenna	<p>Prawie wszystkie przedsięwzięcia rewitalizacyjne dotyczą obszaru rewitalizacji, z wyjątkiem dwóch projektów z listy podstawowych przedsięwzięć, tj.:</p> <ul style="list-style-type: none">• Projekt 3. „Rozbudowa Osiedlowego Domu Kultury w Iławie”,• Projekt 8. „Mama, tata i ja”,

¹⁸ Źródło: FEWiM 2021-2027

	<p>które wykraczają poza jego granice (zgodnie z art. 15 pkt 3 Ustawy). Ze względu na lokalizację tych projektów odbiorcami są mieszkańcy obszaru rewitalizacji.</p> <p>Wszystkie wymienione działania przyczynią się do niwelowania negatywnych zjawisk zdiagnozowanych na obszarze objętym kryzysem. Przedsięwzięcia dopełniają się przestrzennie i zapobiegają przenoszeniu problemów na pozostałe obszary. Będą także zapobiegać segregacji i wykluczeniu społecznemu mieszkańców. Wielkość obszaru pozwoli na uniknięcie rozproszenia podejmowanych działań, dzięki czemu zostanie osiągnięty efekt synergii przedsięwzięć.</p>
Proceduralno-institutionalna	<p>Wdrażanie i zarządzanie Programem będzie należało do koordynatora rewitalizacji. Natomiast za przygotowanie i realizację poszczególnych przedsięwzięć odpowiadać będą podmioty realizujące, m.in. przedsiębiorcy, jednostki miejskie oraz powiatowe, instytucje kultury i inne organizacje. W sierpniu 2022 r. został powołany Komitet Rewitalizacji, który zgodnie z Ustawą stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniotwórczo-doradczą dla Burmistrza Miasta Ławy. Przedsięwzięcia zostały określone w ramach procesu partycypacji i dialogu społecznego. Realizatorów odpowiedzialnych za wdrażanie poszczególnych przedsięwzięć wskazano w rozdziale 3.2.1. System zarządzania został szczegółowo opisany w rozdziale 4.1.</p>
Źródła finansowania	<p>Komplementarność zakłada łączenie prywatnych i publicznych źródeł finansowania przy wykorzystaniu środków Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania. Podmioty zaangażowane w realizację przedsięwzięć zakładają dywersyfikację ich finansowania.</p>
Międzyokresowa	<p>Założone do realizacji przedsięwzięcia stanowią ciągłość dotychczasowej polityki rewitalizacyjnej miasta poprzez ich kontynuację i uzupełnienie, głównie w oparciu o LPR, poczynwszy od 2016 roku. W związku z tym zostanie zachowana ciągłość programowa procesu rewitalizacji miasta Ławy. Przy wdrażaniu przedsięwzięć wykorzystane zostaną doświadczenia z dotychczas realizowanych programów rewitalizacji oraz działań infrastrukturalnych i społecznych.</p>

Integracja horyzontalna	Przedsięwzięcia zaplanowane w ramach programu będą przygotowywane i realizowane z uwzględnieniem potrzeb, a także zapewnieniem równych szans dostępu do ich planowania, udziału i korzyści z ich realizacji poprzez m.in. uwzględnienie zasad zrównoważonego rozwoju, zapewnienia równości dostępu płci, zastosowaniu zasad niedyskryminacyjnych, zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami.
-------------------------	--

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne są ze sobą powiązane, wzajemnie się dopełniają i tworzą synergiczny efekt. Oddziałują na sferę społeczną, gospodarczą, przestrzenną, środowiskową i techniczną. Są odpowiedzią na zidentyfikowane w obszarze rewitalizacji problemy. Celują w ograniczenie negatywnego rezultatu, ale także w przyczynę zjawisk kryzysowych, aby zapobiegać ich powielaniu i utrwalaniu:

- opis powiązań niniejszego Programu z dokumentami strategicznymi zawiera w zwartej formie rozdział 1.4.;
- wizja stanu obszaru po zrealizowaniu programu rewitalizacji została przedstawiona w rozdziale 3.1.1.;
- cele rewitalizacji w układzie hierarchicznym oraz kierunki działań przedstawiono w rozdziale 3.1.2.

3.3. Szacunkowe ramy finansowania Programu

Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 7 Ustawy wskazano szacunkowe ramy finansowe Programu wraz z szacunkowym wskazaniem środków finansowych ze źródeł publicznych i prywatnych przez cały okres jego trwania. Szacunkowe ramy finansowe Programu zostały zaplanowane na okres 2023-2032.

W poniższej tabeli zawarto szacunkowe ramy finansowe Programu ze wskazaniem przedsięwzięć podstawowych. W wierszu „Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne” zawarto koszty wynikające z szacowanej wartości podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych ujętych w Programie, których realizacja nastąpi do 2032 roku, w podziale na działania infrastrukturalne i społeczne. Przedsięwzięcia te ujęto dodatkowo w zestawieniu środków własnych miasta oraz środków zewnętrznych.

Tabela 9. Szacunkowe ramy finansowe Programu

Nazwa działania	Całkowita wartość [zł]	Planowany wkład z budżetu miasta [zł]	Środki zewnętrzne (w tym pomoc unijna) [zł]
Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne Programu – działania infrastrukturalne	46 700 000	7 005 000	39 695 000
Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne Programu – działania społeczne	850 000	127 500	722 500
Koszty zarządzania realizacją Programu	54 000	54 000	0

Charakter i horyzont czasowy Programu, szereg czynników niepewności związanych z dostępem do środków zewnętrznych, szczegółowymi harmonogramami przygotowania i wdrażania przedsięwzięć, ograniczona dojrzałość przedsięwzięć zawartych w Programie, a także brak możliwości na obecnym etapie precyzyjnego oszacowania potencjalnej skali zaangażowania w proces rewitalizacji zewnętrznych podmiotów (głównie prywatnych) powodują, że szacunkowe ramy finansowe Programu, a wraz z nimi przypisanie ich do poszczególnych źródeł finansowych, muszą być uznane jako mocno przybliżone i obarczone ryzykiem błędu.

Długoterminowy horyzont Programu i jego charakter generują szereg czynników zaważających na powodzeniu zaplanowanego procesu. Należą do nich niepewność związana z dostępem i pozyskiwaniem zewnętrznych środków oraz ograniczona dojrzałość przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Uwzględnienie w Wieloletnim Planie Finansowym (WPF) poszczególnych przedsięwzięć realizujących zadania własne gminy uzależnione jest od ich stopnia przygotowania do wdrożenia – niezwłocznie po uzupełnieniu niezbędnych informacji nastąpi wpisanie danego przedsięwzięcia do WPF.

4. CZĘŚĆ ZARZĄDCZA

4.1. Struktura zarządzania realizacją Programu

Zarządzanie rewitalizacją w Ławie składa się z dwóch zasadniczych segmentów:

- **zarządzania strategicznego**, odnoszącego się do koordynacji całości Programu i obejmującego problematykę rewitalizacji całościowo, jako proces angażujący różne komórki Urzędu Miasta Ławy i podmioty zewnętrzne w celu realizacji określonych założeń;
- **zarządzania operacyjnego**, odnoszącego się do realizacji poszczególnych przedsięwzięć oraz projektów rewitalizacyjnych.

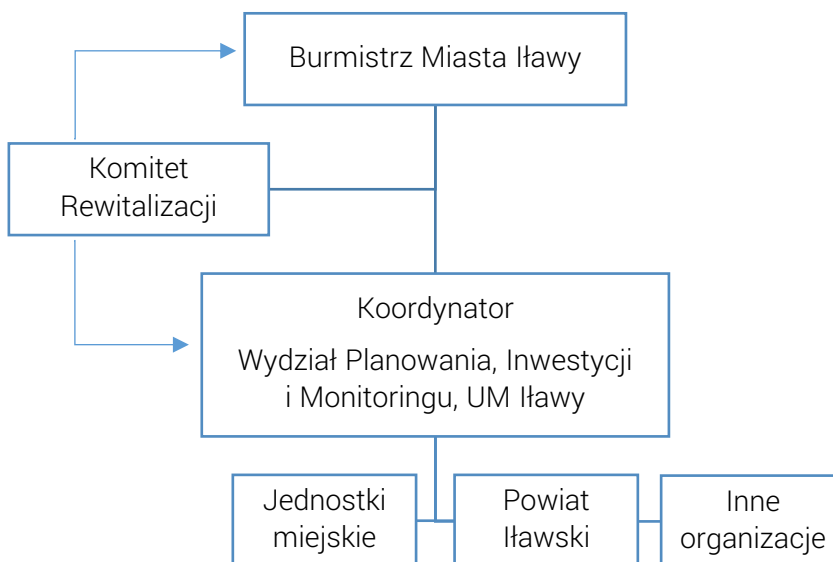
Poziom zarządzania strategicznego, czyli koordynacja całości Programu oraz jego realizacja, prowadzona będzie w strukturach organizacyjnych Urzędu Miasta Ławy – Wydziału Planowania, Inwestycji i Monitoringu. Do kluczowych zadań jednostki należą:

- koordynacja przedsięwzięć realizowanych przez komórki organizacyjne Urzędu oraz jednostki miejskie i inne podmioty na obszarze rewitalizacji;
- monitorowanie efektów działań realizowanych na obszarze rewitalizacji, w tym przygotowywanie raportów z bieżącego postępu prac w ramach Programu;
- informowanie i promowanie założeń i celów Programu;
- przygotowywanie i obsługa m.in. wydarzeń aktywizacyjnych, spotkań, konferencji i konsultacji społecznych z interesariuszami rewitalizacji;
- współpraca z interesariuszami procesu rewitalizacji, w tym z Komitetem Rewitalizacji;
- przygotowywanie zbiorczych sprawozdań z realizacji Programu wraz z ewentualnym wnioskiem o konieczności aktualizacji Programu;
- ewentualne wnioskowanie do Burmistrza Miasta Ławy o włączenie kolejnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych do Programu;
- opracowanie/aktualizacja Programu.

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Ławy na lata 2023-2032

Wydział Planowania, Inwestycji i Monitoringu współpracuje na każdym etapie procesu rewitalizacji, między innymi z właściwymi merytorycznie wydziałami Urzędu Miasta Ławy, jednostkami samorządu gminnego, w tym jednostkami organizacyjnymi i spółkami miejskimi, powiatem ławskim oraz innymi organizacjami.

Decyzje strategiczne podejmować będzie Komitet Rewitalizacji, powołany Zarządzeniem Nr 0050-97/2022 przez Burmistrza Miasta Ławy z dnia 11 sierpnia 2022 r. Szczegółowe zasady działania Komitetu Rewitalizacji zostały określone uchwałą Rady Miejskiej w Ławie nr XLV/507/22 z dnia 28 marca 2022 roku. Komitet Rewitalizacji stanowi organizacyjny łącznik i kanał komunikacji między organami gminy a pozostałymi interesariuszami rewitalizacji.

Ryc. 60 Schemat zarządzania procesem rewitalizacji

Zgodnie z powyższym schematem (Ryc. 60) w procesie zarządzania będą uczestniczyli przede wszystkim pracownicy Wydziału Planowania, Inwestycji i Monitoringu Urzędu Miasta Ławy oraz przedstawiciele Komitetu Rewitalizacji. W związku z tym na zarządzanie Programem szacuje się ok. 6 000 zł rocznie środków z budżetu Miasta Ława.

4.2. Ramowy harmonogram realizacji procesu rewitalizacji

Okres realizacji procesu rewitalizacji objętego niniejszym Programem wynosi docelowo 9 lat (lata 2023-2032). Harmonogram realizacji wskazuje kamienie milowe i procesy objęte Programem. Harmonogram odzwierciedla obowiązek przygotowania Rocznych Raportów stanowiących najważniejszy dokument cyklicznego monitorowania Programu, a także obowiązek oceny wynikający z Ustawy.

Tabela 10. Ramowy harmonogram realizacji procesu rewitalizacji

Rok	Kwartał	Działanie	Działanie ciągłe (przez cały rok)
2024	Q1	<ul style="list-style-type: none"> Ewaluacja GPR i zmiana Programu; Uchwalenie zmiany GPR; Wpis GPR na listę UMWWM. 	<ul style="list-style-type: none"> Opracowanie dokumentacji projektowej dla niektórych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (ICK, MBP).
	Q2		
	Q3	<ul style="list-style-type: none"> Aplikowanie o wsparcie projektów do RPO w ramach instrumentów krajowych. 	<ul style="list-style-type: none"> Rozpoczęcie projektów społecznych i kulturalnych (Projekty nr 6-9 oraz uzupełniające).
	Q4	<ul style="list-style-type: none"> Wyłonienie wykonawców dla realizacji projektów infrastrukturalnych (Projekty nr 1, 3); Wyłonienie wykonawców dla realizacji projektów infrastrukturalnych (Projekt nr 5); Raport roczny, posiedzenie Komitetu Rewitalizacji. 	<ul style="list-style-type: none"> Realizacja projektów społecznych i kulturalnych (Projekty nr 6-9 oraz uzupełniające); Przygotowanie projektów uzupełniających.
2025	Q1	<ul style="list-style-type: none"> Wykonanie prac przygotowawczych dla projektów infrastrukturalnych (Projekt nr 2, 4). 	<ul style="list-style-type: none"> Realizacja projektów społecznych i kulturalnych (Projekty nr 6-9 oraz uzupełniające); Realizacja prac nad projektami infrastrukturalnymi (Projekty nr 1, 3, 5); Prace przygotowawcze dla projektów infrastrukturalnych (Projekty nr 2, 4); Realizacja projektów uzupełniających; Aplikowanie o wsparcie projektów do RPO w ramach instrumentów krajowych.
	Q2	<ul style="list-style-type: none"> Wyłonienie wykonawcy Projektu nr 5. 	
	Q3	–	
	Q4	<ul style="list-style-type: none"> Wyłonienie wykonawcy dokumentacji dla Projektów nr 2, 4; Raport roczny, posiedzenie Komitetu Rewitalizacji. 	
2026	Q1	–	<ul style="list-style-type: none"> Realizacja projektów społecznych i kulturalnych (uzupełniających)
	Q2	–	

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Ławy na lata 2023-2032

	Q3	<ul style="list-style-type: none"> Wyłonienie wykonawcy prac dla Projektów nr 2, 4; Posiedzenie Komitetu Rewitalizacji – ewaluacja mid-term. 	<ul style="list-style-type: none"> Realizacja prac nad projektami infrastrukturalnymi (Projekty nr 1, 3, 4, 5); Realizacja projektów uzupełniających; Ewentualna modyfikacja GPR i uzupełniające nabory.
	Q4	<ul style="list-style-type: none"> Zakończenie prac nad projektami nr 1, 3, 5; Raport roczny, posiedzenie Komitetu Rewitalizacji. 	
2027	Q1	–	<ul style="list-style-type: none"> Ewentualna modyfikacja GPR i uzupełniające nabory; Realizacja prac nad projektami infrastrukturalnymi (Projekty nr 2, 4); Aplikowanie o wsparcie projektów do RPO w ramach instrumentów krajowych.
	Q2	–	
	Q3	–	
	Q4	<ul style="list-style-type: none"> Zakończenie prac nad Projektem nr 2; Raport roczny, posiedzenie Komitetu Rewitalizacji. 	
2028	Q1	–	<ul style="list-style-type: none"> Realizacja prac nad projektami infrastrukturalnymi (Projekt nr 4); Promowanie działań rewitalizacyjnych.
	Q2	–	
	Q3	–	
	Q4	<ul style="list-style-type: none"> Zakończenie prac nad Projektem nr 4; Raport roczny, posiedzenie Komitetu Rewitalizacji. 	
2029	Q1	–	<ul style="list-style-type: none"> Aplikowanie o wsparcie niektórych projektów do RPO w ramach instrumentów krajowych; Opracowanie dokumentacji projektowej dla niektórych projektów; Przeprowadzenie działań kulturalnych; Promowanie działań rewitalizacyjnych.
	Q2	–	
	Q3	–	
	Q4	<ul style="list-style-type: none"> Raport roczny, posiedzenie Komitetu Rewitalizacji. 	
2030	Q1	–	<ul style="list-style-type: none"> Promowanie działań rewitalizacyjnych.
	Q2	–	
	Q3	<ul style="list-style-type: none"> Posiedzenie Komitetu Rewitalizacji – ewaluacja mid-term. 	

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Ławy na lata 2023-2032

		<ul style="list-style-type: none"> Decyzja o ewentualnym zakończeniu Programu i wykonaniu jego aktualizacji. 	
	Q4	<ul style="list-style-type: none"> Raport roczny, posiedzenie Komitetu Rewitalizacji. 	
2031	Q1	–	<ul style="list-style-type: none"> Prace nad kolejną edycją GPR.
	Q2	–	
	Q3	–	
	Q4	–	
Po 2032		Koniec obowiązywania GPR.	<ul style="list-style-type: none"> Ewaluacja ex-post; Początek wdrażania kolejnej edycji GPR (nowa identyfikacja problemów, nowa delimitacja, nowa definicja celów i działań).

4.3. Monitorowanie i ocena Programu

Za monitoring i ocenę Programu odpowiedzialny jest Wydział Planowania, Inwestycji i Monitoringu Urzędu Miasta Ławy. Monitorowanie, prowadzone w całym okresie realizacji Programu, będzie odbywać się trójstopniowo poprzez:

- **Analizę realizacji celów Programu** na podstawie przyjętych wskaźników. Analiza efektu synergii i komplementarności między działaniami, przyczyn problemów w uzyskaniu zakładanych efektów Programu;
- **Analizę kryteriów stanu kryzysowego**, na podstawie których wyodrębniono obszar rewitalizacji. Sprawozdania zawierające informacje w zakresie wskaźników stanu kryzysowego (wraz z podaniem wartości aktualnej, wartości bazowej oraz wyjaśnieniem w przypadku, gdy analizowane wskaźniki stanu kryzysowego będą wskazywały na niską efektywność prowadzonych działań rewitalizacyjnych);
- **Analizę realizacji projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych** – monitoring rzeczowy i finansowy. Ocena zgodności realizacji z założonym harmonogramem, budżetem i zakładanymi efektami (wskaźniki produktu i rezultatu) będzie prowadzona na bieżąco.

Wydział Planowania, Inwestycji i Monitoringu zobowiązany będzie do składania corocznych raportów Burmistrzowi Miasta Ławy. Raport roczny z realizacji Programu sporządzany jest za każdy rok kalendarzowy, do 30 października roku następnego. Raport przedkładany jest do akceptacji Burmistrzowi Miasta, który przedstawia go Radzie Miejskiej. Raport roczny jest także opiniowany przez Komitet Rewitalizacji.

Do monitoringu stanu kryzysowego na obszarze objętym Programem posłużą wskaźniki, które zostały wskazane na etapie przeprowadzenia delimitacji obszaru rewitalizacji. W poniższej tabeli (Tab. 11) podano wskaźniki z ich wartościami bazowymi dla roku 2021, tj. okresu sporządzania diagnozy Programu (dla całego miasta i obszaru rewitalizacji) oraz wartościami docelowymi dla roku 2032, tj. koniec okresu realizacji procesu rewitalizacji objętego niniejszym Programem.

Tabela 11. Wskaźniki monitorowania stanu kryzysowego

Wskaźnik kryzysu	Jednostka miary	Wartość bazowa dla całego miasta (2021 r.)	Wartość bazowa dla obszaru rewitalizacji (2021 r.)	Wartość docelowa dla obszaru rewitalizacji (2032 r.)
Liczba wszczętych procedur „Niebieska Karta” na 1000 mieszkańców	os.	1,58	1,37	spadek
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej MOPS	%	4,45	6,59	spadek
Odsetek długotrwale bezrobotnych kobiet w wieku produkcyjnym	%	1,01	1,13	spadek
Odsetek długotrwale bezrobotnych mężczyzn w wieku produkcyjnym	%	0,45	0,73	spadek
Średni wynik egzaminu ósmoklasisty z j. polskiego	%	55,26	53,82	wzrost
Średni wynik egzaminu ósmoklasisty z j. angielskiego	%	65,59	62,95	wzrost
Średni wynik egzaminu ósmoklasisty z matematyki	%	45,71	44,77	wzrost
Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców	os.	85,51	73,89	wzrost
Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym	%	17,57	24,64	spadek
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na liczbę osób w wieku produkcyjnym	os.	0,28	0,41	spadek
Odsetek zadłużonych mieszkań komunalnych	%	24	21	spadek
Odsetek mieszkań komunalnych w stanie złym i bardzo złym	%	45,65	14,63	spadek
Średnia frekwencja w wyborach samorządowych w 2018 roku	%	49,08	46,44	wzrost
Odsetek osób narażonych na kontakt z azbestem z pokryć dachowych	%	12,11	10,62	spadek

Zgodnie z np. 22 Ustawy Program podlega ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez Burmistrza co najmniej raz na 3 lata, a ocena ta podlega zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz ogłoszeniu na stronie BIP UM. Ocena Programu jest zaplanowana w 2027 i 2030 roku (jako tzw. ewaluacje „mid-term”) oraz po zakończeniu realizacji Programu, tj. do roku 2032 (jako tzw. ewaluacja „ex-post”). Możliwe jest dokonanie szybszej ewaluacji ex-pop. (np. w 2030 roku), jeśli Burmistrz uzna, że cele programu zostały osiągnięte wcześniej bądź GPR ulegnie zmianie.

Zasadniczym celem co trzyletniej ewaluacji realizacji Programu jest ocena aktualności i stopnia realizacji programu, w tym zwłaszcza jego celów. W obu przypadkach wnioski z oceny mogą wskazywać na potrzebę zmiany Programu. Analiza aktualności Programu będzie zatem mieć szeroki zakres, aby odnieść się do wszystkich istotnych kwestii.

Przy przeprowadzaniu oceny realizacji Programu zadbać należy o aktywny udział interesariuszy zgodnie z art. 5 Ustawy. Przepis ten mówi m.in. o aktywnym udziale interesariuszy (nie tylko ich reprezentacji w Komitecie Rewitalizacji) w ocenianiu sposobu prowadzenia rewitalizacji, a więc interesariusze zostaną włączeni w proces już na etapie formułowania oceny, a nie tylko opiniowania już gotowego dokumentu.

Partycypacyjny charakter procesu oceny Programu ograniczy się do czynności wymienionych w art. 22 ust. 2 Ustawy, tj. zaopiniowania oceny przez Komitet Rewitalizacji oraz jej publikacji w BIP.

4.4. Partycypacja w procesie tworzenia i wdrażania Programu

Interesariusze rewitalizacji biorą czynny udział w procesie rewitalizacji, w szczególności poprzez organizowane przez Urząd Miasta Ławy konsultacje społeczne oraz inne działania partycypacyjne zgodnie z art. 5 Ustawy.

Prace nad przygotowaniem pierwotnego projektu GPR trwały w terminie marzec-sierpień 2022 r. Podczas opracowywania zostały przeprowadzone spotkania fokusowe, punkty konsultacyjne, spacerki badawcze oraz warsztaty z mieszkańcami miasta. Zmieniony Program został sporządzony w okresie grudzień 2023-czerwiec 2024 r., gdzie metody badawcze zostały uzupełnione o kolejne badania fokusowe (m.in. z młodzieżą szkolną).

Efekty tych prac zostały zaprezentowane mieszkańcom Ławy podczas konsultacji społecznych przeprowadzanych zgodnie z art. 5 i 6 Ustawy o rewitalizacji.

Pełna lista podmiotów uczestniczących w procesie została wymieniona w rozdziale 2.3. Wśród nich znalazły się instytucje, organizacje i jednostki, które spełniają kryteria określone w art. 36 ust. 8 pkt 4 ustawy wdrożeniowej¹⁹, tj.

„partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji”.

¹⁹ Ustawa z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (Dz.U.2022.1079).

4.4.1. Włączenie interesariuszy w proces tworzenia Programu

Komórką odpowiedzialną za kontakt z mieszkańcami w procesie rewitalizacji jest Urząd Miasta Ławy, w szczególności Wydział Planowania, Inwestycji i Monitoringu.

Działania partycypacyjne rozpoczęto wiosną i trwały do lipca 2022 r. Przeprowadzono indywidualne wywiady oraz spotkania z przedstawicielami instytucji społecznych, kulturalnych, wspólnotami mieszkaniowymi z obszaru rewitalizacji oraz NGO. Celem spotkań było uzyskanie informacji o problemach występujących na terenie rewitalizacji oraz działaniach zaplanowanych do 2032 roku.

Kolejnym działaniem partycypacyjnym były spotkania z mieszkańcami, które odbyły się w formie punktów konsultacyjnych i warsztatów w terminie czerwiec-lipiec 2022 r., tj.:

- warsztat z Ławskim Centrum Kultury, Miejską Biblioteką Publiczną i NGO na temat nowego centrum kultury;
- punkt konsultacyjny z mieszkańcami na temat przyszłości Placu im. Władysława Bandurskiego i jego zagospodarowania;
- warsztat z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Ośrodkiem Pomocy Rodzinie i NGO na temat nowego centrum kultury;
- warsztat z uczniami szkół podstawowych i średnich na temat przyszłości obszaru rewitalizacji;
- punkt konsultacyjny na ul. Jasielskiej,
- warsztaty z mieszkańcami ul. Jasielskiej (weryfikacja),
- warsztat z mieszkańcami na temat przyszłości Placu Władysława Bandurskiego i jego zagospodarowania (weryfikacja).

Dzięki intensywnej i zróżnicowanej promocji w konsultacjach w przygotowaniu Programu wzięło udział ponad 160 osób.

4.4.2. Planowane włączenie interesariuszy w proces wdrażania Programu

Działania podejmowane przez Miasto, odnoszące się do poszczególnych aspektów rewitalizacji, wymagają współpracy i włączenia w ten proces szerokiego grona interesariuszy. Potrzeba ta wiąże się w szczególności z koniecznością rozważenia powodzenia realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w perspektywie długookresowej, jak również z ograniczonymi możliwościami finansowania ze środków publicznych.

W szczególności konieczne jest podjęcie działań inwestycyjnych przez wspólnoty mieszkaniowe oraz prywatnych inwestorów, co umożliwi kompleksową przemianę przestrzeni publicznych, których jakość wpływa na postrzeganie Ławy przez mieszkańców oraz osoby przyjezdne.

Istotnym aspektem jest również włączenie społeczności lokalnej w działania realizowane na obszarze objętym projektami rewitalizacyjnymi, w tym organizacji pozarządowych realizujących inicjatywy m.in. na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego i wyrównywania szans.

Dojrzała partycypacja społeczna jest podstawowym warunkiem zapewnienia komplementarności pomiędzy obranymi kierunkami działań i poszczególnymi przedsięwzięciami. Formy dojrzałej partycypacji społecznej wskazane zostały w Ustawie o rewitalizacji. Warunkiem dojrzałości wskazanym w art. 5 ust. 3 Ustawy jest dążenie do wypowiedzenia się wszystkich interesariuszy, o których mowa w art. 2 ust. 2 pkt 1 Ustawy oraz wszystkich interesariuszy prowadzących na obszarze rewitalizacji działalność, o której mowa w art. 2 ust. 2 pkt 3 i 4 Ustawy na etapie przygotowania, prowadzenia i oceny Programu. Partycypacja społeczna powinna być realizowana z wykorzystaniem co najmniej form wskazanych w Ustawie. Dla zapewnienia powodzenia przedsięwzięć rewitalizacyjnych wskazane jest jednak rozważenie także innych, możliwych form współpracy pomiędzy interesariuszami, takich jak spotkania, warsztaty, imprezy okolicznościowe, itp.

W ramach koordynacji działań rewitalizacyjnych warto mieć również na uwadze fakt, że grono interesariuszy takich działań jest dość szerokie, więc zasadne jest dążenie do integracji tych działań w celu optymalizacji wykorzystania dostępnych zasobów (w tym funduszy unijnych). Istnieje zatem potrzeba ścisłej współpracy pomiędzy NGO a Miastem w celu podejmowania działań, w tym pozyskiwania środków finansowych na przedsięwzięcia wynikające z Programu.

Mieszkańcy

Ustawa wskazuje mieszkańców – w szczególności mieszkańców obszaru rewitalizacji, ale w wielu aspektach też mieszkańców całego miasta – jako podstawową grupę interesariuszy rewitalizacji. Działania rewitalizacyjne powinny pozwalać na włączenie szerokich grup mieszkańców obszaru rewitalizacji. Dotyczy to zwłaszcza grup, do których kierowane są działania, np. wymagających wsparcia ze względu na zidentyfikowane czynniki kryzysowe bądź wskazane do uzyskania wsparcia w ramach celów określonych w ramach FEWiM 2021-2027. Przy angażowaniu mieszkańców należy zadbać, aby przy ich zaangażowaniu zapewnić dostęp zgodnie z wymaganiami zasad równości szans i płci oraz zastosować zasady zapobiegające dyskryminacji ze względu na płeć, pochodzenie etniczne czy narodowe. Równie ważne będzie spełnienie zasad dostępności przy organizacji działań partycypacyjnych i wspólnej realizacji zadań.

Wspólnoty mieszkaniowe i spółdzielnie mieszkaniowe

Specyfika wyznaczonego obszaru rewitalizacji wskazuje na znaczący udział własnościowy nieruchomości w formie wspólnot mieszkaniowych – Spółdzielnia Mieszkaniowa „Praca”. Spółdzielnia składa się z Zarządów, które decydują o działaniach podejmowanych na terenie nieruchomości – m.in. o remontach budynków, zagospodarowaniu przestrzeni podwórek czy wykorzystaniu części usługowych i wspólnych.

W ramach prac nad GPR zidentyfikowano przedsięwzięcia uzupełniające, które będą związane ze współpracą z tym partnerem. Dotyczą one zwłaszcza działań dotyczących remontu zasobu mieszkaniowego i termomodernizacji oraz poprawy przestrzeni publicznych dla mieszkańców. Współpraca ze wspólnotami będzie kluczowa przy prowadzeniu remontów i przeprowadzek związanych z mieszkaniowym zasobem komunalnym, który jest zlokalizowany w budynkach współdzielonej własności.

Szkoły podstawowe i szkoły średnie

Do kluczowych partnerów zaliczyć należy placówki edukacyjne, w tym przede wszystkim szkoły znajdujące się w obszarze rewitalizacji, tj. Szkoła Podstawowa nr 1 im. Mikołaja Kopernika oraz Zespół Szkół im. Konstytucji 3 Maja. Współpraca będzie przebiegała na kilku płaszczyznach, m.in. wymianie wiedzy i doświadczeń, wspólnej realizacji i wspierania projektów, aktywnym włączaniu środowisk

szkolno-akademickich w proces oceny efektów realizacji Programu. Szkoły też będą podmiotami realizującymi uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Przy angażowaniu szkół kluczowe będzie zapewnienie mechanizmów włączenia młodych mieszkańców i mieszkanki Iławy w celu poprawy ich kompetencji zawodowych i społecznych, co jest wskazane w celach Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2030.

Instytucje kultury

Istotnym potencjałem obszaru rewitalizacji, mogącym przyczynić się do osiągnięcia zakładanych celów Programu, jest koncentracja na obszarze rewitalizacji kluczowych w skali miasta instytucji kultury, m.in. ICK i MBP. Instytucje te będą odgrywać kluczową rolę w zakresie zwiększania dostępu do kultury dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, ale również jako potencjał do podejmowania nowych inicjatyw ukierunkowanych na wykorzystywanie dostępnych instrumentów i zasobów w celu realizacji różnych form wspierania procesu budowania społeczności lokalnych.

W ramach zaplanowanych przedsięwzięć realizowane będą zadania związane z modernizacją oraz dostosowaniem nowych przestrzeni m.in. do prowadzenia animacji społeczności lokalnych poprzez wykorzystanie narzędzi, jakie dają różne formy zaangażowania kultury. Instytucje te będą udostępniały swoje zasoby infrastrukturalne dla inicjatyw realizowanych przez partnerów zewnętrznych – organizacji pozarządowych oraz oddolnych inicjatyw społecznych.

Organizacje pozarządowe

Przy planowanym zakresie działań oraz posiadanym w mieście potencjale III sektora trudno wyobrazić sobie realizację procesu rewitalizacji bez udziału organizacji pozarządowych. NGO w Iławie posiadają doświadczenia w realizacji działań związanych z wieloaspektową pomocą osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym w różnej sytuacji życiowej, zdrowotnej oraz w różnym wieku – zarówno dzieciom i młodzieży, jak i samotnym matkom czy seniorom.

Podmioty te będą zaangażowane jako partnerzy współpanujący i współrealizujący przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Część z przedsięwzięć będzie w całości realizowana przez organizacje pozarządowe.

Przy planowaniu działań w ramach Programu należy zapewnić współpracę z podmiotami reprezentującymi społeczeństwo obywatelskie, działającymi na rzecz ochrony środowiska oraz odpowiedzialnymi za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób z niepełnosprawnościami, równości płci i niedyskryminacji na etapie planowania, realizacji i monitoringu działań w zależności od typu działań i projektów.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi będzie szczególnie istotna przy działaniach wymagających współpracy interdyscyplinarnej, w szczególności działań społecznych związanych z realizacją przedsięwzięć, działaniami związanymi z poprawą sytuacji na osiedlach komunalnych lub realizacją nowego zasobu w tej formie, rewitalizacji targowisk czy pracą środowiskową na terenie obszaru rewitalizacji. Działania te będą realizowane poprzez:

- współpracę przy planowaniu i realizacji działań;
- delegowanie/powierzenie zadań;
- angażowanie w formie współpracy merytorycznej i eksperckiej;
- angażowanie organizacji w formie społecznego nadzoru.

4.5. Niezbędne zmiany w dokumentach gminnych

Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 10, 11 i 13 Ustawy przewiduje się możliwość wprowadzenia Programem zmian w gminnych dokumentach strategicznych i wynikających z nich aktach prawa miejscowego.

Nie przewiduje się zmian w następujących obowiązujących dokumentach:

- uchwałach, o których mowa art. 21 ust.1 Ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz.U. z 2022 r. poz. 172);
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego (SUiKZP) uchwalonym przez Radę Miejską w Ławie uchwałą nr XLIV/367/17 z dnia 28 sierpnia 2017 r.;
- Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego (MPZP) uchwalonym przez Radę Miejską w Ławie uchwałą nr LIII/466/18 z dnia 23 kwietnia 2018 r.

Jednocześnie, w związku ze zmianami ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40 ze zm.) oraz ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2023 r. poz. 977 ze zm.), Ława w najbliższym czasie będzie przystępować do przygotowania dwóch nowych dokumentów – strategii rozwoju gminy wraz z modelem struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz gminnego planu ogólnego. Rekomendowane jest, aby ustalenia GPR zostały uwzględnione w sporządzanych projektach nowych dokumentów w zakresie systemu przestrzeni publicznych, zapisów dotyczących kształtowania infrastruktury kulturalnej i społecznej oraz działań na rzecz grup zidentyfikowanych jako wymagające wsparcia – młodzieży i seniorów.

4.6. Specjalna Strefa Rewitalizacji

Ustalanie Specjalnej Strefy Rewitalizacji (SSR) nie jest wymagane Programem. Zaproponowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne nie wymagają zastosowania narzędzi, które oferuje SSR, dla ich sprawnej realizacji bądź gmina nie planuje uruchomienia narzędzi wymagających ujęcia ich w formule SSR (np. dotacji dla inwestycji remontowych na terenie SSR).

SPIS RYCIN, TABEL I ZDJĘĆ

Spis rycin

Ryc. 1 Podział zwyczajowy Ławy na osiedla

Ryc. 2 Rozmieszczenie miast z grupy porównawczej

Ryc. 3 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w grupie porównawczej

Ryc. 4 Bezrobotni na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym w grupie porównawczej

Ryc. 5 Kumulacja zjawisk kryzysowych

Ryc. 6 Kumulacja zjawisk kryzysowych powyżej średniej [średnia = 6]

Ryc. 7 Obszar zdegradowany na tle podziału geodezyjnego

Ryc. 8 Obszar rewitalizacji w granicach rejonu Centrum, Stare Miasto, Dąbrowskiego (ul. Norberta Barlickiego) oraz teren Starego Młyna

Ryc. 9 Obszar rewitalizacji w granicach rejonu Gajerek i Podleśne

Ryc. 10 Schemat sporządzenia diagnozy pogłębionej

Ryc. 11 Plakaty informacyjne

Ryc. 12 Struktura wieku mieszkańców obszaru rewitalizacji

Ryc. 13 Odsetek osób w wieku produkcyjnym

Ryc. 14 Liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na liczbę osób w wieku – produkcyjnym

Ryc. 15 Proporcja osób w wieku poprodukcyjnym do osób w wieku produkcyjnym - wynik powyżej średniej [średnia = 31]

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Ławy na lata 2023-2032

- Ryc. 16 Wyniki ankiety wśród młodzieży szkolnej – Perspektywa pozostania lub wyjazdu z Ławy osób młodych
- Ryc. 17 Odsetek osób korzystających z opieki MOPS - wynik powyżej średniej [średnia = 6%]
- Ryc. 18 Odsetek osób korzystających z opieki MOPS
- Ryc. 19 Odsetek zadłużonych mieszkań komunalnych
- Ryc. 20 Odsetek zadłużonych mieszkań komunalnych - wynik powyżej średniej
- Ryc. 21 Odsetek kobiet i mężczyzn długotrwale bezrobotnych - wynik powyżej średniej [średnia = 1%]
- Ryc. 22 Odsetek kobiet i mężczyzn długotrwale bezrobotnych
- Ryc. 23 Liczba wszczętych procedur „Niebieska Karta” na 1000 mieszkańców
- Ryc. 24 Rozmieszczenie i ilość osób objętych procedurą "Niebieskie Karta"
- Ryc. 25 Frekwencja w wyborach samorządowych w 2018 r. - wynik poniżej średniej [średnia = 50%]
- Ryc. 26 Średnia frekwencja w wyborach samorządowych w 2018 r.
- Ryc. 27 Schemat lokalizacji ośrodków edukacyjnych oraz kulturalnych
- Ryc. 28 Liczba ośrodków kulturalnych w Ławie w latach 2012-2020
- Ryc. 29 Liczba uczestników imprez organizowanych przez ICK w latach 2012-2020 w tys. osób
- Ryc. 30 Liczba imprez artystyczno-rozrywkowych i sportowych w Ławie w latach 2012-2020
- Ryc. 31 Liczba uczestników imprez w Ławie w latach 2012-2020 w tys. osób
- Ryc. 32 Liczba czytelników biblioteki publicznej w Ławie w latach 2012-2020 w tys. osób

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Ławy na lata 2023-2032

- Ryc. 33 Wielkość księgozbioru i wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz biblioteki publicznej w Ława w latach 2012-2020 – wolumin
- Ryc. 34 Liczba widzów kina w miejsce Ława w latach 2012-2020 w tys. osób
- Ryc. 35 Średnie wyniki egzaminów ósmoklasisty z języka polskiego, języka angielskiego oraz matematyki
- Ryc. 36 Wynik egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego, języka angielskiego oraz matematyki – wynik poniżej średniej
- Ryc. 37 Wyniki ankiety wśród młodzieży szkolnej – Kluczowe wyzwania dla młodzieży w Ławie
- Ryc. 38 Wyniki ankiety wśród młodzieży szkolnej – Ocena dostępnej infrastruktury w Ławie
- Ryc. 39 Wyniki ankiety wśród młodzieży szkolnej – Oczekiwania wobec przestrzeni dla młodzieży w Ławie
- Ryc. 40 Schemat lokalizacji terenów zieleni oraz dzikich wysypisk śmieci
- Ryc. 41 Rysunek Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Ławy, uchwalonego przez Radę Miejską w Ławie uchwałą nr LIII/466/18 z dnia 23 kwietnia 2018 r.
- Ryc. 42 Struktura funkcjonalno-przestrzenna obszaru rewitalizacji
- Ryc. 43 Struktura układu drogowego
- Ryc. 44 Struktura komunikacyjna
- Ryc. 45 Średnia odległość od punktów użyteczności publicznej
- Ryc. 46 Zdjęcie rynku w Ławie, 1917 r.
- Ryc. 47 Lokalizacja obszarów i zabytków wpisanych do wojewódzkiej oraz gminnej ewidencji zabytków

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Ławy na lata 2023-2032

- Ryc. 48 Schemat analizy negatywnych zjawisk technicznych
- Ryc. 49 Warunki lokalowe w zabudowie mieszkaniowej
- Ryc. 50 Odsetek mieszkań komunalnych w stanie złym i bardzo złym
- Ryc. 51 Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w mieście Ława w latach 2009-2020
- Ryc. 52 Liczba podmiotów gospodarczych nowo zarejestrowanych i podmiotów wyrejestrowanych w latach 2009-2020
- Ryc. 53 Liczba podmiotów gospodarczych głównych sektorów gospodarki w mieście Ława w latach 2012-2020
- Ryc. 54 Struktura podmiotów według klas wielkości w mieście Ława w 2020 roku
- Ryc. 55 Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców
- Ryc. 56 Struktura użytkowania obszaru rewitalizacji
- Ryc. 57 Schemat potencjałów społecznych
- Ryc. 58 Schemat potencjałów środowiskowych
- Ryc. 59 Schemat potencjałów przestrzennych
- Ryc. 60 Schemat zarządzania procesem rewitalizacji

Spis tabel

- Tabela 1. Liczba ludności miast porównawczych
- Tabela 2. Podstawowe dane dotyczące obszaru rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Ławy na lata 2023-2032

Tabela 3. Działania LPR za okres 2018-2021 (planowane i zrealizowane)

Tabela 4. Profil użytkowników Miejskiej Biblioteki Publicznej w Ławie

Tabela 5. Lista obiektów w złym oraz bardzo złym stanie technicznym

Tabela 6. Analiza SWOT dla obszaru rewitalizacji

Tabela 7. Struktura celów rewitalizacji i kierunki działań

Tabela 8. Charakterystyka metodologii komplementarności

Tabela 9. Szacunkowe ramy finansowe Programu

Tabela 10. Ramowy harmonogram realizacji procesu rewitalizacji

Tabela 11. Wskaźniki monitorowania stanu kryzysowego

Spis zdjęć

Zd. 1 Punkt konsultacyjny (8 czerwca 2022). Podwórko przy ul. Jasielskiej

Zd. 2 Punkt konsultacyjny (09 czerwca 2022). Plac Bandurskiego

Zd. 3 Warsztat (4 lipca 2022). Podwórko przy ul. Jasielskiej

Zd. 4 Warsztat (5 lipca 2022). Plac Bandurskiego

Zd. 5 Spacer badawczy (5 kwietnia 2022). Widok na budynek Domu Weterana

Zd. 6 Spacer badawczy (6 czerwca 2022). Widok na budynek Domu Weterana

Zd. 7 Spacer badawczy (5 kwietnia 2022). Teren obok wieży ciśnień przy ul. 1-go Maja

Zd. 8 Spacer badawczy (5 kwietnia 2022). Teren przylegający do parku nad Ławką

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Ławy na lata 2023-2032

Zd. 9 Spacer badawczy (5 kwietnia 2022). Okolica ulic Kościuszki i Metropolity Andrzeja Szeptyckiego

Zd. 10 Spacer badawczy (4 lipca 2022). Obszar dawnego zakładu karnym w rejonie ul. Jasielskiej

Zd. 11 Spacer badawczy (6 czerwca 2022). Okolica ul. Niepodległości

Zd. 12 Spacer badawczy (6 czerwca 2022). Okolica ul. Niepodległości

Zd. 13 Spacer badawczy (5 kwietnia 2022). Widok z ul. Gdańskiej w stronę osiedla Gajerek

Zd. 14 Spacer badawczy (4 lipca 2022). Przejścia wzdłuż muru dawnego zakładu karnego do osiedla Gajerek

Zd. 15 Spacer badawczy (5 kwietnia 2022). Widok w ul. Jagiełły wzdłuż torów kolejowych

Zd. 16 Spacer badawczy (5 kwietnia 2022). Widok podwórka przy ul. Jasielskiej 2

Zd. 17 Spacer badawczy (9 czerwca 2022). Widok na Plac Władysława Bandurskiego

Zd. 18 Spacer badawczy (4 lipca 2022). Widok na skwer przy ul. Gdańska

Zd. 19 Spacer badawczy (4 lipca 2022). Widok na teren przy lasu

Zd. 20 Spacer badawczy (4 lipca 2022). Widok na wieżę ciśnień przy u. 1 Maja

Zd. 21 Spacer badawczy (8 czerwca 2022). Podwórko przy ul. Kościuszki 27

Zd. 22 Spacer badawczy (8 czerwca 2022). Podwórko przy ul. Kościuszki 15-17

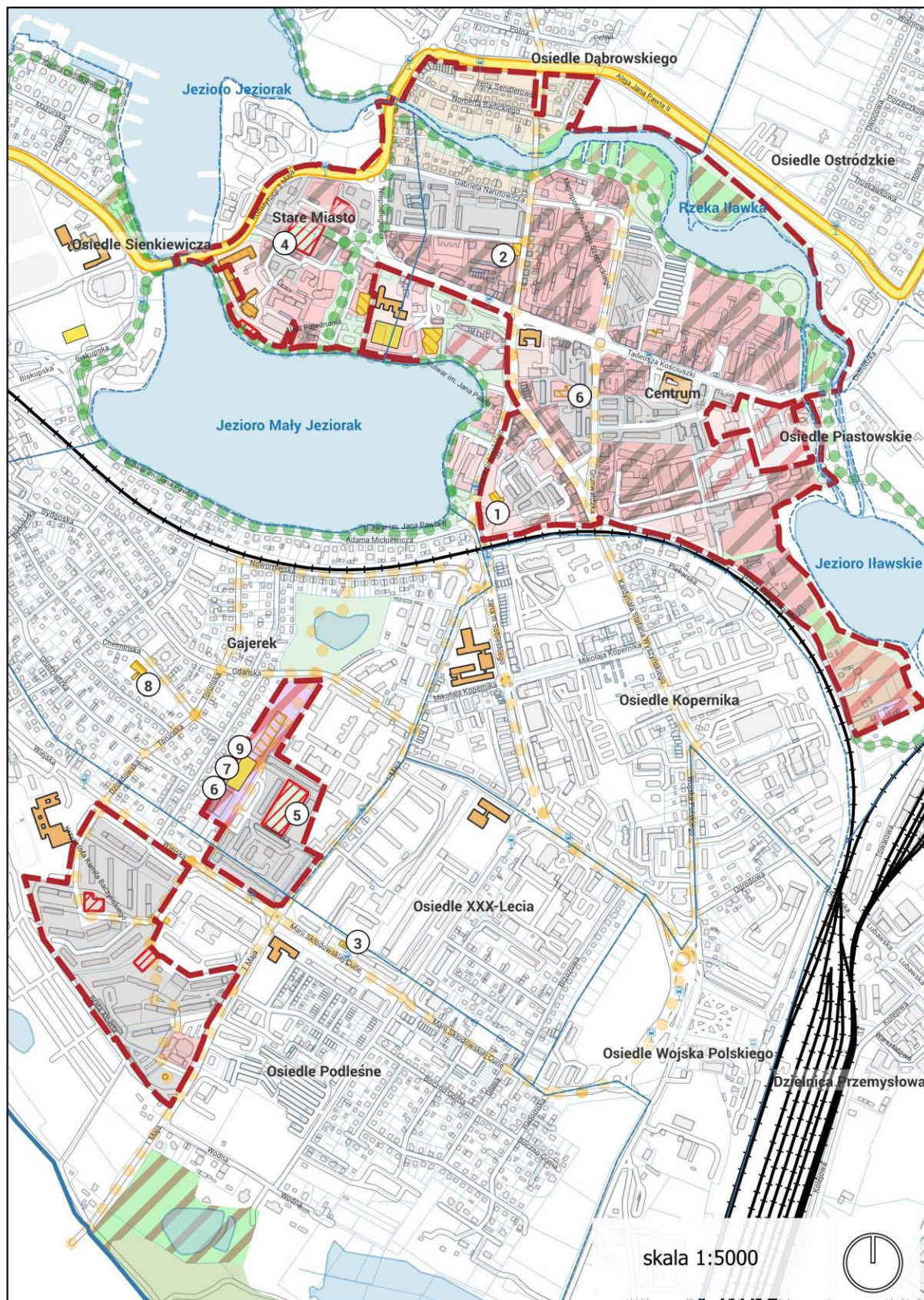
SPIS ZAŁĄCZNIKÓW

Załącznik graficzny nr 1 – Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji. Skala 1:5000

ZAŁĄCZNIK GRAFICZNY NR 1

PODSTAWOWE KIERUNKI ZMIAN FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNYCH OBSZARU REWITALIZACJI

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA ŁŁAWY NA LATA 2023-2032

ZAŁĄCZNIK GRAFICZNY NR 1 (LEGENDA)

PODSTAWOWE KIERUNKI ZMIAN FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNYCH OBSZARU REWITALIZACJI GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA IŁAWY NA LATA 2023-2032

- Granica miasta
- Granica dzielnic
- Granica działek
- Granica obszaru rewitalizacji
- Budynki
- Ośrodki kultury i sportu
- Ośrodki edukacyjne
- Jezioro, rzeka, stawy
- Tory kolejowe
- Ulica
- Przystanek autobusowy

Docelowa struktura funkcjonalno-przestrzenna według planu miejscowego

- MN - tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej
- MNU - tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami nieuciążliwymi
- MW - tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej
- MWU - tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej z usługami nieuciążliwymi
- U - tereny usług nieuciążliwych
- Uo - tereny usług publicznych - oświata i wychowania
- Up - tereny usług publicznych
- UC - tereny lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²
- ZP - tereny zieleni urządzonej
- ZI - tereny zieleni izolacyjnej
- US - tereny sportu i rekreacji
- UT - tereny turystyki
- ZN - tereny zieleni naturalnej
- PU - tereny zabudowy przemysłowo-skladowej z dopuszczeniem funkcji usługowej

Rekomendowane działania

- Poprawa przestrzeni miejskiej
- Poprawa warunków działalności ośrodków edukacji, nauki i kultury
- Utworzenie i wzbogacenie terenów zielonych
- Ciąg komunikacyjny
- Ciąg rekreacyjny
- Zmiana przebiegu drogi krajowej nr 16 (postulowana)

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne

- ① Planowane podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne

1. Adaptacja dawnego Domu Weterana na cele kulturalno-edukacyjne
2. Przebudowa budynku biblioteki na cele Centrum Młodzieżowego
3. Rozbudowa Osiedlowego Domu Kultury w Iławie
4. Aranżacja Placu Bandurskiego na Starym Mieście w Iławie
5. Zagospodarowanie podwórka na ul. Jasielskiej wraz z poprawą dostępności
6. Jesień życia – czas seniora
7. Czas na aktywność
8. Mama, tata i ja
9. Rodzina na start